

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Libri XXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

marum: ideoque ex iustitia teneantur curam earum habere. Sic enim fit vt Parochus, qui sunt ipsi rum coadiutores, deficientibus, ad ipsos redeat obligati: providendi omnibus, siue per alios, siue etiam per seipsum: nisi forte iusta habeant impedi- menta quæ excusent. Monet etiam bene idem Suarez, alios idoneos, ex accidenti obligari quoque ad hoc sacramentum ministrandum: nimirum cum non adest Parochus qui tale ministerium exerceat: tunc enim proximus censendus est in graui necessitate constitui: cui subueniendi obligatio, per præceptum claritatis imponitur.

Septimum documentum est: Ministrantem istud sacra- mentum, obligari ad se bene disponendum: ita vt peccati mortalis conscientiam habens, teneatur se ad statutum gratia, saltem per contritionem, disponere. Itemque obligari, non nisi conuenienter disposito ministrare, ac denique seruare

ritus ab Ecclesia præscriptos, vel consuetudine laudabili re- tentos. Ad huius confirmationem & plenam intelligentiam, videnda sunt dicta in præc. li. 26. c. ultimo docum. 9. & 10. 15.

Ritus autem illi sunt: vt fiant septem vnctiones certo or- dine & modo cum prolacione verborum sacramentalium: Item vt illis præmittantur, vel post illas addantur Psalmi & orationes. Et demum vt fiant cum vestibus sacris in Eccle- sia vsita is: verbis gratia, cum superpelliceo & stola, nonnul- lisque aliis qui notantur in Rituali. De quibus monet Sua- rez sub finem citatæ sectionis 2. cum vrget necessitas posse cum solis essentialibus (additis postea accidentalibus, hoc est, Psalmis & precibus) sacramentum conferri, non tamen sine sacerdotali ornatu, iudicio prudentis requisito ad reue- rentiam sacramento debitam, contra quam vtilitati homi- nis seruiendum non est.

F I N I S.

LIBER QVARTVS, ET TOTIVS OPERIS VIGE- SIMVS NONVS.

DE SACROSACRTO EVCHARISTIÆ SACRAMENTO

PRO O E M I V M.

DE hoc differente authores magno numero Henriquez refert tomo 1. Theologiae mo- ralis initio libri octaui, quibus accessit Suarez ad 3. par. D. Thomæ tomo 3. a disput. 39. ad finem vsque. Cuius potissimum tanquam recentioris, docti & diligentis, lectabi- mur vestigia. Considerabimus autem 1. absolute sacramentum ipsum. 2. eiusdem ma- teriam. 3. formam. 4. ministrum. 5. recipientes. 6. effectus. 7. Missæ celebrationem, tanquam solemnem ritum, cum quo consecranda est Eucharistia ipsa. Quam methodum D. Thomas seruat in 3. par. quæst. 73. & aliquot sequentibus.

C A P V T I.

De ipso Eucharistia sacramento absolute.

S V M M A R I V M.

1. Præcipua nomina quibus sacramentum hoc significatur.
2. Quod sacramentum Eucharistia non sit consecratio, nec sym- ptio corporis & sanguinis Christi, nec solum species sensibi- les, nec solum corpus & solus sanguis Christi.
3. Est quod aggregatum ex speciebus panis & vini, & ex corpore & sanguine Christi.
4. Variæ differentie inter Eucharistiam & alia sacramenta.
5. Eucharistia, sacramentorum omnium dignissimum, in quo est Christus verus Deus.
6. Eucharistia sacramentum vnum est ad eum modum, quo refe- ctio corporalis ex cibo & potu, vna est.
7. Differenter tamen hoc nomen, quod in Eucharistia tantun- dem sumatur alterutra specie, quantum sub vtraque.
8. Sumptio Eucharistia necessaria quidem est necessitate præce- pti, non tamen necessitate mediæ.
9. De tempore quo instituta est à Christo Domino nostro sacro- sancta Eucharistia.
10. Figura huius sacramenti tam legis nature, quam Mosaicæ.

CIRCA ipsum Eucharistia sacramentum D. Thomas in citata quæst. 73. sex considerat, nomen, naturam, vnita- tem, necessitatem, institutionem, & figuras.

S E C T I O I.

De nominibus sacramenti Eucharistia.

Quod attinet autem ad primū, varia habetur huius sacra- menti nomina, indicantia dignitatem & fructus eius.

Quatuor vero censentur præcipua, quorum D. Th. memi- nit art. 4. in cuius commentario alia ex Patribus Suarez ad- iungit. Quia igitur sacramentum hoc significat; tum præ- teritam Christi passionem; tum præsentem gratiam & mys- tici corporis Christi (Ecclesie inquam) vnitatem, tum de- mum futuram gloriam: que omnia nequiverunt vno nomine conuenienter explicari ipsum dicitur, tum sacrificium, vel ho- stia, quatenus significat passionem Christi, qui vt mortuus, pro hominibus Deo Patri offertur in Missa pro salute vi- uorum & mortuorum: tum synaxis, seu communio, qua- tenus significat vniorem fidelium inter se, & cum Chri- sto: tum etiā Eucharistia, id est, bona gratia, quatenus rea- liter continet Christum Dominum, qui est plenissimus gra- tia, & fons gratiarum omnium: tum demum viaticum, qua- tenus nos præparat ad gloriam: ad eam enim præbet viam, per gratiam refectiois spiritualis quam confert. Quo no- mine maxime solet dari excipientibus ex hac vita.

S E C T I O II.

De natura sacramenti Eucharistia.

Quod attinet ad 2. docendum est: tum quod sit sacra- mentum Eucharistia, tum in quo differat ab aliis sa- cramentis.

De priorè, quod Eucharistia sit verum ac proprium no- uæ legis sacramentum, ne quidem Sectarij negant, patet- que per authoritates sacra Scripturæ, Conciliorum, & Pa- trum, quas habet Suarez disput. 39. lect. 3. estque aperta de- finitio Concilij Florent. instruct. Armenorū. & Concil. Triden.

Triden.

Triden. sess. septima cap. 1. & late sess. 13. Difficultas est autem, An ipsum Eucharistia sacramentum sit consecratio corporis & sanguinis Christi, q̄ transubstantiatio dicitur, & sit per ea verba, quæ formam illius esse docebimus in sequenti cap. 3. prolata sū; et panem & vinum, quæ constituantur ejusdem sacramenti materia, prout in cap. 2. exponitur, an vero ipsum sit panis & vini consecrati species, continentes corpus & sanguinem Christi, absque vlla panis & vini substantia: an autem sit corpus & sanguis Christi, sub illis speciebus, seu panis & vini accidentibus continentur? An demum sumptio corporis & sanguinis Christi contenti sub illdem speciebus.

Cui difficultati, *supposito quod habet* in libro 26. capite primo ad rationem sacramenti non est requiri, vt ipsum sit res se subiecta: vim habet. n̄ modo significande, sed etiam producenda. *in fine gratie. n̄ in am̄ in significandis*: potest cum Bellarm. in lib. 4. de Euchar. cap. 6. latisheri. Dicendo Sacramentum Eucharistia non esse consecrationem; quæ signum quidem est corporis Christi: non tamen signum & causa gratiæ iustificantis. Nec esse sumptionem corporis & sanguinis Domini: quoniam hæc est quidem conditio, sine qua virtus Sacramenti (corpus inquam & sanguis Christi) non applicetur ad hominem, vt in eo caulet diuinam gratiam ex opere operato: non est tamen proprie causa talis gratiæ, cum sit actus suscipientis: cui nulla cuiusmodi vis caulandi inest. Nec enim ad productionem sacramentalis gratiæ, Deus vtitur conuulsi alterius efficiendis, quam minimi sacramenti. Videri potest Suarez *disp. 42. sect. 4.* Nec item esse solas species sensibiles patet, quia: *olæ non sunt spiritalis cibus, reficiens & sustentans animam; vt faris indicant verba. Domini Ioan. 6. Caro mea vere cibus, & sanguis meus vere est potus. Quare nec folæ sunt causa gratiæ, & per consequens nec solæ sunt sacramentum Eucharistia. Nec denique esse solum corpus & sanguinem Christi, sine ordine ad species, patet: quia de ratione sacramenti est, vt sit res subiecta sensibus: cuiusmodi non sunt in Eucharistia corpus & sanguis Christi, sine ordine ad species sacramentales.*

3. Superest igitur vt. *quem ad modum plerumque in ead. d. spirit. 42. est. 1. & 3. tradit. Suarez, tam speci. seu accidentia panis & vini, quam corpus & sanguis Christi, in quæ per consecrationem conuerla est panis & vini substantia, constituent essentiam sacramenti Eucharistia: ita tamē adit Bellarm. p. 7. p. 5. vt ratio sacramenti magis conueniat speciebus, vt continent corpus & sanguinem Christi, quam corpori & sanguini Christi, vt sunt sub illdem speciebus. Quod probat: quia ex Concil. Triden. sess. 13. cap. 3. commune est Eucharistia cum aliis sacramentis, vt sit symbolum externum, & visibilis forma inuisibilis gratiæ. Iam vero in sacramento Eucharistia visibilem formam esse, constat magis conuenire speciebus sacramentalibus quam corpori & sanguini Christi. Et confirmatur, quia in Eucharistia sacramento corpus Christi adiunctū speciebus sacramentalibus, est loco virtuti efficiendi gratiam quæ in aliis sacramentis adiungitur rebus, vt sint idonea instrumenta producenda gratiæ. Sicut ergo in aliis sacramentis, non dicimus quod sacramentum sit vis illa gratiæ productiua, prout adiuncta est rebus cuiusmodi externis: sed potius quod sit illa ipsa res, prout eandem vim adiunctam habent: ita in sacramento Eucharistia, non corpus & sanguis Christi, sub speciebus debet proprie loquendo dici sacramentum, sed illa ipsa species, vt corpus & sanguinem Christi continent.*

SECTIO III.

De differentia Eucharistia à ceteris sacramentis.

4. **D**E posteriori constat inter sacramentum Eucharistia & alia sacramenta plures esse differentias. Prima est, quod reliqua sacramenta consistant in vsu & applicatione materiæ ipsorum ad suscipientem: itaut tali applicatione ab soluta, definant esse sacramenta, nec habeant esse permanentes: sic enim baptismus solummodo est, dum fit ablutio corporis humani cum debita verborum forma: & ita de ceteris. Sacramentum vero Eucharistia in suo esse intrinseco non dependet ab vsu & applicatione; sed ante v-

lum, habet per consecrationem, esse permanentes: quando consecrantur species sacramentales, corpus & sanguinem Christi continentes: itaut merito dicimus hoc sacramentum sacramentum (secundum vltimum quem, in *Ecclesia consuetudine antiqua receptum*, Concil. Triden. statuit terendum, in sess. 13. cap. 3. can. 7.) contineri in sacra pixide seruari in sacratio, deferri ad aegros.

Secunda differentia est *quam D. Tho. habet 3. par. quest. 73. art. 1. ad 3.* quod in ceteris sacramentis gratia & sacramentum non sint aliter quam in suscipiente: in Eucharistia vero, sacramentum sit extra suscipientem, & antequam producat in illo gratiam quam significat. Item cum Eucharistia sit commune cum sacramentis imprimimentibus characterem, vt in ea distinguuntur tria: nimirum res tantum sacramenti, hoc est, prædicta gratia; sacramentum tantum, species videlicet sacramentalis; & res simul & sacramentum; nimirum corpus Christi: quod est res sacramenti, quatenus significatur per ipsas species sensibiles, sub quibus existit: & est sacramentum quatenus sic existens, symbolum est, vt *habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 2.* vnus illius corporis: cuius ipse est caput, & cui nos tanquam membra arcetissima fidei, spei, & charitatis connexionem adstrictos esse voluit vt omnes dicemus idem, nec essent in nobis schismata. Cum inquam hæc ita sint differentia adhuc est inter Eucharistiam & prædicta sacramenta, quæ d character (cui tribuitur, vt simul sit res & sacramentum) non sit in illis, producit enim in suscipiente, non autem in sacramento. Corpus vero Domini sit in Eucharistia; nec nisi per eam, communicetur suscipienti.

Tertia differentia est, quam iam attigimus, quod cetera sacramenta consent rebus externis, & virtute à Deo illis indita, quæ possunt signa esse & causa gratiæ (cuiusmodi sit ea virtus disputant S. holaistic: pro quo vide Greg. à Valen. *disp. 3. quest. 3. puncto 1. versus finem*) Eucharistia vero consistit externis speciebus panis & vini: & corpore ac sanguine Christi, quæ vt instrumenta Dei concurrunt ad gratiam sacramentalem in anima producendam, seu ad animam spiritali refectioe confortandam.

Quinta differentia est: quod quia esse aliorum sacramentorum positum est in fluxu, ipsa tam diu durent, quam diu durat materiæ & formæ ipsorum applicatio ad suscipientem. Quia vero esse Eucharistia est permanentes, ipsum daret post applicationem formæ ad materiam: seu post panis & vini consecrationem factam verbis à Christo institutis, de quibus in sequenti cap. 3. Vbi aduerte hoc sacramentum non constare ex rebus & verbis tanquam ex materia & forma ad modum compositi physici, quod existit tantum existente ipsius forma in materia: sed alio nomine nempe quod ad hoc vt ipsum fiat, requiratur materia panis & vini, quæ conuertatur in corpus & sanguinem Christi: & forma verborum consecrationis, per quam fit talis conuersio: iuxta Concilium Florent. in instruct. Armen. quod plenius intelligitur per dicendam eodem cap. 3.

Ceterum sacramentum istud esse dignissimum omnium, constat tum ex aliis, quæ Suarez habet *disp. 39. sect. 2.* tum ex eo maxime, quod contineat vere ac realiter corpus & sanguinem Christi, cum anima & diuinitate ipsius vt habet Concil. Triden. sess. 13. cap. 3. itaut adorari debeat cultu latræ, etiam externo, prout idem Concil. in ead. sess. can. 6. decernit. De qua re aduersus Sectarios Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 29. & 30.

SECTIO IV.

De vnitatem sacramenti Eucharistia.

IN huius consideratione, quam longam habet Suarez in *citata disp. 39. sect. 3. & 4.* non immorabimur diutius, quia institutum nostrum non videtur id exigere. Ideoque contenti erimus notare ad vnitatem huius sacramenti, non requiri partium ipsius vnionem ac coniunctionem physicam, sicut in re naturali: sed sufficere earum certam inter se proportionem & compositionem accommodatam fini ad quem ordinatur totum quod ex constituunt: perinde ac in artificiali: quæ non est diuersæ speciei quantumvis consistit partibus heterogeneis: quia ad vnum & eundem finem ordinat-

ordinantur, prout patet in domo, & in exercitu, & multis aliis. Quamuis ergo in Eucharistia species panis & vini diuersæ sint, constituunt tamen vnum sacramentum, quia ordinantur ad vnum finem, nempe ad refectiōnem vnius corporis, de quo D. Paulus in prior ad Corinth. 10. Vnum corpus multi sumus, omnes qui de vno pane, & de vno calice participamus.

In quā sententiam præclare carechismus ad Parochos, inssu Concilij Trident. editus, in tractatu de Eucharistia: his verbis. Cum huius sacramenti gratia, vnum corpus mysticum efficiatur; vt sacramentum ipsum contineat rei quam efficit, vnum esse oportet: atq; vnum quidem, non quia sit indiuiduum, sed quia vnius rei significatiōe habet. Nam quemadmodum cibus & potus, quæ duæ res diuersæ sunt, ad vnam tantum rem adhibentur; vt scilicet vires corporis reficiantur: ita etiam duas illis diuersas sacramenti species respondere consentaneum fuit: quæ cibum spirituale significarent, quo mentes sustinerent & recreantur. Quare à Domino Salvatore dictum est Ioan. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus, hæc ibi. Ex quibus intelligitur hoc sacramentum vnum esse ratione significatiōis. Quamquam tamen ob pluralitatem specierum significantium, nonnunquam nominatur plurali numero, Vide Greg. à Valen. tom. 4. disput. 6. quest. 1. puncto 4. dicentem id fieri, eo quod sacramentum hoc, sit quidem vnum formaliter (prout habetur ex dictis) sed sit plura materialiter.

7. Aduerte autem prædictam refectiōnem spiritalem à corporali maxime differre: quia in corporali non recipitur tantum nutrimentum & substantiæ, ex solo cibo, aut ex solo potu, quantum ex cibo & potu simul. In hoc vero sacramento, etiam si ipsum refectiōnem spiritalem nō significet perfecte, sub vna tantum specie, ideoque non habeat totum id quod quatenus sacramentum, ad integritatem requirit significatiōis: tamen ratione rei factæ in illo sub speciebus contentæ, hoc est, ratione corporis & sanguinis Christi, tam perfectum est sacramentum sub vna specie, quam sub vtraque. Licet enim præcise ex vi consecratiōis & formæ verborum, sub speciebus panis contineatur corpus Christi; & sub speciebus vini, sanguis Christi: tamen sub qualibet earundem specierum, imo & sub qualibet earundem parte, totus & integer Christus cum corpore, anima, & diuinitate vere continetur: ita vt certissimum sit tantumdem contineri sub alterutra earundem specierum ac sub vtraque, prout docet Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. & canone 3. Ratio vero (quæ in eo cap. habetur) sumitur quoad humanitatem quidem ex vi illius naturalis connexionis & concomitantia, qua partes Christi Domini (qui ex mortuis surrexit, non amplius moriturus) inter se copulantur. Quoad diuinitatem vero ex indissolubili dictarum partium (animæ inquam & corporis Christi) hypostatica vnione cum ea ipsa diuinitate. Ex quibus factis colligitur, quod admissum communi Theologorum consensu, Bellam. confirmat in ante cit. lib. 4. De Euchar. cap. 23. propos. vltima, nihil spiritualis fructus capi ex duabus illis diuersis speciebus sacramentalibus; quin capiatur ex vna: & ita Sacerdotem communicantem sub vtraque specie, non recipere maiorem fructum & gratiam cæteris partibus, quam laicū sub vna tantum communicantem: sicut nec maiorem recipit, qui simul plures hostias consecratas sumit, quam qui vnicam: aut qui eam integram, quam qui illius partem, ex D. Thom. 3. par. quest. 79. art. 7. ad 3. Dico simul seu per modum vnius refectiōis; quia secus esset, si plures sumerentur per modum diuersarum refectiōnum: vt cum in die Natiuitatis Domini idem Sacerdos dicit tria Sacra, nam gratia multiplicatur pro multitudine talium refectiōnum: ideoque frequentatio earundem suaderi solet.

SECTIO V.

De necessitate, institutione & figuris sacramenti Eucharistie.

9. Quid attinet ad necessitatem huius sacramenti, ea duplex esse potest: vna præcepti, & altera mediij. De

priore dicitur postea cum de suscipiente illud; vbi docetur de illius susceptione dari præceptum, tam diuinum, quam humanum; & quomodo, quando, & quos tale præceptum obliget, & qua ratione satisfiat eiusmodi obligationi. De posteriore autem est magna difficultas. An scilicet hoc sacramentum ita sit necessarium, vt absque illius sumptione salus aeterna obtineri nequeat. Illam autem copiose tractat Suarez disput. 40. supponens duplici tantum nomine, censei posse taliter necessarium. Vel quod sine illius sumptione haberi nequeat prima gratia requisita ad iustificatiōem peccatoris, qui est alioqui aeternæ mortis reus. Vel quod homo nequeat absque eadem susceptione, perseverare in gratia, vsque ad gloriæ consequitiōnem. Præter quæ duo, nihil aliud, nisi tanquam ad illa ordinatum, esse ad salutem simpliciter necessarium, ex eo constat; quod secundum Christianam fidem quicumque iustus fuerit, & in iustitia vsque ad finem perseverauerit, saluabitur ex Christi promisso in cap. 24. D. Matthæi vers. 13.

Et vero, ad neutrum illorum Eucharistiam esse simpliciter necessarium: ac per consequens, nec esse ad salutem necessariam necessitate mediij, ipse Suarez late probat: nobis satis est, quod multi salutem consequantur sine reali Eucharistia susceptione: vt pueri baptizati, morientes antequam facti sint ad eam idonei: & nonnulli adulti, qui de peccatis rite confessi, nequeunt habere illius copiam: nam tunc vtriusque sufficit vtrum ei ad. De qua re D. Tho. 3. par. quest. 73. art. 3. vbi de pueris sic habet inter cætera. Quia per baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam: ideo ex hoc ipso quod pueri baptizantur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam. Et sic sicut ex Ecclesiæ fide credunt, sic ex intentione Ecclesiæ desiderant Eucharistiam, & per consequens recipiunt rem ipsam.

9. Quod attinet ad institutionem. Maiores nostri omnes, vt habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 1. quotquot in vera Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento differunt: aperte professi sunt hoc tam admirabile sacramentum in vltima cœna Redemptorem nostrum instituisse: cum post panis, vini que benedictionem se suum corpus illis præberet, ac suum sanguinem, dixerit ac perspicuis verbis testatus est; quæ commemorata ab Euangelistis Matthæo cap. 26. Marco cap. 14. Luca cap. 22. postea repetita sunt à D. Paulo in prior ad Corinth. cap. 11. Causas autem sine velle talis institutionis idem Concilium in sequenti cap. 2. habet breuiter & perspicue traditas. Vbi videri possunt. Vt & apud D. Thomam tertia par. quest. 73. art. 1. videri ratio ostendens quod conueniens fuerit, in noua lege institui tale sacramentum quod esset cibus animarum. De qua re Suarez tum ibidem in commentario, tum in disput. 59. sect. 1. dicto 1.

De tempore institutionis habetur ex citatis verbis Concil. Triden. & ex Clemen. vnica. De reliq; & venerat. Sanctorum, illud fuisse noctem Cœnæ priusquam Dominus ipse pateretur. Tunc enim, vt habet idem Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit & sub earundem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituetat, vt sumerent, tradidit: & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc igitur tam salutare sacramentum ab ipso Domino nostro, Ioan. 6. promissum ac commendatum, institutum, exhibitumque est in prædicta nocte. Cur in ipso passionis ingressu, potius quam prius vel post passionem conueniens fuerit sacramentum istud institui: nonnullaque alia eodem spectantia Suarez persequitur disput. 41. apud quem relinquemus videnda sciendi cupido: quia ad nostrum institutum necessaria non videntur.

10. Quod attinet ad figuras huius sacramenti, varias præcessisse tempore legis naturæ & Mosaicæ, expressit Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. in fine: quas D. Thomas 3. par. quest. 73. art. 6. reuocat ad quatuor capita: Nam cum possimus tria considerare in hoc sacramento: tum id quod tantum est sacramentum: nempe species panis & vini: tum id quod res est, & sacramentum: corpus scilicet Christi verum pro

nobis passum: tum demum id quod tantum est res, nempe gratia, quam hoc sacramentum susceptum causat in anima: præfiguratum est nonnunquam ratione primi: vt per sacrificium Melchisedech, qui obtulit panem & vinum Genes. 14. nonnunquam ratione secundi, vt sacrificia omnia legis Mosaicæ: præsertim sacrificium expiationis, quod erat solemnissimum (de quare in cap. 9. epist. ad Hebræos) nonnunquam ratione tertii: vt manna, quod sicut habebat in se omnem saporis suauitatem, Sapient. 16. ita & gratia huius sacramenti plene reficit mentem. Nonnunquam denique ratione illorum omnium vt Agnus Paschalis, prout ipse D. Thomas satis clare explicat: indeque infert eam esse præcipuam huius sacramenti figuram. Porro quo modo ex iisdem figuris contra hæreticos probetur præsentia corporis Christi in Eucharistia, videre est apud Bellarm. lib. 1. De Eucharistia cap. 3.

CAPVT II.

De materia sacramenti Eucharistie, ac primo vniuersæ.

SUMMARIUM.

11. *Materia Eucharistie, panis & vinum.*
12. *Panis consecrari potest prius tempore quam vinum: & ad validitatem consecrationis vnius eorum, non est necessarium sequi consecrationem alterius.*
13. *Illicita est nihilominus consecratio, quam non sequitur consecratio alterius.*
14. *Excusatio illius à peccato, qui per ignorantiam inculpabilem, aut ob scandalum, vel mortis periculum: consecrat panem non consecrato vino, vel contra.*
15. *Nullo modo licere potest directe intentari consecratio vnius partis Eucharistie sine alia.*
16. *De necessitate huius sacramenti est, vt Sacerdos præsentem habeat materiam consecrandam: & qualiter præsens esse debeat.*
17. *Explicatio difficultatis: An certa determinataque quantitas sit de necessitate sacramenti Eucharistie.*
18. *Responsio affirmatiua ad aliam difficultatem de necessitate intentionis ministrum, consecrandi particularem materiam ante se præsentem, cum aliquot corollariis inde deductis.*
19. *Quando censenda sint consecrate hostie, quarum non meminit Sacerdos dum consecrat: & quod ex defectu intentionis, non censentur consecrata gutta qua in calice apparent separata.*
20. *Non alius panis, quam triticeus est materia Eucharistie: & quid si in illius confectioe, sit farina triticeæ admixta alia alterius generis.*
21. *Requisita in pane factio ex farina triticea, vt censeatur idonea materia Eucharistie.*
22. *Non est quidem de necessitate sacramenti, vt talis panis sit azymus: est tamen de necessitate præcepti in Ecclesia Latina: & contra, in Ecclesia Græca.*
23. *Consecrationis sanguinis Christi materia est vinum de vite: cuiuscunque sit generis.*
24. *Non item expressum ex fructibus aut herbis: aut adhuc existens in vuis, aut ex eis non maturis expressum.*
25. *Aut conuersum in acrum, aut sapa vel lora, & quid de vino acescente, aut congelato.*
26. *Admiscenda est aqua vino in Eucharistia, de necessitate tantum præcepti.*
27. *Seruanda in tali admixtione.*

CONSIDERABIMUS primo absolute materiam sacramenti Eucharistie. 2. particulariter materiam consecrationis corporis Domini. 3. materiam consecrationis sanguinis.

PRIMA PARS CAPITIS.

De proposita materia absolute.

- II. **Q**VÆRI POTEST PRIMO, Quam sit talis materia? Ad quod respondetur de fide tenendum esse, quod sit panis & vinum. In his enim Christum cōsecrasse

corpus & sanguinem suum patet ex Euangelica historia: quæ dicit acceptum panem benedixisse; similiter & calicem, in quo contentum fuisse vinum constat, ex eo quod Dominus ipse illud ante consecrationem vocat generationem vitis Luca 22. & post cōsecrationem gentem vitis Matth. 26. & Marci 14. Accedit definitio Ecclesiæ in Concil. Lateranensi relata in cap. Firmiter, De summa Trinit. & fide Cathol. §. Vna vero: & in Concil. Florent. in instruct. Armen. & in aliis quæ commemorat Suarez *dispur. 43. sect. 1.* Vbi addit Patrum autoritates, & rationes Scholasticorum, quibus ij ostendunt talem materiam huic sacramento congruentem esse.

QVÆRI SECUNDO POTEST, An necessarium sit, vtramque eam materiam concurrere ad perficiendum hoc sacramentum. Ad quod Suarez in sequenti sect. 2. respondet tribus propositionibus. Prima est, vnam ex illis materiis, prius tempore consecrari valide, quam alteram. Hanc, factum Christi satis confirmat. Nam antequam ipse consecraret calicem, dixit: Hoc est corpus meum; & verum dixit. Ergo ex vi veritatis formæ vna materia prius tempore consecratur, quam altera. Confirmat quoque recepta Ecclesiæ consuetudo, quæ statim ac perfecta est consecratio corporis Domini, ipsum proponitur populo adorandum. Ceterum etiam valida esset consecratio vini facta ante consecrationem panis: grauius tamen peccaret qui illam proponeret, tanquam recedens à Christi exemplo, & à recepto Ecclesiæ vniuersalis vsu. De qua re post Sotum idem Suarez circa finem eiusdem sectionis.

Secunda propositio est, Ad validitatem consecrationis vnius partis materiæ, non esse necessarium valtera pars consecratur, sed posse vnam partem sine altera consecrari, ita vt factum teneat. Hæc sequitur ex præcedenti: quia si panis prius tempore consecratur, quæ vinum, manebit corpus Christi, quantumcumque sine per ignorantiam, siue per obliuionem, aut incuriam, siue per malitiam non adiungatur consecratio vini. Neque enim corpus Christi sub speciebus panis, pendet ex præsentia sanguinis sub speciebus vini: cum de fide sit seruari species panis consecratus, etiam si consumptæ sint species vini simul consecrati.

Tertia propositio est, Illicitam esse vnius materiæ consecrationem sine consecratione alterius. Hæc (quæ Theologorum communis est vt notat Suarez) probatur per illud quod in cap. Competimus, De consecr. dist. 2. sic dicitur de hoc sacramento. Diuisio vnius eiusdemque mysterij, sine grandi sacrilegio non potest provenire. Item per communem Ecclesiæ vsum cui talis consecratio aduerteretur. Ad demum per illam rationem: quod diuinum sacrificium non sit mutilandum. Iam licet vnius materiæ consecratio non sit de necessitate alterius; vtraque tamen est de integritate sacrificij, quod peragitur dum hoc sacramentum perficitur. Ad quod confirmandum faciunt verba Concilij Trid. sess. 22. cap. 1. ante relatum num. 9. sicut & illa quæ in ead. sess. can. 2. habentur. Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes: aut non ordinasse, vt ipsi alique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum, anathema sit. Quibus verbis indicatur illud, quod omnes Theologos censere, & cōmunem Ecclesiæ vsum ostendere notat Suarez *dispur. 43. sect. 2. conclus. 3.* nempe ex diuina institutione vtramque partem materiæ huius sacramenti esse de substantiali integritate sacrificij inconueni à Christo instituti. Indicatur pariter præceptum esse Christi, per quod diuino iure illicitum sit hoc sacramentum cōfici in vna materia sine alia. Quod etiam Suarez *ibid. conclus. 2. versus finem attingit.*

QVÆRI TERTIO POTEST, Vtrum sit ita necessaria vtraque materia iure diuino, vt propter nullam causam, liceat in altera tantum sacramentum hoc conficere, etiam ex summi Pontificis dispensatione. Hoc, quia paucis expedit potest, relinquemus plenioribus illius explicationem videndam apud eundem Suarezium in sequenti sect. 4. contenti indicare aliquot documenta pro praxi vtilia quæ ipse persequitur latius.

Primum est: à peccato transgressionis prædicti iuris diuini prohibentis vnam materiæ partem huius sacramen-

ti consecrati absque alia, excusare inadherentiam inculpabilem, qualis censetur illa, qua interdum accidit, ut quis bona fide putans se ponere vinum in calice, ponit aquam, & sic consecrat in solo pane, & postquam deprehendit esse in calice aquam non potest reperiri vinum, aut certe (in quo est moralis impotentia) quæri non potest sine magno scandalo, aut sine evidenti periculo vite: Tunc enim ob tantum incommodum declinandum, potest non querere: præsertim cum id non sit velle facere sacrificium non integrum: sed permittere ut vna pars materiæ maneat consecrata sine alia, & excusabile est in talibus casibus. Sicut enim ex communi sententia, Sacerdos excusatur, si post consecrationem vini intelligens in eo esse venenum, ipsum non sumat: etiam si fortasse non possit habere aliud vinum quod consecret: cum tamen teneatur sicut in vtraque specie sacramentum hoc consecrare, ita & in vtraque illud sumere. Hinc Suarez addit, à peccato excusari Sacerdotem, qui post consecratam hostiam ob evidens periculum mortis eam consumeret, & consecratione calicis omissa, fugeret. Bene tamen subiungens id intelligendum esse per se, ex vi præcepti quo Sacerdoti Missæ sacrificium celebrandi obligatio imponitur communicandi sub vtraque specie. Nam potest ratione scandali, vel contemptus religionis Christianæ, teneri ad sacrificium perficiendum cum illo periculo.

Secundum documentum est: Illicitum esse de se, formaliter directeque intendere sacrificij mutilationem prædicto præcepto prohibitam. Ipsum enim, cum sit vniuersale negatiuum, reddit talem intentionem intrinsece malam: vtpote directe repugnantem Dei voluntati, quam tale præceptum declarat, esse pro semper. Ita vt ne quidem merus mortis, prout idem Suarez vult, excuset à peccato eum cui mors intentatur, nisi ad communicandum infirmum consecret panem absq; consecratione vini, quod non potest facile tunc haberi. Ratio est: quia nequit id facere, quin formaliter, directeque intendat mutilare sacrificium, contra Dei perpetuam voluntatem cognitam.

Tertium documentum est: Nulla de causa non modo priuata, sed nec publica, licitum esse Sacerdoti directe vnam materiæ partem propria autoritate consecrare sine alia. Ratio est: quia multum refert ad Dei cultum & reuerentiam huius sacramenti, vt talis licentia non permitatur priuatis hominibus, ipsorumque arbitrio & prudentiæ relinquatur: cum inde possit esse occasio aperta sapienter mutandi sacrificij istud cum irreuerentia iniuriæque maxima tanti mysterij.

Quartum documentum est: Magnam esse controuersiam, An publica Ecclesiæ, Summiq; Pontificis autoritate Sacerdos licite possit, quod prædictum est: nimirum consecrare vnam Eucharistiæ partem sine alia. Cuius difficultatis partem negantem Suarez probabiliorum indicat, & latius confirmat. Sed nobis satis est in tota Ecclesiâ nullum esse talis dispensationis vsum: sed in omnibus regionibus etiâ frigidissimis integre cõfici hoc ipsum sacramentum, quia per Dei prouidentiam, nec in illis deest vinum, saltem aliunde mari altarum.

15. QVÆRI POTEST QVARTO, An de necessitate huius sacramenti sit, vt Sacerdos præsentem habeat materiam consecrandam?

Ad quod communis responsio est affirmatiua, fundata in Christi institutione: quam vltra Ecclesiæ traditionem indicant verba formæ, Hoc est corpus meum. Et, Hic est calix sanguinis mei. Nam pronomina, hoc & hic, ex vi suæ significationis designant rem præsentem. Difficultas autem est quæ & qualis esse debeat talis præsentia: cuius explicationem persequitur Suarez in cit. disput. 43. sect. 5. Sit autem prima propositio, quam D. Thomæ & aliis pleribus idem tribuit. Ad talem præsentiam requiri, vt materia aliquo modo sit coram ministro; nec omnino sit illi à tergo. Probatur; quia res quæ nullo modo est coram homine, non potest apte ac proprie denotari per pronomen, hoc, substantiæ sumptum, & simpliciter prolatur: vt patet ex communi concipiendi modo hominum, qui audientes sic proferentem, iudicant ipsum loqui improprie, nisi indicet aliquid quod ipse habeat ante faciem, aut cer-

te digito, vel alio simili signo ostendat, si à tergo aliquatenus sit.

Secunda propositio, in qua omnes fere Doct. res continere idem Suarez notat, est, talem distantiam non debere esse nimiam: quia quod valde distat, magis proprie significatur per pronomen, illud, quam per pronomen hoc. Quanta autem propinquitas sit necessaria, vt distantia non censeatur nimia, nulla certa regula præscribi potest; sed moraliter id diiudicandum est sic inspectis circumstantiis, quod pateat talem esse, vt dubitari nequeat, quin veritas & proprietates formæ sacramenti retineatur. Ceterum nihil consultius est, quam seruare in ea re communiem vsum Ecclesiæ, declaratum in rubricis Missalis: à quo vsu is qui in dubio recedit, grauiter peccat: tanquam expoiens se periculo nihil faciendi consecrando.

Tertia propositio est: Non esse necessarium ad hoc sacramentum, materiam actu tangi: neque ita propinquam esse, vt à Ministro tangi possit, vel vt sonus prolationis formæ ad eam petueniat. Ratio est: quia ex vi verborum formæ, nihil talium necessarium est ad hoc sacramentum. Quod etiam vsus Ecclesiæ declarat, quo Sacerdos plures hostias consecrare solet ad communicandum populum: quarum cum alia aliis ob multitudinem superponantur, nec omnes sic positas tangere potest, nec videre, nec ad eas eadem sonum prolationis formæ deferentem transmittere: sicut nec quando velo, aut alio operculo hostiæ consecrandæ reguntur. Vbi aduerte obiectu corporis opaci impedientis ne materia sacramenti tangi aut videri possit: tunc impediri præsentiam ad sacramentum necessariam, quando arbitrio prudentis, inde fit vt formæ proprietates & veritas tollatur; alias, non. Et sic panis, vel vinum, vel aliquo opertum, aut in vase inclusum consecrari potest: quia id non tollit præsentiam secundum humanum modum: ita vt ea propriissime designari possit per pronomen hoc, seruata eisdem propria significatione. Namque continens, & contentum, quoad præsentiam per modum vniuersi designantur. Sic enim quis de sacculo in quo pecunia habet, proprie dicit: Hæc est mea pecunia: & de amphora vini vere dicit: Hoc est meum vinum: siquidem sit iustus possessor. Panis vero & vinum existens post parietem, non potest consecrari ex omnium Doctorum sententiâ, vt notat Suarez: quia reuera humano modo est absens, nec de eo proprie diceretur: Hic est; sed, Illic est vinum.

17. QVÆRI POTEST QVINTO, An de necessitate sacramenti Eucharistiæ sit certa determinataque materiæ quantitas: Ad hoc vt D. Thomas, par. quest. 74. art. 1. (cuius sententiam elucidant Sorus in 4. dist. 9. quest. vnicâ, art. 2. Suarez disput. 43. sect. 6. 7. 8. Greg. à Valen. tom. 4. disput. 6. quest. 2. pun. 2.) sic & alij Theologi communiter (teste eodem Greg.) respondent negatiue: hoc est, neque quoad magnitudinem, neque quoad paruitatem, ad istud sacramentum requiri determinatam quantitatem panis & vini. Ratio est: quia ad Eucharistiæ talis quantitas materiæ sufficit, & requiritur: qualis sufficit, vt sub speciebus panis & vini, desinente eorum substantia vi consecrationis, corpus & sanguis Christi continentur: adeoque vt per conuersionem substantiæ panis & vini in corpus & sanguinem Christi, id ipsum sacramentum perficiatur; qualis est quæcumque quantitas, in qua fuerit antea vera panis & vini substantia, quæ potuerit in corpus, & sanguinem Christi conuerti: quandoquidem ex Christi institutione nihil habemus aliud, nisi quod panis & vinum sint sacramenti huius materia: non autem quod in aliqua determinata quantitate esse debeant. Nam maxime deberent esse in ea, in qua Christus ipse consecrauit. At id non est necessarium: quoniam dicendum esset alioqui nunquam licere, nec maioris, nec minoris quantitates panem & vinum consecrare: quod esset damnare Ecclesiæ vsum communiter receptum. Quocirca tanta secundum magnitudinem materia panis & vini est consecrabilis, quanta moraliter & secundum humanum modum, censerit potest præsens consecranti, nec tollere proprietatem & veritatem pronominum hoc, & hic, iuxta antedicta.

Secundum paruitatem vero nullam requirere determinationem: sed quantumcumque exiguam panis & vini

particulam, consecrabilem esse, dummodo in ea consecratur substantia panis & vini, quae possit conuerti in corpus & sanguinem Christi. Si tamen detur panis aut vinum in tam parua quantitate, ut licet possit conseruari, non possit tamen obici sensibus humanis, etiam perspicacissimis putat Suarez verum esse quod à Ioan. Maiore dictum reprehendunt Sotus & à Valentia: nempe talem materiam non esse aptam ad consecrationem: quia humano modo insensibilis est, nec potest pronomibus *Hic* vel *Hoc* sensibilibiter demonstrari. Accedit quod ut minima aqua gutta negatur esse sufficiens baptismi materia: quia moraliter loquendo non valet ad usum ablutionis, ad quae aqua in baptismo instituitur: sic insensibilis particula panis aut vini neganda sit materia esse sufficiens Eucharistiae: quia moraliter loquendo non valet ad usum ad quem panis & vinum in ea instituuntur. Is enim est proxime quidem ut ratio sacramenti in ipsa Eucharistia compleatur per eorundem accidentia, quae consecratione facta manent cum corpore & sanguine Christi. Etenim Eucharistia, perinde ac ceteris sacramentis, conuenit symbolum esse rei sacrae, & visibilem formam inuisibilis gratiae, ex Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. Nec vero capi potest quomodo per accidentia inuisibilis particulae panis aut vini, Eucharistia censeatur forma visibilis. Remota autem idem usus est, ut sub talibus speciebus corpus & sanguis Christi per modum cibi & potus sumi possint ab hominibus. At quod insensibile est, comestibile non est aut potabile. Verum tamen hoc non obitante, magna cura prouidendum est, ne quidquam, quantum cumque minimum, de tanto sacramento relinquatur neglectum: quia si qua in re, maxime in hac, omnium sanctissima, nos timoratos esse oportet.

18.

QUAERI POTEST SEXTO: An de eadem necessitate sit, consecrationem ex intentione Ministri definitum ad certum in indiuiduo panem & vinum: seu, quod idem est, Ministri intentionem consecrandi ferri in hunc particularem panem, & in hoc particulare vinum?

Ad quod communis responsio est affirmatiua, quam Suarez in citata disput. 43. sect. 6. confirmat. Sufficit nobis illa ratio, quod si Minister non intendat certam, & in singulari determinatam materiam consecrare; forma quae profert, non verificetur: quia dicendo *Hoc* vel *Hic*, non demonstrabit particularem materiam, quam ipsam pronomen indicat. Ex qua responsione Authores multa inferunt, quae idem Suarez refert. Primum est, si quis habeat praesentes octo hostias, & sex tantum consecrare intendat, non determinando quas, nihil efficere: quia non intendit consecrare omnes; neque has potius quam illas. Secundum est, si Sacerdos existimans se habere in manibus unam tantum hostiam, duas habeat, & consecret: utramque esse consecratam; quia deceptio illius priuata, non tollit intentionem debitam, quae moraliter est circa materiam praesentem, prout ipsa proponitur re ipsa. Idem est iudicandum, si cum Sacerdos putet se sumplisse tantum decem hostias consecrandas, inueniantur undecim, vel quia deceptus est numerando, vel alius ipso nesciente unam addidit, aut unam iam ibi erat, nec aduertit. Ita notat Sylu. Eucharistia 2. quae. 6. Secus esset vero, si Sacerdos determinate intendat decem tantum consecrare, & haberet undecim praesentes: nam consecratio tunc nulla est, ut ibidem quoque notat Sylu. Et ratio est, quia una earum debet necessario centeri non consecrata. Cur autem haec potius quam illa censeatur, nulla est ratio.

19.

Tertium est, quod Nauarrus ex Scoto, Angelo, Panormit. & communi Canonistarum, sententia habet in Enchir. cap. 25. num. 91. Eum, qui multas hostias consecrandas accepit, & postea in actuali consecratione, tantum recordatur eius quam habet in manibus, verba consecrationis profereudo, consecrare omnes. Quia licet non habeat intentionem actualem eius consecrandi, habet tamen virtualem (quam sufficere sententia est D. Thomae & Theologorum communis, quemadmodum loco citato habet Sylu. et) proueniens ab actuali eius consecrandi, quam tunc habuit, cum accepit consecrandas. Sed bene notat Suarez istud esse moraliter intelligendum; ut procedat, dummodo

omnes illae hostiae sint praesentes consecranti, prout debent esse, iuxta Ecclesiae morem & Ministri debitam intentionem. Et esse censentur, quando sunt super altare, in quo Missae sacrificium peragitur; non item si alibi relictas, tradantur omnino obliuioni: tunc enim probabiliter indicatur eas non esse consecratas propter defectum debite intentionis actualis, ex qua promanet debita intentio virtualis eas consecrandi praesentes, neque aliter quam ferat mos Ecclesiae.

Quartum est: Si aliqua sint guttae vini, vel extra calicem, vel in calice separatae à toto vino, quod in calice ipso continetur, eas probabiliter iudicari non supercratas, ob defectum intentionis. Namque intentio habenda circa materiam calicis, est ut Sacerdos intendat consecrare illud quod per modum unius continui porabile exilit in tra calicem.

PARS ALTERA CAPITIS.

De materia consecrationis corporis Christi.

QUAERI POTEST SEPTIMO: Quisnam panis sit propria materia consecrationis corporis Christi?

Respondendum est, esse panem triticum: ita ut in alio non perficiatur consecratio. Quae est communis Theologorum sententia, ut notat Suarez disput. 44. sect. 1. Pro qua faciunt auctoritates Concilij Florent. in illius Armen. cuius verba sunt: Tertium est Eucharistiae sacramentum: cuius materia est panis triticus. Hinc dicitur in Carechismo ad Parochos edito iussu Concilij Trident. cap. de Eucharistia, quod nullus panis nisi triticus, apta ad sacramentum materia, putandus sit: quia id Apostolica traditio nos docuit: & Ecclesiae Catholicae auctoritas firmavit. Vbi etiam duplex ratio, seu congruentia eius rei tangitur. Altera, quod quando panis absolute dicitur, triticus intelligitur, institutus imprimis ad hominem cibandum: nam ceteri panes instituantur ad supplendum illius defectum: neque absolute dicuntur panes, facta cum illo comparatione, sed cum additione, panis hordeaceus, panis ex auena, ex pisce, ex glandibus; & sic de aliis. Altera est: quod cum iustum fuerit in veteri Testamento ut panes propositionis, qui hoc sacramentum significabant, ex limba conficerentur: consentaneum sane est sentire, panem consecrandum in Eucharistia, ex farina potissima, qualis est triticea, confectum esse, debere: sicque communis Ecclesiae usus semper est. Christi institutionem interpretatus.

Atque hinc Suarez quaedam recte infert. Primum est de pane facto ex fructibus, aut ex leguminibus, aut ex granis, de quibus constat quod non sint triticum, ut de *bardeo* & *auena* certum est, negandum esse omnino quod sit huius sacramenti sufficiens materia.

Secundum est, omnem panem confectum ex grano, de quo reuera constat quod sit triticum, quantumuis aliter nominetur, esse accommodatam materiam huius sacramenti: ut de siligine exemplum D. Thomas proponit 3. par. quae. 73. artic. 3. ad 2. quae nascitur ex tritico lato in terra sterili.

Tertium est, quodcumque granum aliquod est tale, ut dubitetur an sit triticum, velut de zea (quae Galliae dicitur *estriane*) & de nonnullis aliis: panem ex illis confectum materiam esse Eucharistiae dubiam. Quae dubietas facit, ut praeterea & moraliter nunquam in tali materia faciendum sit hoc sacramentum. Nam sicut summa reuerentia ei debetur: ita summe cauendum est in eo periculum facile gij, quod imminet conficiendo illud in alia materia, quam ceira.

Quartum est: Si panis factus sit ex mixtione farinae tritici, & farinae siliginis, ex eo confici sacramentum: quia non obstante illa granorum differentia, totus & secundum omnes suas partes est materia accommodata ad Eucharistiae consecrationem. Si vero factus sit ex mixtione tritici, & aliorum granorum, quae constat non esse de genere tritici, sacramentum ex eo non perfici, si pars tritici fuerit minor, aut si aequalis: perfici autem, si fuerit notabiliter maior.

maior. Quae est doctrina D. Thomae in cit. art. 3. ad 3. Et probatur, quia in confectione panis interueniente farinae mixtione facta pinfendo & coquendo, maior pars aham trahit ad suam speciem: alioqui panis factus ex tritico male purgato, non esset censendus triticeus: quod est contra communem aestimationem hominum qua talis panis in usu iudicatur triticeus.

QVARI POTEST OCTAVO: Quae requirantur in pane triticeo, vt censeatur materia ad Eucharistiam accommodata.

Respondendum est. quatuor requiri, quae ex communi Theologorum sententia Suarez adfert in citata disput. 44. sect. 2.

Primum est, vt coagmentatus sit ex farina triticea, eaque non corrupta, sed seruante suam naturam, & ex aqua naturali: adeo vt coagmentatus ex eadem farina & lacte, aut oleo, vel alio simili liquore, non sit materia accommodata ad Eucharistiam: quia reuera non est panis positus in hominum usu, vt sit aliorum ciborum velut comes; sed potius est placenta. De mixtione autem alicuius talis liquoris cum aqua naturali iudicandum est, sicut de mixtione farinae non triticeae cum triticea; Eam scilicet non tollere rationem panis vsualis, ad sacramentum necessarium, si aqua naturalis ita superabundet alteri liquori, vt verosimile sit, quod subactione & coctione illum ad suam speciem trahat.

Secundum est, vt talis panis sit coctus: cruda enim massa sicut non est panis, quo homines in cibum vtantur: ita nec est materia sufficiens ad hoc sacramentum, quod Christus in pane vsuali instituit, vt dubitandum non est.

Tertium est, vt sit panis solo igne coctus: nam massa oleo aut butyro frixa, aut aqua elixa, non est verus panis vsualis: quali vtimur tanquam aliorum ciborum comite, sed potius placenta, lagana, pulres aut quid simile. Nihil refert vero quo instrumento vtimur ad talem panem coquendum, dummodo coctio puro fiat igne; quia sola varietas in proximo continente, & in modo applicandi ignem, non impedit quominus fiat verus panis.

Quantum est, vt panis praedicto modo coactus perfeueret in sua substantia: Si enim corruptus sit, iam non est panis, sicut neque acetum est vnum: ideoque non est sufficiens Eucharistiae materia. De qua corruptione vt iudicetur consideranda est, iuxta D. Thomam in cit. art. 3. ad 4. accidentium, vt coloris & saporis mutatio, & num facile fiat resolutio illius, quasi in cineres. Cum autem non est tanta corruptio, quae panis speciem soluat, sed solum aliqua dispositio ad corruptionem, quod aliquis mutatio saporis declarat, tunc censeri quidem potest materia ad sacramentum sufficiens: sed ex eo Eucharistiam consecrans peccat ob irreuerentiam tanti sacramenti. Quod multo magis verum est, cum talia corruptionis signa offeruntur, quae reddat materiam sacramenti dubiam: vt panis qui prius male coctus, postea per compressionem digitorum, quasi in massam redigitur. Nam quamuis talis contractio non videatur sufficiens ad faciendam substantiae mutationem, tamen ex accidentali mutatione quam facit, relinquit rem dubiam. Similiter quando ex amylo, seu amydo panis efficitur: dubium enim est an sit sufficiens materia. De qua re Authores in vtramque partem refert Suarez in fine eiusdem sect. 2. sequens (cum pluribus aliis quos refert) D. Thomae sententiam: qui loco citato partem negantem tenet: quia amyllum est quidem ex tritico, sed ita corrupto, vt ex illo exprimat humorem instar lactis, calore Solis conerescens. Quem humorem accidentia satis ostendunt diuersum esse a farina triticea. Quocirca aqua naturali permixtum, & coctum igne, non licet ad consecrationem corporis Domini assumere. Imo, vt probabilis est, nec valide assumi potest.

QVARI POTEST NONO: An sit de necessitate Eucharistiae, vt panis ex quo conficitur, sit azymus, an vero vt sit fermentatus. Respondendum est, neutrum esse de necessitate sacramenti; vtrumque autem esse de necessitate praeccepti, non tamen similiter: sed vnum in Ecclesia Latina, & alterum in Graeca. Simpliciter autem congruentius esse panem azymum adhibere iuxta ritum Ecclesiae Lati-

nae, quam fermentatum, iuxta ritum Ecclesiae Graecae. Cuius responsionis prima pars est de fide ex definitione Concilij Florent. sect. vltima in literis vnionis Orientalium & Occidentalium: in quibus definitur siue in azymo, siue in fermentato pane triticeo ipsum Domini corpus confici: Sacerdotesque conficere debere vnumquemque iuxta suae Ecclesiae siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem. Et certe vterque panis est vere panis, nisi massa tantum fermenti admixtum fuerit, vt hoc illam, non autem illa hoc ad suam speciem traxerit. Quo contingente, non censeretur panis ad usum humanum accommodatus: & per consequens nec accommodatus ad sacramentum conficiendum, prout D. Thomas attigit 3. par. quast. 74. art. 4. in fin.

Secunda vero eiusdem responsionis pars (communi consensu recepta, vt notat Suarez disp. 44. sect. 3. dicto 4.) probatur: quia omnes tenentur seruare Ecclesiae suae receptam consuetudinem rationabilem (qualem esse in hac re, vt Latinorum, sic Graecorum, Concilium Florent. loco citato satis iudicauit) quae legis vim habet ex cap. Dilecti, De arbitris. Vnde in cap. finali, De celebratione Missarum, tanquam legis transgressor punitur Sacerdos Latinus, qui in pane fermentato consecrauit. Tertia demum pars, quam, Suarez ibidem dicto 2. certam ait, D. Thomas in corpore citati art. 4. probat primo, ex facto Christi, qui corpus suum consecrauit in azymo. De qua re late Bellarm. in lib. 4. De Eucharistia cap. 7. 8. & 9. Probat 2. ex significatione: quia panis azymus magis significat, quam fermentatus, siue puritatem & sanctitatem corporis, siue etiam puritatem & sanctitatem quam habere debent qui ad hoc sacramentum accedunt, iuxta illud prioris ad Corinth. cap. 5. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiae & nequitiae, sed in azymis sinceritatis & veritatis.]

PARS TERTIA CAPITIS.

De materia consecrationis sanguinis Christi.

QVARI POTEST DECIMO: Vtrum solum vinum ex vuis expressum, sit materia consecrationis Christi.

Ad hoc affirmatiue respondendum est. Nam aperta est Concilij Florentini definitio in instruct. Armen. huius sacramenti materiam, esse panem triticeum, & vinum de vite. Constans etiam est Ecclesiae traditio, Christum Dominum in tali materia instituisse hoc sacramentum: quod satis aperte indicant ipsius verba Matth. 26. Dico autem vobis, Non bibam amodo de hoc genimine vitis. Quae cum non pertineant alio, quam quo proxime antecedentia, quibus declaratur institutio consecrationis; temere certe diceretur in alia quam vini ex vite materia, eandem consecrationem factam esse. Hincque multa inferri solent, quae post alios adferunt Greg. a Valen. tomo 4. disput. 6. quast. 2. puncto 1. & Suarez tom. 3. disp. 45. sect. 1.

Primum est, cuiuscumque generis sit vinum ex vite, hoc est, siue album, siue rubrum, siue clarum, siue obscurum, siue dulce, siue austerum, siue forte, siue debile, valere ad conficiendum hoc sacramentum. Ratio est, quia etiam si diuersitas ea substantialis esset physice: ad institutum tamen Theologicum sufficit, si nihil obstat quominus simpliciter & absolute vinum sit ex vite. Vnde sequitur nec inualidum reddi sacramentum, si perficiatur in vino quod est ex diuersis permixtum: nam omnes partes illius sunt sufficiens sacramenti materia.

Secundum est, vinum ex malogranatis aut ex aliis fructibus vel herbis, aut radicibus confectum non sufficere ad hoc sacramentum: quia non est simpliciter vinum; vt communis hominum existimatio & vsus satis ostendit.

Tertium est, succum vuarum etiam maturarum, antequam ex eis exprimat, non esse sufficientem materiam huius sacramenti; quia non est simpliciter vinum: nec (quod requiritur in materia consecrationis sanguinis, iuxta illud Matth. 26. Bibite ex hoc omnes) est potabile. Nam sumens vvas in quibus ille tanquam pars continetur, non dicitur potare, sed comedere. Accedit etiam, quod saltem de praeccepto iuxta cap. Cum omne. De consecr. dist. 2.

ad consecrationem sanguinis Christi, vino admiscenda si aqua; quæ humori adhuc in visis existentis admisceri non potest. Accedit etiam prohibitio talis consecrationis, facta in cap. Didicimus, eadem distinct.

Quartum est, quod D. Thom. habet *quest. 74. art. 5. in fine ex cit. cap. Cum omne*: multum ex visis maturis expressum sufficientem esse quidem materiam sacramenti, non tamen conuenientem, donec concoctione purgatum sit lordibus, & fex subleat. Est enim verum vinum, utpote vim habens calcificandi, & inebriandi, suoque calore deducens seipsum ad perfectum suum statum: & est potabile, quamvis propter impuritatem non soleat inter homines regulariter adhiberi in potum. Propter quam causam nec decet illud assumere ad sanguinis Domini consecrationem: assumendoque ut notat Suarez committitur peccatum, suo genere graue: tum ob ralem indecentiam coniunctam cum aliqua tanti sacramenti irreuerentia: tum ob contrariam Ecclesie consuetudinem & prohibitionem.

25. Quintum est, quod etiam D. Thomas habet in *cit. art. 5. ad 3. Agrestam seu omphacium non esse sufficientem materiam huius sacramenti*: quia non est liquor potabilis per modum vini: nec magis naturam vini habet, ut diuersitas effectuum ostendit, quam massa naturam panis. Idem constat ex Missali Romano de defectibus Missæ.

Sextum est, quod adhuc ibidem habet D. Thomas ad 2. *ut & Missale Romanum*: neque acetum esse sufficientem materiam huius sacramenti: quoniam esse vinum, secundum suam substantiam corruptum: ut iudicio est, quod non contingat regressus in vinum ex aceto. Quæ de causa Aristoteles 8. *Metaph. textu 14. acetum comparat cadaueri*. Idem est iudicandum de quocumque alio vino corrupto, ut de sapa, quæ Gallie vocari solet *vin cuius*. Nam non esse vinum verum argumentum est: tum quod non inebriat, tum quod per modum cibi sit comestibilis potius, quam potabilis. De vino vero acetente D. Thomas (quem in his Theologi communiter sequuntur) monet: cum ipsum sit in via ad corruptionem, quam diu substantialem vini formam adhuc retinet, materiam esse sufficientem huius sacramenti: in eo tamen consecrare peccatum esse graue pro ratione dubij, utrum ipsum sit corruptum. Nam quod tale dubium maius fuerit, eo maior irreuerentia committetur in consecrando.

Idem iudicium est de omni alio vino, de cuius corruptione possit dubitari, propter nimiam aquæ aut alterius rei permixtionem. Sic enim de lora quæ fit aliqua quantitate aquæ admixta visis, postquam iam ex illis expressus est humor, sitne sufficiens huius sacramenti materia, iudicandum est iuxta minorem vel maiorem expressionem vuarum, & quantitatem aquæ illis admixtæ ad conficiendum talem liquorem. Quidquid autem sit, propter reuerentiam tanto sacramento debitam, peccatum est graue in tali materia consecrare, ut monet Suarez: & eo grauius quo dubium maius fuerit.

Addit idem in fine eiusdem sectionis difficultatem de vino congelato: utrum sit materia sufficiens ad hoc sacramentum. Et pro vtraque parte citatis Authoribus affirmantem sequitur: quia congelatio non corrumpit substantiam vini: sicut nec olei, vel aquæ: ut signum est quod liquefactum habeat effectus & qualitates vini; ideoque & naturam: Quod quidem supponitur in Missali Romano, cum agendo de defectibus contingentibus in missa; dicitur si contingat in calice vinum consecratum congelari, debere liquefieri & consumi tanquam verum sacramentum. Nec refert, quod vinum congelatum non sit potabile: quia id solum est per accidens, & ab extrinseco: etenim per se, ac secundum interiorem suam naturam est potabile: illudque extrinsecum impedimentum facile tolli potest: sola scilicet liquefactione: sicut panis qui ita induruit, ut dentibus frangi non possit, per se comestibile est, & durities impediens ne comedatur, facile tollitur madefactione.

26. QVÆRI POTEST VLTIMO: Quid tenendum sit de aqua miscenda vino consecrando?

De hac re lata Suarez *disputatione 45. sect. 2. 3. & 4. nos paucis indicabimus, quæ sufficere videantur ad nostrum*

institutum. Primum est, certum esse, quod aqua naturalis miscenda sit vino consecrando ex perpetua Ecclesie traditione (de qua Greg. à Valent. tom. 4. disp. 6. quæst. 2. puncto 1. col. 919. & Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 10. & 11.) itemque ex eiusdem Ecclesie præcepto, cuius meminit Concilium Trident. sess. 22. cap. 7. Et ratio est illius assignat: tum ex Christi exemplo, qui creditur aquam vino miscuisse, tum ex significatione, quam habet talis mixtio, tam effusionis sanguinis & aquæ ex latere Christi in cruce pendentis: quæ coniunctionis fidelium cum ipso Christo: nam aquarum nomine in sacra Scriptura populi intelliguntur Apoc. 17. Accedit quod in ead. sess. can. 9. Concilium anathematizat eum qui non esse miscendam vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem.

Secundum est: Communem Theologorum sensum esse, prout meminit Suarez in *cit. sect. 2. dicto 1. prædictam necessitatem solum esse præcepti, non autem sacramenti*: ita ut is qui tentat consecrare in solo vino, vere conficiat sacramentum, cōuertendo id ipsum vinum in sanguinem Christi. Pro qua sententia præter ea quæ D. Thomas habet 3. *part. quest. 74. art. 7. facit quod Concil. Trident. sess. 13. agens de hoc sacramento nihil de aquæ mixtione dixerit, & in ante citato cap. 7. postea de Missæ sacrificio agens, tantum dicit eam mixtionem præceptum esse ab Ecclesia. Facit etiam Concilium Florent. in instructo. Amenorum simpliciter dicens materiam huius sacramenti esse panem triticum & vinum de vite: nec addens, Cui admixta sit aqua; sed mutato loquendi modo subdit. Cuius consecrationem aqua modicissima misceri debet: talis reddens eas ipsas causas quas paulo ante ex Concilio Trident. retulimus Ecclesiastici præcepti. Vnde merito conicitur illud quoque Concilium non aliam cognouisse prædictæ mixtionis necessitatem quam præcepti.*

De quo præcepto Suarez *sub finem secundæ sectionis citatæ, dubia quædam tractat, in quibus non immorabimur contenti de eo monere, quod catechismus ad Parochos habet in cap. De Eucharistia: transgressione illius committi peccatum mortale, propter graues rationes ante relatas ex Concilio Trident. obseruationem illius exigentes. Idem quoque ostendunt graues pænæ transgressori impostæ. Nam in cap. Cum omne crimen De consecrat. distinct. 2. ipso facto suspenditur ab officio, & in cap. finali De celebrat. Missarum, priuatur officio simul & beneficio.*

27. Tertium est: In tali mixtione ad vitandum peccatum, seruandam esse reuerentiam sacramenti: & ordinariam consuetudinem Ecclesie: nec nouum ritum introducendum: ideoque illam aquam, quæ vino consecrando misceretur, debere esse veram, & elementarem aquam: qualis profluit ex latere Christi. iuxta cap. In quadam. De celebrat. Missarum. Item debere misceri in modica quantitate, prout in memorato Catechismo traditur. Vnde in cap. Perniciosus De celebrat. Missarum reprehenditur abusus eorum, qui aquam in maiore quantitate miscunt quam vinum. Et licet in Concil. Triburienti cap. 19. statuat. talem mixtionem sic debere fieri, ut duæ partes sint vini, & tertia aquæ, tamen ex Concilio Florent. cuius verba ante retulimus, habetur miscendam esse modicissimam aquam. Vnde, ut inquit Suarez *sect. 3. quælibet guttula aquæ, potest esse sufficiens; iam quia sufficit ad significationem, cum sit vera aqua sensibilis, quam quia eo erit certius, quod illa non possit vini corrumpere, sed potius illa possit in ipsum conuertere. Quamquam nihil est quod quis angatur scrupulo, si quatuor vel sex, aut etiam aliquanto plures guttæ in calicem labantur, dummodo adhuc ea notabiliter modica sit respectu vini.*

29. Quartum est, quod alios auctores citant, certum esse ait Suarez in eadem *sect. 3. versu finem*: Hanc mixtionem faciendam esse tempore sacrificij, & in ipso sacro calice, ut sacra ceremonia esse, & sacram habere significationem censetur. Vnde non debet domi fieri, vel in vaseculo antequam mysteria aut preparatio ad illa inchoentur. Infundendam autem esse aquam in calicem iam habentem vinum ad consecrationem deputatam intentione ministræ, idque ante calicis oblationem, vniuersalis Ecclesie visus ostendit.

Vnde

Vnde grauius peccaret qui aliter faceret. Quod si quis omniam ex negligentia vel obliuione, aduerteret post ipsam oblationem, sed ante consecrationem, deberet statim eum defectum supplere, non item post consecrationem. Neque enim sanguini Christi miscenda est aqua, sed vino consecrando in Christi sanguinem. De eo autem quod aliqui in principio Missæ talem mixtionem faciunt, & alii post Euangelium, nihil occurrit dicendum, nisi securum quemque fore, si in eo sequatur Ecclesiæ suæ consuetudinem approbatam. Resaret hic inquirendum, quid fiat de aqua illa permixta vino: postquam hoc conuersum est in Christi sanguinem: sed quia ad nostrum institutum non facit, & longiorem disputationem requirit, ipsum relinquemus auido sciendi, videndum apud Suarezium in sequenti sect. 4.

CAPVT III.

De forma sacramenti Eucharistie.

SVMMARIVM.

- 28 Ex duabus partibus integratur forma Eucharistia: & quatenus in hac, illa maneat.
- 29 In quibus verbis ead. in forma consistat.
- 30 In his quatuor vocibus. Hoc est corpus meum, consistit forma consecrationis panis in corpus Christi.
- 31 In quibus forma consecrationis vini in sanguinem Christi consistat.
- 32 Responso ad quædam obiectiones de eadem forma.
- 33 Nihil eorum, que ex Missali habentur proferenda in consecratione, omitti debet: quidquid aliqua dicantur non esse de necessitate sacramenti.
- 34 Forma sacramenti Eucharistie efficit id quod significat.
- 35 Que sit mutatio que in pane & vino fit per consecrationem.
- 36 Quid panis & vinum remaneat post consecrationem.
- 37 De eo quod ex vi verborum consecrationis continetur sub accidentibus panis & vini.
- 38 De modo quo Christus continetur in Eucharistia.
- 39 De modo quo presentia Christi dependet a speciebus quibus continetur.

38. **S**ICVT in Eucharistia sacramento duæ sunt partiales materia, vnam completam componentes: ita & sunt duæ partiales formæ, conficientes vnam integram: nimirum forma consecrationis panis in corpus Christi, & forma consecrationis vini in sanguinem Christi, quibus nonnulla sunt communia, & nonnulla cuiusque propria. Vtraque late persequitur Suarez *disp. 58. 59. & 60.* Necessaria ad nostrum institutum complectemur aliquot documentis. Ac primo communia.

Primum est, quod habet Greg. à Valen. *tom. 4. disput. 6. quæst. 6. in fine*, differentiam esse quoad formam inter Eucharistiam & reliqua sacramenta: quod hæc, quia in usu consistunt, non sint nisi tempore illo quo extrat ipsorum forma: Eucharistia vero maneat, tunc etiam cum ipsius forma transit: quoniam est quid permanens, quod potest essentiam suam retinere: forma quidem sua sublata re ipsa, sed quæ virtute in materia remaneat. Etenim essentia huius sacramenti consistit in sacramentali significatione, qua Christus in eo præsens, tanquam spiritalis cibus significatur per materiam, & per formam in ea manentem virtute hoc nomine, quod species sacramentales, per verba sacramentalia quæ præcesserunt, maneat ad determinate significandum præsentem in illis Christum, vt spiritalem animarum cibum. Quo etiam nomine eadem forma, ad gratiam, quæ usu Eucharistiæ percipitur, esse sentienda est concurrere, tanquam Dei instrumentum: ita vt id quod commune est omnibus sacramentorum formis, vt ad gratiæ productionem cum suis materiis concurrant instrumentaliter, non negetur formæ sacramenti Eucharistiæ: cui cum cæteris sacramentis commune est, efficax signum esse gratiæ.

29. Secundum documentum est: Verba sufficientia & necessaria ad conficiendum Eucharistiæ sacramentum,

esse illa quibus Christus ipsum confecit. Ita definit Concilium Florent. in instruct. Armen. cum ait formam huius sacramenti esse verba Saluatoris, quibus conficitur hoc sacramentum: vel (vt quædam exemplaria habere notat Suarez) quibus confecit hoc sacramentum. Cuius definitionis meminit Catechismus ad Parochos in cap. De Eucharistia: ad eamque addit cap. Cum Martha. De celebr. Missarum: & communis tam Canonista: vt, quam Theologorum consensus, quemadmodum notat Bellar. in *lib. 4. De Eucharistia, c. 12.* Immo vero omnes nostri maiores, prout habet Concil. Trident. *sess. 13. cap. 1.* quotquot de hoc sacramento disseruerunt, aperte professi sunt redemptionem nostram in vltima cœna hoc tam admirabile sacramentum instituisse, cum post panis vini que benedictionem, se suum corpus præbere ac suum sanguinem disferteris verbis restatus est. Quæ quidem verba Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. commemorata, & à D. Paulo in priori ad Corinth. 11. repetita, in Canonem Missæ translata sunt cum dicitur, Qui pridie quam pateretur, &c. Auctoritates antiquorum habent Bellar. in seq. cap. 13. & Suarez *disp. 58. sect. 1. & 3.* Vbi ipse infert ad consecrandum, non esse simpliciter necessarium totum Missæ canonem: *quamuis sit necessarium de precepto Ecclesiæ.* Immo nec eius partes alias, quam constantes verbis, quibus Dominus noster consecrauit, de quibus postea. Id quod latius explicatum videri potest apud eundem authorem, ibidem.

Tertium documentum est: Graues difficultates moueri circa formam huius sacramenti, vt intelligatur quomodo sit vera. Sed quia paucis expediri non possunt, & speculatiue sunt, nec ad nostrum institutum necessariae, illarum explicationem satis familiarem relinquemus ei qui volet videndam apud Greg. à Valen. in citata quæst. 6. puncto 2. plenior vero apud Suarez. in sect. 4. 5. 6. & 7. sequentibus.

30. Quartum documentum est: Quod hæc quatuor voces: *Hoc est corpus meum*, sint de necessitate & essentia formæ huius sacramenti. Nam dubium non est, quin illis potissimum, Christus Dominus noster panem consecrauit in huius sacramenti institutione. Vnde hanc describentes Euangelistæ, & post eos D. Paulus, summa diligentia, & absque variatione referunt eadem voces, in eadem institutione esse à Christo prolatas: & Ecclesia Catholica perpetuo vsa est illa consecrationis forma, tanquam ab ipso Christo seruata: quemadmodum habet supra memoratus Catechismus. Accedit ratio D. Thom. 3. *par. quæst. 78. art. 2.* quod ex potissimum voces significant id quod censetur effici in hoc sacramento, dum forma illius profertur super panem: nimirum conuersio eiusdem panis in corpus Christi. Quare in iisdem potissimum huius sacramenti forma consistet, quæ de se requirit, vt ipsa talem conuersionem significando, illam efficiat.

Vnde intelligitur, quod Suarez *disp. 59. sect. 1.* plenius confirmat, non pertinere ad formam huius sacramenti verba Christi, quæ prædictas voces præcedunt apud D. Mattheum & D. Paulum locis cit. *Accipite & manducate*, quia non significant conuersionem prædictam, neque Christi præsentiam, prout proprium est formæ huius sacramenti; sed solum huius sacramenti usum commendat: qui non atinet ad eius essentiam: & per consequens, nec verba quibus ille significatur, attingunt ad eandem formam. Cuius rei indicium est, quod D. Lucas illorum non meminerit cap. 22. ait enim, Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Credibile est enim commemorantem tanti sacramenti institutionem, voluisse narrare eam integre quoad essentialia: præsertim cum scopus narrationis esset, vt quod erat institutum, reuocaretur in usum.

Pari modo intelligitur neque ad formam huius sacramenti pertinere verba quæ his (*Hoc est corpus meum*) D. Lucas adiungit, *quod pro vobis datur*,] aut quæ D. Paulus, *quod pro vobis tradetur*, quandoquidem illorum D. Mattheus, & D. Marcus non meminerunt: atque sine illis plene significatur conuersio panis in corpus Christi. Vnde Romana Ecclesia sine illis consecrat. In quo eam errare

hæreticum est dicere, iuxta cap. Ad abolendam, De hæreticis.

Intelligitur quoque pari modo, nec particulam, Enim, quæ prædictis quatuor vocibus interponitur in canone Missæ, esse de essentia huius formæ, cum neque Euangelista, neque D. Paulus meminerint illius: ac nullo modo ea conferat ad significandam conversionem panis in corpus Christi: sicut deberet si esset de essentia huius formæ. Verum tamen ex communi omnium sententia, ut addit Suarez, peccatum esset eandem particulam omittere, contra perpetuam & vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem: non tamen mortale, si omisso ex aliqua tantum negligentia aut inaduerentia proueniret: secus autem si ex contemptu; qui potest inesse in eo qui sciens & prudens contraueniret, pari pendendo Ecclesiæ institutum, in ipsius notabilem iniuriam.

31. Quintum documentum est, Formam consecrationis vini in sanguinem Christi contineri illis verbis quæ ab Ecclesia proponuntur in Canone Missæ: *Hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* De qua re in cap. Cum Mathæ, de celebr. Miss. & in catechismo ad Parochos, cap. De Eucharistia.

Quamquam dubium est, An eadem verba omnia sint de essentia formæ sacramenti: ita ut ad eam sint necessaria, necessitate quam vocant sacramenti. Atque diuersis de eo relatis sententiis ac examinatis Suarez disput. 60. sect. 1. tandem concludit sola illa verba, *Hic est calix sanguinis mei: vel æquiualentia, esse de essentia & necessitate formæ, de qua agimus: in illisque solis esse totam eius efficaciam: ita ut ultimo instanti prolationis illorum, perficiatur vini in sanguinem Christi transubstantiatio: quam sine verbis sequentibus, eadem verba tam plene significant, quam ista, Hoc est corpus meum, sine additione verborum, quod pro vobis tradetur, significant conuersionem panis in Christi corpus. Neq; ex Christi institutione narrata ab Euangelistis & à D. Paulo, colliguntur aliqua diuersitas. Omnes enim referunt Christum vsum esse verbis illis. Hic est calix sanguinis mei: sicut & illis, Hoc est corpus meum.*

32. Si quis opponat diuum Mathæum & diuum Marcum habere. *Hic est sanguis meus*, tacito nomine calicis: respondetur id nihil obstat: quia licet inde colligatur varietas aliqua in verbis secundum sonum vocum: ea tamen solum est materialis, non autem formalis secundum significationem: quia idem est significatione, *Sanguis meus, & calix sanguinis mei*: ita ut ad sacramenti validitatem non referat, siue dicatur, *hic est sanguis meus: siue, hic est calix sanguinis mei*: vnde nullum incommodum fuit utroque modo ab Euangelistis referri Christi dictum, quo significauit, significandoque: perfecti vini conuersionem in suum sanguinem.

Si rursus opponas: omnia supra memorata verba, ex vsu Ecclesiæ Romanæ proferri supra vinum in illius consecratione. Respondetur: inde quidem inferri peccatum esse non omnia proferre iuxta receptum vsu & ritum ab Ecclesia præscriptum: non tamen quod ea sint ad validitatem sacramenti necessaria. Cur enim Ecclesia Romana iudicat verba illa, *noui & æterni testamenti, &c.* esse de essentia formæ consecrationis sanguinis: potius quam illa, *quod pro vobis tradetur*, esse de essentia formæ consecrationis corporis Christi, nulla ratio reddi potest. Sicut enim verba: *Hoc est corpus meum*, sufficienter significant conuersionem panis in corpus Christi: sic etiam verba, *Hic est calix sanguinis mei*: conuersionem vini in sanguinem Christi. Ergo pariter sunt sufficiens forma. Si quæras, ad quid ergo facta est talis additio. Respondetur, ex supra citato Catechismo in eodem cap. De Eucharistia, factam esse ad exprimendos quosdam effusi sanguinis in passione Domini admirabiles fructus: qui ad hoc sacramentum pertinent, prout post D. Thomam 3. par. quæst. 78. art. 3. explicat Suarez in citata disput. 60. sect. 3. Cur vero talem facere maluerit in consecratione sanguinis, quam corporis; ratio esse potest, quod passio Christi, cuius hoc sacramentum commemoratum est, repræsen-

teretur expressius per sanguinem effusum, quam per corpus.

33. Sextum documentum est: Ob varietatem opinionum de forma huius sacramenti: ad vitandum periculum peccati in consecrando, Sacerdotem non debere determinate habere intentionem consecrandi, per sola ea verba in quibus indicauimus consistere totam essentiam eiusdem formæ: sed potius, quemadmodum ex Sc. to habet Franciscus à Victor, De sacram. num. 74. debere absolute consecrare secundum Ecclesiæ intentionem, dicendo omnia illa verba, quibus ipsa vitur, & proponit profertenda ad corpus & sanguinem Christi consecrandum.

Ultimum documentum est: In forma huius sacramenti, sicut & aliorum sacramentorum posse mutationem contingere iis modis, quos proposuimus in præced. lib. 2. c. num. 24. Eos Suarez in particulari persequitur disput. 59. sect. 2. & disput. 60. sect. item 2. In quibus nos immorari ideo non est necesse, quod pro quotidiana praxi sufficiat monuisse, à tali mutatione esse omnino cauendum: non tantum quando ea fuerit essentialis, tollens debitum sensum, & consequenter reddens sacramentum inualidum: sed etiam quando fuerit accidentalis, relinquens sensum integrum, nec impediens sacramenti validitatem. Namque iniuriosum est Ecclesiæ, atque adeo Spiritui sancto à quo ea regitur, præscriptum ipsius negligere. Quod quidem si fiat ex contemptu, iudicando Ecclesiam in eo tradere alicui superfluum & impertinens, quod quibus mutare possit, peccatum est mortale, iuxta Concilium Trid. sess. 7. De sacram. in genere can. ultimo.

APPENDIX.

De mutatione panis & vini in corpus & sanguinem Christi, quam significat & facit forma huius sacramenti.

34. Quia oportet formam sacramenti id significare quod in sacramento efficitur, & in Eucharistiæ sacramento, panis in corpus, & vinum in sanguinem Christi per consecrationem mutatur: forma illius talem mutationem significare debet, prout docet D. Thom. 3. par. quæst. 78. art. 2. & late Suarez tractat disput. 58. sect. 4. & sequentibus. Item quia verba sacramentalia, seu quibus sacramentorum formæ constant ex institutione Christi, sunt efficacia ad efficiendum illud quod significant: eadem huius sacramenti forma efficax est ad prædictam mutationem efficiendam. De qua efficacia copiose idem Suarez in tota sequenti disput. 61. Sed nobis sufficit attingere, quod ille ibidem in initio supponit; nullum Catholicum dubitare, quin talia verba (quæ sunt Christi per Sacerdotem prolata; sicut illa Exodi tertio, Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, &c. fuerunt verba Dei, etiam prolata per Angelum, ex cap. 7. Actuum) eum effectum alicui modo producant: quando quidem is sequatur ad prolationem illorum, tanquam applicantium diuinam virtutem ad efficiendum ipsum. Persequi autem omnia, quæ in tam mirabili mutatione contingunt, nimis longum esset, neque necessarium est ad rationem iudicandi de peccatis nobis propositam. Volenti ea scire suppeditabunt abunde Bellarm. in trib. primis libris de Eucharistia. Greg. à Valen. disput. 6. quæst. 3. 4. & 5. & Suarez disput. 46. & sequentibus vsque ad 58. Contenti ergo erimus aliquot questionum breui explanatione pro aliqua noticia tantæ rei, cuius non decet Confessarios esse omnino ignaros.

35. PRIMA EST: Quanam mutatio sit, quæ in pane & vino fit per consecrationem. Respondetur: certum esse de fide: virtute verborum formæ huius sacramenti, prolatorum à Sacerdote loquente in persona Christi: ad instar scilicet legati, qui sustinens personam Principis, nomine ipsius sibi commissa, perinde dicit ac si idemmet Princeps præfens loqueretur: prout ex communi Doctorum sententia habet Greg. à Valen. disp. 6. quæst. 6. punct. 2. Certum esse, inquam, virtute talium verborum fieri conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi;

ita ut

ita ut tota substantia panis, quoad materiam simul & formam, conuertatur in verum corpus Christi: & tota substantia vini conuertatur in verum Christi sanguinem. Quae conuersio dicitur transsubstantiatio, id est, transitus substantiae panis & vini, in substantiam corporis & sanguinis Christi: ut definitum est à Concil. Florent. in instruct. Armenorum, & à Conc. Trid. sess. 13. cap. 4. & can. 2. Patetque ex forma ipsa: Hoc est corpus meum; & Hic est calix sanguinis mei: ad cuius veritatem requiritur ut talis mutatio sit facta. Iam vero Sacerdotem consecrante loqui in persona Christi, ibidem Concil. Florent. expressit. Ratioque est ex D. Thom. *quest. 78. art. 5.* quasi is in persona sua tantum loqueretur, tanquam recitans quod olim gestum est à Christo, verba prolata non applicarentur ad materiam praesentem: sicque non perficeretur sacramentum: cum tamen D. Augustinus *lib. 80.* Ioannem dicat: Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum.

SECVNDA QVÆSTIO EST: An post consecrationem, nihil omnino panis & vini maneat? Respondetur: nihil quidem substantia illorum manere ex citat. can. 2. Concilii Trident. accidentia tamen ipsorum manere eadem: nempe quantitatem, figuram, colorem, saporem, & reliqua: idque absque subiecto, à quo sustententur: ita ut per nullam substantiam inhererentiam, praeter naturalem ipsorum conditionem, diuina virtute existant miraculose, ex cap. Species, & cap. Nos autem, De consecr. dist. 2. & cap. Firmiter, De summa Trinit. Idque habent Concilia Trident. & Florent. locis cit. & cum D. Thom. *q. 77. art. 1.* concorditer ab omnibus receptum esse tangit Franciscus à Victoria De sacramentis num. 72. De qua re copiose tam in comment. ad memoratum artic. quam in disput. 56. tractat Suarez. Nobis autem sufficere potest indicat. se quod loco citato addit Franciscus à Victoria: & adhuc late tractat Suarez in sequenti disput. 57. talia accidentia posse agere, ac producere quidquid producerent cum substantia panis & vini. Nam sicut quantitas (per quam intermedium cetera accidentia inhererent substantiae panis & vini, & inquam manent ead. m. substantia sublata) habet à Deo ut existat ad modum substantiae: ita etiam habet ut manentes in ea qualitates panis & vini, nihil minus agant vel patiantur (ne mpe exstinguant famem vel sitim, corrumpantur, &c.) quam si ipsa panis & vini substantia adhuc perseveraret. Qua in re elucet summa Dei sapientia, qua sic se nobis accommodat, ut habeamus quod nobis conferat ad fidei meritum: & quo nostrae infirmitati sit consulem, qui naturaliter ab horremus ab usu carniū humanarum, & potatione sanguinis.

TERTIA QVÆSTIO. Quid ex vi verborum formae contineatur sub speciebus seu accidentibus panis & vini in Eucharistia remanentibus. Respondetur de fide certum esse, ex vi verborum formae & consecrationis, sub specie panis contineri corpus Christi: & sub specie vini sanguinem eiusdem. Ipsum vero corpus sub specie vini & sanguinem sub specie panis, sicut & animam, sub vtraque contineri, ut naturalis illius coniunctionis & concomitantiae, qua partes Christi Domini, qui surrexit à mortuis, non amplius mortuus, inter se copulantur: coniuncti quoque diuinitatem propter ipsius admirabilem cum eodem corpore & anima vnionem hypostaticam. Vnde verum est tantumdem sub alterutra specie, ac sub vtraque contineri. Etenim totus & integer Christus cum corpore, sanguine, anima, & diuinitate sub panis specie, & sub quavis eiusdem speciei parte existit, & contineatur: totus item Christus, cum corpore, sanguine, anima, & diuinitate sub specie vini, & sub qualibet eius parte continetur: ex Concilio Florent. in instruct. Armen. & ex Trident. session. 13. cap. 3. & can. 3. Qua de re D. Thom. *quest. 76. art. 1. 2. & 3.* Inde autem consequens est quod in eadem sess. 13. cap. 5. & can. 6. definitur, cultum laetiae, qui vero Deo deberetur, exhibendum esse Christo in hoc sacramento. De qua re pluribus Suarez disputat. 65.

QVÆSTIO QVARTA: Quomodo contineatur Christus sub speciebus panis & vini. Respondetur con-

tineri modo quodam admirabili, existendo sacramentali ratione per modum substantiae spiritualis: & nihilominus secundum totam suam quantitatem & membra omnia inter se distincta, & debita proportione distantia, atque adeo secundum staturam, quam habet in coelo: ita ut Christus simul existat in caelo ad dexteram Patris; & inde non recedendo, in terra contineatur in Eucharistia vere, realiter, ac substantialiter sub speciebus panis, & vini: idque in diuersis quibuscunque mundi partibus, in quibus est usus consecrandi. Quod difficile quidem est intellectu, non repugnat tamen diuinae potentiae: pro quo facit descriptio Concilii Trid. sess. 13. cap. 1.

Si quaeras vnde dicatur corpus Christi, ratione quamdam sacramentali per modum substantiae spiritualis contineri in Eucharistia? Respondetur inde dici, quod etiam in Eucharistia, ipsum sit quantum, sicut est in caelo; non est tamen modo quantitatio commensuratiue ad locum: sed ad modum substantiae spiritualis est totum in tota specie, & totum in qualibet eiusdem parte.

Quod ut intelligatur notandum est, duplex esse officium quantitatis: vnum distinguere & ponere ordinem inter partes corporis: ita ut nasus, verbi gratia, sit inter oculos; & oculus, inter aures, &c. Alterum est extendere easdem partes in ordine ad locum, ita vna pars sit extra eum locum in quo est altera. In Eucharistia igitur quantitas corporis Christi exerceat tantum prius officium, vna autem posterius. Vnde sit etiam, ut Christus in Eucharistia nec agat, nec patiatur physice, nec humano sensu percipi possit, adeoque nec tangi, nec frangi, nec calefieri, aut frige fieri, nec oculo corporis videri; quia ratione antecedenti modo quo existit in Eucharistia, liber est ab omni eiusmodi passione: quae cum sit ab agente corporeo, requirit extensionem externam in patiente, sine qua ab agente ipso corporeo attingi nequit. Quamquam tamen dici potest tangi, frangi, oculis videri, frige fieri, &c. hoc nomine, quod species quibus continetur velatus, tangantur frangantur, &c. De qua re D. Thom. *quest. 76. art. 6. & 7.* ac Suarez *disp. 53.* Quae etiam de apparentibus mutationibus, quae in Eucharistia contingant, videri potest in sequenti disp. 55.

QVÆSTIO VLTIMA: Quomodo praesentia corporis & sanguinis Christi dependeat à sacramentalibus speciebus quibus continentur? Respondetur dependere, tum quoad conseruationem in Eucharistia; tum quoad locum, & loci mutationem. Et quidem quoad conseruationem: quia ut habetur ex D. Thom. *quest. 80. art. 3.* & late tractatur à Suarezio *disp. 54.* tamdiu sub talibus speciebus conseruatur praesentia corporis & sanguinis Christi, quamdiu illae conseruantur: illisque corruptis, desinit eadem praesentia. Quae corruptio contingit tunc contingere, cum si panis substantia ibidem fuisset, ea nequiuisset amplius conseruari. Corpus enim Christi non habet cum specie panis aliam connexionem, quam substantia panis haberet si perseverasset sub illis suis accidentibus. Atque hinc D. Thom. in citato art. 3. reprehendit eos, qui negarunt corpus Christi sacramentaliter sumi à peccatoribus: sed quam cito attingit labia peccatoris desinere esse sub speciebus sacramentalibus. Nam cum eadem species per ralem attractum non desinant esse; nec etiam corpus & sanguis Christi desinet illis contineri. Id quod confirmatur per illud Apostoli in priori ad Corin. cap. 11. Qui manducat & bibit indigne, &c. Itemque per doctrinam in Concilio Trid. approbatam sess. 13. cap. 8. de distinctione inter peccatores & iustos, quod illi sacramentaliter tantum, & hi sacramentaliter simul & spiritaliter corpus Christi sumant.

Quoad locum autem, corpus Christi pendet ex speciebus: quia ipsum ratione earum censetur determinate esse in eodem loco, in quo sunt ea ipsae species. Sic enim dici consuevit esse sursum, aut deorsum, dextrorsum aut sinistrorsum, prout species ipsae sursum aut deorsum, dextrorsum aut sinistrorsum fuerint. Id enim est consequens ex eo quod Christus in iisdem speciebus contineatur praesensque sit.

Pendet denique quoad motum localem: quia corpus Christi

Christi

Christi per accidens mouetur ad motum specierum: cum quibus eam connexionem habet, vt cum presentibus presentibus sit: quo fit vt id ipsum corpus recte dicatur eleuari, portari aliquo, ore sumi & in stomachum traici, recludi alicubi, porrigi alicui, ab eo qui circa species sacramentales talia facit, mouendo eas. Videri potest Suarez *disp. 53. sect. 1. & addi ex preced. disp. 47. sect. 4.* quæ possint & quæ non possint Christo attribui respectu sacramentalium specierum quibus continetur in Eucharistia. Sunt enim scholastici instituti, & a nostro remotiora.

CAPVT IV.

De Ministro sacramenti Eucharistia, & primo prout eam consecrat.

SVMMARIVM.

- 40 Solus Sacerdos consecrandi potestatem habet à Christo.
 41 Quilibet Sacerdos potest valide Eucharistiam consecrare.
 42 Quomodo accipienda sint nonnulla dicta Patrum quibus contrarium significare videntur.
 43 Difficultas, an plures Sacerdotes possint simul eandem hostiam consecrare.
 44 De consuetudine qua noui Sacerdotes consecrant simul cum Episcopo ordinante.
 45 Sumptio Eucharistia sub vtraque specie solis Sacerdotibus consecrantibus est in precepto.
 46 Obligatio Sacerdotis cel. brandi Missam.
 47 An ea sit sub mortali: & pro quo tempore sit imposita.
 48 Peccator publicus quis dicatur, quis suspectus, quis occultus.
 49 Nunquam licet peccatorem manentem in peccato mortali, inuitare ad susceptionem Eucharistia. Nec vnquam dare non consecratam pro consecrata.
 50 Peccatori non respicienti recusanda est Eucharistia, quando commode fieri potest. Nec item publico peccatori etiam si respuerit, nisi publice constet de illius emendatione.
 51 Quando tali occulte perenti dari possit: & quod non sit neganda peccatori occulto perenti publice.
 52 Obiectiones in contrarium cum solutionibus.
 53 Quid agendum in hacre cum peccatore occulto.
 54 Non licet hoc sacramentum suspecto de crimine, dare ad ipsius examinationem.
 55 Quando ob suspicionem criminis possit aut non possit alicui negari Eucharistia.
 56 Modi, quibus peccat quis indigne ministrando Eucharistiam.

CONSIDERARI potest Eucharistia Minister, tum quatenus eam consecrat, tum quatenus eam ministrat. Ac quæ priore modo ad eum spectant completentur aliquot questionum explicatione.

40.

PRIMA EST: An solus Sacerdos possit Eucharistiam consecrare. Respondetur, certum esse de fide, quod solus possit. Ita enim habetur ex Concil. Nicæno primo: prout refertur in cap. Peruenit. dist. 93. & ex Concil. Lateran. prout refertur in cap. Firmiter De summa Trinit. & ex Concil. Florent. in instruct. Armen. & ex Concil. Trident. sess. 22. cap. 1. & ex Christi institutione, qui solis Sacerdotibus dixit: Hoc facite in meam commemorationem: vti semper Ecclesia Catholica intellexit & docuit: quemadmodum ibid. habet Concil. Trident. & aduersus hæreticos nostri temporis, defendunt Bellarm. in *l. b. 4. De Eucharistia cap. 16.* atque alij quos Suarez commemorat *tom. 3. d. sp. 61. sect. 3. dist. primo.* Pro eo vero ratione hanc adfert D. Thom. *quæst. 82. art. 1.* Sacramentum Eucharistia est tantæ dignitatis, vt non nisi in persona Christi perficiatur, *iuxta antedicta num. 35.* Quodcumque autem quis quid agit in persona alterius, oportet ipsum potestatem agendi habere ab eo in cuius persona agit. Nullus est autem præter Sacerdotem, de quo rationabiliter dici possit, consecrandi potestatem habere in Christo. De illo vero rationabiliter dicitur: quia Christi institutione, sicut ei qui baptizatur, sit à Christo potestas suscipiendi Eucharistiam: ita & illi qui sacerdotio initiatur, sit potestas consecrandi Eucharistiam, tanquam constituto in gradu eorum, quibus dictum est ab ipso Domino: Hoc facite in meam commemorationem. Ad quod facit receptus Ecclesie vsus, quo nulli alteri permittitur talis actus: ne quidem in casu necessitatis, aut ex quacunque dispensatione, prout ibidem expressit Suarez.

SECUNDA EST: An quivis Sacerdos consecrare possit Eucharistiam? Respondetur, quemlibet Sacerdotem eo ipso quod characterem habet Sacerdotalem, valide, etiam si non semper licite, posse Eucharistiam consecrare, siue peccator sit, siue iustus; siue etiam hæreticus, vel schismaticus, siue excommunicatus, vel suspensus, aut interdictus, siue irregularis, aut degradatus: dummodo integre proferat verba sacramentalia super debitam materiam, idque cum intentione faciendi quod Christus instituit, iuxta primum documentum traditum in preced. lib. 26. num. 36. Quæ est doctrina D. Thomæ *quæst. 82. art. 5. 7. & 8.* Et probatur; quia tunc ex parte materiae & formæ nihil deest, nec item ex parte ministri. Non quidem intentio, quia quantumcumque aliquam particularem habeat in debitam: ea tamen, quantum sufficit ad validitatem sacramenti, corrigitur per illam generalem quæ habet, faciendi quod Christus instituit. Nec item deest potestas: quæ sufficiens sequitur characterem impressum in susceptione Ordinis; neque ea amittitur: sicut nec idem character, qui indelebilis est ex Conc. Trid. sess. 7. De sacram. in genere, can. 9. & sess. 23. cap. 4.

Vnde quod nonnulla decreta & testimonia Pontificum, ac sanctorum Patrum significare videntur hæreticos & schismaticos non posse perficere consecrationem, exponendum ait Suarez *in fine eiusdem sect. tertie.* quoad licitum debitumque vsus: vt sensus sit, non posse licite consecrare ob Ecclesie prohibitionem: non autem id tentare sine effectu, ob defectum potestatis, quæ nequit tolli eis, cum, vt diximus, sequatur characterem indelebilem. Quæ de causa Sacerdotes ab hæresi ad Ecclesiam redeuntes non ordinantur de nouo: vt constat ex eiusdem Ecclesie vsu ac consuetudine, pro qua est textus in cap. Ordinationes 9. quæst. 1. Id ipsum quoque exponi nonnunquam potest, vt Suarez addit, de consecrationibus, quæ quia non sunt debito & essentiali rita, nullæ sunt, quales hodie sunt à Lutheranorum Ministris ordinari inualide, ob defectum ordinis Episcopatus, in ordinante.

Tantopere autem cura est Ecclesie, ne quis perperam tanto ministerio se ingerat, vt nec debite ordinatum, & carentem impedimento, velit ad illud admitti in aliena diocesi sine commendatiis sui Ordinarii literis, ex Concil. Trid. sess. 22. in decreto De evitandis & obseruandis in celebratione Missæ, & in sess. 23. c. 16. De reform. itemque ex cap. Primatus, & cap. Extraneo. dist. 71. Quamquam tamen nec admittens, nec admissus incurrit aliquam irregularitatem: quia nulla talis in iure expressa est, prout ad id requiritur ex cap. Is qui, De sentent. excom. in 6. Ita docet Nauar. in lib. 3. consil. tit. De celebr. Miss. consil. 5. Vbi etiam habet quod Clericus peregrinus faciens fidem iustam de sua ordinatione possit admitti ad secreto celebrandum: argumento cap. primi, De Clericis peregrinis: eumdem tamen Clericum non exculat à peccato negligentia commissæ, nec eo quod non procurant sibi commendatiis literas.

TERTIA QVÆSTIO EST: An plures Sacerdotes simul possint eandem hostiam consecrare. Hæc proponitur, vt intelligatur qua ratione sit accipienda consuetudo, quæ in Ecclesia Latina seruatur; vt qui ordinati sunt noui Sacerdotes, consecrent eandem hostiam cum Episcopo ordinante. Explicatio vero illius est hæc. Eadem ratione qua de baptismo dictum est in preced. lib. 27. nu. 43. non posse conferri simul à pluribus, dicendum etiam esse plures Ministros ad eandem hostiam consecrandam non posse concurrere tanquam partiales causas: ita scilicet vt vnus proferat vnâ formæ partem, & alius aliam, vel non intendat consecrare integre, sed dependenter ab alterius concursu. Quorum neutrum esse secundum Christi institutionem, communis Ecclesie vsus satis ostendit.

dicim

dit in eo quod ordinare vnus solus consecrat: tanquam Christus voluerit cuiusque Sacerdotis sacramentalia verba causam esse sufficientem, ac integram consecrationis.

44. Posse autem plures concurrere, si integre proferant formam, & quisque habeat intentionem perinde consecrandi, ac si solus proferret formam. Ratio est: quia ille plurium concursus, non impedit quominus adsint necessaria ad conficiendum sacramentum: nempe materia & forma debita, cum sufficiente potestate, & intentione Ministri. Quod tamen verum est tantummodo, cum omnes ita proferant formam ipsam, ut illam in eodem instanti absoluant. Nam si vnus ante alios absoluat, is solus consecrabit: quia forma integre prolata, non potest suspendi consecrationis effectus: cum verba sacramentalia ad modum causae physicae necessario operentur: ita ut eorundem verborum prolotione & significatione absoluta, sequatur effectus, quem illa ex Christi institutione produunt significando: sicque sit ut reliqui posterior prolotionem absolventes nihil efficiant ob defectum materiae quae per praecedentem prolotionem, mutata in corpus Christi, desit esse.

44. Id quod Theologis Scholasticis negotium exhibet in docendo qua ratione, supradicta consuetudo licita censeatur possit, cum in praxi difficillimum sit, secundum eam consecrantes simul, ita simul finire, ut nullus alium praeueniat. Quid vero illi dicant refert Suarez *disp. 61. sect. 4.* nec habet quid certo statuat. Vnde addit ad extremum in re tam lubrica ad vitandum peccatum, Caeterani consilium sequendum esse, ut noui illi Sacerdotes intendant proferre consecrationis verba meliori, quo possunt modo; nempe non praeueniendo Episcopum in illorum prolotione, quia facerent contra Ecclesiae intentionem satis indicatam in Pontificali Romano, cum admonetur Episcopus ut alte & paulatim dicat verba, quo caeteri possint simul cum eo dicere, & quoad fieri potest simul absolueret. Deinde habendo intentionem disinctam, vel consecrandi cum Episcopo si possint, vel alioqui proferendi verba solum materialiter intendendo scilicet illa proferre in signum potestatis sibi concessae; & in memoriam illius coenae, in qua Dominus coenans cum suis discipulis, eandem potestatem ipsis concessit.

45. **QUARTA QVAESTIO:** An teneatur Sacerdos quoties consecrat, sub vtraque specie consecrare, sic & sub vtraque sumere Eucharistiam? Ad hanc cum D. Thoma *quest. 82. art. 4.* respondendum est affirmatiue, per cap. Relatum. & cap. Comperimus, De consecr. dist. 2. ita ut grauius peccet secus faciens: quia diuino iure ad integritatem sacrificii quod peragitur a Sacerdote, dum hoc sacramentum perficitur, pertinet consecratio sub vtraque specie, prout expositum est in preced. cap. 2. qu. 3. Atque ut dicitur in cit. cap. Relatum, qui sacrificantes non edunt, rei sunt Dominici sacramenti. Quale enim, ut *ibid. additur*, erit sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur? Modis ergo omnibus, prout *ibidem concluditur*, tenendum est, ut quotiescunque sacrificans corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altari immolat, toties perceptionis corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi participem se praebet. Caeterum alteri quam Sacerdoti consecranti concessum non est Eucharistiam sub vtraque specie sumere ex Concil. Constantiensi sess. 13. vbi sub poena excommunicationis praecipitur, ut nullus Presbyter communicet populum sub vtraque specie panis & vini. Et ex recepta Ecclesiae consuetudine, quae in eod. Concil. approbatur, & in Concil. Trid. sess. 22. cap. 1. & can. 2.

45. **QUINTA QVAESTIO EST:** An Sacerdos sub peccato teneatur aliquando vti potestate quam habet consecrandi? Respondetur, hanc esse eandem cum illa qua quaeritur, An liceat Sacerdoti abstinere omnino a celebratione Missae. De qua, certum est, Sacerdotem curam animarum habentem teneri ratione sui officii, Missam aliquando celebrare; nempe tunc cum populus debet ei interesse: ut diebus Dominicis, & caeteris festis: vel quando non habet hostias consecratas ad communicandum

moribundos, aut alios Eucharistiam petentes: teneatur enim ex officio talibus necessitatibus populi sibi commissi providere. De caeteris Sacerdotibus vero D. Thom. *quest. 82. art. 10.* vnum quemque eorum teneri aliquando celebrare, inde probat, quod vnusquisque teneatur vti gratia sibi data, cum fuerit opportunum: iuxta illud posterioris ad Corinth. cap. 6. Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ea autem opportunitas, vtilis adit, attendenda est, non solum per comparationem ad fideles: sed etiam per comparationem ad Deum: cui in consecratione huius sacramenti, sacrificium offertur. Vnde concludit, Sacerdoti, etiam si non habeat curam animarum, non licere omnino a celebratione cessare, sed teneri celebrare saltem in festis praecipuis: praesertim iis in quibus fideles consueverunt communicare. Certe Dominus dicendo Math. 26. & Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem, non tantum dedit Sacerdotibus omnibus potestatem consecrandi, sed etiam praecipit ut consecrentur ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 1.

47. Quod praecipuum, an sub mortali obliget, grauis difficultas est: pro qua rationes & auctores in vtramque partem adfert Suarez *disp. 80. sect. 1.* merito indicans affirmantem esse vt tutiorem, sic & probabiliorem. Confirmatur vero, quia, vt *pro ea bene vigei Sotus in 4. dist. 13. quest. 1. art. 10.* Si in quoquam casu, maxime in hoc (in quo tantopere ad Dei gloriam refert vt potestas ab ipso accepta ad vsum reducat) loam habere censendum est, quod Math. 25. & Luc. 19. ille qui talentum reueruauit in sudario otiosum missus sit manibus & pedibus ligatis in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Itaque licet contraria sententia non sit omnino damnanda cum bonos habeat auctores, & rationes probabiles, vt videre est apud eundem Suarezium: haec tamen est in praxi consulenda: tum quia est magis pia ac magis consentanea dictamini rationis supposita rei dignitate, & immenso fructu tam defunctis quam viuis ex ea proueniente: tum quia sententia contraria vix in praxi potest seruari sine scandalo, quandoquidem communiter diuturna nimis omisso celebrationis diuini sacrificii in Sacerdote, existimatur signum esse praeuentionis conscientiae & perditae vitae, quasi talis omisso eo referatur, vt peccandi licentia non impediatur.

Si quaeras pro quo tempore obliget tale praecipuum: cum enim sit affirmatiuum; non pro omni sed pro aliquo tantum tempore obligat? Respondetur, determinationem talis temporis committi iudicio viri prudentis, D. Thomae autem iudicium loco citato fuit, tale tempus esse praecipuum festorum: maxime eorum in quibus fideles communicare consueverunt: nempe, vt *loco cit. Sotus interpretatur congruenter antiquiori Ecclesiae consuetudini*, in festo Natiuitatis Domini, festo Paschae, & festo Pentecostes. Vt vero idem Sotus putat, ad vitandum peccatum mortale, sufficit; siue illis, siue aliis diebus, dummodo in Paschate communicent, ter vel quater in anno Sacerdotem celebrare. Cui fauet cap. Dolentes, de celebr. Missarum, in quo Summus Pontifex reprehendit eos, qui vix quater in anno celebrant, non faciens nominatim mentionem de praedictis festis. Nec obstat his quod in Concil. Trid. sess. 13. cap. 14. De reform. iubentur Episcopi curare vt Sacerdotes celebrent Dominicis saltem diebus, & festis praecipuis: & qui curam animarum habent toties, vt muniti suo satisfaciant. Nam dat praecipuum Episcopis, non autem Sacerdotibus: qui proinde antequam illis aliud iniungatur, non habent maiorem obligationem quam habuerunt ante id ipsum Concilium.

RELIQVA PARS CAPITIS.

De eodem Ministro quatenus Eucharistiam ministrat.

SEXTA QVAESTIO EST. An solus & omnis Sacerdos possit ministrare Eucharistiam? Cuius explicationem trademus in sequentibus agendo de praecipuo sumendi Eucharistiam. Tunc enim inter caetera docendum est, de cuius Sacerdotis manu Eucharistia ipsa sumi debeat ad talis praecipui adimplerionem.

48.

SEPTIMA QVÆSTIO EST: Vtrum Eucharistia Minister possit eam ministrare peccatori?

Pro cuius explicatione trademus aliquot documenta, præsupposito quod peccator alius sit publicus, alius suspectus, & alius occultus. Ac publicum dicitur, qui vel per Iudicis sententiam condemnatus est de crimine, vel in iudicio confessus est illud, vel factum ipsius criminis ita manifestum est, ut nulla tergiversatione celari possit ex cap. fin. De cohabit. Cleric. & mulierum. Suspectum vero dicitur, qui licet nullo ex tribus illis modis de crimine conuictus sit, paucissimi que sint, qui peccatum eius certo sciant, apud alios tamen, est publica suspicio, aut rumor, & aliqua publica infamia, inde orta. Unde ipsum peccatum eius dicitur occultum quidem, sed famosum: de quo in cap. Tua nos, De cohabit. Cleric. & mulierum. Occultum denique peccatorem esse eum, qui vel à solo Sacerdote cognoscitur: vel ab aliis quidem paucis, sed nulla publica suspicione, vel rumore publico laborat.

49.

Primum igitur documentum est: Non esse licitum Sacerdoti peccatorem vllum, siue publicam, siue non publicam, quamdiu in eo statu perseverat, inuitare ad Eucharistiam suscipiendam, etiam si consilium possit ut penitentiam agat, & sic communicet. Ratio in promptu est, quia de se malum est communicare in statu peccati mortalis. Ergo nunquam licet illud consilium. Si opponas Christum Dominum nostrum cum generaliter dixit Discipulis, Comedite seu bibite ex eo omnes, inuitasse eum ceteris Iudam, non magis quam ceteros petentem Eucharistiam: Respondet Suarez *disp. 57. sect. 1.* Christum non induxisse Iudam, ut in pravo suo statu communicaret: immo omnem adhibuisse diligentiam, ut eum bene disponeret, eiusque cor immutaret. Neque enim penitentem porrexisset Eucharistiam, quia hoc ipse, quod ibi assistens volebat cum ceteris communi illo conuictio fieri, nec ab eo excludi, virtualiter eam petebat sicut ceteri.

Secundum documentum est: In nullo casu licere, peccatori Eucharistiam petenti porrigere hostiam non consecratam, quod consecrata. Hoc habet D. Thom. *quæst. 80. art. 6. ad 2.* & cum ipso Sylu. *Eucharistia 3. q. 5. in fin. & Sorus in 4. dist. 12. q. 1. art. 6. ad 2.* Ratio est autem, quæ attingitur in cap. De homine, extra De celebr. Missar. quod talem porrigens, quantum in se est idololatrare faciat, non minus quam si fingens se celebrare, hostiam non consecratam ostendat populo adorandam. Procehit vero documentum hoc, non tantum quando nescienti, sed etiam quando scienti & volenti fictionem eam, talis hostia porrigitur, prout docet Suarez in *ead. dist. 67. sect. 4. circa 3. obiectiorem*: cuius fundamentum est, quod per se malum sit, ut aliquis sciens & prudens proponat alteri creaturam adorandam cultu diuino, ac mentiatum id esse Deum, quod reuera non est.

50.

Tertium documentum est, simpliciter loquendo, & maxime cum commode & sine inconuenienti fieri potest: Sacerdotem debere hoc sacramentum negare peccatori non respicienti, etiam si illud petat. Ratio est, quia obligatio exhibendi reuerentiam huic sacramento, & digne illud tractandi, naturalis est, ex intrinseca ipsius dignitate orta. Ad quam reuerentiam pertinet obligatio non dandi id ipsum sacramentum indignis: sicut & non proiciendi illud in locum immundum. Cuiusmodi obligatio tunc maxime viget, seruanda que est, quando sine inconuenienti seruari potest. Nec est, quod quis opponat, peccatorem per susceptionem baptismi acquisiuisse ius petendi alia sacramenta: quia ius illud, sicut non est ad vsum facultatis: ita nec ad sacrilegam & Christo iniuriosam petitionem. Hincque sequitur quod notat Suarez sub finem prius citatæ sectionis primæ: Sacerdotem in peccato mortali communicantem seipsum, committere peccatum duplicis malitiæ in confessione aperiendæ; quarum vna est malæ ministratiōis; & altera malæ susceptionis: non minus quam si alteri indigne ministraret, aut ab altero indigne susciperet.

Quartum documentum est: Publico peccatori etiam emendato, ut vfarario, vel meretrici; aut alteri similiter

exercenti actionem, quam ex obiecto, aut modo quo fit, manifestum esse peccatum mortale esse; Eucharistiam publice petenti non esse dandam, nisi publice satisfactio exhibuerit, vel saltem emendatio ipsius publice manifesta sit. Pro quo facit cap. Pro dilectione, & cap. Scenicis, De consecr. dist. 2. Et prior pars ex eo patet, quod aliis daretur aliqui occasio scandalali. Posterior vero ex eo, quod talis satisfactio & emendatio publica sufficiat ad tollendum scandalum: atque ut tam coram Deo, quam coram hominibus sacramentum digne tradatur.

Ceterum in articulo moris, ut habet in fine sectionis 2. Suarez, satis est si publicus peccator pro temporis opportunitate, vel confiteatur, vel signa contritionis exhibeat, quia periculum, & vrgens necessitas facit, ut non exagatur maior diligentia, quam ipse possit commode exhibere: præsumendumque sit in eo articulo facere quod potest ad se sufficienter disponendum. Attamen ex Cæcilian. in verbo, Communio, sub finem, ut scandalo tunc prouideatur, publicanda est emendatio. Adde quod habet à Victoria in summa, De sacram. num. 80. non esse publico peccatori negandam Eucharistiam, in loco ubi non est notus, nec facile detegatur ipsius crimen.

Quintum documentum est: Ut publico peccatori occulte penenti, dari possit Eucharistia in occulto: sufficere quod occulte egerit penitentiam, seu quod debite confessus fuerit, idque constet Sacerdoti daturō, ac aliis qui forte adfuerint peccatum scientes. Ratio est: quia quoad Deum, dispositus est per penitentiam: & quoad homines manifestatio emendationis ad sufficiens ad tollendum scandalum. Cauendum est tamen ne suscepio Eucharistia paulo post manifesta fiat emendatione manente occulta, quia non vitaretur aliqui sufficienter scandalum.

Sextum documentum est: Sacerdotem non posse negare Eucharistiam peccatori occulto illam publice petenti. Quod fundare in ratione, est satis difficile, ut bene ostendit Suarez *disp. 67. sect. 4.* Nobis autem sufficit autoritas sacrorum Canonum: Nam in cap. Si tantum, & in cap. Placuit, 6. quæst. 2. cauetur ne Episcopus quemquam publice à communione repellat propter peccatum quod probare non potest: & in cap. Si Sacerdos, De officio Ordinarij, idem satis insinuat, cum Sacerdos prohibet nominatim remouere à communione eum, quæ scit reum, si non sciat ut iudex: siue, quod eodem recidit, non sciat publica, sed priuata tantum scientia. Vbi duertendum est ad Ecclesiam, sicut & alterius Reipubl. conuenientem gubernationem pertinere, ut communia bona, quæ publice dispensanda sunt ac distribuenda iuxta merita & dignitate singularum personarum: pertinere, inquam, ut à ministro publico, ad id munus autoritate publica constituto, dispensentur; non iuxta priuata ipsius scientiam, sed iuxta publicam & notoriam: alioquin modus dispensandi, moraliter loquendo, expositus esset multis scandalis & iniuriis: vnde contra bonum commune perturbationes, & rixæ, & odia orientur. Eucharistia autem est bonum commune, ad quod ut conficiendum, sic & distribuendum Sacerdos autoritate Christi institutus est minister, ex Concil. Trid. sess. 22. cap. 2. Quo fit, ut in tali distributione sequi debeat publicam, non autem priuata scientiam, ideoque peccatori occulto illam publice petenti, non negare.

Sed tria obicci possunt contra propositum documentum. Primum est de se malum esse Eucharistiam ministrare indigno: sicut & proicere in locum immundum. Alterum est, quod sumens Eucharistiam indigne, reus sit corporis & sanguinis Domini: ideoque petenti etiam publice, non sit danda, sicut nec reddendus est ensis ei, qui scitur illo accepto, se vel alium confossurum. Tertium est, magis vitandam esse iniuriam Christo inferendam, quam detrimentum temporale hominis. Quare ad cauendum ipsius infamiam, non est danda ei Eucharistia cum Christi irreuerentia.

Ad primum autem respondetur: Actionem proiciendi Eucharistiam in locum immundum ex se determinatam esse ad malum (utpote, quæ per se loquendo, deformita-

tem ha-

tem habet ex proprio obiecto non item actionem dispensandi illam homini indigno, vt patet ex facto Christi, qui dicens Apostolis Matth. 26. Bibite ex hoc omnes, Iudam quem indigne sumpturum sciebat, non excludit a sumptione. Non igitur ardeat mala est talis actio, quin possit seruatis debitis circumstantiis bona censeri: nempe si agens bonam intentionem habeat, nullo modo cooperetur, vel causam det indignae sumptioni: sed huius malitia rōta sit ex praua sume aris voluntate. Item si pro suo munere debeat vacare tali actioni, neque moraliter commoditatem habeat impediendi detrimentum quod ex illa alter, sua tantum malitia, accipit. Nam tanquam publicus dispensator boni communis, nullum in functione eiusdem sui muneris excludere legitime potest, nisi publica sententia cognitum indignum.

Ad secundum: Actionem reddendi gladium depositum, esse omnino priuatam: ideoque directionem illius secundum circumstantias occurrentes posse contentam esse scientia priuata. Actionem vero dispensandi Eucharistiam esse publicam & communem: ideoque requirere scientiam publicam, vt præ habitum est. Vnde quamuis contra conscientiam male agere censetur, qui gladium dat ei, quem probe scit peruerfa voluntate occidendi petere: non tamen is qui Eucharistiam porrigit indigno, nisi publica scientia cognoscat indignum esse.

Ad tertium: Ex ante memorato facto Christi satis intelligi, quod ipse malit ab huius sacramenti ministris permitte talem iniuriam, non irreparabilem, ei fieri, alterius praua voluntate, cui illi obuiare nequeunt: quam indebito modo sacramentum hoc ministrare: prout fieret, si non publicam, sed priuatam scientiam in ministrando sequerentur.

Cæterum ex Soto in 4. distict. 12. quæst. 1. art. 6. circa 2. conclus. (quod etiam tangit Suarez in fin. 4. sectionis citate) differentia aliqua est in hac re, inter eos qui curam animarum habent, & cæteros Sacerdotes: quod hi cum nō teneantur ex proprio officio peccatori ministrare Eucharistiam, quam publice petit: facilius quam illi sine scandalo & infamia negare possint, quando nondum sunt ad ministrandum expositi: vt antequam eant ad altare. Postquam vero iam expositi sunt, actuq; dispensant sacramentum, si cum aliis ad suscipiendum peccator accedat, non possunt magis illum repellere, quam proprius Parochus, quia nec Christus Iudam repulit. Porro quod in hac re peccatore occulto statuitur, statui posse pariter de excommunicato occulto; argumento est, quod per priuilegium Concilij Constantiensis permittitur sit in sacramentorum vsu cum eis communicare. De eo diximus in prima parte lib. 1. c. 9. scilicet posteroe.

Septimum documentum est: Sacerdotem teneri Eucharistiam negare peccatori occulto, si tantum, si hoc a multis Theologis receptum referens Suarez in præced. scilicet 3. probat tum autoritate Canonis, Si tantum, 6. quæst. 2. tum ratione, quia peccator ille non habet reuera ius petendi; cuius, tanquam indigni, petitio est iniqua & sacrilega: & potest illi sine incommodo denegari. Neque enim ex denegatione sequitur infamia, vel scandalum, cum totum occulte transigatur. Id quod idem docet procedere, tam quoad Pastorem illius qui petit, quam quoad alium. Nam si peccator nullum habet ius ad Eucharistiam petendam in suo malo statu: nec pastor ipsius maiorem obligationem habet ei tunc dandi, quam quis alius Sacerdos. An procedat etiam quando peccatoris crimen notum est Sacerdoti tantummodo ex sacramentali confessione: opinioniones in vtramq; partem idem author refert, affirmantem ex illisimam probabiliorē: quia ad clauium potestatem, quam in penitentiali foro Sacerdos ipse exercet, pertinet vt indignum a communione arceat, quando potest sine violatione vel suspitione violationis sigilli sacramentalis, aut periculo scandali vel infamie.

Addit adhuc idē pro praxi: si Confessario non constet certo de malo statu penitentis, sed inter hunc ipsum sit opinio diuersitas, sicut non debet ei denegare absolute in eam sacramentalem, ita nec debere Eucharistiam.

Octauum documentum est: Non licere Eucharistiam suspectis de aliquo crimine dare in probationem seu examinationem criminis, de quo Sotus in sine citati art. 6. & post ipsum Suarez alius citans in disput. 57. sect. 6. Probatur autem, tum autoritate cap. Coniulisti, 2. quæst. 4. & cap. Ex tuarum, De purgat. Canonica, & ex capite Dilecti, De purgatione vulgari: in quibus id genus probationis seu purgationis reprobat: tum etiam ratione: quoniam eo sine sumere sacramentum, est tentare Deum, petendo vt faciat miraculum: quod exigi ab ipso, nec vllum promissum ipsius, nec ratio suadet: quæ alias dicitur, vanum esse absq; diuinæ promissionis fundamento existimare, quod quis eo ipso innocens habendas sit diuino iudicio, si de crimine suspectus sumat Eucharistiam, nec Deus quidquam inuitatum in eo operetur.

Non obstat vero lex zelotypiæ Numerorum cap. 5. quæ cum fuerit a Deo instituta, agere secundum illam ad tollendam suspicionem, non erat Deum ipsum tentare, sed conformare se ipsius voluntati & permissioni. Nec item obstat cap. Sæpe contingit, & cap. Si Episcopo, 2. quæst. 5. quibus approbatur sumptio Eucharistie ad tollendam suspicionem criminis. Nam, vt loco cit. Suarez ex D. Thoma & quibusdam aliis annotat, intelligenda sunt approbare talem sumptionem; non quidem factam per modum tentationis Dei, quod est intrinsece malum; sed per modum grauis iuramenti quod sancte fieri potest: etiam si a non parato illud exigere sit periculosum & expositum sacrilegio, irreuerentiæque graui istius sacramenti. Vnde sublatus est illius vsus: prædictiq; canones sunt contraria consuetudine abrogati. Vnde etiam reprehendendi sunt mariti, qui vxor, vt se adulterii suspitione liberent, interdum cogunt accedere ad sanctam communionem.

Nonum documentum est: Nonnunquam posse, nonnunquam non posse negari alicui hoc sacramentum propter solam criminis suspitionem. Hoc ibidē habet Suarez. Et probatur, quia cum suspicio triplex sit, temeraria, probabilis, & violenta: certum est primam non sufficere, quia cum nullo rationabili fundamento nitatur; improbabilis est & iniusta. Nec item secundam, quia licet habeat sufficiens fundamentum ad excusandum iudicium temerarium, non tamen ad firmandum iudicium verum, vt de altero credi debeat quod is amiserit ius petendi sacramentum, tanquam indigne illud suscepturus. Sufficere autem tertiam suspitionem ex communi Theologorum sententia aliquot citatis idem Suarez addit: quia violenta suspicio nititur talibus signis & indicis: quæ licet non faciant euidentiā rei in se, sufficiant tamen ad probabile iudicium ferendum; quando in contrarium nihil est quod excuset, suspitionemque eleuet. Vnde & sufficit ad negandum sacramentum, tum publice, si suspicio publica sit; tum etiam occulte, non autem publice, si occulta sit: perinde ac ante dictum est de peccato notorio vel occulto. In articulo autem mortis, si suspectus neget crimen, & alias ostendat signa bonæ dispositionis, quidam (vt vltimū auctor meminit,) pie sentiunt non esse illi negandum sacramentum: tum propter periculū faciendi illi iniuriam in tanta necessitate: tum propter circumstantiam negationis factæ in tali tempore, quæ maximi momenti est ad deponendam suspitionem.

QVÆSTIO VLTIMA.

Quibus modis Minister peccet indigne ministrans Eucharistia sacramentum.

Hanc proponit Suarez d. disput. 72. sect. 4. & respondet. Primo, ex parte sacramenti peccare mortaliter si illud administrat alteri sub vtraq; specie, vel sub sola specie vini; facit enim contra approbatam Ecclesiæ consuetudinem (quam esse pro præcepto habendam satis indicat Concil. Trid. sess. 21. cap. 2.) eamq; in re graui, iusta de causa, sancteque institutam, prout idem auctor in præced. disp. 71. sect. 3. plenius tractat; neque id dubium est inter Catholicos: qui fatentur Ecclesiā errare non posse in iis quæ ad mores totius populi Christiani pertinent.

54

55

56

Secundo, ex parte suscipientis: si in casibus, iuxta antedicta illicitis, ministrat indigne accedentibus: aut etiam iis secundum Ecclesie consuetudinem à tali sumptione remouentur vt infantes, & amentes, & ii in quibus est periculum vomitus vel exspuionis. Cooperatur enim iniuria, quæ tunc fit sacramento, quam vitare tenetur, tanquam fidelis seruus & prudens à Domino super familiam suam constitutus vt det illis cibum in tempore, Matt. 24. Nam infideliter peruerseq; agit, non vitans illam.

Tertio, ex parte circumstantiarum; si ministrat in tempore interdicto, aut in loco prohibito ab Ecclesia, aut sine vestibus sacris, iuxta Ecclesie morem necessariis, aut sine debito cultu, & ceremoniis vsuatis. Peccat enim grauius in his tanquam inobediens Ecclesie in re graui.

Quarto, ex parte ipsius ministri, si existens in peccato mortali ministrat hoc sacramentum, pro quo facit notum documentum traditum in precedenti lib. 26. cap. vltimo. Neque obstat diuersa ratio ministracionis Eucharistie, & aliorum sacramentorum, quod hæc perficiantur per ipsam ministracionem: illa non item: sed eam antecedit. Id enim non impedit quominus Eucharistie ministratio sit actio tam sacra, & religiosa, quam est, verbi gratia, collatio Extreme vnctionis consistentis in vnctione facta per ministrum: & quin sit ministerium grauiusimum, ad quod sancte perficiendum Sacerdos ipse consecratus sit, & specialem gratiam acceperit.

CAPVT V.

De suscipientibus Eucharistiam quoad obligationem, qua adstringuntur ad talem susceptionem.

SVM MARI VM.

- 57 Non modo humanum, sed etiam diuinum datur præceptum sumenda sacrosancta Eucharistia.
- 58 Ratio qua id ostenditur.
- 59 Cur infantes non censentur perinde obligari ad Eucharistie atque ad baptismi susceptionem: quodque præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, non sit vt sumatur sub vtraque specie.
- 60 Quomodo ipsum obliget.
- 61 Quomodo præceptum humanum de eadem sumptione datum obliget: quodque Papa nequeat tuta conscientia ipsum tollere.
- 62 Sumenda est Eucharistia vt memoriale Passionis Christi: ideoque grauiusimum peccatum est indigne sumere.
- 63 Semel sumpsisse Eucharistiam non tollit obligationem denuo sumendi.
- 64 Sumpsisse Eucharistiam in Paschate non tollit obligationem sumendi eam in articulo mortis.
- 65 Tria circa id notanda.
- 66 Non tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum, obligatio est iure diuino sumendi Eucharistiam: & pro quo tempore ea sit.
- 67 Id anno in quo satisfactum est præcepto Ecclesie de sumenda Eucharistia in Paschate, non contingit alia extra periculum mortis, nisi per accidens.
- 68 Melius est communicare frequenter quam raro.
- 69 De frequentia communionis non potest dari certa regula omnibus communis.
- 70 Quod aliquando in penam criminis negata est Eucharistia in sine vitæ: iam non est in vsu: ira vt nulli vere penitenti ea denegetur.
- 71 Explicatio difficultatis, An peccent Iudices qui ratione consuetudinis receptæ in sua prouincia, non concedunt Eucharistiam damnatis ad mortem.
- 72 Explicatio alterius difficultatis, An conueniens sit quotidie communicare.
- 73 Obligatio communicandi extra mortis articulum præcepto diuino, est tantum ea que determinatur præcepto Ecclesiastico quotannis communicandi in Pascha.

- 74 Tempus Pasche quomodo sit accipiendum, & qua ratione sumptio Eucharistie sit ad illud determinata.
- 75 Qui omittit communionem in Paschate, manet obligatus ad eam sumendam quamprimum potest.
- 76 Ante tempus Paschale communicasse, non tollit obligationem in eo communicandi.
- 77 Impeditur per censuram non communicans in Paschate, quomodo excusetur.
- 78 Quos obliget præceptum diuinum de sumenda Eucharistia.
- 79 Cui amentia ea dari possit, & quando.
- 80 Emergunt quando dari possit Eucharistia.
- 81 Dari potest ægrotis semidelirantibus: itemque semisatis.
- 82 Quos obliget præceptum Ecclesiasticum: & specialiter de pueris.
- 83 In qua parte atque incipiunt pueri habere discretionem sufficientem ad Eucharistie sumptionem.
- 84 Ad primam eiusmodi sumptionem non sunt multum vtendi, excepto articulo mortis.
- 85 Possunt idem pueri in hac re iudicio Confessoriorum, & eorum sub quorum sunt cura, grauius peccantium, scilicet de eare curent.
- 86 Tres modi communicandi, & per quem eorum satisfiat præcepto de communionem.
- 87 An satisfiat communicando tantum sacramentaliter, rationes in vtraque parte.
- 88 Quid pro praxi tenendum sit, aliquot documentis declaratur.
- 89 Ex delegatione potest Diaconus Eucharistiam ministrare: in re ordinario vero solum Sacerdos.
- 90 Quem oportet Pastorem esse suscipientis.
- 91 Aduertenda circa id ipsam.
- 92 Parochus licentiam ministrandi suis Eucharistiam dare potest simplicis Sacerdoti, etiam non approbato ab Episcopo ad administranda sacramenta.
- 93 Qui sacerdos in extrema aut graui necessitate idem potest sine tali licentia: neque extra illam requirit hanc expressam, sed ei sufficere potest presumpsa voluntas Pastoris.
- 94 Quando non impleat quis præceptum Ecclesie, communicando in Pascha extra suam parochiam sine Parochi sui licentia.
- 95 Tenenda de obligatione Sacerdotum ministrandi Eucharistiam.
- 96 Tempus quo peculiariter incumbit proprio Sacerdoti.

MALDE propria est nostri instituti consideratio suscipientium Eucharistiam, tanquam tota fere spectans ad rationem iudicandi de peccatis. Requiritur autem primo, vt declaremus obligationem qua iidem adstringuntur ad talem susceptionem, Secundo, vt respondeamus ad ea quæ inquiruntur de necessitate ad Eucharistiam digne, & cum diuina gratia salutari fructu suscipiendam. Tertio, vt indicemus rationem qua cum diuino favore Eucharistia sic sumi possit, vt gustus & suauitas ex Christi presentia sentiat. Ea autem quæ de obligatione sumendi sacrosanctam Eucharistiam declaranda sunt, ad quinque quæstiones reducuntur. Prima est, An detur aliquod præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiam. Secunda, si detur, quomodo obliget. Tertia, pro quo tempore obliget. Quarta, quos obliget. Quinta, qualis sumptio Eucharistie requiratur ad satisfaciendum eidem obligationi.

QVÆSTIO I.

An detur præceptum sumendi sacrosanctam Eucharistiam.

HÆC quæstio non habet difficultatem, si de præcepto Ecclesiastico agatur, cum constet tale dari, in cap. Omnis vtriusque sexus, De penitentis & remiss. in quo præcipitur vt omnes vtriusque sexus fideles cum ad annos discretionis peruenerint, percipiant in Paschate Eucharistiam: nisi proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerint abstinentium esse: alioqui viui ab ingressu Ecclesie arcantur, & mortui Ecclesiastica careant sepultura. Tota ergo difficultas est, An detur præceptum

istiusmodi diuinum. De quo in vtramque partem plures Auctores citat Suarez tom. 3. in tertiam partem D. Thome disputat. 69. sect. 1. & affirmantem sequitur, eamque confirmat duobus sacra Scriptura testimoniis. Sed breuitatis studio possumus contenti esse illo quod habetur Ioann. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Qua verba non sunt intelligenda tantummodo de spiritali manducatione: tanquam scilicet manducare carnem Christi, & biberere sanguinem ipsius, non sit aliud quam nos eidem Christo pro nobis crucifixo, tanquam membra viua incorporari, siue per actus fidei in illum atque charitatis; siue per vsum cuiusque sacramenti, & imprimis baptismi: sed etiam intelligenda esse de sacramentali sumptione Eucharistiae bene ostendit Greg. a Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 8. punct. 5. §. 4.

Satis autem ad id nobis est, illum fuisse sensum antiquorum Patrum, quorum plures idem auctor commemorat. Fuisse item Ecclesiasticam traditionem. Nam, vt bene Suarez ait, ab ipso initio nascentis Ecclesiae huius sacramenti vltus fuit fidelibus in maxima obseruatione, tanquam à Christo traditus ac mandatus: curaque fuit Pastoribus, cum in Ecclesia fouere. Sic enim in primis illis temporibus Anacletus Papa, vt in cap. Episcopus Deo sacrificans, De consecr. distinct. 1. refertur ex ipsius epistola prima, mandat vt peracta consecratione omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Quod idem de Calixto Papa ilidem verbis refertur in cap. Peracta, De consecr. distinct. 2. vbi & additur sic Apostolos statuisse, & sanctam Romanam Ecclesiam tenere. Postea vero cum charitatis feruor minueretur, Fabianus Papa, vt habetur in cap. Et si non frequentius, eadem distinct. praecipit, vt singuli sacram communione sumerent ter saltem in anno: nempe in Natali Domini, in Paschate, & in Pentecoste. Ac demum de crescente adhuc magis charitate, in magno Concilio Lateranen. datum est praecipit graue, quo dante retulimus ex cap. Omnis vtriusque sexus, De poenit. & remiss. De cuius obligatione perseuerante in Ecclesia, habetur mentio in Concil. Trid. sess. 13. can. 9. his verbis, Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles vtriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, iuxta praecipit sanctae matris Ecclesiae, anathema sit.

Hoc autem fundamento posito praecipit diuinum sic ostenditur. Particula, nisi, prout à Christo usurpatur, importat necessitatem; sic enim baptismi, & poenitentiae necessitas ex verbis ipsius intelligitur: quia dixit Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei] & Lucae 13. Nisi poenitentiam habueritis omnes peribitis.] Similiter ergo colligenda est necessitas sumptionis sacramentalis corporis & sanguinis Christi: quoniam de eadem sumptione ipse dixit Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] Iam necessitas ea, vel est praecipiti: & sic habetur intentum, nempe dari praecipit diuinum de praedicta sacramentali sumptione: vel est necessitas medi: & adhuc idem intentum habetur; quia cum talis sumptio non sit natura sua ad gratiam & gloriam consequendam necessaria, sicut nec baptismus, sed tantum ex Christi institutione, oportet sane vt ea ipsa institutio includat praecipitum, quod talem necessitatem imponat.

Sed inde oriuntur duae graues difficultates. Altera, quod vt baptismus, sic Eucharistiae sacramentum non modo adultis sed etiam pueris esset necessarium: id quod sub anathemate Concil. Trid. sess. 21. can. 4. damnat: Altera, quod non tantum sub vna, sed etiam sub vtraque specie necessarium esset idem sacramentum sumi à Christi fidelibus, quod idem Concilium similiter damnat in praeced. can. 1.

Ad priorem autem respondendum est, tam ex vsu Ecclesiae, quam ex natura huius sacramenti intelligi non esse eodem modo extendendum praecipitum datum de illius vsu, atque datum de vsu baptismi. Nam vsus Ecclesiae est,

vt baptizentur infantes: non autem, vt illis detur Eucharistia. Item natura baptismi est, vt sit spiritalis regeneratio, quae simpliciter & absolute necessaria est omnibus. Sacramenti Eucharistiae est, sicut Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. loquitur, vt sumatur tanquam spiritalis animarum cibus, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit Ioan. 6. Qui manducat me & ipse viuet propter me; atque tanquam antidotum, quo libetemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus praeseruemur: qua confortatione & praeseruatione opus habent tantum ii, qui iam rationis vsu praediti, possunt peccando aliquid subinde virium spiritalium amittere. Deinde renasci ex aqua & Spiritu sancto, passio quaedam est: cuius capaces esse possunt infantes: manducare vero sacramentaliter corpus Christi, est actio exercenda cum diiudicatione eiusdem corporis ex priori ad Corinth. c. 11. id est, cum deuotione & reuerentia corpori Christi debita: cuius non sunt capaces paruuli. Videri potest Greg. a Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 1. puncto 5. & Suarez in memorata a disp. 69. sect. 2. dub. 2.

Ad posteriorem vero difficultatem respondendum est; praecipit quidem à Christo corporis & sanguinis sui sumptionem; non tamen sub vtraque specie: quod Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. probat ex eo, quod Christus in citato cap. 6. Ioannis eundem effectum vitae tribuit manducationi corporis sui, quem tribuit eidem manducationi simul & bibitioni sanguinis sui: qui enim dixit, Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.] dixit quoque, Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in aeternum.] Et qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam aeternam.] dixit quoque, Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.] Et denique qui dixit, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet & ego in illo,] dixit nihilominus, Qui manducat hunc panem viuet in aeternum.] De quare pluribus disputantem qui vult, videri poterit Gregor. a Valentia in toto puncto 5. sequentis questionis octauae.

QUESTIO II.

Quomodo praecipit sumendi sacrosanctum Eucharistiae sacramentum obliget.

AD hanc respondendum est. Primo quidem, cum tale praecipit sit de re graui, obligare sub peccato mortali. Quod esse potest, tum inobedientiae, quando obseruatio illius omittitur eo tempore, pro quo ipsum obligare diceretur in sequenti quaest. tum sacrilegij, quando contra virtutem religionis tam dignum, tamque sanctum sacramentum sumitur in peccato mortali. Secundo vero, quando Eucharistia non poterit realiter sumi, siue quia non datur copia ministrantis illam, siue quia infirmitas corporis impedit illius vsum: tunc sufficere votum seu propositum sumendi eam si daretur commoditas. Tertio demum eiusmodi obligationem, cum sit immediate à Christo, non posse mutari humana auctoritate.

De determinatione autem facta ab Ecclesia in cap. Omnis vtriusque sexus, cuius meminimus in intro precedentis quaest. quod ea praecipit, nec tantum consilium, contineat, patet tum ex Concilio Trid. sess. 13. can. 9. cuius verba in praecedenti quoque quaestione retulimus: tum ex graui poena quae in eod. cap. Omnis vtriusque sexus, imponitur illius transgressori: vt scilicet viuus ab Ecclesia arceatur, & mortuus careat Ecclesiastica sepultura: quae poena ostendit etiam ipsum obligare sub peccato mortali. Licet vero Summus Pontifex talem obseruationem tollendi potestatem habeat, quando quidem ea est tantum iuris Ecclesiastici: vix tamen posset tollere absque peccato. Nam Christus Eucharistiae sacramentum instituit, non tantum praecipit nos illo vti, sed etiam vti recordando in eo memoriam passionis suae iuxta illud Lucae 22. Hoc facite in meam commemorationem: & illud prioris

ad Corinth. II. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Vnde sicut Christus ipse voluit eam memoriam in nobis frequentem esse, voluit etiam nos frequenter vti ipso Eucharistiæ sacramento: quod tanquam diuinum iuxta passionis memoriale nobis reliquit: prout Concil. Trident. sess. 13. cap. 2. expressit his verbis: Saluator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, & in illius sumptione, colere nos sui memoriam præcepit, suamque annuntiare mortem, donec ipse ad iudicandum veniat.

Præterea sicut in corporali vita necessaria nobis sunt, tum corporalis refectio ad confortationem corporis; tum antidota ad repulsionem morborum: sic etiam in vita spiritali. Cui necessitati Christus Dominus noster vt subueniret, sacramentum Eucharistiæ instituit, & à nobis sumi voluit, prout idem Concil. Trident. expressit, cum proxime citatis verbis subiunxit. Sumi autem voluit sacramentum hoc, tanquam spiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes vita illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse viuere propter me:] & tanquam antidotum quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. Quæ cum ita sint, vix intelligi potest qua ratione licite valeat Papa tollere de facto, vel etiam in iure, in Ecclesia vsum in ea præceptum sumendi Eucharistiæ sacramentum, semel saltem in anno. Præsertim cum eiusdem sacramenti institutio facta à Christo & præcedentium Pontificum exemplum, & necessitas quam oues ei commisse habent maximam tam salutaris pabuli: augendum potius esse quam minuendum aperte suadeant, vel etiam pene conuincant.

Ad hæc potest de modo de quo quæstionem proposuimus, illud addi, quod ex autoritatibus D. Pauli & Concil. Trident. antecitatis, sufficienter intelligitur, obligationem per hoc præceptum impositam Christianis, esse sumendi Eucharistiam prout ea est memoriale passionis Christi: ideoque fideles ex tali obligatione teneri Eucharistiæ sacramentum sumere, tanquam reuera in se continens Christum qui pro nobis mortuus est, (quod Suarez in citata disputat. 69. sect. 1. col. 5. tangit,) indeque fieri, vt peccatum quod prædiximus committi in debito vsum illius, grauissimum sit; quod satis indicat Apostolus in priori ad Corinth. cap. 11. cum sumentem indigne, reum censet corporis & sanguinis Domini, ac iudicium sibi manducare & bibere, seu acquirere sibi æternam damnationem, pro futura vita nimium: infirmitates vero, ac etiam mortis accelerationem pro vita præsentis: iuxta illud, Ideo inter vos imbecilles multi, & dormiunt multi.]

Ad quam peccati grauitatem indicandam, aliqui Patres, vt meminit Gregor. a Valent. tomo 4. disput. 6. quest. 8. puncto 3. in initio, illud compararunt cum peccato eorum qui Christum occiderunt: alij cum peccato Iudæ proditoris: & demum alij cum peccato Iudæorum qui Christum in cruce pendentem blasphemauerunt.

Qua tamen in re, distinctione vtendum est cum D. Thom. 3. par. quest. 80. art. 5. ac concedendum maioris grauitatis ipsum esse omnibus illis peccatis quæ committuntur in puras creaturas, contra virtutes morales: vt adulterio, homicidio, & similibus: nisi in eis grauitas ex circumstantiis valde augeatur: sicut in homicidio augeri potest ex multis variisque damnis ex illo secutis. Ratio vero est, quia corpus Christi dignius est omni pura creatura: & religio, vt ipse immediatus attingens Deum & res diuinas, præstantior est cæteris virtutibus moralibus: atque peccatum eo grauius est, quo dignior bono aduersatur. Negandum est autem idipsum peccatum indignæ sumptionis Eucharistiæ grauius esse peccatis quæ committuntur in diuinitatem, contra virtutes Theologicas: puta hæresi, desperatione, odio Dei: quia & Deus quibusuis aliis rebus: & fides, spes, charitas, virtutibus omnibus, etiam religione, tanquam immediatus Deum attingentes, dignitate antecellunt; & per consequens peccata quæ eis aduersantur, turpiora sunt & grauiora cæteris. De qua re

plura Suarez tomo 3. disp. 66. sect. 2. Sed dicta possunt ad Confessarij institutionem sufficere.

QVÆSTIO III.

Pro quo tempore obliget præceptum sumendi sacrosanctæ Eucharistiæ sacramentum.

DE præcepto diuino Suarez tom. 3. disp. 69. sect. 3. diuersas refert sententias citatis earum authoribus, beneque excutit. Contenti erimus aliquot propositionibus explicare quid tenendum videatur in praxi.

Prima est: Semel sumptæ Eucharistiæ sacramentum, nõ sufficit ad hoc, vt quis censetur nullo deinceps tempore ad illud sumendum teneri diuino præcepto. Hæc probatur: quia quantumuis in rigore, veritati verborum Ioan. 6. quibus in præced. quæstione idipsum præceptum imponi diximus, satisfieri posse videatur communicando semel in vita: sicut verbis Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c. satisfieri suscipiendo baptismum semel in vita: ratio tamen suadet, illa sic esse interpretanda vt intelligatur continere præceptum diuinum obligans non pro vno tantum tempore, quasi ad vnum solum actum exercendum esset impositum: sed pro tot diuersis temporibus, quot prudens interpretis, notatis rerum & personarum circumstantiis, rationabiliter iudicabit. Id quod, prout poterit, sequentibus propositionibus exponetur in particulari.

Eiusmodi autem ratio suadens, est hæc: quod diuinum præceptum sumendi Eucharistiam obligare pro vno tantum modo tempore, tanquam impositum ad vnum tantum modo actum: dici debeat: vel ob generalem conditionem quam habet præcepti affirmatiui: vel ob aliquam specialem, sumptam ex ipsius proprio fine, vel ex propria materia. Non quidem ob generalem; vt patet exemplo præceptorum credendi, diligendi Deum, sacrificandi, & aliorum plurium. Nam nemo est qui dixerit ea obligare ad semel tantum in vita exercendum actum credendi, vel amandi Deum, aut ei sacrificandi: Quare nec de præcepto sumendi Eucharistiam, quatenus est affirmatiuum, idem rationabiliter dici censendum est. Nec etiam ob specialem conditionem: quia ex proprio fine & materia propria eiusmodi præcepti, contrarium potius colligitur. Etenim finis præcepti de Eucharistiæ sumptione, est corroboratio animæ, & conseruatio ac perfeuerantia in gratia: sine, vt habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. animæ vitæ & perpetua sanitas mentis; cuius vigore confortati, ex huius miseræ peregrinationis itinere ad cælestem patriam peruenire valeamus. Materia vero propria est ipsa Eucharistia sumenda per modum cibi, quo gratia ipsa accrescit. Vnde sequitur, quod sicut absurdum esset dicere, quod ad sanationem corporis conseruandam sufficiat semel in vita alimentum corporis sumere: sic etiam absurdum esse, dicere quod sufficiat semel in vita sacrosanctam Eucharistiam sumere ad conseruandam in anima gratiam: cum hæc motibus concupiscentiæ, perinde ac sanitas corporis, actione caloris naturalis, debilitetur; ac nisi instatuetur, tandem deficiat.

Secunda propositio est: Præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, obligare per se, pro articulo, seu pro probabili periculo mortis. Hanc in eam citatis Richardo, Durando, Gabriele, & vtroque Soto, Suarez loco citato dicto primo, tener contra Caietan. in verbo, Communio, §. Vtrum autem; & Franciscum & Victoriam De Sacramentis, nu. 86. & Syluestrum, in verbo Eucharistia 3. non longe ab initio, qui existimant hominem Christianum non obligari, saltem sub mortali, Eucharistiam sumere in articulo mortis quocumq; tempore is contingat, si iam in Paschate communicauerit. Probatur autem eadem propositio: quia præceptum istud si quando obliget, tunc maxime obligabit, cū observatio illius maxime necessaria est ad finem ob quem datum est, nempe ad animæ corroboracionem & conseruationem in spiritali vita. At eiusmodi necessitas contingit maxime in articulo mortis ob pugnas & infestationes demonum. Præterea, perpetua Ec-

clestæ

clesiæ consuetudo fuit, & est, vt curet ur præberi sacrosanctum Eucharistia viaticum, existentibus in probabili articulo mortis. Pro quo Suarez aliquot Concilia citat ibidem. Quibus accedunt apud Gratianum, cap. Si quis de corpore, cum tribus proximè sequentibus, 26. quæstio. 6. Concilium item Trident. sess. 13. cap. 6. vbi statuit retinendum esse morem conseruandi Eucharistiam & deferendi ad ægros: eumq; vocat veritissimum, salutarem & necessarium morem.

Ex qua necessitate, licet obligationem præcepti inferre: vt & ex vetustate maxima, coniuncta cum perseverantia & immutabilitate, licet inferre porro talem consuetudinem Apostolicam traditionem esse, in Christi præcepto fundatam, quæ in dicitur eiusdem præcepti obligationem vrgere pro illo tempore: sicut etiam indicat communis ille fidelium sensus, quo salutis suæ negligentissimus, nec de bono statu animæ sollicitus habetur; immo de hæresi suspectus est is, qui voluntarie in mortis articulo viaticum istud neglexerit. Vnde etiam constat graue peccatum in eo committi, neque contrariam sententiam Caietani & aliorum habere probabilitatem, qua possit censeri tuta. Tria autem addit Suarez notanda pro praxi.

Primum est: Hanc propositionem non esse ita accipiendam quasi statim atq; aduertitur quis versari in probabili mortis periculo debeat Eucharistiam sumere. Cum enim finis præcepti sumendi Eucharistiam in tali periculo, sit vt per eam sumptionem homo se præparet ad transitum ex hac vita, satis id assequitur fumendo paulo ante mortem. Quanquam cauendum est ne sumptio ita differatur, vt quis exponat se probabili periculo moriendi sine viatico: in eoque peccandi mortaliter iuxta illud Ecclesiastici tertio, Qui amat periculum peribit in illo.

Secundum est: Eum qui paucis diebus, qui velinquantur prudentis arbitrio determinandi, verbi gratia, octo vel decem, vt inquit Suarez, antequam in tale periculum incurreret, Eucharistiam sumpsisset: non obligari iterum sumere occurrente ipso periculo. Ratio est: quia cum tempus breue est, iam periculum moraliter imminet, quantumvis homo illud ignoret: ideoque obligatio adest reipsa, cui tunc temporis fumendo Eucharistiam, censi potest satisfactum: eo maxime nomine, quod vnusquisque in suis actibus obligatoris iudicetur habere intentionem virtutalem & implicitam iudicari omnem obligationem, quam tunc potest & debet implere: licet fortasse eam ignoret. Neq; in hoc esse faciendam exceptionem casus in quo quis post Eucharistia sumptionem in peccatum mortale incidisset: ipse Suarez cont. 4. contra Sotum & Tabienam probat; tum aliunde, tum ex eo, quod sacramentum Eucharistia non fit in substitutum ad tollendum peccatum mortale, sicut sacramentum Pœnitentiæ. Vnde fit vt præceptum illius non obliget, sicut præceptum confessionis, omnem eum qui de nouo lapsus est in peccatum mortale, vt Ecclesiæ communis vsus satis ostendit: qui est, vt non quotiescunque in moribundis necessitas confitendi occurrit, simul detur Eucharistia, tanquam simul occurrat necessitas communicandi.

Tertium est: Quamuis præceptum non vrgear; consilium tamen dandum esse versari in periculo mortis: vt quamprimum salutari Eucharistia viatico se muniat; etiamsi non multo ante illud sumpsisset: quia contentaneum est vt primo quoque tempore, & cum expressa intentione impleamus id, quod nobis incumbit in summam nostram utilitatem; & vrgente magna nostra necessitate.

Tertia propositio est: Diuinum præceptum, De sumenda Eucharistia obligare, nõ tantum in articulo mortis, sed etiam extra illum; neque tantum semel sed aliquoties in vita. Hæc probatur: quia Christus præcepit Eucharistiam sumi in spiritalem animæ cibum, & in memoriam suæ passionis, prout habitum est in præced. quæst. 2. At non tantum in mortis articulo, neque extra illum tantum semel in vita, sed sæpius, opus est nobis talis cibi sumptione, memoriam passionis Domini recolere. Quare non solum tunc, sed sæpius Christum voluisse ad Eucha-

ristia sumptionem nos obligare, est admodum probabile: præsertim cum talis sumptionis vsus frequentior in Ecclesia, tale quid ostendere videatur. Si quæras, quodnam sit tempus illud, pro quo extra mortis articulum præceptum propositum obligat. Respondetur esse illud, quo prætergresso, Eucharistia sumptio nimium dilata censenda est prudentis iudicio. De qua re Suarez loco cit. dicto 3. Sed aduerte, quod Ecclesia liberet nos molestia inquirendi, quid in singulari de ea teneri debeat. Illud enim determinauit, cum, vt supra diximus, præcepit reuenter Eucharistiam suscipi semel saltem in anno, idque in Paschate.

Quarta propositio est: Eum qui iuxta Ecclesiæ præceptum Eucharistiam sumpsit in Paschate non obligari diuino præcepto illam eodem anno sumere denuo, si in nullum incurrat probabile mortis periculum. Hæc probatur ex dictis: quia longum illud tempus, pro quo id præceptum obligat, Ecclesia determinatione sua declarauit non occurrere intra anni spatium. Dices posse dari causas alias quam mortis articulum, propter quas communicandum sit vt votum aliquod de eo factum: dictamen conscientia quo quis putet se sub mortali ad id teneri: item necessitas aliqua priuata vel publica, cui vt subueniatur est opus tali remedio. Respondetur id esse per accidens, ex concursu alterius præcepti, siue reddendi votum suum Deo, siue non agendi contra conscientiam, siue subueniendi necessitati occurrenti. Quæ vix talis contingit, vt non nisi per Eucharistia sumptionem possit ei subueniri. Quod Suarez quoq; notat loco cit. concl. 4. Et ratio est, quod præter eam remedia alia multa esse possint, orationis, ieiunii, elemosinæ, & aliorum id genus.

Quinta propositio: Extra tempora obligationis præcedentibus propositionibus exposita, consilium esse timoratum conscientiam habentibus, communicare frequentius, quam rarius: magisque in talem frequentiam inclinandum esse, quam in raritatem. Hanc esse communem sententiam Theologorum, aliquot eorum accetiam Patrum, in eam citatis monet Suarez in memorata disp. 69. sect. 4. Nobis pro praxi potest Concil. Trid. sess. 13. cap. 8. sufficere in eo, quod tam serio tantoq; affectu adhortatur omnes & singulos, qui Christiani nominis censentur, vt in hoc vnitatis signo, in hoc charitatis vinculo, in hoc concordia symbolo, iam tandem aliquando conueniant & concordent: memoresq; tantæ maiestatis, & eximij amoris Iesu Christi Domini nostri, qui dilectam animam suam in nostræ salutis pretium, & carnem suam nobis dedit ad manducandum: hæc sacra mysteria corporis & sanguinis eius, fidei constantia, & firmitate, ea animi deuotione, ea pietate & cultu credant ac venerentur, vt panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint. &c. Item quod in sess. 22 cap. 6. sancta synodus optare dicitur, vt in singulis Missis fideles adstantes, non solum spiritali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistia perceptione communicarent.

Accedit quoque ratio: quia digne communicare per se bonum est: à communione vero abstinere, solum per accidens: nempe ex defectu preparationis & periculo irreuerentiæ. Deinde propensio ad frequenter communicandum prouenit ex charitate in Deum: propensio vero ad abstinendum à communione nascitur ex timore & metu quodam. At melius est quod per se, quam quod per accidens bonum est: & quod à charitate, quam quod à timore procedit. Adde quod frequens vsus sacrosanctæ Eucharistia, si prudenter fiat, & cum mediocri diligentia, plus valeat ad fouendam eiusdem Eucharistia reuerentiã, quam abstinentia ab eadem: tum quia consuetudo facit ad actus similes propensum: tum quia ei qui sacramentum bene dispositus suscipit, gratia confertur ex opere, vt vocant, operato, applicationeq; meritorum passionis Christi. Ex gratia autem, accrescit in Deum pietas & obseruantia.

Sexta propositio, per se nota, nec egens probatione, est: Non posse in particulari vnã regulam dari de frequentia communionis, quæ omnibus fidelibus expediat: sed pro diuersitate statuum & morum id esse prudentis iudicio de-

67.

68.

69.

finiendum: qui considerabit, eam posse continentibus magis convenire, quam coniungatis: & Religiosis, quam secularibus. Ad quam propositionem Suarez in eadem disputat. 69. sectio. 4. conclus. 3. addit sequentia pro praxi notanda.

Primum est: Raro esse alicui consulendum ut consuetudine ordinaria frequentius quam octavo quoque die communicet; seu quam singulis diebus Dominicis. Ratio est: quia ordinarie tot sunt humanae vitae negotia & impedimenta, quae & animum distrahant, & tempus occupant, ut nequeant homines frequentius quam dictum est, ad sacramentam Eucharistiam cum debita dispositione accedere: nec quantum par esset temporis, tali actioni dare. Neque vero timendum est inde animae fructum deperitum esse: quia sufficienter subuenitur ei per hebdomadariam communionem susceptam cum debita preparatione. Secundum est: Non esse omittendam communionis frequentiam, propter peccata venialia: & eo quod homo modicum admodum deuotionis feruorem in se sentiat. Istud Suarez habet ex D. Bernardo in sermone De cena Domini. Et probari potest, sicut probat a Victoria De sacramentis, num. 85. quia deuotio est effectus sumptionis Eucharistiae, sicut calefactio est effectus accessionis ad ignem: & ante causam, aut sine ea velle effectum habere, alienum est à ratione. Tertium est: Non esse negandum, quin interdum eiusmodi frequentia intermitti possit ad conciliandam maiorem reuerentiam, aut ob aliam rationabilem causam. Nam communionem differri posse de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam talem causam habetur ex cap. Omnis vtriusque sexus, De poenitent. & remiss. Quamquam, ut Suarez addit, illud debet rari esse, & extraordinarium potius, quam frequentius: neque tanta dilatio debet esse, quae plus nocere quam prodesse possit.

Difficultates de eodem tempore pro quo obligat praecipuum sumendi Eucharistiam.

70. **PRIMA EST:** An aliquando in mortis articulo sacramentum Eucharistiae alicui negari possit. Ad hanc respondet Suarez in eadem disputat. 69. sect. 3. in fine. posse negari in poenam alicuius criminis ad aliorum correptionem; neque enim obligatio illud sumendi ad spiritualis vitae conseruationem id impedit, sicut nec obligatio sumendi communem cibum ad vitae corporae conseruationem impedit quominus reus alicuius criminis possit illo priuari à Iudice. Et certe tale quid aliquando vsu fuisse receptum in Ecclesia constat ex Concil. Elibertino per plures Canones. Attamen contrarium vsum introducendum esse, tanquam animarum saluti valde commodum & opportunum, merito postea censuit Ecclesia. Et ita in cap. Super eo, De haeret. in 6. viaticum dari praecipitur haereticis relapsis ante vltimum supplicium, si sufficientia signa fidei & poenitentiae dederint: & in cap. Quasitum, 13. quasit. 2. idem statuitur de aliis, qui ob alia crimina morte plectuntur, si peccatorum suorum confessionem fecerint. Et ut addit Suarez, Pius Quintus idem fieri praecipit (quod enim notat Henricus in 1. par. suae summae lib. 8. cap. 5. in fine.) per motum prius editum anno Domini 1569. Item in cap. Tanta, distinct. 86. excommunicato poenitenti Eucharistia conceditur in articulo mortis; immo nec vllis vere poenitentibus denegatur, ex cap. Quod in te, De poenitent. & remiss. traditque Syluester Eucharistia 3. quasit. 5. dicto 8.

71. **SECUNDA DIFFICULTAS EST:** An peccent Iudices, damnatis ad mortem non concedentes Eucharistiam ratione consuetudinis receptae in sua prouincia. Ad quam Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 23. pluresque alii quos refert Henriquez, loco citato in margine littera Z, respondent excusari à peccato per eiusmodi consuetudinem. Quam rationabilem esse ex eo doceri potest; quod videatur consentaneum ut sceleratis, à reipubl. communionem per mortem abscondendis, sacramentum communionis negetur in signum talis abscissionis: praesertim cum eiusdem sacramenti suscipiendi non sit tanta necessitas, quamta est poenitentiae, ut executio iustitiae debeat ob illius sumptio-

nem differri diutius, quam expedit; vel aliquem cum irreuerentia periculo statim excarnificare, qui sacrosanctum Christi corpus nondum consumptis sacramentalibus speciebus, adhuc intra se habeat. Sed ut paulo distinctius res declareretur, aliquot propositiones statuemus.

Prima est: Iudicem non teneri liberare reum nolentem confiteri, nec Eucharistiae sacramentum sumere, quantumvis certo sciat ipsum in peccato mortali moriturum. Haec est Soti lib. 5. De iust. & iur. quasit. 1. art. 2. ad 2. Quam probat: tum quia facile alioqui esset cuique, ut ea vassitria, ut se impoenitentem fingat: tum quia punitio publica non refertur ad bonum eius qui punitur, ut emendetur, sed in bonum publicum ut ceteri terreatur. Bonum autem publicum antefendum est priuato, ordine charitatis, tanquam melius & praestantius. Neque in ea re bonum spiritale postponitur bono temporali, nam ea quoque ratione consulitur bono spirituali totius multitudinis. Quod si aliqui inde scandalizentur, scandalum tantum est passiuum: in quo locum habet illud De regulis iuris cap. 3. Vilius scandalum nasci permittitur, quam veritas deseratur.

Secunda propositio est: Reo expetenti, aut non recusanti: Iudicem teneri dare tempus confessionis & sumptionis Eucharistiae. Haec patet ex Clement. Cum secundum, De poenitent. & remiss. ubi Episcopi iubentur compellere per excommunicationem Iudices ad tale tempus dandum: consuetudoque illud negandi statuitur abolenda tanquam abusus damnabilis. Quamuis autem illic sermo tantum sit de confessione, consequenter tamen, ut ibidem glossa notat, intelligendum est de Eucharistia; quia quando dicitur non deneganda poenitentia, consequenter intelligitur neque Eucharistia, ex cap. Quod in te, De poenit. & remiss. Et quoniam obligatio illam tunc sumendi est de iure diuino per ante tradita, nulla consuetudo potest ei derogare.

Tertia propositio est: Reo predictum tempus petenti non esse negandum, etiam si timeatur inde fore ut eripiat, & alii scandalizentur. Hanc post Palud. habet Sylu. in verbo Iudex, 1. quasit. 11. dicto sexto. & cum ipse Petrus à Nauar. in cap. 3. num. 225. & 226. libri 2. De iust. In probationem adducens, quod memorata Clementina indistincte praecipiat, Iudices per excommunicationem compelli ad tale tempus dandum. Item quod minus inconueniens videatur dicta ereptio, quae aliqua ratione reparari potest, quam aeterna damnatio, quae irreparabilis est: ita ut praellia, haec vitanda sit. Ad quam vitacionem poenitentiae & Eucharistiae sacramenta videntur necessaria hoc nomine, quod eo tempore quo animus terrore mortis perturbatus esse solet, difficile sit concipere perfectam contritionem. Cum imperfecta contritio vero, quae dicitur attritio, ad conseruationem salutis requiratur sacramentum, ut anima in fundatur gratia gratum faciens, sine qua salus non contingit. Excipit autem Syluester casum in quo reus crederetur non petere sacramenta ex deuotione, sed ex spe etieptionis: ut si petat cum iam esset sub patibulo, qui antea non petierat in carcere. Petrus vero à Nauar. excipit casum quo ex talis hominis etieptione & conseruatione, damnum reipubl. immineret notabile: quia tunc cum reo procederetur ad defensionem Reip. tanquam cum aggressore. Addit idem si nullum sit scandalum in dilacione iustitiae; neque damnum vllum timeatur ex eo, quod per aliquod tempus à promulgata damnationis sententia Iudex expectet, ipsum teneti expectare; quando reus tunc quidem non vult confiteri, nec poenitere: spes est tamen quod intra breue tempus, ut duorum, vel trium dierum, poenitebit. Nam & si lege charitatis teneret succurrere ruinae animae proximi, praecipue irreparabili: & spirituale elemosynam grauius ea indigentem conferre: quando spes est salutis, nec aliunde virget necessitas illam denegandi.

72. **TERTIA DIFFICULTAS EST:** An conueniens sit quotidie Eucharistiam sumere. Ad hanc respondet D. Thom. 3. par. quasit. 80. art. 10. duo considerari posse circa vsum Eucharistiae, vnum ex parte eiusdem Eucharistiae: cuius virtus cum sit hominibus salutaris, vtile est eam

eam quotidie sumere, ut quotidie fructus eius percipiat, iuxta illud D. Ambrosij lib. 4. De sacramentis cap. 6. Si quotiescumque effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur, deo semper accipere qui semper pecco, deo semper habere medicinam. Alterum vero considerari posse ex parte sumentis, in quo requiritur, ut cum magna deuotione & reuerentia ad tantum sacramentum accedat. Ideoque is qui se deuotionem habere, nec distractam esse inuenit, potest laudabiliter quotidie communicare: imitatione primorū Christianorum, quibus communionem fuisse quotidianam, sicut & orationem, & uerbi Dei auditionem, indicant uerba illa, Act. 2. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communionē fractionis panis & in orationibus. Sicque accipiendum est illud D. August. in serm. 28. De uerbis Domini. Ille panis quotidianus est, accipe quotidie, ut quotidie tibi proficit: sic uiue ut quotidie merearis accipere.

Sed quoniam multoties in pluribus hominibus multa impedimenta eiusmodi deuotionis occurrunt, propter corporis uel animæ indispositionem, non est uile omnibus hominibus ad tantum sacramentum quotidie accedere, sed iis tantum qui se ad id paratos inueniunt. Quod quia non est facile, dixit D. August. (prout refertur in cap. Quotidie, De consecr. distinct. 2.) Quotidie Eucharistia communionem sumere, nec laudo, nec uiuero. Quamquam laudabile admodum est, Sacerdotes cum debita dispositione quotidie Missam dicere, ut Franc. à Victoria De sacram. num. 89, probat ex his quæ habet D. Greg. in lib. 4. Dialog. c. 56. de Cassio Narniensium Episcopo, quæ quotidie celebrantem, & se lacrymis conscientem ait accepisse mandatum à Domino per reuelationem euidam alteri factam. Operate quod operaris, non cesset manus tua, nec cesset pes tuus, &c.

QUARTA DIFFICULTAS EST: Quomodo intelligenda sit obligatio communicandi in Paschate. Hanc inter cæteros suse tractat Suarez tomo 3. disp. 70. sect. 2. Pro praxi autem sequentia documenta ad nostrum institutum sufficient.

Primum est: Stante determinatione facta ab Ecclesia de sumenda saltem in Paschate, sacrosancta Eucharistia extra mortis articulum (pro quo ex antedictis, diuinum præceptum determinate obligat) illum non peccare contra idem præceptum diuinum, qui semel tantum in anno, prout Ecclesia præscripsit, communicauerit. Nam nisi illud ea ratione impleretur, male Ecclesia prouidisset de ratione talem adimplerem exigendi ab omnibus fidelibus: & per penas impositas, impediendi illius transgressionem: quod non est exilimandum. Nec refert quod in primitiua Ecclesia longe frequentior fuerit usus communionis. Nam in tali determinatione consentaneum fuit Ecclesiam; cuius arbitrio relicta est, tanquam piam matrem spectatorem suorum imbecillitatem, ne fragilibus hominibus laqueum iniicere uideretur. Crescente ergo fidelium numero, & charitate refrigescente uisum est ei, talem facere diuini præcepti de Eucharistia sumptione determinationem, qua non imponeret frequentiore, sed fidelium multitudini & fragilitati accommodatam pro presenti reum statu: nimirum annum præcipere, designato eo anni tempore, in quo fideles uiderentur magis deuoti ac magis dispositi.

Quod uero contra hoc documentum Nauar. habet in Enchir. sub finem cap. 21. Monachos sancti Benedicti & Moniales cuiusuis ordinis peccare mortaliter, non communicantes singulis mensibus, Suarez merito reicit, eo quod uerba decretorum ab ipso citatorum id non indicent. Neque enim in Clementina Ne in agro s. Sane, De statu Monachorum, aliud à Monachis Benedictinis exigitur, quam ut secundum religionis suæ statuta penitentia & Eucharistia sacramenta utantur. Ad quo facit, quod transgressori non imponatur alia pena, quam ut regulari disciplina, id est, pena quam regula dicat, subiaceat (ut ad uerbum Regulari glossa interpretatur.) Regulam autem Benedictinorum in eo non obligare sub mortali, notat Henriquez in sua Summa lib. 8. cap. 5. §. 3. Concilium autem Trid.

sess. 25. cap. 10. De regularibus, non date Monialibus obligatorium præceptum, uerbum Admoneantur quo utitur, satis indicat. De illa Benedictinorum obligatione, plura Suarez tomo 4. disp. 86. sect. 5. num. 7. & sequentibus, & Azor in prima par. mor. instit. lib. 7. cap. 29. quæst. 1. & 2. Vide dicta libro 6. num. 105. & 106.

Secundum documentum est: Nomen Paschæ in Ecclesiastica determinatione de qua agimus non sumi ut communiter solet pro sola die Dominica Returctionis Domini; sed iuxta declarationem Eugenij 4. (prout refert Nauar. in cit. cap. 21. num. 45. & ante eum plures alii, quorum Azor meminit in sequenti cap. 30. quæst. 2.) pro tempore quindecim dierum à Dominica Palmarū ad Dominicam in albis inclusiue: ita ut communicans quocumque eorum dierum satisfaciatur Ecclesiastico præcepto. Non item extra illos dies, etiam sæpius communicans: quia uerba præcepti requirunt illud tempus, ut non multo post exponetur. Et certe, si ad unam tantum diem restricta fuisset obligatio communicandi imposta omnibus fidelibus: periculum offerretur eam transgrediendi: siue ob nimium accedentium concursum, siue ob difficilem accessum ad sacramentum, siue etiam ob commoditatem effugiendi oculum pastoris inuigilantis, ne quis ab illa se subducatur.

Tertium documentum est: Ecclesiasticum præceptum de communionem, habere duas partes principales: unam ut communio non differatur ultra annum: alteram, ut fiat saltem in Paschate. Quæ utraque principaliter quidem & tanquam propria præcepti materia inuenta est à præcipiente: sed prior præcipue. Nam quod in proposito præcepto Ecclesia præcipue intendit, est ne fideles nimium differant usum communionis, diuino iure indeterminate præscriptum. Adeo ut substantia eiusdem præcepti sit, ut ultra annum communio minime differatur: tempus uero Paschæ addatur ei, tanquam maxime congruum & conueniens tam sancto Christiana pietatis exercitio: atque ut certius constare possit, communionem non differri ultra annum. Istum sensum propositi præcepti declaratur uidentur Concilium Trident. sess. 13. can. 9. his uerbis: Si quis negauerit omnes & singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis peruenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum iuxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ, anathematizari.

Ad huius autem documenti & sequentium pleniorum intelligentiam, notandum est tres distingui modos, quibus certum tempus lege determinatur. Primo enim determinari potest certum tempus, propter specialem ipsius circumstantiam; ut cum præcipitur ieiunium in aliqua uigilia diei festi: aut cum Missam in ipso die festo ob solemnitatem illius audire iubemur. Secundo determinari potest, imponendo actum qui præcipitur, tanquam onus talis temporis: quo modo Ecclesiasticis præcipi censetur quotidiana recitatio horarum Canonicarum, tanquam onus uniuscuiusque diei. Tertio potest determinari, præcipiendo absolute actum aliquem, illique assignando certum tempus tanquam magis congruum ac magis conueniens exercitio illius. Acque istiusmodi est determinatio temporis Paschalis, facta ab Ecclesia, pro sumptione Eucharistia ad satisfaciendum præcepto Christi de ea dato: sicut est & illa, qua quis unam Missam fundat pro defunctis singulis hebdomadis: illiusque celebrationi assignat diem Lunæ. Itemque illa qua Confessarius in poenitentiam imponit ieiunium seruandum die Veneris.

Quarum documentum est: Eum qui Eucharistiam sumere in Paschate omisit, non uideri liberum ab obligatione, quasi possit usque ad alterum Pascha sumptionem differre: sed teneri sumere quamprimum moraliter potest. Istud cum Nauar. loco cit. tenent Suarez loco item cit. & Azor in eodem cap. 30. q. 5. contra multos alios quos ipsi commemorant. Ratio est: quia obligatio præcepti determinantis certum tempus, cessat quidem cum determinatio sit primo aut secundo modo ante dictis: ut qui omisit ieiunium in uigilia festi, aut non recitat horas canonicas, non

74

75

manet ea de causa obligatus ad aliquod sequenti die ieiunium, aut ad recitandum omittas canonicas horas: non cessat tamen cum sit tertio modo, vt declaratur exemplo obligationis soluendi censam annuum, dum sic imposta est alicui, vt teneatur tantam summam quotannis in censam soluere, & ad certitudinem maiorem, certus dies v.g. festum S. Ioannis Baptistae designatur solutioni faciendae. In quo si ea omittatur, non extinguitur eiusmodi obligatio, sed omisso ipsa magis vrget solutionem fieri. Quia ergo determinatio sumendi Eucharistiam facta ad tempus Paschale, est istius tertij modi (cum non sit ad finiendam obligationem praeccepti diuini, sed ad impediendam dilationem nimiam illud implendi) is qui communionem omittit in Paschate, non manet vique ad sequens Pascha liber ab obligatione communicandi: sed cum primum moraliter communicare potest, debet facere ex vi determinationis Ecclesiasticae: quae non esset sufficiens; nisi sic praescriberet tempus, vt dilationem maiorem prohibeat.

Et certe si liberum esset communionem in vno Paschate omittam, vique ad aliud Pascha differre, non esset vsus in Ecclesia, vt qui eam omittit compellatur per censuram satisfacere praeccepto communicandi singulis annis, nec finatur expectare sequens Pascha. Cum igitur excommunicatio non solet ferri propter peccatum praeteritum, quae ratione praeteritum est: sed quae futurum: vt scilicet is qui illud commisit non permaneat in illo, seu non continuet illud: sane dicendum est propositi praeccepti transgressionem magis ac magis continuari, quam diu post elapsum tempus designatum adimpletioni, haec magis, magisque differtur.

76. Quintum documentum est: Ex eo quod ante tempus Paschale communicarit quis, siue ex deuotione, siue urgente mortis articulo, non liberat ab obligatione in eodem tempore communicandi. Ratio est: quia praecceptum debet eo tempore impleri pro quo est impositum, si nulum interueniat iustum impedimentum. Praecceptum autem de quo agimus, impositum est pro tempore Paschali. Quare communicatio quae hoc antecessit, non est impletiua illius: manetque eadem obligatio quae antea erat. Id quod procedit, etiam si quis communicasset timens se non habiturum commoditatem communicandi in Paschate: quia sicut singulis annis confitendi, ita & in Paschate communicandi obligatio per hoc praecceptum imponitur; vt satis patet legenti cap. Omnis vtriusque sexus De poenitent. & remiss. adeo vt non satisfaciat, qui communicat quidem, sed non in Paschate secundum expressam Ecclesiae determinationem. Deducitur ex hoc documento, quod tradit Azor in eod. cap. 30. *quasi. vltima*, & satis fuisse in citata *sect. 2. dub. 3.* disputat Suarez: eum qui praevidet se Paschali tempore non habiturum commoditatem communicandi, non teneri communionem anticipare ex vi praeccepti Ecclesiastici, cum non possit ante illud ei satisfacere.

Si opponas posse satisfacere post illud: ex iusta enim causa de consilio Confessarij posse post idem tempus communionem differri, habetur ex ipso cap. Omnis vtriusque sexus. Respondetur hoc quidem verum esse, propterea quod ipsum in praeccepto expresse conceditur: non tamen illud (communionem inquam anticipari posse) propterea quod ipsum non conceditur similiter. Nota obiter quod Henriquez habet in 1. par. *summa lib. 8. cap. 5. §. 3. in fine*: eum qui in articulo mortis omisit communionem, si conualescat non teneri illud supplere noua communionem, sicut tenetur qui omisit in Paschate. Ratio est, quod obligatio iuris diuini suscipiendi Eucharistiam in articulo mortis, sit imposita tanquam onus temporis, nempe secundo modo ante proposito, num. 74. sub finem.

77. Sextum documentum est: Impeditos per censuram ne in Paschate communicare possint, si per eos non stet quominus absoluantur, excusari a peccato transgressionis praeccepti de quo agimus. Hoc cum Nauar. in eod. num. 45. tenet Azor in memor. cap. 30. *quasi. 3.* Erratio est: quia nemo ad impossibile obligatur. Addit idem Azor in sequenti q. 4. cum eodem Nauar. ibidem, similiter excusari eum qui quolibet quadragenarij ieiunij die communicarit, si per

consuetudinem legitime praescriptam, aut per Papae privilegium, ad omnes eos dies, adimpletio praeccepti communicandi extendatur in loco vbi degit. Nam talis consuetudo, sicut & Papae privilegium, praualere potest praeccepto Ecclesiastico.

SECTIO IV.

Pariprior: de iis quos diuinum praecceptum sumendi Eucharistiam obligat.

78. **Q**UOD tale praecceptum obliget omnes homines etiam non baptizatos Suarez in tom. 3. *disput. 69. sect. 2. dub. 1.* contra Sorum docet ex eo, quod verba Christi: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. generalia sunt, & habita simpliciter ad omnes qui audiebant, tam Christianos, quam nondum Christianos: licet his non ante dari debeat quam susceperint baptismum, qui est sacramentorum suscipiendorum ianua. Verum ea in re, vt remota ab instituto nostro non est necesse nos immorari: vt nec in eo quod ille consequenter tradit non obligare infantem. Id quod expresse definitum est in Concilio Trident. *sess. 21. cap. 4.* & can. 4. his verbis: Si quis dixerit: priuilegium ante quam ad annos discretionis peruenierit necessarium esse Eucharistiae communionem, anathema sit. De amentibus perpetuis, idem quod de infantibus iudicandum esse, quantumcumque sint aetate prouecti, patet ex eo, quod perinde ac infantes careant discretionem, nec vlla vnquam praeserit in eis, sicut nec infantibus, de iure huius sacramenti. Quae ratio est D. Thomae 3. *par. quasi. 80. art. 9.*

79. De iis autem qui adulti vsi sunt ratione: sed postea in amentiam inciderunt, si quidem infirmitas illa non sit continua & perpetua, certum est, quod ea durante, necessitateque nulla vigente, non sit illis danda Eucharistia: sed expectandum esse donec ad sanam mentem redeant: quia id debetur reuerentiae tanti sacramenti.

80. Dubium est vero, An possit aut debeat illis dari in articulo mortis, si tunc temporis amentiam patiantur. *De quo Suarez in eadem sect. 2. dub. 3.* Proque parte negante facit, quod ex D. Paulo in priori ad Corinth. cap. 11. ad dignam Eucharistiae sumptionem requiratur, vt homo probe se ipsum: quod facere nequit is, qui non est compos sui. Pro affirmante vero, quam D. Thomas loco citato sequitur, facit cap. 15. qui, 26. *questione sexta*, cuius verba sunt: Is qui in infirmitate poenitentiam petit, si casu dum ad eum inuitatus Sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit; vel in phrenesim conuersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat poenitentiam: & si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia.

Accedit ratio, quia iuxta Concil. Trident. *sess. 21. cap. 2.* in sacramentorum dispensatione: vt ipsa non sit illicita, sufficit rationem haberi, vt salua eorum substantia, suscipientium vtilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. At id seruari potest, dando in articulo mortis Eucharistiam ei qui priuatur vsu rationis, cuius antea compos fuit. Nam tunc venerationi sacramenti eo-suffili potest, cauendo ne vomitu vel exspiratione Eucharistia reiciatur, aut aliter indigne tractetur, sicut olim factum est, quando ea nonnunquam data est paruulis. Ad haec in eo praecipue articulo consentaneum est, Eucharistiae administratione consulere vtilitati hominis fidelis, qui tunc maxime opus habet spiritali corroboracione.

Documenta notanda pro praxi.

81. **H**ic documenta quaedam pro communi vsu notanda sunt ex iis quae Suarez tradit. Primum est, Ecclesiam non solere praedictis Eucharistiam dare extra probabile mortis periculum: quia non decet vt ij qui non possunt cum propria deuotione accedere, fiant sine grauissima causa tanti sacramenti participes.

Secundum est: non tantum ei qui habet lucida interualla, sed etiam ei, qui cum antea haberet sufficientem vsu rationis, incidit in amentiam perpetuam, posse dari Eucha-

Eucharistia viaticum in articulo mortis. Ratio est: quia talis perinde ac ille alter, subiectus fuit obligationi precepti diuini de sumendo Eucharistia, perindeque potuit habere huius deuotionem. Adde quod & ipsi inde distinguantur ab amentibus, qui nunquam vsu sunt ratione.

Tertium est, quando non potest facile caueri, sed moraliter rimetur vomitus, aut alia sacramenti Eucharistia irreuerentia: ab illius administratione esse abstinentium: quia talis irreuerentia in se mala est: nec facienda sunt mala, vt eueniant bona, ex cap. 3. epist. ad Romanos.

Quartum est: cum de aliquo constitit prius fuisse in statu peccati mortalis: non esse ei destitutum vsu rationis dandum Eucharistiam, nisi simul cõsiterit prius quoque: vel fuisse sacramentaliter confessum, si potuit: vel si non potuit: saltem signa contritionis dedisse constet testimonio fide dignorum: qui illi adfuerunt: ex ante cit. cap. Is qui in infirmitate, 26. quaest. 6. Ratio vero est, quia talis nequit aliqui probabiliter credi dispositus sufficienter. Secus esset autem, si de eo non constaret fuisse prius in peccato mortali: quin potius antequam in talem rationis defectum incideret, piam & religiofam præ se tulisse voluntatem. Nam præsumendus est bonus qui malus non probatur. Neque refert, quod cum esset sane mentis, non petierit expresse sacramentum: quia vt bene ait Syll. Euchar. 3. par. quaest. 5. dicto 9. ex bona ipsius præterita conuersatione verosimile est, quod si eiusmodi casum præuidisset, ipsum experiret: cum nullus sit existimandus, dum contrarium non constar, non optate omnibus votis, vt Ecclesia sibi in necessitate subueniat medijs ad salutem opportunis. Nec item refert quod mente ab alienatus nequeat tunc, iuxta Apostoli præscriptum, probare seipsum ante Eucharistia assumptionem: quia id potuit prius fecisse: atque dispositio, deuotioque actualis quam tunc habuit, ceteri potest manere interpretatiua, qua sufficit ad Eucharistiam non indigne sumendam, vt loco cit. habet Syll. & ante eum Palud. in 4. distict. 9. quaest. 4. art. 2. concl. 3.

Quintum documentum: Cum energumens priuatur omnino rationis vsu, eadem seruanda esse cum illo ac cum amentibus. Cum vero compos est sui, tantumq; corporaliter vexatur, ita vt vexatio sit quasi corporalis aegritudo, potestque prudentis arbitrio absque irreuerentia periculo communicare; non esse illi Eucharistiam denegandam, cuius virtute & auxilio, vel dæmon expellatur, si post se expediat ad Dei gloriam: vel ipse possessus sustineat patienter, & cum fructu suum laborem. Prior pars documenti est D. Thomæ in anteced. art. 9. ad 2. vbi de Energumens non dum baptizatis, interpretatur D. Dionysij præscriptum, vt abreptij ab inspectione sacramenti Eucharistia arceantur: de Energumens vero baptizatis eandem esse rationem, ac de alijs amentibus. Cui fauet quod in Concil. Elberuno cap. 37. habetur his verbis: Eos qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placeat: si vero fideles fuerint dandam eis esse communionem.

Posterior pars autem ex eo probatur: quod iuxta Concil. Tuid. sess. 21. cap. 2. in sacramentorum dispensatione, vt ea non sit illicita, sufficit vt salua ipsorum substantia, suscipientium vilitati, & eorumdem sacramentorum venerationi consulatur. Nec impedit, quod in illis ex corporali vexatione iudicium rationis debilitetur: quia satis est quod possint aliquam deuotionem huius sacramenti concipere, illudque discernere a ceteris cibis, vt ipsum eis denegari non debeat ex D. Thom. in corp. eiusdem articuli noni.

Quæ ratio ostendit quoque, ægrotantibus eam non esse denegandam ob id, quod videantur aliquo modo delirare: dum modo interrogati dicant, se optare suum Deum & Salvatorem Christum recipere. Idem etiam dicendum esse de semifatis habet Henriquez in lib. 8. sue Summa cap. 42. §. 3. in fine, alijs citatis in margine licet S, addens non esse communiter Eucharistiam dandam talibus sed solum cum viget obligatio precepti, siue diuini, vt in articulo mortis; siue humani, vt in Paschate.

Eiusdem questionis quarta pars posterior, de ijs quos præceptum Ecclesiasticum obligat.

Ex verbis capituli. Omnis vtriusque sexus, De prænitent. & rem si intelligitur minime obligari infideles non initiatos baptismo: neque eos fideles, qui ad annos discretionis nondum peruenierunt: ceteros vero omnes obligari. Dicitur enim omnis vtriusque sexus fideles postquam ad annos discretionis peruenierit, &c. Quando vero censendus sit fidelis ad annos discretionis peruenisse, magna difficultas est: pro cuius explicatione trademus aliquot documenta.

Primum est: Quod et si verba proposita constitutionis Ecclesiasticæ, communia sint præcepto confessionis, & communionis: ita vt illud idem tempus ætatis videri possit ab Ecclesia designatum communioni, quod est confessioni: communem tamen Ecclesiæ consuetudinem, illa sic interpretatur, vt non ideo sit opus hominem statim ac habet rationis vsu, quo peccati mortalis (atque adeo obligationis cõfiteudi) capax sit: obligari præcepto communicandi in Pascha: sed aliquandiu, etiam per aliquos annos, ad confitendum obligari, vt priusquam obligetur ad communicandum. Cuius interpretationis ratio sumitur ex materia vtriusque præcepti, quæ est confessio, & Eucharistia susceptio. Illius enim peculiaris necessitas postulat, vt vsus ipsius non differatur: huius vero peculiaris dignitas, requirit vt ad vsu eius maturior ætas expectetur, vt suscipiens possit conuenienti deuotione ad eam accedere, & grauiori iudicio inter eam & alios cibos discernere. Quæ de causa in cit. cap. Omnis vtriusque sexus, absque quidem præcipitur confessio: sed communicatio præcipitur in ordine ad prudens iudicium Confessarij: addita illa exceptione, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ab humiliori perceptione duxerit abstinentium. Tale autem prudens iudicium Confessorum, solet esse vt diuini communicatio, quam confessio differatur.

Secundum documentum est: In qua ætatis parte incipiant pueri habere discretionem sufficientem ad obligationem præcepti communicandi, non posse certa regula definiri. In hoc scere omnes, vt disput. 70. sect. 1. Suarez omnes, conueniunt: & merito, quia constat, id pro varietate locorum, educationis, & ingenij variari, vnde iuxta Catechismum iussu Concilij Tridentini editum in cap. De Eucharistia, non longe à fine, ac D. Thomam & alios, quos ibidem Suarez citat: tale quid determinandum in particulari relinqui debet arbitrio parentum & Confessarij, ad quos pertinet explorare & à pueris inquirere, an huius admirabilis sacramenti cognitionem aliquam acceperint, & gustum habeant, prout in eodem Catechismo dicitur. Siue vtrum discernant quod corpus Christi puro corde, ieiunij, præmissa confessione & seruatis alijs per Ecclesiam institutis: debeant recipere. Quæ in te notare iuuabit, quod idem Suarez tangit terminum temporis de puero ducendi: An habeat discretionem sufficientem ad Eucharistia assumptionem, contineri posse ab anno decimo ad decimum quartum, quia moraliter loquendo, neque ante illum incipit, neque ultra hunc, differtur vsus plenior rationis.

Tertium documentum est, Pueros qui nunquam communicarunt, non esse vrgendos à Confessario statim atque aduertuntur etatem attingisse in qua possint licite communicare: sed sufficere vt iubeantur communicare in sequenti Pascha: quia illud est tempus ad quod Ecclesia determinauit obligationem diuini præcepti de sumenda Eucharistia: quin, vt Suarez existimat, potest vnus auterã alter annus expectari: quia consentaneum est, si Ecclesiæ mentem interpretari in hac re, vt existimetur non obligare pueros cum primùm ipsa potest: sed eis facere potestatem expectandi per aliquod tempus: tum ob maiorem sacramenti reuerentiam, tum ob maiorem fructum suscipientis cum maiore deuotione, tum ob periculum transgressionis, cui facile exponuntur pueri: tum demum vt Azor habet in 1. par. moral. institut. lib. 7. cap. 30. q. 10. in fine, ne

alij offendantur, si Eucharistia deur admodum paruulis, etiam si polleant iudicio.

Ceterum documentum hoc procedit tantum quoad obligationem comunicandi extra mortis articulum. Nam in mortis articulo (pro quo Ecclesia non determinauit præceptum diuinum, cum ex se, quoad illud tempus, iam esset sufficienter determinatum, iuxta antedicta quæst. 3. propof. 2.) non expedit expectare diutius: sed cuiumque Christiano habenti rationis vsum sufficientem ad peccandum, & capaci sacramentalis confessionis, dandum est Eucharistia viaticum, sicut Nauar. consultat in Enchir. cap. 21. num. 57. Suarez obligatorium esse tenet in fine citatæ sectionis: quia talis capax est fidei qua possit percipere vim & obligationem verborum Christi, Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Est item sufficientis erga hoc sacramentum reuerentia, ratione cuius velicita manducare, vt prius probet se per confessionem non indigne manducet. Estque in eo periculo constitutus, in quo non expectat tempus commodius ad id ipsum sacramentum cum meliori dispositione recipiendum; vt obligationi sibi à Deo imposta satisfaciat.

85. Quartum documentum est: Pueros cum dubitare cœperint, an teneantur Eucharistiam sumere, satisfacere obligationi tam præcepti diuini, quam Ecclesiastici, si in eo parentum & Confessorum iudicium sequantur. Ratio est: quia dubitantes de sufficienti discretionem, & consequenter de dicta obligatione, an eos iam adstringat, excusabuntur à peccato per ignorantiam: quæ probabilis ex eo censetur, quod ad illam depellendâ fecerint id, quod tenebantur facere: nempe exquiritur parentum & Confessorum consilium, ad quos pertinet ea de re iudicare: ita vt ipsi magis ardeant ad pœnam peccati mortalis, si quod in ea committatur; quam pueri: vt notant Tabiena in verbo *Communicare* num. 6. & Caiet. in verbo *Communio*; ad idem id procedere etiam in 14. aut 15. anno illi non communicent. Ampliusque monens pueros, si ante prudentiam sint: & parentes, si dubitent, debere Confessorum iudicium exquirere, an iidem pueri habeant discretionem sufficientem ad communionem: illudque sequi tanquam magis per Ecclesiam probatum: vt intelligitur ex verbis illis in cap. Omnis viriisque sexus, De penitent. & remiss. Nisi forte de proprij Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione duxerit abstinendum.

Quintum documentum est: Mortaliter peccare patrem, tutorem, curatorem, aut herum, qui notabiliter negligit procurare, vt sui liberi, pupilli, minores, aut famuli domi suæ viuentes, & ad communionem obligati, eam sumant tempore debito: præsertim si sciant aut scire debeant illos non communicaturos, nisi à se moueantur. Ita docet Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 57. Et probatur: quoniam tales tenentur suos, vt ad bonum promouere, sic à peccato reuocare, iuxta cap. Duo. 23. quæst. 4. & ideo spiritualia remedia, maxime posita in præcepto, eis inculcare. Monet autem idem Nauar. vt & Caiet. loco cit. excusari posse à peccato penitentes, qui ob reuerentiam sanctissimi sacramenti seruarent consuetudinem in sua prouincia receptam, qua pueri solent tardius ad communionem admitti v. g. 14. tantum aut 15. anno: tanquam non ante habentes reuerentiam & deuotionem sufficientem. Verumtamen videtur consilium parentibus dandum, ne occasione reuerentiæ patiantur suos nimium differre tam salutaris cibi sumptionem: sed totam rem committant iudicio periti ac prudentis Confessorij memores rationi consentaneum esse vt ante immunditiam, auctor puritatis possideat puero- rum suorum animas.

QVÆSTIO V.

Qualis sumptio Eucharistia requiritur ad satisfaciendum præcepto de ea dato.

86. **T**RES modos sumendi sancti Eucharistia sacramentum distinctos à Patribus approbat Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. illosque negantes anathemate ferit ibidem canone octauo. Primus est, quo sacramentaliter solum-

modo sumitur: vt fit cum re ipsa quidem sacramentum ipsum sumitur, sed sine effectu gratiæ sacramentalis, quia sumitur indigne, & cum peccati mortalis conscientia, sicut sumpsit Iudas. Secundus est, quo sumitur solummodo spiritaliter: vt fit ab iis, qui voto propositum illum celestem panem edentes, fide viua, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & vtilitatem sentiunt: quæ verba sunt Concilij Trident. in citato cap. 8. Ex quibus intelligitur vt baptismum, sic Eucharistiam suscipi posse in voto, nempe firma fide credendo Christum in ea vere contineri, sinceroque charitatis affectu ipsum complectendo, sequi illi viuendo. Tertius modus est, quo sacramentaliter simul & spiritaliter sumitur, vt fit ab iis qui prius se probantes tanquam vestem nuptialem induunt, ad hæc diuinam mensam accedendo, percipiunt re ipsa sacramentum & gratiam sacramenti. Cuius autem hæc sint, dubium non est præcepto satisfieri, sumendo Eucharistiam hoc tertio modo, non item sumendo 2. modo. De solo igitur difficultas est, An nimirum ad satisfaciendum præcepto sine diuino siue Ecclesiastico de Eucharistia, sufficiat hanc tantummodo sacramentaliter sumere.

Pro cuius parte negante facit, quod talis Eucharistia versus sacrilegus sit, & diuino cultui contrarius: atque adeo peccatum grauissimum, vt habitum est quæst. 2. ita vt nullo modo videatur esse posse materia tam salutaris præcepti: præsertim cum tam Christus quam Ecclesia præceptum Eucharistia sumptionem sub ea ratione, qua confert ad Deum cultum & salutem animarum. Item quod D. Paulus in priori ad Corinth. cap. 11. ad illam requirit præcedentem probationem, qualem ex Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. consuetudo Ecclesiastica interpretatur: vt nulli sibi conscius peccati mortalis, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram ipsam Eucharistiam accedere debeat. Quam consuetudinem ab omnibus Christianis perpetuo seruandam esse idem Concilium decernit. Accedit, quod Ecclesiæ præceptum non sit simpliciter de sumenda Eucharistia, sed de sumenda reuerenter. Memorati enim capituli Omnis viriisque sexus, verba sunt ista, Suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistia sacramentum. At non sumit reuerenter qui sumit cum conscientia peccati mortalis. Ergo nec satisfacit tali præcepto Ecclesiæ: sicut nec qui Horas canonicas recitat sine attentione interiori, satisfacit præcepto eius deuote recitandi, dato ab Ecclesia in cap. Dolentes De celebr. Missarum.

Sententiam tamen oppositam tenet Suarez in memorata disput. 70. sect. 3. docens satisfacere præcepto tam diuino, quam Ecclesiastico, sacramentaliter tantummodo Eucharistia sacramentum sumendo. Ratio præcipua illius est: quod ex D. Thomæ 2. quæst. 100. art. 9. lex siue diuina siue humana præcipiens actum, non præcipiat illum modum, nisi is essentialis sit eidem actui: sicut essentialis est actio qui debetur Deo, summum esse: orationi, fieri cum attentione: confessioni sacramentali, fieri integre, & sic de quibusdam alijs. At conscientia puritas non est de essentia sacramentalis communionis: quia negari non potest, eum reuera communicasse sacramentaliter, qui voluntate ac scienter sumpsit Eucharistiam, quamuis indigne sumpsit: & per consequens impleuisse præceptum quoad substantiam actus, de quo agimus. Ceterum subtili discussione Theologis scholasticis relicta, ad quos ea spectat, contenti erimus aliquot documentis ad praxim accommodatis.

Primum est: Comunicando cum conscientia peccati mortalis eo tempore, quo præceptum diuinum obligat: non tantum perpetrari peccatum omissionis, transgressionis talis præcepti affirmatiui: sed etiam peccatum commissionis, transgressionis præcepti diuini negatiui, de non sumenda indigne Eucharistia, iuxta illud D. Pauli in priori ad Corinth. 11. Prober autem se ipsum homo, &c. Atque ista ratione, vt notat Azor in 1. par. moral. instit. lib. 7. cap. 30. quæst. 12. prior sententia procedere potest.

Secundum est: Eum qui peccati mortalis reus est reuera: sed id nescit, putatque bona fide se legitimam peccatorum contritionem habuisse, aut rite de eis confessum esse: suscipiendo sacramentum Eucharistia, satisfacere

tam diuino quam Ecclesiastico praecepto. Ratio est quia cum nemo debeat esse de propitiato peccato sine metu, Ecclesiastici, 5. nec etiam debet esse de adimplendo Eucharistiae praecepto: alioquin enim perpetua in quietudine anima diuexaretur. Accedit, quod quamuis talis sumat sacramentum sine gratia antecedente, non tamen sine comitante, quae per sacramentum acquiritur, dum prauae voluntatis obex non ponitur.

Tertium est: Communicantem in Paschate cum peccati mortalis conscientia, sacramentaliter tantum sumendo Eucharistiam: peccare quidem mortaliter contra ius diuinum indigne sumendo: non tamen, ut communem Theolog. sententiam esse loco cit. ait Azor, contra praeceptum Ecclesiasticum, quod implet secundum eius substantiam: consistentem in reali sumptione sacramenti, quam ipse exequitur. Neque refert, quod non exequatur debito modo; quia modus non cadit in praeceptum, ut ostendit ratio ante allata pro posteriore sententia. Aduerbium autem, reuerenter, quod est positum in ipso praecepto Ecclesiastico, Suarez intelligendum ait, de reuerentia exteriori, vel de interiori, quae consistit in recognitione sanctitatis huius sacramenti, & voluntate recipiendi illud, ut rem sacram & diuinam.

Quartum est: Excommunicatum, aut alia censura Ecclesiastica à perceptione Eucharistiae exclusum, sumendo eam peccare, tum contra ius diuinum prohibens ne quis indigne ad illam accedat; tum etiam contra ius Ecclesiasticum, quod à tali accessu illum arceat: hoc ibidem notat Azor. Addens nihilominus talem de sumenda praeceptum implere Ecclesiasticum, si in Paschate sumat. Quod patet ex antedictis.

Difficultas proposita quaestioni annexa, De cuius manu suscipi debeat Eucharistia, ut praeceptum de ea datum impleatur.

Qualitas sumptionis Eucharistiae requisita ad implementationem praecepti siue diuini, siue Ecclesiastici iam declarata est ex parte sumentis: sequitur ut similiter declaratur ex parte eius de cuius manu Eucharistia sumi debet ex praecepto siue diuino, siue Ecclesiastico: qui sine dubitatione alius non est, quam ille qui ex iure siue diuino siue Ecclesiastico Eucharistiam ipsam licite ministrare potest. Quibus autem talis potestas insit, declaratur sequentibus propositionibus.

Prima est: Solos quidem Sacerdotes diuino iure potestatem habere dispensandi Eucharistiae sacramentum: non ita tamen ut necesse sit eandem per seipsum exequi, neque aliorum opera & ministerio uti. Hanc late tractat Suarez in sequen. disput. 72. sect. 1. Sed satis est ad confirmationem prioris partis adferre diuini iuris interpretem Ecclesiae communem consuetudinem. Ea enim est, ut sicut Sacerdos solus sacrificat; sic ut solus, quod Deo obtulit, populo communicet. De qua re Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. In sacramentali, inquit, sumptione Eucharistiae, semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut laici à Sacerdotibus communionem acciperent, Sacerdotes autem celebrantes, seipsos communicarent: qui mos tanquam ex traditione Apostolica descendens, iure ac merito retineri debet. Ad confirmationem vero partis posterioris facit quod olim à Diaconis hoc sacramentum dispensatum sit, ut Suarez pluribus auctoritatibus ostendit in eadem sectione paulo post initium: quodq; nunc in casu necessitatis idem eisdem committi possit ex sententia D. Thomae 3. par. qu. 82. artic. 3. ad 1. communiter recepta, per cap. Praesente, distinct. 93. Id autem fieri non potest si iuri diuino repugnaret Sacerdotem id administratione Eucharistiae uti opera alterius.

Vbi aduerte, differre Eucharistiae sacramentum ab aliis sacramentis, quod in his vsus non distinguatur à sacramento ipso: & ideo cui ex iure diuino non est datum ut possit conficere sacramentum, eidem prohibuit esse illud dispensare; quoniam duo ea separari nequeunt. In sacramento vero Eucharistiae distinguitur: ita ut effectio &

collatio sacramenti sint re distinctae & separabiles: unde necesse non est, ut in cui non est data potestas illud conficiendi, sit iure diuino exclusus ab omni potestate illud dispensandi. Quapropter Ecclesia (cui Christus quae ad dispensationem sacramentorum pertinent, salua eorum substantia, commisit ex Concil. Trident. sess. 21. cap. 2.) eandem dispensationem rationabili de causa committere potest non Sacerdoti. Verum in tanta, quae nunc est, Sacerdotum multitudine, & Diaconorum, qui eo gradu contenti sunt, paucitate, talis commissio vix est in usu, sicut nec esse necessarium est: ideoque pluribus de ea agere nihil est opus.

Secunda propositio est: Non esse liberum suscipere quolibet Sacerdote Eucharistiae sacramentum: sed à proprio Pastore, vel ab alio Sacerdote de eiusdem Pastoris licentia accipiendum esse. Haec habetur ex Concil. 1. Carthag. cap. 7. & ex Mileuitano c. 18. & ex c. Omnibus vtriusque sexus, De poenitent. & remiss. Et confirmatur ratione: quia conclusio est, ab omnibus recepta (ut habet Suarez, sub initium sequentis sect. 2.) non esse liberum cuilibet Sacerdote sacramentum Eucharistiae ministrare; sed solum habenti ordinariam iurisdictionem in eum cui ministratur, aut ad id munus delegato per eum qui habet dictam iurisdictionem: quia pascere gregem Christi, non est munus cuiusque, sed proprii Pastoris: pabulumque praecipuum ouium Christi est factio sancta Eucharistia. Quod si ita est, neque licet à quocunque, sed tantum à proprio Sacerdote Eucharistiam sumere: ita ut sumens ab alio, sine proprii licentia saltem tacita, aut priuilegio: siue in Paschate, siue extra illud etiam in articulo mortis, peccet mortaliter, ut expressit Nauar. in Enchir. cap. 21. numero 52. Et probari potest: quia praeterquam quod non conformatur se Ecclesiasticae ordinationi, cooperatur peccato mortali, quod ex communi sententia committit Sacerdos ministrans Eucharistiam sine debita iurisdictione aut facultate, tanquam is qui ius alienum usurpat contra pacem & debitam gubernationem ac ordinem Ecclesiae.

Circa quod aduerte duplicem distingui iurisdictionem in ordine ad sacramentorum administrationem; vnam ordinariam, quae ex officio proprio pascendi oues, conuenit pastori iure ordinario; ut summo Pontifici in tota Ecclesia, Episcopo in suo Episcopatu, & Parocho in sua Parochia: alteram vero delegatam quae conuenit iis quibus ipsi proprii pastores per facultatem vel priuilegium concesserint. Quod fieri potest, tum ex parte ministrantis, committendo ei tale ministerium: tum ex parte recipientis, dando ei facultatem seu priuilegium eligendi sibi Sacerdotem, qui ei ministrat sacramentum Eucharistiae.

Aduerte secundo ex Nauar. loco cit. videri excusandum à praedicto peccato mortali, eum qui sacramentum Eucharistiae accipere aut ministrare, quando ex circumstantia personae, vel temporis, vel alicuius iustae causae, credit potest iudicio boni viri, Parochum fore contentum, si rem intellexerit. Ratio est: quod iurisdictione non requiritur in ministrante Eucharistiam tanquam pertinens ad substantiam talis ministrationis, sicut pertinet ad substantiam ministrationis sacramenti poenitentiae: sed solum ad debitum ordinem & modum seruandum in gubernatione populi Christiani. Unde ad licitam Eucharistiae administrationem sufficere potest probabilis spes ac praesumptio de voluntate pastoris dandi iurisdictionem; seu quod factum probabit ubi audiuerit: non item ad administrationem sacramenti poenitentiae, quemadmodum Doctores significant, cum dicunt ratihabitionem de futuro, seu factum pastoris consensum, ad talem non sufficere. Aduerte 3. latam quidem esse excommunicationem in Clement. 1. De priuilegiis, reseruatam summo Pontifici (de qua egimus in praeced. libro 18. nu. 408. & tribus sequentibus) in Religiosos, qui sine facultate parochialis Presbyteri administrant Eucharistiam clericis vel laicis: sed recte Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 52. Leonem dictum concessisse cuilibet Sacerdote ordinis Minorum, ut quouis anni die sacrosanctum Domini corpus ministrare possit,

excepto solo die Paschatis. Vnde intelligitur id ipsum pariter concessum esse Religiosis illis, qui gaudent eiusdem ordinis privilegijs ex indulto Summi Pontificis.

92.

Tertia propositio est: Parochum in sua parochia facultatem administrandi Eucharistiam posse delegare simplici Sacerdoti, etiam si is non sit ab Episcopo approbatus ad sacramenta administranda. Hanc tenet Suarez in citata disput. 72. sect. 2. §. Duo vero. Et probatur: quia præter potestatem ordinis quam quivis Sacerdos habet, & potestatem iurisdictionis, quam Parochus dare potest, requirit approbationem Episcopi ad Eucharistiam ministrandam, non videtur aliunde probari posse, quam ex Concilio Tridentino. sess. 23. cap. 15. ubi statuitur, nullum posse confessiones audire secularium, seu penitentiarum sacramentum secularibus administrare, nisi ab Episcopo idoneus iudicetur, & approbationem obineat. Sicut enim facta potestare audiendi confessionem alicuius, censetur quoque facta potestare administrandi Eucharistiam eidem, ita etiam positum impedimento audiendi confessionem, censetur quoque positum administrandi Eucharistiam. At hoc argumentum non conuincit. Nam ratio illius statuti est difficultas audiendi confessionem, requirunt in Confessario scientiam, prudentiam, & alias qualitates, quas constat non esse similiter necessarias ad Eucharistiam ministrandam. Vnde non sequitur. Approbatio Episcopi requiritur ad confessiones audiendas: Ergo & ad administrandam Eucharistiam: præsertim cum in materia odiosa (qualis censetur potestatis iurisdictionis Parochi restrictio, quia non permittitur vti opera alterius quam approbati ab Episcopo) non sit facienda extensio verborum legis ultra illorum proprietatem, neque ad alium casum.

Deinde licet concedens facultatem audiendi confessiones, censeri possit simul concedere facultatem ministrandi Eucharistiam: quia concessio difficilius, præsumi potest concessum facilius: non ideo tamen recte colligitur, quod prohibens auditionem confessionis, consequenter prohibeat administrationem Eucharistiae: quia ratio potest esse prohibendi difficilius, quæ non sit prohibendi id quod est minus difficile. Obiter nota in hac respectu in alia docet Caietan. in verbo Excommunicato cap. 63. bonam fidem à peccato excusare eum, qui si talem licentiam requirit sciret, omnino peteret: sed ex oblivione, aut ex ignorantia iuris non petit. Pro quo vide dicta de ignorantia inuincibili lib. 11. numero 21. & alia quæ sequentibus.

93.

Quarta propositio: Deficiente Parocho, & urgente articulo mortis necessitate, posse fideles accipere Eucharistiam à simplici Sacerdote, siue religioso, siue seculari. Hæc contra Nauat. & Syluestrum tenet cum Angelo Suarez in sine citare sectionis 2. Et probat: quia in eò articulo, vt Ecclesia simplici Sacerdoti cõcedit potestatem administrandi penitentiarum sacramentum: ita & administrandi Eucharistiam, iuxta cap. Quod in te. De penit. & remiss. Deinde pietas matris Ecclesie exigit vt suis filiis subueniat non tantum in extrema necessitate spiritali, sed etiam in graui, qualis est sacrosanctæ Eucharistie in articulo mortis. In alijs vero necessitatibus, ad hoc vt de manu simplicis Sacerdotis licite Eucharistia accipiatur, requiritur præsumpta rationabiliter Parochi voluntas, vel certe Episcopi, vel Summi Pontificis, si de Parochi priuata voluntate iniqua constaret, quemadmodum habet Suarez. Ex quo in sine sequentis sectionis tertia adde, in extrema necessitate mortis, quando nõ est qui administret, posse habentem apud se Eucharistiam seipsum communicare, vti fecisse ait nostra ætate Regina Scotia cum esset martyrium subitura.

94.

Quinta propositio est: Sumentem in Paschate Eucharistiam de alterius manu, quam proprii Sacerdotis sine licentia ipsius, non satisfacere præcepto Ecclesiastico. Hæc patet ex cap. Omnis vtriusque sexus, De penitent. & remiss. iuncta, illud interpretante, communi fidelium consuetudine: qua tunc temporis, vel Eucharistiam sumunt in sua Parochia, vel alibi sumendi licentiam à Parocho petunt, nisi aliunde eam habeant. Hinc colliges, quod etiam docet Suarez in sine precedentis sectionis secundæ, communicantem in Paschate de alterius manu quam pro-

prij sacerdotis sine ipsius licentia, teneri quamprimum potest in sua Parochia communicare: nisi sit viator. Cuius exceptionis ratio est: quod Caietan. dicit in verbo Absolutio à peccatis, se legisse Eugenium quartum concessisse seu declarasse viatoris vocis oraculo, viatores vbi se inuenierint in Paschate, censendos tanquam adeptos incolarum, quoad sacramenta Penitentiae & Eucharistiae. Vnde ipse colligit non esse illis in Paschate opus licentia Parochi nequidem interpretatiua: sed posse tunc ab illis Confessoribus absolui à quibus incolæ absoluantur. Adde, ob eandem rationem, & Eucharistiam suscipere ab iis à quibus incolæ illam suscipiunt. Quod Azor in 1. par. moral. instit. lib. 7. cap. 30. quest. 8. intelligit de viatoribus, qui extra suam parochiam ad certum tempus vel domicilium habent, vel commorantur: vel qui in ipso tempore Paschatis in aliena Parochia constituti ad suam commode accedere nequeunt.

Vltima propositio est: Si Parochus liberum relinquat suis subditis, vt in Paschate vbi voluerint sacrosanctam Eucharistiam sumant: posse tunc ad satisfaciendum præcepto Ecclesiastico, etiam de Religiosorum manibus eam sumere: non obstante Clem. prima De priuilegijs cuius ante meminimus propof. 2. Nam quod in ea Religiosi prohibentur, sine speciali Parochialis Presbyteri licentia sacramenta Eucharistie, Matrimonij, & Extremæ vntionis administrare laicis: eum sensum habet ex glossa ibid. (ex qua Azor id notat in sequen. quest. 9.) quod exprimitur debeat Sacramentum illud ex tribus memoratis, ad quod administrandum licentia datur: non autem quod necessario specialis & expressa mentio fieri debeat personarum pro quibus licentia datur: vnde intelligitur eiusmodi prohibitionem non obflare quia memorata licentia valeat.

Atque hæc hætenus de communi obligatione Christianorum sumendi sacrosanctam Eucharistiam: quam cum nequeant sumere nisi ministrantibus Sacerdotibus, non esset sufficienter illis prouisum, nisi hi pariter obligarentur ad eam administrandam. Quæ obligatio esse potest, vel ex iustitia, vel ex charitate: quarum priore obligantur Parochi & ceteri curam habentes animarum, respectu suorum subditorum: quia ex officio incumbit illis tanquam pastoribus, præbere debito tempore omnibus suis spiritali vitæ pabulum: quale in primis est sancta Eucharistia. Posteriore vero obligantur quoque ceteri Sacerdotes: quia qui potest subuenire alterius spiritali necessitati, id facere tenetur etiam sub mortali, iuxta communem doctrinam de elemosina, in casu grauis necessitatis, qualem pati viatici, censetur is qui versatur in articulo mortis.

Quodnam autem sit illud tempus debitum, in quo Parochi ex iustitia tenentur Eucharistiam ministrare suis subditis, difficultas est. De qua Suarez disput. 72. sect. 3. duas refert opiniones: vnam Richardi & Syluestri existimantium esse tantum illud, in quo Parochiani ex præcepto tenentur communicare: nempe articulum mortis, & tempus Paschale. Alteram vero Adriani, Soti, & Nauari omne illud tempus in quo idem Parochiani, id ipsum Sacramentum petunt rationabiliter: nempe, non nimis frequenter, nec vltra quam deceat statum ipsorum, aut Sacramentum tenentiam. Quam sententiam ille sequitur vt magis consentaneam officio pastoris, ex quo tenetur procurare salutem animarum: cui saluti non esset satis prouisum, si paruuli peterent panem, nec esset qui eis frangere deberet. Quamquam si essent alij qui ex commissione ipsius, vel ex priuilegio Papæ Penitentiae & Eucharistie sacramenta ministrare solerent, ad quos sine dispendio vel difficultate accedere possent, Parochianos volentes confiteri aut communicare, Parochus posset ipsos ad tales remittere; cum ea tamen significatione paterne curæ, vt ipsos non auocet à frequenti Sacramentorum vsu: ad quem illos pro eadem paterna cura debet allicere.

CAP. VI.

In quo traditur explicatio questionum, quibus inquiruntur de necessarijs ad dignè sumendam sacrosanctam Eucharistiam.

SVMMARIVM.

- 97. Dispositio ad Eucharistia susceptionem requiritur nõ modo ex parte corporis, sed etiam ex parte animæ.
- 98. Solasides non est sufficiens dispositio animæ ad eam sumptionem.
- 99. Peccatum indignè sumentium sacrosanctam Eucharistiam.
- 100. Sumere Eucharistiam peccando venialiter, non est de se peccatum plũ quam veniale; quale tantum etiam committit, qui ex multitudine venialium se sentiens sine deuotione accedere, non excusat dolorem cum proposito emendationis.
- 101. Habentem peccatum veniale in habitu, ad Sacramentum Eucharistia accedere sine dolore de eo, non est de se peccatum.
- 102. Actualis deuotio quatenus requisita sit in sumptione Eucharistia.
- 103. Vfus Sacramenti Penitentia est necessaria dispositio ad Eucharistiam dignè sumentiam, & quomodo.
- 104. Necessitas implendi Ecclesiasticum præceptum non excusat ab obligatione ad talem dispositionem.
- 105. Quod talis necessitas excusans, sit tum articuli mortis, tum vitandam infamiam vel scandalum.
- 106. Quomodo eadem sit quog, necessitas assequendi Missam inchoatam.
- 107. Quo item modo sit in Parocho necessitas satisfaciendi suo officio.
- 108. De penuria Confessarij in tribus casibus excusante ab eadem obligatione.
- 109. Qui sumptione Eucharistia, peccati mortalis sibi conscius, non potest præmittere Sacramentalem confessionem, tenetur præmittere contritionem perfectam: quem tamen inculpata ignorantia, bona fides excusare possunt.
- 110. Obligatio Sacerdotis quam primũ constendi, cum sibi conscius peccati mortalis celebravit non præmissa confessione, ad alios caratione communis cantus non extenditur.
- 111. Illicitum quidem non est de se (etsi consul. um non sit) statim post peccatum mortale commissum Eucharistiam sumere.
- 112. Dispositio ad eam ex parte corporis, & de præcepto quod Sacerdoti datur communicandi cum stola.
- 113. Quatenus scditas corporis cenatur impedimentum sumentis Eucharistiam.
- 114. Carnalis pollutio quomodo sit peccatum.
- 115. De proniente ex peccato mortali quid sit statuendum in ordine ad Eucharistia sumptionem.
- 116. Quid de proniente ex peccato veniali, vel ex causa merè naturalis.
- 117. Quid de actu coniugali.
- 118. Sumentem Eucharistia Sacramentum oportet ieiunium esse ieiunio nature.
- 119. Requisita ad tale ieiunium.
- 120. Necessitas ob quam potest quis Eucharistiam sumere non ieiunius.
- 121. Eucharistiam consecrare extra Missam, neq, hanc post cibum, aut potũ dicere licet, vt existens in articulo mortis dari possit vaticum.
- 122. Tres casus in quibus ob reuerentiam Sacramenti Eucharistia, ipsam sumi potest a non ieiunio.
- 123. De sumptione particularum Eucharistia tenenda ad vitandam Sacramenti irreuerentiam.

97. Præmittendum est non videri dubitandum, quin id quod habetur ex cap. 11. prioris ad Corinth. in sumptione sacrosanctæ Eucharistia, diiudicandum esse corpus Domini (vtpote longissimè diuersum à communibus cibis) spectet non solum ad interiorem animæ dispositionem; sed etiam ex parte corporis ad exteriorè sumentis modum: quandoquidem veneratio, adoratioque debita Christo, qui sub sen-

sibus speciebus realiter existit, & sumitur in Eucharistia, tale quid exigit, à nobis in quibus defectus externa reuerentia, qua sit interioris fidei & religionis signũ, vulgarisq; sumendi modus, infidelè & irreligiosum indicat animũ. Vnde istiusmodi questionum, aliæ ad animæ, & aliæ ad corporis necessariam dispositionem pertinent.

QVÆSTIO I.

An sola fides sit necessaria ad dignè sumendam Eucharistiam.

AD hanc, respondendum est negatiuè, ex definitione Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. Et ratio est, quia cum vera fide potest quis conscientiam habere peccati mortalis, iuxta illud Matth. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, intrabit in regnũ cælorum, &c.] cum qua tamen conscientia nemo potest ad sacrosanctam Eucharistiam dignè accedere, vt patet ex citato cap. 11. prioris ad Corinth. & latius docet id aduersus hæreticos Bellarm. lib. 4. De Euchar. cap. 17. 18. & 19.

Vbi aduertè conscientia habere peccati mortalis dici, non modo de eo qui affectum habet peccandi, sed etiam de eo qui etsi affectum non habeat ad peccatum mortale, tamen sciens illud à se antea commissum esse, & adhuc in ipsius anima quoad maculam & reatum perseuerare, non dolet de illo, nec illud deestatur sufficenter ad illius expulsionem. Vnde cum Sacramentum Eucharistia dicitur indignè suscipi, cum peccati mortalis conscientia, idem est ac si dicatur, ultra rectam fidem, in eo qui se scit peccato mortali contaminatum, requiri penitentiam, tanquam necessariam dispositionem ad consequendum eiusdem Sacramenti salutarem diuinæ gratiæ effectum, ac vitandum peccatum mortale quod indignè sumens committit, iuxta Apoll. loco cit. cum ait, iudicium sibi manducat & bibit.]

Quod procedit etiam (non obstante quæ sentitur respiciendi difficultate) in ijs qui in concubinato viuunt, vel inueteratum odium exercent, vel vehemètia alia perturbatione sic occupantur, vt eam neq; facile deponere possint, neq; ad contritionis gradum attingere, propositumq; absolutũ concipere non peccandi de cætero. Non enim excusat eos impossibilitas, quia licet talibus difficile sit ad Eucharistiam sese disponere, vt valeant dignè sumere; nulla tamen occurrit difficultas tanta deponendi prauam voluntatem, quin ea superari ab ipsis possit, iuuante Dei gratia, quæ non deest facientibus quod in se est, ad eadem gratiæ cooperandum. Vnde neq; ob talem difficultatem excusantur à transgressione præcepti Ecclesiasticæ, non communicantes in Paschate, nisi illa esset tanta, vt eam superare quasi moralitèr impossibile videretur. Quo casu interdum poterit ratio sufficiens esse ad excusandum hominem, ne pro eo tempore communicare teneatur: sed differre possit donec paulatim difficultatem eam vincere, ac se dignè disponere valeat.

Quod docens Suarez tom 3. disp. 66. sect. 1. dicto 1. addit, quod si quis Eucharistiam sumperit conscius sibi non modo peccati mortalis, sed etiam censuræ Ecclesiasticæ, quæ repellatur à participatione Sacramentorum, teneri vtramque eam circumstantiam in confessione exprimere ad sufficienter manifestandum suum illud peccatum, quod ex duplici eo capite, duplicem accepit malitiam notabilem, & ideo aperiendam in confessione. De cuius peccati grauitate, idem Suarez post D. Thomam latius differit in sequenti sect. 2. Sufficit autem notare quod ipsum sit graue sacrilegium: quia hoc Sacramentum, in cuius iniuriam committitur, res est maximè sacra: cui ex virtute religionis, summus etiam patriæ cultus debetur. Deinde sicut religio dignitate superior est cæteris virtutibus moralibus, & est inferior virtutibus Theologicis: sic tale peccatum suo genere grauius esse ijs quæ sunt cæteris virtutibus moralibus contraria; non autem ijs quæ virtutibus Theologicis, vt hæresi, desperatione, & odio Dei.

Adde quod Henriquez ex alijs habet in 1. part. summae Theologiae moralis l. bro 3. cap. 45. §. 1. eo grauius esse tale sacrilegiũ, quo quis manens in grauiore peccato Eucharistiam recipit: atq; peccata carnis, ultra culpam, habere magnam indecentiam. propter adiunctam scilicet eis spurciciam cor-

poris, in quo locatur sanctissimum Christi corpus. De eo autem quod quæri potest, an is Eucharistiæ susceptioni conscientiam, dubitative de peccato quod commisit, num sit mortale: aut an de eo iam confessus sit, vel certe an illud commiserit. Idem in sequenti §. 3. *authoribus citatis in margine lit. P.* indicat respondendum esse distinctione: nempe teneri præmittere, cum magis declinat in partem contra se facientem: non autem cum est in æquali dubio: quia potest tunc conscientiam dubiam deponere, perinde ac in materia voti. Quamquam dubium non est, quin tunc quoque tutius sit confessionem præmittere; nec facile eam relinquendam esse, cum nullo præiudicium, vtilitatem autem magnam afferat.

QVÆSTIO II.

An de mortalibus, sic etiam de venialibus peccatis habenda sit penitentia, ad dignè sumendam Eucharistiæ.

PRO responsione quoad eum qui cum peccati venialis conscientia, atque adeo sine penitentia de illis, sacrosanctam Eucharistiæ sumit, faciunt tria illa quæ Suarez ipse docet in *prius citata sect. 1. dicto 2.*

100.

Primum est talem non peccare mortaliter, ne quidem si ab eo veniale peccatum in ipsa sumptione committatur, per constantiam, aut aliam vanam intentionem; aut per neglectam distractionem repulsam: aut alia simili de causa, quod etiam in sequenti §. 2. pluribus in margine citatis, docet Henriquez. Ratio vero est, quia peccatum veniale non ponit impedimentum principali, & quasi essentiali huius Sacramenti effectui, qui est gratia sanctificans: huic enim peccatum veniale non ita opponitur, quin simul se compatiatur. Unde fit ut non videatur adeo grauis iniuria & irreuerentia illa qua Eucharistiæ cum tali in dispositione sumitur, vt censenda sit cõstituere peccatum mortale: præsertim cum paucis alioqui consultum esset ad hoc Sacramentum accedere, cum paucissimi sint tantæ sanctitatis, vt ab omni affectu inordinato liberi, adeoque collecti in sumptione huius Sacramenti, vt nullum motum vanæ intentionis admittant, atque diligentia omni reprimant occurrentes distractiones. Si enim D. Ioannes dilectus Christi discipulus in prima sua epistola cap. 1. de numero eorum, qui sine peccato veniali nõ viuunt, se esse indicat, dicens: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quis audeat se ab eodem numero existimare exemptum?

Secundum est: non excusari a veniali eum qui sumptioni Eucharistiæ addit circumstantiam venialiter malam; vt contingit ei, qui communicat propter ostentationem seu vanam gloriam: aut qui aliqua vana cogitatione occupatus communicat cum distractione, & sine debita attentione & deuotione; vitatur enim actus perinde bitam ipsius circumstantiam, & ideo peccatum est, saltem veniale.

Tertium est: eum qui animam suam sentit multitudine venialium oneratam, & ideo ad spiritualia capefcenda tepidam, ac quoddammodo indispositam, non excusari a culpa veniali, si absque dolore & proposito emendandi vitam accedat ad Eucharistiæ. Ratio est, quia cum sit aliquo modo indignus, non satis diiudicat corpus Domini, ponitque obiectionem aliquibus huius Sacramenti effectibus non contemnendis: quales sunt remissio peccatorum venialium, & actualis seruator charitatis. Adde quod non possit omnino excusari ab irreuerentia, & iniuria aliqua, irrogata sancto Sacramento.

101.

Extra eos casus autem; si quis habeat peccatum veniale in habitu, licet sine dolore, & proposito emendationis de eo, ad Eucharistiæ accedat; siue quia non recordatur, siue quia ob humanam aliquam fragilitatem non potest facile voluntatem auertere ab eo leui affectu; talis ea ratione communicando, excusari potest à peccato etiam veniali: si alioqui procuraret accedere cum timore, reuerentiâ, & deuotione ac discussione conscientia; si à longo tempore non sit confessus, dummodo nullum aliud interueniat impedimentum, siue ecclesiasticum, siue iustæ prohibitionis Prælati, siue occasionis scandalii. Ratio esse potest quam Suarez ipse habet in *pre-*

ced. disputatione 63. dicto 1. quod neque ex natura rei, neque ex Christi institutione, peccatum veniale sit obex diuinæ gratiæ, non quidem ex natura rei, quia peccatum veniale esse potest cum diuinæ gratiæ, & cum illius augmento: non enim impedit quominus opera bona facta ex charitate, meritoria sint gratiæ, & gloriæ; nec item ex institutione Christi: quoniam nihil de ea ex sacris literis, vel Ecclesiæ traditione constat. Neque in rem graui fingere licet, maxime cum talis institutio non fuisset conueniens, nec accommodata fragilitati hominum: cum & de se peccatum veniale leue sit, & facile ab hominibus committatur. Quare verisimile non est Christum voluisse vt illud impediret huius tanti Sacramenti fructum.

QVÆSTIO III.

An in eo, qui nullius peccati mortalis sibi conscius est, necessaria sit actualis deuotio ad dignè sumendam Eucharistiæ.

DE hac re certum est primo: ex defectu actualis deuotionis, quem patiuntur distracti, & minus attenti, & collecti in sumptione Eucharistiæ, impediri spirituales gustum, seu perceptionem cœlestis dulcedinis quam hic diuinus cibus natus est animæ deuote sumenti adferre. Certum est secundo admodum vtile esse ad effectum diuinæ gratiæ consequendum ex perceptione huius Sacramenti, hanc obire cum actuali deuotione, pioque in Deum motu, siue gratitudinis, siue amoris, siue alterius similis; ad quem prouocatur tanti beneficii magnitudine, sicut & ad peccatorum nostrorum detestationem.

Dubium est vero, an eadem actualis deuotio vel pius motus ita requiratur ad dignam Eucharistiæ, sumptionem; vt si deficiat, non percipiatur ex ea effectus diuinæ gratiæ. Cuius pars negans teneri potest, sicut cum Franc. à Victoria & Soto aliisque recentioribus tenet Suarez in *citata sect. 3. dicto 2.* quia & fauet timoratis conscientijs. Pro eoque sit quod habitum est in precedenti numero 79. & abunde confirmatur ex cap. Is qui in infirmitate 26. quæ li. 6. non peadulto qui creditur continuo moriturus, ministrandum esse cum penitentia Sacramento ipsius Eucharistiæ Sacramentum, quantumcumque obmutuerit, aut in phrenesim conuersus sit, si dum esse mente sanus, testimonio allatum, & ostenderit se eadem Sacramenta deuote expectare. Certum est vero siue eo, siue alio modo vlu rationis destitutum, non posse habere actualem deuotionem, nec aliam pijs in Deum motus dispositionem. Quare carentia actualis deuotionis non reddit de se gratiæ Sacramentalis incapacem eum qui Eucharistiæ sumit; maxime cum sit cõtrariationem, vt Sacramentum ei conferatur, qui non est capax principalis effectus illius. Nec est quod quis existimet aliud in ea re iudicandum esse de mente sanis, quam de ægris: quia dici non potest aliquid speciale cõstitutum fuisse, quo mente sanis imponatur talis dispositionis necessitas, ad consequendam Sacramentalem gratiam, vbi enim constitutum sit, ostendi non potest; quia tantum habemus apud D. Ioannem cap. 6. illud Christi. Qui manducat me, viuet propter me: quod D. Paulus in priori ad Corinth. 11. interpretatus est, de manducante dignè, qui prius probat seipsum, vt sic de pane illo edat. Sancti vero Patres illam probationem intellexerunt (*quemadmodum habet Concil. Trid. sess. 13. cap. 7.*) in eo cõsistere, vt nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumuis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad Sacramentum Eucharistiæ accedere debeat. Et quamuis huius Sacramenti dignitas videri possit necessario exigere actualem deuotionem, fragilitas tamen hominis facit, vt censeri possit eandem deuotionem requirere solummodo vt vtiliorem, & magis fructuosam; non autem vt omnino necessariam ad primarium illius effectum. De qua re plenius Suarez ipse. Sed hæc nobis sufficient ad consulendum tranquillitati timoratorum.

**

*

QVÆSTIO IV.

Que penitentia in eo, qui sibi conscius est peccati mortalis requiratur, ut digne sumat Eucharistiam.

Certum est requiri Penitentiam, non modo ut actus est virtutis, sed etiam ut Sacramentum est: siue, ut solet dici, requiri modo contritionem, sed etiam confessionem Sacramentalem, quando Confessarij copia haberi potest. Ita enim Concil. Triden. aperte statuit in cit. cap. 7. & in Can. 11. his verbis: Et ne tantum Sacramentum indignè, atque adeo in mortem & condemnationem sumatur: statuit atque declarat ipsa sancta Synodus: illis quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcumque; etiam se contritos existimant, habita copia Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat. Vbi aduerte Conc. Triden. non statuere præceptum nouum, sed declarare antiquum: tum Ecclesiasticum, ex perpetuo vsu & consuetudine Ecclesiæ: tum etiam diuinum, ex Christi institutione per Apostolos declarata Ecclesiæ: & nominatim per D. Paulum in priori ad Corinth. capite 11. cuius verba, Probat autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, &c. Ecclesiastica consuetudo, ut habet idem Concil. in cit. capite 7. interpretatur de probatione qua sumptioni Eucharistiæ, confessio Sacramentalis præmittitur ab eo, qui sibi conscius est peccati mortalis. De qua tota re plenius Suarez in prius citata disputat. 66. sect. 3. Sufficit autem ad nostrum institutum aduertere, quia istiusmodi præceptum est affirmatiuum, idcoque non obligat ad semper, casus contingere posse in quibus liceat conscio sibi peccati mortalis, sola contritione præmissa absque Sacramentali confessione sumere Eucharistiam. De illis vero iudicandum est ex concursu duorum: nempe urgentis necessitatis communicandi, & penuriae Confessarij: nisi enim duo hæc simul concurrant, ut satis significatum est à Concilio Trid. in fine citati cap. 7. talis omisso talis confessionis non potest à peccato excusari. Vtrumque igitur sigillatim consideremus.

De necessitate ob quam sola interior Penitentia, absq. Sacramentali confessione, potest sufficere ad digne sumendam Eucharistiam.

SECTIO I.

De hac necessitate notandum est, talem debere esse, quæ reducatur ad ius diuinum: si enim ius tantum humanum eam inducat, cedit iuri diuino: quo, ut prædiximus, ei qui sibi conscius est peccati mortalis imposita est obligatio præmittendi Eucharistiæ sumptioni, confessionem Sacramentalem, si habere potest Confessarij copiam: sicque necessitas sumendi Eucharistiam in Paschate, quam Ecclesiasticum præceptum imponit, non est causa sufficiens, ut ille qui conscius sibi est peccati mortalis, possit licite communicare nõ præmissa confessione Sacramentali, nisi infamia, vel scandalum adiungeretur. Idem dicendum est de necessitate per præceptum Ecclesiasticum imposita audiendi, vel dicendi Missam in diebus festis: nempe non sufficere, ut Sacerdos, qui aliunde non obligatur, possit Missam dicere, consequenterque communicare non præmissa confessione, quando conscius sibi fuerit peccati mortalis commissi. Id quod cum D. Antonino, Corduba, & Archid. tenens Suarez, in eadem disputat. 66. sect. 4. sub finem, contrarium addit, quod Palud. & Syluester docent, posse tanquam probabiliter tenei in praxi; maxime si aliqui multo tempore quis ea de causa, cariturus sit sacra communione, aut Missæ sacrificio.

Iam si necessitas implendi præcepti Ecclesiastici non excusatur in hac re, multo minus excusabit commoditas, qualis est, si quis habeat consuetudinem frequenter communicandi, & necesse esset aliqui illum interrumpere, vel si ita sentiat se dispositum, & affectum ad communicandum, ut

probabiliter speret se magnum fructum consequuturum ex communionem, vel si occurrat dies solemnissimus ut Natalis Domini, vel si necesse sit sacrum facere pro anima purgatorij, quæ suffragijs indigere probabiliter creditur. Quos casus & alios similes, contra quosdam Summularios non continere causam sufficientem communicandi sine præuia confessione, cum quis sibi conscius est peccati mortalis, Suarez in fine eiusdem sectionis deducit ex eo, quod Concilium Trid. in fine cap. 7. aperte significet in hac respectandam esse urgentem necessitatem. Vnde sequitur, non sufficere solam commoditatem.

Casus autem necessitatis efficientis in hac re, hi numerantur. Primus, articuli mortis; siue in eo constitutus ille sit qui conscius sibi peccati mortalis, communicare vult: habens quidem copiam Eucharistiæ, non vero Confessarij (ut si adsit tanquam Sacerdos mutus qui possit Eucharistiam porrigere, non item Sacramentaliter absolueret) siue etiam sit alius, ad quem communicandum oporteat facere Missam sacræ. Nam & tunc Sacerdos conscius sibi peccati mortalis non habens copiam Confessarij, poterit contritus, sine Sacramentali confessione, Missam dicere: quia lex charitatis exigit, ut aliena grauis necessitas tanquam propria reputetur.

Secundus casus est infamiae, seu quando non potest quis omittere communionem sine graui infamia, quam nequit alia vi vitare. Non enim est verosimile præceptum posituum obligare cum tanto rigore, ut oporteat ad illius obseruationem subire detrimentum, quod moraliter grauissimum esse iudicatur. Hinc si quis coram Sacerdote ad communicandum positus recedere non potest, sine infamiae nota, excusatur si contritus de mortali cuius est sibi conscius communicet non præmissa confessione. Id quod ex Rosella, & Armilla referens Suarez in eadem sect. 4. §. Sexta causa subiungit, ista notata digna. Primo si absque incommodo fieri possit, ut plerumque potest cum priuatim communicatur, differendum esse in tali casu communionem: donec præmissa sit confessio. Secundo non esse consulendum ut in eo ipso casu, ille qui communicare vult confiteatur Sacerdoti in viam porrecturo Eucharistiam: quia nec tunc, nec ibi tale quid decet, præsertim cum non minorem pareret admirationem, aut sinistri iudicij occasionem daret videntibus, quam si ex sacra mensa ante sumptam sacram communionem recederet. Tertio, cum qui ante communionem præmisit confessionem integram omnium mortalium peccatorum, quæ memoriæ occurrerunt: & postea, antequam ad communionem accedat, recordatur alicuius peccati adhuc à se commissi, de quo non est confessus, teneri per se loquendo, & exclusis circumstantijs quæ excusare possunt, illud confiteri antequam communicet; quia præceptum de quo agimus obligat non tantum ad confitendum ante communionem, sed simpliciter ad confitenda omnia mortalia peccata, quorum quis sibi conscius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum, iam sit remissum in confessione legitime facta, quia non obstat remissio, quin debeat supponi clauibus, ut satis indicat Concil. Triden. cum in citato cap. 7. ne contritum quidem, & per consequens nec consecutum remissionem suorum peccatorum mortalium, vult liberum esse à faciendâ eorundem Sacramentali confessione antequam ad sacram communionem accedat. Attamen ad vitandam irreuerentiam illam, quæ erga Sacramentum ipsum committeretur recedendo indecenter coram alijs quando ipsum administratur, ille qui cum cæteris communicare paratus ad stat ad sacre communionis linteam, non tenetur statim recedere ad Confessarium, ut absoluat directè à peccato, cuius est oblitus in sua confessione, & tunc recordatur. Pro quo aliquot auctores adfert Henricus in sua Summa lib. 8. c. 46. §. 3. in margine litera I, notatque id locum habere seclusa etiam infamiae nota & scandalo.

Tertius casus est scandali, id est, quando sequeretur scandalum omitendo Missam, vel communionem. Nam ex charitate vitandum est scandalum, tanquam magnum proximi nocumentum spirituale. Tunc autem illud sequitur, quando alijs occasio præbetur iudicandi temere de proximo, de eoque murmurandi, & consequenter ipsum infamandi. Non item quando solummodo occasio datur admirationis,

105.

quod consuetam communionem omittat; nec enim talis admiratio res est magni momenti, notabile detrimentum adfert.

106.

Quartus casus est, necessitatis persequendi Missam inchoatam, quæ *scandalo etiam & infamia seclusis*, potest esse causa sufficiens, ut is qui sibi conscius est peccati mortalis communicet, non præmissa confessione, si memoria talis peccati, aut etiam illius perpetratio (*ut fieri potest per internum odium, vel alium prauum consensum*) superueniat post consecrationem. Tunc enim cum sola interiore penitentia progrediendum est, propter sacrificij integritatē, & perfectionem, quæ cum sit res grauissima, non est alteri facile postponenda. Neque tunc celebrans tenetur, *etiamsi posset sine scandalo, & infamia*, ad se vocare Confessarium, quia non conuenit sacrificium iam inchoatum abrumperē. Excipit Suarez *in eadem sect. 4. §. Quinta & grauis causa*, nisi talis iudicaret se non posse aliter, quam per Penitentiam Sacramentum ad contritionem peruenire; quod vix contingere potest facienti quod in se est: quandoquidem sufficiens auxilium diuini nunquam deest, illud in necessitate humiliter petenti, nec prauæ voluntatis obicem ponenti, prout liberum est homini ratione videnti, qui libertatem habet & dominium in ijs quæ ex ipsius voluntate pendunt.

Quod si ante consecrationem quidem, sed inchoatam iam Missa, memoria prædicta, aut lapsus in peccatum superuenierit, addit Suarez ex D. Bonauentura & Syluestro, quando potest absque incommodo Confessor ad altare vocari, id faciendum esse: quia talis Missæ pars cum sit extrinseca sacrificio, potest sine indecentia interrumpi rationabili de causa, ut solet fieri propter concionem, aut propter prouentum, aut propter oblationes quas facit populus. Cum vero nequit Confessor ad altare vocari, non tenetur celebrans ad illum querendum, Missam inchoatam relinquere, quod præter D. Bonauenturam sentiunt Sotus, à Victoria, & Nauarr. imo & D. Thomas: Quos citans Suarez, rationem addit; quod quamuis prima illa Missæ pars non sit de substantia sacrificij: tamen ex institutione Ecclesiæ simul fit cum sacrificio per modum vnius actionis sacræ, ideoque postquam Missa semel est inchoata, debet absolui.

Denique, si antequam Missa sit inchoata, eadem memoria, vel lapsus in peccatum superueniat Sacerdoti, etiamsi iam posito in altari, idem Suarez sentit cum Soto, talem debere, si possit sine scandalo vel infamia, exutis etiam sacris vestibus querere Confessarium potius, quam non præmissa confessione communicare, quia ex parte sacrificij excusari non potest, cum actio sacra in qua perficitur nondum sit inchoata.

107.

Quintus casus est, necessitatis satisfaciendi suo officio: qualis ob longiorem distantiam ab alijs Sacerdotibus solet esse in parcho rusticano, qui tenetur celebrare diebus festis, ut populus Missam audiat. Nam quando nequit copiam Confessoris habere, potest propter eiusmodi necessitatem cum interiori penitentia celebrare non præmissa Sacramentali confessione. Id quod Concil. Trident. sess. 13. capit. 7. attingit, simul iniungens, ut talis postea quamprimum confiteatur. Monet autem Henriquez *in sequent. §. 6.* aliquos extendere talem necessitatē excusantem ad eos, qui egestate pressi celebrant Missam, ut ex stipe inde accepta se sustentare valeant.

Item Parochos qui celebrare solent pro defuncto præsentē, aut pro benedictione nuptiali. Ac demum Sacerdotes qui ex obligatione capellanæ tenentur dicere Missas. Verum semper expendendum est, *inspectis in talibus circumstantijs*, an necessitas vera urgeat, desitq; copia Confessarij: quia ex Concil. Trident. in citata sess. cap. 7. in fine, vtrumq; id requiritur, ut qui conscius sibi est peccati mortalis celebret non præmissa confessione.

Circa hunc autem casum quædam occurrunt notanda pro praxi quotidiana. Primum est: quamdiu quidem istiusmodi necessitas durat, tamdiu durare excusationem celebrandi cum sola interiore penitentia; sed talem Sacerdotem debere sibi cauere ne inde sumat occasionē facilius peccandi: imo, si frequentius talis necessitas ei accedat, debe-

re Confessorem querere cum maiore labore & dispendio suo; quod Doctores communiter aduertere habet Suarez *ibidem versu, Vltima causa*. Secundum est, quod habet Sotus *in 4. distinct. 12. q. 1. art. 4. colum. antepenult.* cauendum esse à consuetudine & fraude. Cum enim debeat quisq; potius esse salutare salutem animæ suæ, quam temporali vitæ aut honori, is qui in concubinato, aut in alio peccato perfluit, debet à facris omnino abstinere, quamdiu peccati occasione non amouet. Tertium est: in hoc negotio licentiâ Parochis datam, intelligendam esse pro illis solum diebus, in quibus ex officio tenentur sacrum facere: in alijs enim diebus, in quibus obligatio non urget, non debet conscius sibi peccati mortalis, *sicut nec alius Sacerdos*, facere sacrum non præmissa confessione; nisi aliqua scandalum aut infamiam urgeret. Quartum est: quanta debeat esse distantia ab alijs Sacerdotibus in proposito casu, non posse generaliter definiti, sed relinqui iudicio viri prudentis ex consideratione locorum, temporum, & personarum: pro horum enim varietate quidam facile faciunt inter vnius leuicæ, quidam difficulter: & quidam tale iter facere non possunt sine scandalo, aut nota ignominia: quidam vero possunt. Item quidam possunt aliquando facere illud, non autem frequenter, cum tamen illis frequenter contingat peccare.

His adde quædam esse causas, quæ etiam videntur, non sunt tamen sufficientes, vt conscio sibi peccati mortalis liceat communicare cum interiore penitentia, absque exteriori confessione. Eas Henricus *in sequenti cap. 47.* persequitur: attingisse fati erit. Prima igitur est deuotio, qua quis optat frui communionis fructu. Secunda est, spes habendi proximo quoque tempore Confessarium magis notum, magisque idoneum. Tertia, peccatum quod sine graui damno detegi nequit illi Confessario, cuius datur copia. Quarta, casus referuatus. Namque prima causa non inducit urgentem necessitatem communicandi: secunda vero & tertia, non inducunt penuriam Confessarij: quia ex hypothesi adest cui valide fieri possit confessio: nam non definit esse idoneus ex eo, quod detur magis idoneus: nec definit confessio valida esse ex eo, quod taceatur peccatum, quod sine graui damno aperiri non potest: quarta denique non minus impedit Eucharistiæ assumptionem, quam Sacramentalem absolutionem.

De penuria Confessarij quæ cum antedicta necessitate concurrere debet, vt conscius sibi peccati mortalis in vtrâ communicet, non præmissa Sacramentali confessione.

SECTIO II.

PENURIA Confessarij, quæ concurrere debet cum necessitate, ut is qui sibi conscius est peccati mortalis, possit licite communicare non præmissa confessione Sacramentali, tunc contingit, cum non adest Sacerdos habens iurisdictionem super peccata mortalia, aut super aliqua eorum, quorum conscientiam is habet, qui communicaturus est: aut licet habeat, non potest tamen sine graui damno in vita, vel fama, vel rebus externis, confessio illi fieri, prout vir prudens consideratis circumstantijs determinaret. Vnde sequitur talem penuriam contingere posse in sequentibus casibus.

Primus est, cum proprius Sacerdos haberi non potest, nec accepta est licentia confitendi alteri. Sine iurisdictione enim ordinaria, vel delegata non datur Sacramentalis absolutio. Quod si quis licentiam haberet eligendi sibi Confessarium, teneretur ea vti ad obseruationem præcepti de quo agimus, præmittendi confessionem Sacramentalem sacræ communioni; nam tunc non censetur laborare penuria Confessarij, si adit quem eligat: sicut nec ille, cui diues fecit potestatem de suis bonis quantum velit sumendi, censetur pati rerum penuriam, per quam excusetur ab obseruatione præcepti de elemosyna.

Secundus casus est, quando peccator non temere, sed rationabiliter timet Sacerdotem illum, qui solus adest habens potestatem audiendi confessiones, non seruaturum sigillum Sacramentale, aut aliam grauem iniuriam sibi illaturum au-

109.

dita confessione; nam talis timor causa est excusandum à confessione sufficiens, ex cōmuni Doctorum sententia, prout notat Suarez in eadem sect. 4. §. Tertius casus, addens ex Maiore, & Nauar. id procedere, cum quis tantum habet peccatum illud mortale de cuius confessione timet graue damnum. Nam adhuc habens alia, de quibus non timet detrimentum, vt cōmunicaturus satisfaciat præcepto de quo agitur, tenetur illorum omnium facere confessionem, tacendo illud de quo si sibi merito timet. Quantum autem & quale debeat esse huiusmodi detrimentum, tractari solet cum de integritate confessionis agitur, vt actum est in præced. libro 6. cap. 5. sect. 3. & 4. Vix autem aliud vniuersitati potest, quam moraliter & prudenter id esse iudicandum ex circumstantiis. Aduerte vero obiter ex Soto in citato art. 4. sub finem, solam verecundiam nō esse sufficientem causam comunicandi sine confessione, cum inter huius condiciones debitas ponatur, vt sit verecunda.

Tertius casus est non ab similibus præcedenti, cum peccator habet casum referuatum Superiori quem adire non potest, nec facultatem alteri confitendi ab eo petere: tunc enim urgente comunicandi necessitate, de qua dictum est antea, potest communicare confessione non præmissa: quod sentientes aliquot auctores, referens Suarez, *ibid. consequenter §. Quartus casus*, monet procedere cum quis non fuerit libi cōfessus alterius peccati mortalis, quam eius quod referuatum est. Alia enim mortalia habens debet confiteri inferiori, qui ob urgentem necessitatem ipsum absolueret cum onere & obligatione comparandi coram Superiore, oblata cōmoditate. De qua re plenius in præcedenti libro octauo capit. sexto.

Si quaras, an idem seruari debeat, si alia peccata quæ is habet sint tantum venialia. Respondetur negatiue, si habeatur tantum ratio præcepti de quo agimus, quod comunicatio imponit tantum confessionem mortaliū. Si vero habeatur ratio peccatoris existimantis se nō esse contritum, sed solummodo, attritum potest ex naturali lege præscribente sancte suscipiendum Sanctum sanctorum, obligatio esse confitendi; vt licet virtute Sacramenti, quod vim habet conferendi gratiam iustificantiem, fiat ex attrito contritus, non ponens eadem gratiæ obicem.

Quartus casus est, quando quis præsentem habet Sacerdotem cui potest legitime confiteri; sed de propinquo, aliu expectat cui solet confessionem facere cum maiore deuotione, de quo an præcedentibus adiungi debeat, dubitatur. Aliqui enim affirmant, tunc sufficientem causam esse differendi cōfessionem, etiamsi communicare, aut sacrum facere necesse sit. Aliqui vero id negant; vtroque *sub inuicem eiusdem sectionis* refert Suarez; & posteriorum sententiam merito sequitur: quia talis non potest vere dici penuriam pati Confessarij, vt manifestum est. Vnde nec ea de causa posset sine peccato confessionem vltra annum differre. Accedit, quod inde non priuatur cōmoditate postea confitendi illi, cui solet deuotius; sed potius disponatur ad talem maiorem deuotionem.

De q̄s ad qua tenetur ille, qui sibi conscius peccati mortalis comunicat confessione Sacramentali non præmissa, ob necessitatem, & Confessarij penuriam.

SECTIO III.

Certum est teneri ad interiorem pœnitentiam, vt omnino necessariam adulto, ad exeuendum ex statu peccati mortalis, dicente Domino Lucae 13. Nisi pœnitentiam habueritis, omnes peribitis. Difficultas autem est, an necesse sit talem pœnitentiam esse perfectam contritionem. Quam latius tractans Suarez *romo 3. disp. 63. sect. 2. & disp. 86. sect. 5.* resoluit, eum qui habet conscientiam peccati mortalis, nec confiteri potest, teneri ad habendam contritionem, priusquam Eucharistiam suscipiat; ita vt nusquam digne suscipiat, nisi probabiliter & inculpate existimet sibi per contritionem remissum esse peccatum suum. Id quod confirmat plurimum tam patrum, quam Scholasticorum Theologorum auctoritate, aliquot rationib. in quibus immorari necessarium non est ad nostrum institutum. Satis enim erit notare

id esse consentaneum tum doctrinæ traditæ in Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. quod idem author bene ostendit: tum etiam rationi, quia is qui contaminatus peccato mortali manducat corpus Christi, indignè manducat: ideo enim tali manducationi ab Apostolo præmittenda præscribitur sui ipsius probatio: ad conscientia nimirum expurgationem ab huiusmodi sordibus: quæ expurgatio sine Sacramentali confessione non obtinetur per aliam pœnitentiam quam per perfectam contritionem; vt satis intelligitur ex ijs quæ Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. de illa, & de imperfecta, *qua attritio dicitur*, tradit.

Vnde sequitur illum, qui cum sola attritione recipit hoc Sacramentum, non sanctè, sed indignè recipere illud, vt potest qui recipiat in peccato mortali. Nec dici potest ipsa manducatione sanctificari recipientem: quia prius est vt manducet Sacramentum, quam vt recipiat illius effectum. In termino enim manducationis datur sanctificationis effectus, cui obex ponitur dum ipsa manducatione mortaliter peccatur; vt censetur contingere, cum quis sciens & videns se esse in peccato mortali, ideoq; indignum, manducat nihilominus. Excusabitur autem à tali peccato indignæ manducationis, poteritq; tanquam non ponens obicem recipere primam gratiam, iustificariue ille, qui bona fide putat se contritum, quamuis reuera non sit: aut existimat quidem se tantummodo attritum, sed ex ignorantia excusabili putat ad hoc Sacramentum nihilominus licere sibi accedere, siue quia sic forte edoctus est à suis doctoribus, siue quia sentit se habere propositum absoluti & efficacis non peccandi de cætero; neq; aliquid amplius, quantum capere potest, sibi necessarium esse iudicat.

Quam etiam doctrinam tradens Suarez *in citata sect. 5. §. Ad fundamenta*, consequenter addit, difficultatem habendi perfectam contritionem, quam aliqui pati possunt propter peccandi consuetudinem, vel propter speciales occasiones, non excusare ab illa habenda; ne quidem cum necessitas adest statim comunicandi: quia semper adest facultas cum diuina gratia habendi contritionem ipsam, vincendiq; talem difficultatem, quæ in attritione tanta est, quanta in contritione: quandoquidem tota posita est in proposito absoluto & efficaci non peccandi de cætero; quod si semel concipiatur, perinde facile erit cum diuino auxilio ad detestationem peccati commissi mentem eleuare ex motiuo amoris, ac ex motiuo timoris Dei. Non minus vero quam ad contritionem, tale propositum requirit ad attritionem, quæ cum Sacramento sufficit ad iustificationem peccatoris, patet ex Conc. Trid. in cit. cap. 4. dum statuit eam ipsam attritionem, si voluntatem peccandi excludat cum spe venia, Dei donum esse, & Spiritus sancti impulsū; non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum momentis, quo Pœnitens adiuuus, viam sibi ad iustitiam parat.

Certum est secundo, Sacerdotem qui sibi conscius peccati mortalis, non habens copiam Confessarij, urgente necessitate celebravit non præmissa confessione Sacramentali; teneri iure Ecclesiastico confiteri cum primum potest. Id enim illi aperte præcipitur in Concil. Trident. sess. 13. cap. 7. in fine: *Quod præceptum non pertinere ad laicos pari modo comunicantes, aduersus Nauar. vrgit Suarez in sequenti sect. 7.* hoc argumento; quod obligatio legis positivæ non sit amplius extendenda, quam verba eius in sua proprietate intellecta requirant. Non enim alia nobis intumatur Superioris obligantis voluntas; quam declarata eiusmodi verbis: solaque voluntas intimata inferiori, hunc obligat. Neque ad obligationem sufficit, quod Superioris voluntas fuisset obligandi ad aliquid, si ipsum in mentem ei venisset; reuera autem non venit; sicut nec sufficit ad reatum peccati, quod quis succubisset tentatus si tentatus non fuit, neque succubuit. At vero Concilium mentionem facit de solis Sacerdotibus, non præmissa confessione celebrantibus.

De quorum numero idem Suarez monet esse Sacerdotem, qui in die Parasceues facit officium, in quo nec confiterans, nec sacrificans comunicat. Item eum qui post consecrationem mortaliter peccat, aut peccati mortalis prius commissi, tunc primum recordatur, & cum interiore contritione comunicat; ac demum eum, qui conscius sibi pec-

110.

cati mortalis assumitur ad complendum & cōsummandum sacrificium inchoatum ab alio, quem forte contingit mori post consecrationem: quia talium actio proprie est Sacerdotis, tanquam publici ministri sacrificium seu Sacramentum consummantis solemniter ritu Ecclesie: ita ut merito eiusmodi actio possit comprehendi sub nomine celebrationis, iuxta communem usum, & sensum illius vocis. Negat autem comprehendere eum qui per oblivionem solam, celebravit confessione non præmissa, quia peccatum ipsius venit tantum illi in mentem post peractam celebrationem. Ratio est: quia Concilium de ijs tantum loquitur, qui habentes conscientiam peccati mortalis celebrant non præmissa confessione. Oblitus vero peccati, non habet proprie illius conscientiam, cum hæc dicat actum importantem notitiam de præfenti.

II. Restat de hac re vnum monendum, quod præclare tractat ipse Suarez consequenter in scilicet 8. per se quidem loquendo, non esse illicitum paulo post cōmissum peccatum mortale, communicare præmissa debita confessione: ex accidenti tamen posse esse peccatum graue. Ratio est: quia ex vna parte, quantumcunque breue intercedat tempus, potest esse talis conuersio hominis, ut non solum sanctus sit, sed etiam sanctior quam esset ante lapsum suum in peccatum. Ex altera parte vero fieri potest, ut qui tam cito communicat, generet alijs scandalum, quod maxime timeri debet quando peccatum est publicum, & in consuetudine, ac notum alijs. Item, ut exponat se periculo communicandi sine vera detestatione peccati, & firmo proposito emendationis: quia peccati recens, non ita facile habetur odio: Cuiusmodi periculum contingit maxime in peccatis carnalibus, quæ vehementius adherent, magisque alliciunt, & excæcant hominem. Vnde consulendum semper est, nisi necessitas contrarium suadeat, ut post peccatum mortale commissum; homo, etiam si videatur sibi dispositus, abstineat à communione aliquo tempore saltem per diem, ut sese magis colligat, animumque magis à peccato ipso auertat, & ad Deum conuertat.

QVÆSTIO V.

Quæ dispositio corporis necessaria sit ad dignè sumendam Eucharistiam.

II. AD hanc respondendum est, præter illud quod ratio vniuersæ dicitur, accedendum esse ad hoc Sacramentum illo corporis habitu & dispositione, quæ interiorē animæ reuerentiam & deuotionem ostendat: nihil præscriptum esse iure positiuo, siue diuino, siue Ecclesiastico (quod etiam disput. 63. scilicet 1. notat Suarez) nisi quod ex Concilio Bracharenensi in cap. Ecclesiastica, distinct. 13. præceptum habeatur quoad Sacerdotem, ut quando communicat, sit stolâ ita circumseptus, ut de vna eademque, ceruicem, pariter & vtrumque humerum premens, signum crucis in suo appareat peccatore; sique aliter egerit, excommunicationi subijci debeat. Quæ comminatio videri quidem potest indicare obligationem sub peccato mortali: sed, ut monet Suarez, si contemptus absit, censeri potest non esse tanta; tum quia res ea quæ præcipitur, non est admodum grauis; tum quia usus communis ostendit tale præceptum non esse in rigore illo receptum; ut argumento est, quod Episcopi Sacerdotem controuentientem non puniant, neque scandalum inde soleat provenire: imo viri etiam timorati soleant illud non obseruare, quando commode seruari non potest. In particulari autem de eadem proposito dispositione dici potest, seruandum esse vstitutum Ecclesiastica cōsuetudine ritum satis simplicem, satisque notum; neque alias indifferetas ceremonias esse introducendas. Cuius ritus omissionem non carere aliqua culpa addit Suarez in fine eiusdem sectionis: etiam si contemptu scandaloque secluso, nihil sit in eo, quod videatur mortalem culpam inducere.

**

*

QVÆSTIO VI.

An aliqua corporalis fœditas sit impedimentum dignè sumendi Eucharistiam.

II. Hic satisfieri potest duabus propositionibus. Quibus præmittendum est primo, impedimentum dignè sumendi Eucharistiam, quoddam tale esse ex necessitate, ut est solum peccatum mortale: quoddam vero ex congruentia tantum, ut censeri potest peccatum veniale, aut aliqua corporis fœditas: atque posterius aliquando rationabili aliqua de causa posthaberi posse; prius nunquam. Præmittendum est secundo, corporis fœditatem vel esse perpetuam, seu ad longum tempus, vel temporalem sive ad breue tempus.

Prior ergo propositio est: Corporalem fœditatem per se non impedire ex necessitate, Eucharistia sumptionem, pro qua Suarez in sequenti scilicet 2. plures citans Auctores, hanc rationem addit; quod talis defectus corporis, nisi coniunctus sit cum peccato tanquam cum causa, vel cum effectu ipsum comitante, nihil referat ad honestatem morum, nec pertinet ad bonitatem, vel malitiam moralem (ad quod facit illud dictum Domini Matth. 15. Non lotis manibus manducare, non coinquinat hominem) ideoque non debeat de se censeri obex Sacramenti, tanquam repugnans illius sanctitati, aut diuinæ gratiæ, est effectus illius primarius. Et certè durum esset, eum qui perpetuum haberet maculam (cum præsertim Christus non exhorruerit tægere leprosum, Matth. 8. nec tangi à patiente fluxum sanguinis Marci 5.) semper, aut longo tempore priuare hoc Sacramento salutis; existentem alioqui puræ mentis ac vitæ inculpabilis.

Quod si macula temporalis sit, quæ breui auferenda speretur, eaque videatur aliquam indecentiam afferre; pariter videbitur reuerentia tanti Sacramenti exigere, ut susceptio illius differatur ad breue illud tempus, in quo ea auferenda est. Hocque sensu vult Suarez accipiendum, quod aliqui Sancti docent, tam corporis, quam mentis puritatem requiri ad huius Sacramenti susceptionem: ut scilicet significant, quando commode potest, expectandam esse corporis emundationem à macula qua fœdatur; sicut femina post partum aliquamdiu expectare solet, non quidem ob obligationem aliquam præcepti, siue scripti, siue consuetudine introducti, ut patet ex cap. vnicò, De purificatione post partum: sed ob decentiam; quandoquidem vna ex parte tales femine ratione debilitatis non possunt accedere ad Ecclesiam, ut ibi Eucharistiam sumant neque; ex altera parte, illæ in tanta sunt necessitate, ut ad eas Eucharistia deferri debeat.

Posterior propositio est: Corporalem maculam propter aliquos effectus ex carensulantes, posse aliquando, si non de præcepto, & de necessitate, saltem de consilio, & de congruitate impedire sumptionem Eucharistia. Ad cuius probationem facit cap. Tua nos, De Clerico ægrot. in quo præcipitur, ut Sacerdos leprosus abstineat ab altaris ministerio, propter scandalum & horrorem populi. Facit etiam ratio, quia interdum propter corporis defectum aut maculam homo impeditur ne possit ita se disponere, ut cum debita deuotione & reuerentia ad Eucharistiam accedat: nimirum quia reddit illum ad res diuinas & spirituales tractandas ineptum, vel magnam mentis distractionem generat, variisque cogitationes suggerit, iuxta illud Sapient. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quod quando contingit, dubium non est, consulum esse tantisper Eucharistiam differre. Imo id non facere, est peccatum veniale, cum homo operam dare debeat, ut cum actuali deuotione & reuerentia ad hoc Sacramentum accedat.

QVÆSTIO VII.

An carnalis pollutio, aut actus coniugalis etiam secluso peccato mortali, sint impedimentum dignè sumendi Eucharistiam.

II. Notandum est ex doctrina D. Thomæ 3. parte questio 80. art. 7. pollutionem carnalem ex se non esse peccatum, cum

cum non sit immediate in potestate hominis: posse autem peccatum esse mortale, si proueniat ex causa mortali, ut cum ex affectu libidinis procuratur in seipsa formaliter, vel datur illius causa mortalis; cuiusmodi sunt ebrietas, turpia colloquia, impudica cogitationes voluntariae, aspectus, & contactus lubrici. Pariter quoque posse peccatum veniale esse, si proueniat ex veniali causa, ut ex aliquo modico excessu in sumptione cibi. Relinquitur autem suae naturae, quando causa ex qua prouenit nullum est de se peccatum: ut moderata sumptio necessariae refectiois, aut cubatio super latus ad capiendum necessarium somnum, auditio confessionum, vel allocutio foeminarum ob iustas causas, studium gratia docendi vel concionandi, positum in iis quae ad peccatum carnis pertinent. Id quod procedit ex Soto in 4. dist. 12. quest. 1. art. 7. col. 5. etiam si prauius sit inde secutura, dummodo absit affectatio libidinis & consensus in eam. Adde ex eod. D. Thoma in vniuersum, causam pollutionis posse esse triplicem: vnam extrinsecam, puta illusionem daemones; alteram intrinsecam ex parte mentis, videlicet praecedentes cogitationes turpes; tertiam intrinsecam ex parte corporis, nempe superfluitatem seu abundantiam cibi, vel potus, aut naturae debilitatem. His praenotatis responderetur ad quaestionem aliquot conclusionibus.

Prima est: Cum in homine pollutio secuta ex peccato mortali, sit etiam peccatum mortale, de ea faciendum est Sacramentalis confessio ante Eucharistiae sumptionem. Haec patet per antedicta in initio quartae quaestionis. Aduertendum est autem pro praxi; eodem die quo talis pollutio contigit communicare praemissa confessione, non esse de se peccatum mortale, prout ex Palud. habet Syluest. in verb. Eucharistia, 3. quest. 10. in fine. Et ratio est: quia sublato mortali peccato, si quod inde remaneat impedimentum sumendi Eucharistiam, ipsum non est ex necessitate, sed solum ex congruitate, seu decentia; cuius defectus tantum constituit irreuerentiam venialem; ad quam iuxta communem Theologorum & Canonistarum sententiam, ut Sotus notat in fine citat. art. 7.) vitandum, siue ut in tali casu decenter communicatio sumatur, sufficit expectasse tempus viginti quatuor horarum. Ab eadem quoque potest excusare interueniens rationabilis causa communicandi: ut quando dies festus exigit Missam celebrari ab eo cui talis turpitudine contigit: aut ipse celebrare debet loco alterius absentis, aut oriretur aliqui aliquid scandalum: ut cum adest tempus, in quo quis ex sua congregationis consuetudine vel statuto, debet cum ceteris communicare, vel pro suo more debet Missam dicere; vel solemnibus festiuitatibus adest in qua sentit magnam deuotionem & affectum communicandi, vel tempus adest lucrandi lubileum.

Dubitari autem potest: An proposita conclusio procedat quando quis de peccato suo mortali confessus est, antequam ex eo sequeretur pollutio. Ad quod respondendum videtur, non esse quidem necessarium id asserere: quia cum peccatum illud mortale deletum fuerit per confessionem, non manet malitia ipsius, ex qua pollutio mortalis secuta esse censetur: at tamen effectus, tunc quoque eandem conclusionem seruare in praxi: confitendo scilicet ante communionem de tali pollutione, ad expressiorem explanationem grauitatis peccati praecedentis, quam effectus ex peccato ipso secutus manifestat plenius: sicut cum quis vulnerauit aliquem, & statim confessus est, ad expressiorem explanationem grauitatis illius culpa, de effectu ex ea secuto confitetur.

Secunda conclusio est: Pollutionem prouenientem ex causa tantum veniali impedire communionem solummodo ex congruentia. Ratio est: quia solum peccatum mortale in anima perseverans, communionem ipsam impedit ex necessitate, tanquam directe contrarium sanctitati Sacramenti, & ipsius principali effectui, qui est gratia sanctificans.

Tertia conclusio est: Si pollutio sit mere naturalis, contingens absque peccato etiam veniali, non esse quidem de se impedimentum sumendi Eucharistiam, posse tamen ratione suorum effectuum. Haec quoad priorem partem satis patet ex antedictis in praecedent. quest. 6. quandoquidem de ea tanquam de quadam corporis foeditate iudicandum

est. Quoad posteriorem partem vero patet: quia pollutionis effectus censentur ipsam sumptionem impedire, si in homine maneat: ut foeditas corporis ob indecentiam immunditiae vasis in quo coeleste hoc ferculum excipitur: & distractio mentis, ob indeuotionem, quando pollutionem passus se adhuc sentit ineptum ad res diuinas tractandas; patiendo varias distractiones & mentis euagationes, prout solet vsueneri hominibus vulgaribus, quibus propterea consulenda est dilatio sumptionis Eucharistiae, donec quieti sint, & a talibus impedimentis liberi: licet ad illam non obligentur saltem sub mortali, prout in Summa de Sacramento, num. 81. Franciscus à Victoria expressit: dummodo tamen quantum possunt, colligant se & vniant Deo. Nam etsi patiantur aliquam mentis euagationem, illa tamen, cum nec in se voluntaria sit, nec in sua causa, est absque peccato. Unde cum occurreret aliqua necessitas, vel specialis utilitas, taliter distractus non tenebitur sacramentum communionem, vel sacrificium differre propter eiusmodi passionem inculpabilem; quamquam cum minori actuali aptitudine & deuotione ad Sacramentum accedens, percepturus non sit forte tantam spirituales dulcedinem, quantum aliqui perciperet.

Imo cum pollutio deprehenditur ex daemones tentatione prouenire (ut cum nulla data illius causa solet accedere, eo tempore quo statuit quis communicare) contemnenda est prout Suarez quoque notat in citata disput. 68. sect. 2. vers. Ex hac: entiendo tamen cum reuerentia & deuotione debita, ad tantum sacramentum accedere. Multo etiam magis contemnenda est, si credatur ex causa mere naturali prouenire, omninoque inuoluntaria esse; ut communiter contingit in iis qui ex natura infirmitate patientur diuturnum feminis fluxum; aut ex nimio timore in eam prolabendi, quo aliqui nimium solliciti de ea vitanda in eam prolabuntur; quibus ideo consulendum est, ut ab huiusmodi consideratione animam auertant, & se committant Deo in re quae contingens sine ipsorum consensu in illicitam delectationem, non potest magis foedere animam, quam sputum, vrina, aut aliud corporis excrementum.

Quod maxime inculcari potest personis spiritualibus, & timoratae conscientiae, quibus Deus saepe tale quid contingere permittit ad humilitatem, & maius meritum ipsorum: ut de se D. Paulus testatur, in prior. ad Corint. 12. dicens: Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, &c.]

Ultima conclusio est: Eodem modo iudicandum esse in hac re de actu coniugali ac de pollutione, cum qua communem habet corporis foeditatem; atque adeo ut possit esse tum peccatum mortale, ut cum quis cognoscit suam tanquam alienam; tum veniale, ut cum quis suam cognoscit praecipue ob carnalem delectationem; tum etiam nullum, ut cum eandem cognoscit tantum causa prolis suscipiendae, vel ad reddendum debitum peturum; ex D. Thoma in citato art. 7. ad 2. & pluribus aliis quos referunt Henriquez in Summa lib. 8. cap. 51. § 3. lit. K. & Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio, disput. 13. num. 5. In quo tertio casu, si ad communionem accedere velit, suae voluntati relinquitur, in cap. Vir cum propria, 33. quest. 4. Extra cum casum vero, tum in eodem cap. Tum in pluribus aliis, eadem quaest. 4. saltem ut salubre consilium, praescribitur abstinentia à communionem; intellige vnus diei, iuxta communem Theologorum & Canonistarum, ut ante ex Soto verulimus, sententiam. Talis vero praescriptio ratio esse potest, quod ex eiusmodi actu, quando ex nimia concupiscentia carnis, & affectu voluptatis procedit, oriatur magna distractio, hebetudoque; mentis ad res spirituales: cum qua, etiam delectatione iustam poenitentiam peccato, accedere ad Eucharistiam, regulariter habet irreuerentiam venialem: quod Suarez quoque ex D. Thom. & nonnullis aliis notat in eadem disput. 68. sect. 2. in fine. Aduerte obiter, quod etiam admonet à Victoria in fine citati num. 81. bonum quidem esse, ut post Eucharistiae sumptionem vir abstineat à propria vxore; id tamen non esse de necessitate.

QUESTIO VLTIMA.

An ad digne suscipiendam Eucharistiam, necessarium sit suscipientem ieiunium esse.

QUÆ huc pertinent Suarez *ibid.* sect. 3. 4. 5. & 6. late persequitur, quæ quam breuissime fieri poterit, ad proximam accommodatæ, complectemur aliquot documentis.

118. Primum est: iure quidem diuino prohibitum nõ esse Eucharistiam sumere post cibum & potum: conuenienter tamen ab Ecclesia præceptum esse, vt tantum à ieiunio sumatur. Prior pars patet ius diuinum, nec scriptum nec traditum habetur; nec ex Christi institutione colligatur, aut ex natura rei, quia Christus illam porrexit Discipulis postquam cænarum est: nec tale quid est res de se mala. Posterior pars constat ex Ecclesiæ usu ab Apostolis accepto, vt traditur in cap. Liquido. De consecrat. distinct. 2. & plurimum Patrum & Conciliorum autoritate confirmat Suarez in citata sect. 3. dist. 1. talisq; præcepti conuenientiam repetit. Tum ex Spiritus sancti assistentia, per quam Ecclesia in fide & moribus errare non permittitur.

Nec obicias præmemoratum Christi factum: qua non fuit, vt ipsum in eo imitaremur, sicut nec cum circumcidi aliaque legalia seruare voluit. Tum etiam ex reuerentia huic Sacramento debita: quia inde instruntur fideles corpus Domini diiudicare, seu discernere à communibus cibis, ac etiam ponderare, quod Christus sit primus & præcipuus ipsorum cibus. Vitatur etiam periculum vomitus, mensque liberior est & expeditior ad res diuinas cum deuotione tractandas.

Secundum documentum est, Ieiunium quod ante communionem necessarium est ex Ecclesiæ præcepto, debere esse naturæ, seu quo nihil à media nocte sumptum sit per modum cibi vel potus, ne quidem in modica quantitate, ex cap. Nihil, §. Nullus, 7. quæst. 1. aut per modum medicinæ, seu intentione tantum subueniendi alicui occurrenti corporali necessitati. Istud est D. Thomæ 3. par. quæst. 80. art. 8. ad quartum. In quo omnes Theologos conuenire Suarez monet in seq. sect. 4. sub initium. Atque ad eius confirmationem facit Ecclesiæ consuetudo: quæ optima interpretis est legum in ea latarum. Idem tradens Henriquez in sua Summa lib. 8. cap. 49. §. 2. addit id procedere quantumcumque illud modicum non sit nutritiuum, vt papirus; nam nec aqua nutritiua est. Item quantumcumq; illud postquam traiectum est in stomachum, statim euomat: quia ex eo non cessat ratio cibi vel potus sumpti.

De ieiunio natura necessario ad Eucharistiam digne sumendam.

SECTIO I.

119. **A**D huius intelligentiam, notandum est primo, tunc dici aliquid per modum cibi vel potus sumi, quando ore accipitur, & propria actione vitali in stomachum traicitur edendo vel bibendo: quod quia contingit non tantum cum refectio corporis, sed etiam cum medicina sumitur, vere enim hec comeditur aut bibitur: sicut illius, ita & huius sumptione ieiunium naturæ frangi censetur; non item cum quis deglutit sanguinem, aut alium quemcumque humorem ex capite in os descendentem (quod pluribus in margine citato habet Henriquez in seq. cap. §. 50. 4.) quia tunc nõ vere comeditur, cum non traiciatur in stomachum quod extrinsecus ore sumptum sit: nec etiam cum quis aliquid extrinsecus ore sumit quidem, sed illud casu & præter intentionem deglutit, vt cum quis muscam aut aliquas guttas pluuiæ inaduerterter deglutit, aut cum prægustando iusculum, quod expuit, aut ablundo os, aliquid cum salua casu & contra intentionem traicit. Neq; opus est, vt illud sit in saluam conuersum, vt Syluester Eucharistia 3. quæst. 6. habet ex Palud. in 4. distinct. 8. quæst. 2. art. 2. concl. 2. Addit cum Sylu. Suarez ex D. Thoma quantitatem sic sumptam debere esse valde paruum, quia debet ita permisceri saluæ, vt possit cum ea per modum vnus traici.

Notandum est secundo, de reliquiis quæ manent in ore ex præcedenti die; siquidem casu, & præter intentionem in

stomachum traiciantur, non ideo solui ieiunium naturæ, quia non sumuntur per modum cibi vel potus, sed per modum saluæ: si vero præuise ab homine deglutiantur ex certa scientia, & intentione, idem ieiunium solui & communionem impediri sensit Palud. Quod Tabiena in verbo Communio scrupulosum iudicat, non tamen Suarez in eadem sect. 4. dicto 2. in fine, censens, quia tunc sumuntur potius per modum cibi, quam per modum saluæ, consulendum esse potius vt exuantur, quam traiciantur. Item cum quis noctu misit aliquid in os, vt saccharum, paulatim deglutendum, si illud duret vsque ad initium sequentis diei, ita vt post mediam noctem aliquas partes illius in stomachum traiciat, solui ieiunium naturæ, tradit Palud. in citata conclus. 2. Et probatur, quia partes illæ sunt cibus, non autem cibi reliquæ, manentes casu in ore, earumq; ex ore stomachum traicctio manducatio est.

Notandum est tertio, quod per cibum aut potum etiam in modica quantitate sumptum soluat ieiunium naturæ, haberi ex Concil. II. Bracharensi, can. 10. Dum præcipit deponi eum qui non ieiunus, sed quocumq; cibo sumpto oblationem consecrauerit in altari. Et ex Concil. Trid. Can. 1. dum prohibet, ne quis post cibum atque potum quemlibet minimum sumptum, Missas facere præsumat.

Notandum est quarto, quod cum præceptum istud detur tantum de ieiunio naturæ à media nocte vsque ad sumptionem communionis, ab hac per illud non excludi eum qui propter præcedentis diei nimium cibum, perinde est indigestus, ac si eodẽ die comedisset, prout satis significat D. Thomas in cit. quæst. 80. art. 8. ad 5. Neque etiam imponere obligationem aliquam abstinentiæ à potu post communionem. Quamquam vt D. Thomas *ibidem* ad 6. annotat, deuotio & reuerentia tanto Sacramento debita exigit, vt faceret ille cibum prophano communique cibo non facile miscetur, ex cap. Tribus, de consecrat. distinct. 2. & ex cap. Si consulerit, De accusat. vbi puniatur Sacerdos, qui cum præcedente nocte in taberna fuisset, nec post dormiuisset, Missam dixerit, non quod sit necessarium inter sumptionem communis cibi & sacrae communionis interuenire somnum, iuxta communem sententiam teste Nauar. in Enchir. cap. 21. num. 53. sed oboneratum adhuc cibus stomachum, in impedimentum deuotionis & reuerentiæ requisitæ ad tanti Sacramenti debitam susceptionem. Exigit quoque eadem deuotio ac reuerentia aliquam temporis moram poni in gratiarum actione post communionem, aliaque pia occupatione, qua Christo à nobis suscepto ante exhibeamus aliqua religio obsequia, quam ad alia diuertamus; cuius exhibitionis proxim trademus in sine sequentis capitis.

De necessitate ob quam licet non ieiuno Eucharistiam sumere.

SECTIO II.

TERTIUM documentum est, interdum necessitatem hominis, & reuerentiam Sacramenti excusare ab obseruatione præcepti Ecclesiastici de quo agimus. Ratio est, quia cum sit positiuum, non obligat tam strictè, quin aliquando cesset obligare; & tunc maxime, cum vel necessitas hominis, vel reuerentia Sacramenti id exigit. Quia enim in introductum est in spiritualem vtilitatem hominis, & reuerentiam Sacramenti, non debet contra illas militare.

Necessitas autem hominis, eaque sola, ob quam potest quis communicare non ieiunus, contingit ex communi Doctorum sententia, prout tangit Suarez in memoria. dist. 68. sect. 5. in initio: quando in mortis articulo constitutus debet accipere viaticum, nec potest sine graui detrimento, aut eius periculo probabili (quod Medici iudicio expendendum est) ieiunus expectare tempus commodum, nec in tempus impetium; id est, quale expediret ad reuerentiam Sacramenti, ac quod non ferret magnam difficultatem in eodem Sacramento habendo. Atque ad talem necessitatem propositum præceptum non extendi offendit cum recepta consuetudo Ecclesiæ; tum etiam ratio. Nempe quod alioqui tale præceptum impediret ad impletionem diuini præcepti, de sumenda Eucharistia, quod obligat in mortis articulo, si vnquam alias ac constituto in maxima necessitate, tolleretur auxilium opportunum.

anum, sibi que debitum: quorum neutrum de intentione præcipiens fuisse, certum est.

Procedit autem istud, non tantum in casu mortis naturalis, sed etiam violentæ; quando neque hæc ipsa differri potest, nec communio anticipari, tunc enim eadem est necessitatis ratio, quæ in articulo mortis naturalis.

Si quæras: An liceat illo modo sæpius communicare in eadem ægritudine? Respondetur distinctione, (vt in ead. sect. respondet Suarez, & consentit Henric. pluribus aliis citatis in memorato lib. 8. cap. 50. §. 1.) nempe si ægrotus post sumptum viaticum breui solum tempore in vita perseveret, non esse illi sæpius dandum hoc Sacramentum post cibum vel potum; quia tunc nulla est mortalis necessitas, quæ censeatur urgere. Si vero perseveret diutius, vt ad octo vel decem dies, primum esse sentire, quod Ecclesia prohibere nolit ipsum post cibum vel potum communicare, si moraliter loquendo non possit ieiunare. Nam maxime indigente ope & subsidio tanti Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes & peccandi pericula superanda, nec valentem præstare quod præcipitur: pia mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto, cum tanto spiritali dispendio adstringere.

Hic occurrit menendum, sententiam Ioan. Maioris fuisse, quam referunt & reiciunt Franc. à Victoria De Sacramen. num. 83. & Sotus in 4. distinct. 12. quest. 2. art. 8. colum. penult. licere Sacerdoti iam sumpto cibo consecrare (clanculum tamen) propter necessitatem infirmis; idq; sine facris vestibus, & sine Missa, per sola verba consecrationis, ita vt Sacramentum non sumat, sed solum porrigat infirmo, imo si hostia ex azymo desit, posse buccellam panis fermentati consecrare. Reiciendi autem ratio bona est, quam habet Suarez in eadem sect. 5. dubio 2. quod id repugnet communi Ecclesiæ consuetudini, & reuerentiæ huic Sacramento debite, prout de se patet. Sed si omnia rite seruentur, excepta circumstantia ieiunij, maior difficultas est; non liceat Missam celebrare, vt subueniatur proximo: qui aliqui excessurus est de vita sine viatico. Eam latius tractat Suarez ibidem: & quamvis partem affirmantem probabilitate non carere censeat, negantem tamen (cum recepta Ecclesiæ consuetudo adimplatur) sequitur cum Franc. à Victoria & Soto ac Nauar. consentitque Henriquez dum in præced. cap. 46. §. 1. in fine, pluribus in margine citatis lib. D. ait, non licere Sacerdoti nõ ieiunio celebrare vt alios communicet, licere autem (ad lit. idem in seq. §. 2.) Parocho ieiunio & contrito secundam Missam celebrare, vt morientem subditum communicare valeat: nisi aliunde sit impedimentum.

Cæterum pro praxi prouisum est istiusmodi difficultati per illud quod ab Ecclesia præscribitur in cap. Presbyter. De consecr. distinct. 2. & communis consuetudo habet, vt semper feruatur Eucharistia pro infirmis, ne contingat eos priuari tam necessario subsidio, tollaturque difficultas eam habendi in promptu.

De reuerentia Sacramenti Eucharistia, ob quam licet non ieiunio ipsam sumere

SECTIO III.

122. Quid attinet ad reuerentiam Sacramenti Eucharistia, quæ sunt præcipui casus in quibus ea excusat communicantem post cibum & potum. Primus est, quando aliqui grauis irreuerentia irroganda esset Eucharistia; vt quia combureretur, aut alias iniuriose tractaretur veniens in manus hæreticorum, aut aliorum infidelium: vel alia simili de causa. Secundus est, quando aliqui sacrificium Missæ relinqueretur imperfectum. Sic enim quando Sacerdos loco vini infundit aquam calicis, nec id aduertit, donec illam sumpsit, consumpta iam sacra hostia, debet iterum calicem vinum infundere, illudque consecrare & sumere, vt sacrificium perficiatur. De quare D. Thomas 3. part. quest. 83. art. 6. ad 4. & cum eo alij, quorum meminit Henriquez lib. 8. cap. 50. in margine lit. N. Vbi & reicit eorum sententiam qui dixerunt tunc particulam hostiæ mixtam illi aquæ esse ore reddendam: nam id valde indecens est. Præterea quando Sacerdos sumpto iam cibo vel potu, siue per malitiam, siue per inaduerentiam dicit Missam: facta enim iam consecratione panis, nõ potest desistere ab inchoato sacrificio, donec illud

perficiat; & sic nõ ieiunus communicare cogitur: quod dignè facere potest poenitens, vt patet de suo peccato. Antè consecrationem autè, ex D. Thom. ibid. ad 2. tutius est ipsi recedere ab altari, quam Missam inchoatam persequi, cum id fieri potest sine infamia & scandalo; quod raro contingit, ita vt plurimum ea de causa sit prosequenda Missa inchoata.

Denique cū Sacerdos dicens Missam cõsecrato iam Christi corpore, ita morbo corripitur, vt sacrificium inchoatum perficere non possit, ipsum debet ab alio perfici ex cap. Nihil 7. quæst. 1. sique desit Sacerdos ieiunus, debet alius perficere etiam si non ieiunus, ex D. Thom. ibid. ad 1. & ex aliis quorum meminit Henriquez in cit. cap. 50. lit. O. Circa quod in §. 3. addit, si tale quid contingat Episcopo celebranti in Pontificalibus, nec haberi possit alius Episcopus, Sacerdotem non Episcopum posse quod superest Missæ perficere absq; Pontificalibus, quæ non pertinent ad substantiam Missæ. Item si celebrans deficiat sumpta iam vtraque specie, nihil debere ab alio perfici, cum nihil desit de necessitate sacrificij.

Tertius casus est, quando necessarium est, vt Sacerdos huius Sacramenti reliquias sumat post iam sumptam ablutio- nem: plerumq; enim fit vt ante eam illi non aduertatur, neque possint facile seruari in crastinum: quo casu Ecclesiam voluisse prohibere ne illæ sumerentur, probabile nõ est; præsertim cum sumptio ea, tantum sit circumstantia, & quasi complementum actionis consecrandi ac coniuuij sacri in ea peracti: ad quam actionem qui ieiunus accessit satisfecit præcepto Ecclesiæ, etiam si in ea priusquam totum sacramentum consumat aliquid aliud deglutiat.

Id quod Suarez in eadem disput. 68. sect. 6. cap. 2. illustrat exemplis casuum in quibus soluitur naturæ ieiunium traiectione vini, quam consummatione totius sumptionis sacramenti Eucharistia. Primum est, cum in die Parasceues pars hostiæ consecrata in vinum coniicitur cum eo sumenda. Secundum est, cū in Missa hostiæ particula ad mixta sanguini, hoc hausto remanet in calice, in fuso enim vino, quod cõuenientius est, quàm immisso digito, ad labium calicis trahitur vt sumatur. Tertium, quando saluæ defectu hostia sic hæret palato, siue Sacerdotis, siue alterius communicantis, vt trahere non possit, nisi accepto vino, vel aqua: quod item conuenientius est, etiam pluries, facere, quam digito propellere. In quibus casibus aliquid vini sic sumpti, ordinariæ ante Sacramentum trahitur in stomachum. Doctrinam hanc tenentes authores idem Suarez citat: & contrariam aliorum notat procedere, quando tales reliquæ sumuntur per modum irrogatæ communionis: vt fieri posse ex eo constat, quod in illis vere sit totus Christus. Alias vero tales reliquias sumi posse illo quo diximus modo, etiam si grandiuscula sint: quia in ea re solum attendendum est quod sint pars proxime oblati sacrificij, ad cuius consummationem pertineant, prout ante propositum est.

Quod si residua essent ex alio sacrificio; aut ex eodem quidem, sed ipso penitus peracto, vt cum Sacerdos iam recessit ab altari: quoniam earum sumptio non haberet rationem prædictæ consummationis, sed distinctæ communionis; consultius est, vt idem Suarez addit, illas reseruare: nisi casus contingeret similis, primo supraposito, in quo nõ possent seruari sine irreuerentia maiore, quam committatur sumendo post sumptum aliquid alterius cibi, vel potus: nam tunc ratio dicitur potius sumendas esse, quam tali irreuerentiæ exponendas. Nec obstat Ecclesiæ præceptum, quod quia institutum est pro reuerentia Sacramenti, nõ debet contra eam militare.

Si quæras: An huiusmodi reliquæ dari possint laicis communicantibus, postquam sumperunt ablutio- nem? Idem respondet negatiue; quia eorum actio communicandi censetur omnino consummata per primam sumptionem Sacramenti, ideoque si eam sumptio reliquiarum sequatur, cum & ipsa sit vera communicatio separatim facta; contingeret post primam communionem iterum communicare, quod non permittitur, vt nec post primam Missam dicere secundam. Vnde patet ne quidem ante ablutio- nem dandas illis esse, nisi moraliter loquendo dentur ita continenter, cum iam sumpta hostia, vt vna tantummodo moralis communicatio esse, merito censeatur.

Si rursus quæras: An post Missæ sacrificium dispensans

populo

123.

populo Eucharistiam possit tales reliquias sumere? Idem ad huc respondet, si sint particulae tunc consecratae pertinentes ad sacrificium quod celebravit, posse sumere, quia tota illa est una actio moralis. Si vero sint particulae in alia Missa consecratae, consultius esse se servetur, sicut prius servabatur; quam ut ita fumantur. Addit alius citatis Henriquez in prius memorato cap. 50. §. 2. Sacerdotem, si post horam à tempore ablutionis reperiat reliquias aut formulas ab aliis preparatas, debere illas referuare in sacratio, si que id non possit fieri, ut cum celebrat in Eremitorio, licere illi eas sumere, etiam post interuallum, dum manet in altari.

CAPVT VII.

De ratione qua digne sumatur sacrosancta Eucharistia, ad spiritualis gustus suauitatem ex Christi praesentia sentiendum.

S V M M A R I V M.

124. Dignitas maxima sacrosanctae Eucharistiae, quae est motiuum summae reuerentiae ei exhibendae.
125. Ratio procuranda eiusdem reuerentiae.
126. Ratio procuranda et humilitatis, cum ad Eucharistiae sumptionem accedendum est.
127. Ratio timorem (cum quo item accedendum est) temperandi spe diuini auxilij.
128. Non obstat ea spes quin preparationi animae incumbere debeamus.
129. Fines sacrosanctae Eucharistiae, memoria recolendi.
130. Occupatio intellectus in consideranda summa Dei bonitate, sapientia, & potentia relucente in Eucharistia.
131. Occupatio eiusdem in remouendis rationem humanarum impedimentis occurrentibus aduersus fidei veritatem de eadem Eucharistia.
132. Varij effectus Eucharistiae, ex quibus potest excitari voluntas ad illius desiderium, & quasi famem.
133. Quali amore redamandus Christus dans se nobis in Eucharistia.
134. Quantam ostendat in hac, sui erga nos amoris magnitudinem.
135. De agendis ipsa communionem.
136. Agenda post communionem.

Hic ratio, prout à viro quodam pio obseruatum est, consistit primo in procurando, tum reuerentiam, tum humilitatem, tum etiam timorem spe temperatum; cum quibus conuenit accedere ad tam diuinum, ipsis etiam Angelis tremendum, Sacramentum. Deinde sancte occupando memoriam, mentem, & voluntatem: prout exigit res tanti momenti, prohibitis sensibus & appetitibus sensitiuis, ne illi vagentur, nec isti tumultuentur, sed timore & reuerentia aduenientis caelestis hospitii compellantur in officio manere. Denique in agendo ea quae decent, siue in ipsa sumptione, siue post eam.

De procuranda reuerentia.

S E C T I O I.

124. **P**rimum omnium ante communionem recolendi, seruatque in gestibus & externo habitu modestia, debemus procurare internam reuerentiam, concipiendo mente, quam possumus sublimem, de tanto Sacramento, tam ab Angelis quam ab hominibus adorando, existimationem; nimirum verè certissimamque fidei actum elicendo, quo firmissime credamus Christum in Eucharistia contineri. Namque si de ea, ut olim Hebraei de manna, interrogas, quid est hoc? sicut Moyses illis respondit Exod. 16. Iste est panis quem dedit vobis Dominus ad vescendum,] ita tibi Christus, qui veritas est, nec falli aut fallere potest, respondebit ex D. Ioanne cap. 6. Hic est panis de caelo descendens. Ego sum panis viuus, qui de caelo descendi,] & Matth. 26. Accipite & comedite, hoc est corpus meum.] Quam igitur suspicienda est Eucharistiae dignitas, in qua Dei effusa in nos bonitas per immensam suam sapientiam, infinitamque potentiam sub accidentibus exiguae buccellae panis, mirabili inauditoque artificio accommodate

ad nostrum vsum, coarctauit Christum: ita ut illum verissime contineat, qui haeres est vnuerforam;] ad Hebr. 1. Cui data est omnis potestas in caelo & in terra] Mat. vi. Quem Deus exaltat, & dedit illi nomen quod est super omne nomen, & in nomine Iesu omne genu flectatur, caelestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris,] ad Philip. 2. In qua gloria sicut facie ad faciem videndum se exhibens Beatorum panis est (de quo Luc. 14. Beatus qui manducabit panem in regno Dei) ita in Eucharistia dans se fide cognoscendum, cibus est viatorum. Id quod Iacobus exultans fidelis chorus, seu Catholica Ecclesia proficitur canendo, Ecce panis Angelorum factus cibus viatorum, &c. Proficitur pariter dum per publicos suos ministros nomine totius populi, certis horis (quia non potest continue) laudes coram eo diuinas decantant; itemque dum institutione festorum, erectione templorum, horumque exornatione, & ministrorum ac ministeriorum, ac caeremoniarum varietate & maiestate, atque aliis quibus potest modis honorem & gloriam ei exhibendam curat; ad imitationem eius quae sursum est. Hic rusalem mater nostra, ad Galat. 4. in qua laus, honor & gloria sine vlla intermissione Christo datur ex cap. 4. Apocalyp.

Procuranda igitur est Eucharistiae reuerentia, mentem erigendo, expendendoque feriori consideratione, quam dignum, quamque praestans sit illud quod nobis in eo porrigitur. Est enim Christus corpus sanctissimum, ex Virgine integerrima integerrimum, opera & artificio admirabili Spiritus sancti formatum, perfectissimum, rationi obsequentissimum ex materno vtero sine matris dolore, & sine vlla virginalis claustris fractione egressum; cuius actus depulsi sunt diuersi generis morbi ab hominibus, iuxta illud Luc. 6. Omnis turba quaerebat illum tangere, quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes] cui obsecuta est aqua, ambulanti super illius vndas, sicut & caelum & terra, quando ipso patiente Sol & Luna obscurata sunt, & petrae scissae; quod postestas nostrae causa lacrymas, perpeffas molestias & ignominias, toleratos labores itinerum, famis, sitis, vigiliarum, vinculorum, verberum, sputorum, coronae spinicae, & supplicij crucis: translatum est in caelum, & ad dextram Patris omnipotentis collocatum: idque cum quanto maiestatis & gloriae splendore, ineffabile est, & arcanum; quod excedens omnem mentis nostrae captum, humili silentio venerandum est: Atque cum tam glorioso corpore simul portigitur, nobis viuificans ipsum, anima gloriosissima, quae ex primo momento suae creationis, diuinae naturae intuitione beata fuit, gratia ac donis Spiritus sancti sine mensura abundans, tanquam inexhaustus thesaurus omnium honorum caelestium, de cuius plenitudine ceteri omnes acciperent,] ex cap. 1. Ioan. Virtutibus praeterea omnium pulcherrimis ac prestantissimis ornata, & meritis innumerabilibus maxima. Quinetiam (quod infinitis partibus dignus est) diuinitas porrigitur, cui hypostatice id ipsum corpus & anima illud informans vniuntur, ita ut in Eucharistia agnosci debeat rerum omnium creator & supremus Dominus, omnis boni auctor, perfectionum magnitudine & numero infinitus, maiestate supra quam cogitari potest augustissimus, & idcirco cum omni animi submissione adorandus, & tanquam excedens omnem mentis nostrae captum humiliter suspiciendus potius, quam parum caute dispiciendus; ne, iuxta Sapientem Proverb. 25. scrutatores maiestatis opprimamur à gloria.

De procuranda humilitate.

S E C T I O II.

126. **S**ecundo loco procurare debemus humilitatem, qua Christus in ordine ad hoc Sacramentum commendauit, cum illud instituitur Discipulorum pedes lauit, seque exemplum dedisse ait, ut facerent quemadmodum ille fecit, Ioan. 13.]

Expendendo igitur, quod in nobis ad vilem corporis conditionem, accedat animae (etiam peccatis per confessionem expiatis) miser status, ob tot, tamque varias ad peccata propensiones, quibus est obnoxia; demittamus nos, atque erubescamus coram Deo, ponderantes quam in digni simus

vt nostri

127. **V**t nostri causa tanta maiestas tam admirabile mysterium influerit: sicque pudore & verecundia perfusi deploremus perueritatem nostram, qua cum tanta negligentia & legnitie, Sacramentum omnium dignissimum usurpamus. Quandoquidem (vt notatum est a D. Bonauen. in tract. qui inscribitur *Incendium amoris*) primo Dominus noster propter nos ibi totus est; nos autem raro vel nunquam ibi totum sumus. Quarta, ibi paratio est ad liberandum nos, quam nos liberari a miseria. Quinto, ipse maximo studio ad salutem nostram, insituit hoc Sacramentum: nos vero tepide, imo toti frigidi ipsum sumimus. Sexto, ibi est cum Angelorum frequentia; nos cum magna cordis irreuerentia. Septimo, ipse ibi ardens est, pro sua dilectione: nos ibi remississimi in gratiarum actione. Octavo ipse ibi est cibus Angelorum ad nostram refectioem; & nos non gustamus eam, propter nostram corruptionem. Nono, quod dispergimus per culpam, ipse congregat per gratiam, nec tamen grati sumus. Denique ipse est panis confirmans cor hominis, & nos languidi manemus: fons est vberimus, ex quo ad omnes Sanctos permanet omnium spiritualium donorum affluentia: & nos aridi ac talium donorum inopes inuenimur.

De spe cum timore coniungenda.

SECTIO III.

Tertio loco cum timor accedendi indigne ad sacrosanctam Eucharistiam, facile sequatur eam de qua agimus reuerentiam & animi demissionem, is quidem abiciendus non est, quia misericors & miserator Dominus eicam dedit timentibus se. [Pal. 110. sed est temperanda spes, qua suscitatur animus expectatione auxilij Dei, qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo enim ille cum illo non omnia nobis donabit, ad Rom. 8. Gustate inquit Spiritus sanctus per os David Psal. 33.] & videte quoniam suavis est Dominus. Beatus vir qui sperat in eo. Diuites eguerunt & esurierunt; inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono.] Site deiciat maiestas Christi in caelo regnantis: erigat te humilitas te tibi in cibum dare dignantis; ac desiderio desiderantis hoc Pascha manducare tecum. Magna fuit humilitas nascentis in stabulo maior moriens morte ignominiosa in cruce; sed maxima iam regnantis in caelo, & nihilominus sub exigui panis & vini speciebus viliis, tradentis se hominibus, abiectis; imo & secleratis pro arbitrio tractandum, atque adeo comedendum, non vno tantum loco & tempore, sed vbiq; terrarum, & donec veniat: seu ad consummationem vsque saeculi. Pastor est bonus, qui proprio corpore pascit oves suas, nec venit ut perdat & maceret, sed ut illae vitam habeant, & abundantius habeant, ex Ioan. cap. 10. Nouit ipse, qui sapientia est aeterna, figmentum nostrum: expertus est nostras infirmitates, qui tam salutare nobis praescripsit aduersus aeternam mortem antidotum, & praeslitit ad vitam aeternam subsidium. Non enim habemus inquit Apost. ad Hebr. 4. Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris; tentatum per omnia pro similitudine, abique peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiae, ut misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.] Dic igitur animae tuae, si nimio timore concutitur: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus, Psal. 25. Deinde fretus ope misericordiae diuinae, regi aeternae gloriae, domum tuam aduentanti procede obuia in spiritu humilitatis, & animo conuictio, atque admirans dic: Vnde hoc mihi, vt veniat Dominus meus ad me? non sum dignus vt intres sub tectum meum: attamen dic verbo, & sanabitur anima mea. Iesus es: Dic animae meae, salus tua ego sum, Psal. 34.]

128. **Q**uia vero tunc maxime diuinum auxilium adest, cum ipsi nobis non desumus, quodque nostrarum partium est facturus: tu interea ne des sis, sed cum omni diligentia vilem tuam domunculam emunda, & recurre ad B. Virginis aliorumque Sanctorum patrocinium, pro necessario ad tanti regis exceptam apparatu obtinendo ex ipsius regia. Illi enim

domestici eius sunt & familiares, plurimum valentes apud ipsum auctoritate; dignitatis item ipsius, studiosissimi sunt, ac nostrae vilitatis amantissimi. Imitemur ergo rusticum, qui excepturus virum aliquem illustrem, casam quidem suam purgare potest; sed eam ornaturus, ad alienam locupletiorum opem recurrere cogitur.

De sancta occupatione memoriae, & intellectus.

SECTIO IV.

Ratio de qua agimus sentiendi suauitate ex Christi praesentia in sacrosancta Eucharistia digna sumptione, exigit ex parte memoriae, vt haec occupetur in recordatione finis ob quem ipsum Eucharistiae Sacramentum a Christo institutum est: qui multiplex ceterum. Ac primo, vt gloria Deo quam maxima redderetur per assiduum oblatione sacrificij, omnium quae esse possunt, dignissimi; etque par beneficiis in nos collatis, gratia referretur. Secundo, vt sua praesentia in tam humili specie, nos vehementius excitaret ad memoriam ascerbae & ignominiosae mortis suae pro nobis obita, simulque beneficiorum quae in nos per eam redundant; atque vt reuocato in memoriam, renouatoque sui erga nos amoris tanto argumento, nostras ad se rebelles voluntates traheret, iuxta illud Ioan. 12. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum, significans qua morte esset moriturus.] Tertio, vt in star cibi quo velcimus nos intime peruadens amatissimus Dominus, sibi penitus coniungeret, eaque coniunctione merita laborum & crucia, uum suorum nobiscum communicaret; nosque confortaret in hac aeterna vita, ac diuinitatis suae thesauro impleat, eleuetque, in excellentiam diuinam, ac tandem viuificaret vita beata.

130. **E**x parte autem intellectus procurandum est, vt euocata cogitatione ab aliis rebus, is occupetur in eliciendo firmo uiuoque fidei actu de Sacramenti Eucharistiae veritate; ex quo in administratione tanti mysterij defixus homo, conetur quanto studio potest diuinam adorare bonitatem, sapientiam, & potentiam; quia Dei perfectiones imprimis relucens in eiusdem Sacramenti institutione: bonitas quidem, quia quamuis Angelis peccantibus non pepercerit, tamen vt nos (criminosi laetitia maiestatis diuinae perinde reos) redimeret ab omni iniquitate, & exhiberet sibi populum acceptabilem, factorem bonorum operum, vniuersumque ex quo, in quo, & per quem sunt omnia, demisit ad statum, quem cernimus in Eucharistia, abiectum, & intus, ac ludibriis expositum. Sapientia vero, quia adeo accommodate ad imbecillitatem nostram, summa nostrae necessitati consuluit, vt illius singulare remedium institueret eiusmodi, quod esset nobis perinde obuium & familiare, ac cibus quo quotidie vescimur. Potentia denique, quia supra omnes naturae leges tam admirabili inauditoque artificio Christum verum Deum & hominem ad dexteram ipsius sedentem, in caeloque regnantem, ita facit praesentem in terris, vt plurimis ac diuersis locis, ab omnibus & singulis fidelibus, sub exigua panis quantitate contentus, sumi possit in cibum vitae aeternae.

131. **O**ccupetur item intellectus in remouendis rationum humanarum impedimentis, si quae occurrant, aduersus eandem fidei veritatem: vt possunt esse, quod ea videatur habere quadam indigna Filij Dei maiestate; quae cum sit tanta, contineatur tamen te adeo contemptibili & exposita infinitis indignitatibus, quae ei inferri possunt, non modo a prauis hominibus, sed etiam a bestijs. Recolat igitur intellectus dictum Christi, Matth. 11. Beatus qui non fuerit scandalizatus in me.] quodque ipse ea sua humilitate non reliquerit nos sine testimonio diuinae suae maiestatis. Sic enim eodem D. Matthaei loco, cum appareret homo vulgaris, signa eiusdem maiestatis data mandat renuntiare D. Ioanni Baptistae inquit discipulis ipsius. Ite, renunciate Ioanni quae audistis & vidistis: caeci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur.] Etenim illo pauperrimo statu, quo natus iacebat in praesepio pannis inuolutus ostensa est diuina gloria illius cui ex cap. 7. Danielis Millia, Millium ministrant, & decies centies centena millia assistunt.] quando Luca 2. multitudo militiae caelestis facta est laudantium Deum & dicentium, Gloria in excelsis Deo.] Item in statu illo ignominioso, quo quasi crimino-

criminosus pendeat in cruce, ostensum est Solis & Lunæ obfcuracione, petrarum scissione, & aliis mirabilibus factis, quod esset verus Deus, nulli penitus peccato obnoxius. Sic enim *Math. 27.* Centurio, & qui cum eo erant custodientes Iesum, viso terræ motu, & his quæ fiebant, timuerunt valde dicentes: Vere filius Dei erat iste.

Denique in abiectissimo statu, quo est in Eucharistia; suæ diuinæ maiestatis præsentiam miraculis non tantum olim, sed his quoque temporibus manifestauit, pro ea quam gerit Ecclesiæ suæ cura, ad conseruandum in ea cultum sanctissimo huic Sacramento delatum, summæ ac supremæ Dei maiestati conuenientem, vt patet ex personis, quas ad illius ministerium Ecclesia ipsa deligit. Primo, natus ex legitimo coniugio; secundo, ætate maturas; tertio, corpore non debiles nec difformes; quarto, fortuna, vt habeant vnde victum honestum comparent, vel voluntariam paupertatem sequantur; quinto, fama & opinione probatas; sexto, moribus castas, ita vt illas solemini voto ad castitatem adstringat; septimo, pietate erga Deum ardentem; quo fit vt illis sitas preces satis longas iniungat quotidie recitandas. Fit etiam vt non promoveat illas statim ad tanti ministerij dignitatem; sed per plures gradus inferiorum ordinum. Denique regali Sacerdotio condignum, illis assignat externum habitum, veltum scilicet talarem, cum corona.

Patet etiam ex templis, quæ ad eundem cultum extant magnifica: ritu solemini ac vario mysteriosoque consecrata, & aucta altaribus ornatis auro, argento, marmoribus ac picturis. Itemque vasis, & vestibus, pulchritudine, elegantia & religione insignibus. Accedente vltius musico concentu tam instrumentorum, quam humanarum vocum, atque suffitu thuris, aliarumque rerum odoriferarum, ac demum luminum multitudine; vt quoad potest, in terris regia celestis adumbretur, in qua gloriosus regnat is, qui suam præsentiam in Eucharistia nobis exhibere non dedignatur.

At dices, iniici quoque in hominis stomachum sordibus ac fœtoribus repletissimum. Respondetur, id esse indicium non vilitatis, sed adorandæ bonitatis, qua mediator Dei & hominum Iesus Christus tanto diuinæ gloriæ nostræ salutis arsit desiderio, vt tanquam granum frumenti cadens in terram (quod in ea putrefactum ac mortuum multum fructum adfert) sua tanta humilitate quasi in nihilum redactus, fructus diuinæ gloriæ, ac nostræ salutis ad Dei honorem germinat profertque vberimos.

De sancta occupatione voluntatis.

SECTIO V.

EX parte demum voluntatis procuranda est puritas ab omni praua affectione, & dolor vehemens de perpetratis peccatis, cum fitimo & perfecto proposito emendationis, exclusis omnibus occasionibus peccandi in posterum, & adhibita ori, sensibus, & cordi custodia diuini timoris.

132.

Secundo, excitanda est in illa, vehemens cupiditas & fames huius admirabilis cibi per considerationem tot ac tantorum bonorum quibus cõplemur illius sumptione. Ex quibus ad vitandam prolixitatem nimiam, tantum attingemus, illam proportionem quadam id efficiere in anima bene præparata, quod terrenus cibus efficit in corpore bene constituto. Primo enim spiritualem gustum ipsius, mirabili suauitate afficit. Secundo vitam gratiæ in ea conseruat. Tertio apud perfectionem charitatis adducit. Quarto vires addit ad præclara agenda, & ardua fortiter patiendam. Quinto pietatis & deuotionis quasi succo, opimam ac colore viuendam faciens, iucundam reddit ac amabilem. Quod est nos per illam iis diuinis donis augeri quibus sumus grati omnibus, neminem offendentes nostro exemplo, sed omnes ad virtutem prouocantes. Denique, quod summum est, ita nos cõiungit Christo, vt ei incorporamur ipseque in nobis sit, & nos in ipso, ex quo hauriamus vitæ spiritum, sicut membra corporis ex capite: iuxta illud *Ioan. 6.* Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.] Item Qui manducat me, & ipse viuet propter me.] Itaque si vitam longam desideras, audi veritatem ibidem dicentem: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum:] simulque monentem. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.]

Certe salute nihil est desiderabilius: quæ quidem à nullo, & ab eo, qui dignatur se nobis in Eucharistia dare, expectanda est; iuxta illud *Act. 4.* Non est in aliquo alio salus. Nec enim aliud nomẽ est sub celo datum hominibus, in quonos oporteat saluos fieri.]

Quid quæso melius potest homini contingere in hac vita tot miseris obnoxia, ac necessitatibus exposita, quam munus esse præsentia Christi, cui data est omnis potestas in celo & in terra, *Math. vlt.* Et de cuius propensitate subuenienti nobis, dubitari non potest; cum nos tanto amore complexus sit, vt se in cibum & pignus æternæ salutis daret. Idemque nos à sollicitudine nimia prouidendi necessitatibus huius vitæ reuocet, & polliceatur quærentibus regnum Dei, & iustitiam eius, necessaria omnia adicienda esse, *Math. cap. 6.* neque dubitandum est, quin eadem & sciat, & velit, ac possit adicere, pro sua sapientia, bonitate, & potentia infinita. Ad cumulum accedit, quod illud expectandum sit votis omnibus, per quod Deo, pro sua maiestate, & infinitis in nos beneficiis, reddamus gloriam qua fieri potest maximam. Ad id autem, tunc maxime possumus idonei esse, cum per susceptionem Eucharistiæ Christum in nobis manentem habemus: quando quidem tunc nos totos ac nostra omnia æterno Patri offerentes, simul dilectissimũ Filium offerimus, qui misericorditer se efficit nostrũ. Quid enim tam nostrũ est quam cibus quo vescimur?

Excitanda tertio loco est voluntas, ad tam insignem nostri amorem referendam, amore iis conditionibus cumulato, quibus reflat dantis se nobis in cibum, amorem erga nos. Nempe vt primo quidem purus sit, quo ipsius gloriam solam queramus; sicut ille vilitatem solũ nostram spectat, non vllum suum commodum. Secundo, vt sit amor intimæ cõiunctam familiaritatis, quo nos totos illi cum pijs & ardentibus colloquiis consecremus, qui sic se familiariter, intimeque exhibet nobis, vt in nostra etiam viscera se infuset. Tertio, vt sit fortis amor, qui scilicet nulla possit calamitate, aut incommodorum elutione extingui: sicut & ipse ita nos amauit, vt non refugiat periculum innumerarum iniuriarum, cui expositus est in ipsa Eucharistia. Quarto, vt sit stans sit, tanquam conceptus ex aduentu illius qui omnibus diuinis suauitatibus affuit, iuxta illud *Psalm. 33.* Gustate & videte quoniam suauis est Dominus, beatus vir qui sperat in eo.] Quinto, vt sit liberalis, quo nos, nostraque omnia velimus illi; qui se, suaque immortalisque diuinitas nobis communicat, vt dicere liceat cum sponsa *Cant. 2.* Dilectus meus mihi, & ego illi.] Sexto, vt adeo potens sit ac thaurans, vt mortificatus spiritu, factis carnis: seu obta nostra victoria, sic dominetur in nobis ipse Christi amor, vt cum *D. Paulo ad Gal. 2.* liceat dicere: Vivo ego, iam non ego, viuit vero in me Christus.] Septimo, vt effica sit; seu quo stabili firmoque decreto pro Christi gloria in animum inducamus, freti spe auxiliij ipsius, vitia nostra corrigere, & virtutum studio incumbere; maxime humilitatis & patientiæ: quarum necessitatem inculcauit cum *Lucæ cap. 9.* dicebat ad omnes: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me.] In hoc autem Sacramento magister optimus dat illustria exempla: humilitatis quidem in eo, quod sub vili & fragilli particule panis figura, offert se in sacrificium; verusque Dei Filius cum sit, & vniuersorum Dominus, sic diuinam suam maiestatem & gloriam occultat, vt de illius excellentia nihil appareat; perinde se habens, ac si nihilum esset. Nempe accidentia, sub quibus latet, perinde immutata relinquens, ac si ibi non esset: Sacerdoti peccatori submittit se eoque, vt ad consecrans vocem statim sistat se, ac in manibus ipsius tradat pro arbitratu suæ dignitatis, siue indigne tractandum & sumendum: Neque ipse qui est Angelorum gloria & decus, dedignatur in spurcissimum sordidissimumque hominis pectus venire & habitare: atque adeo qui Sanctus est Sanctorum, cuius in celo laudes sociæ exultatione omnes Sancti concelebrant, animæ peccatis variis contaminatæ consortium inire, ac benigne sufferre.

Exemplum vero patientiæ illustre in eo Christus dat. ¶ se in sacrosancta Eucharistia habeat velut passiuus, quasi corpus mortuum, aut baculus in manu senis; non enim repugnat, nec contradicit, aut resistit Sacerdoti, etiam si contemnat,

innatur,

innatur, ac etiam interdum ludibrio impudētissime habetur; sed pro illius arbitrio atollit se sinit, & demittit, ac porrigi sinit bonis, siue malis: itemque transferri, & siue in hoc, siue in illo altari, aliove loco collocari: atque quouis tempore, sub quavis hostia, & vbicumque collocetur patienter expectat, etiam in tenebris, & solus derelictus; vt ipsum cum liberit ad eam usque percipienda bona ingentia, quæ liberalissime nobis offert, & dare paratissimus est. Quid igitur Domino tanta faciente & ferente pro seruo non faciet & non feret seruus? pro Domino, cui non vno, sed infinitis prope modum titulis, debet omnia? Consentaneum est sane, vt tota voluntate tam insigni exemplo inuitatus incumbat in studium humilitatis, & patientiæ, quibus pro Christi gloria se in sacrificium offerat, malorum perpeffione iugiter mactandū, & annihilandum: sicut Christus ipse immutabili proposito, non obstantibus iniuriis, quas patitur, semetipsum in Eucharistia Deo tradit pro nobis oblationem; non semel, & vno tantum loco, sicut in passione; sed quotidie, innumerabilibus vicibus, ac plurimis locis.

Porro magnitudo amoris quem erga suos fideles Christus Dominus ostendit in Eucharistia patet. Primo ex vehementia affectus, quam indicauit Luc. 22. illam institutus dicens: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar. Secundo, ex tempore institutionis; nempe in qua nocte tradebatur, ex prioribus ad Corinthios. cap. 11. Seudam ab inimicis de illo occidendo agebatur, ipse donum hominibus contulit, quo nullum pretiosius est, aut dignius, vt ex antedictis satis patet; ac in cibis qui digne sumptus viuificat vita beata & æterna. Tertio patet, ex modo eiusdem institutionis, qui fuit; quod ipse Dominus pro nobis subitutus mortem, quasi condens testamentum: cum in morte commendaturus esset Deo Patri suum spiritum & Ioanni matrem suam, atque hinc sponsam suam Ecclesiam, (per illud Ioan. 19. Mulier ecce filius tuus, latroni daturus paradysum, & militibus sua vestimenta relicturus. Prædie quam pateatur, ex citato cap. 11. sacrosanctum suum corpus sumendum in cibum, qui vitam eis afferret æternam, fidelibus legauit quando suis Discipulis dixit, Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, Math. 26.] Quod legatum tanta firmitate ratum esse voluit, vt nullis hominum peccatis reuocaretur; tamq; amplum, vt ad omnes fideles extenderetur: nec quemquam benevolentem excluderet à participatione tanti beneficii.

Te ergo considera insigni amore cum cæteris fidelibus præuentum à suauissimo Domino IESV, vt condenti testamentum misericorditer cum eis occurreris; teque tantopere amantem omnibus viribus redama: nec amor propius te remoretur; cuius abnegandi tam singulare motiuum habes in Eucharistia, in qua Christus tanquam omnem sui curam deponens, relinquisset Sacerdotis arbitrio tractari, vt ante habebatur est, ac tanquam agnus coram tondeute se non apertens os suum, iuxta Isaiam cap. 53. se totum permittit ei, cuius plerumque vltima aut etiam nulla cura est ipsius. Quæ tanta ac talia, homo Christiana fide imbutus, considerans amore sui geri à filio Dei, mirum est si accessurus ad hoc sacrum conuiuium, quod est memoriale acerbissima passionis pro ipsa obite, non inardescat redamando se tantopere amantem; aut saltem inardescere expectat, illud ex animo usurpans. Absorbeat Dominus IESV Christe mentem meam ignita & melliflua vis amoris tui, ab omnibus quæ sub cælo sunt, & amore amoris tui moriari, qui amore amoris mei dignatus es in cruce mori.

De iis quæ in ipsa comunione, & post eam agenda sunt.

SECTIO VLTIMA.

VBientum fuerit ad comunione, excitato dolore de peccatis; & facta illorum generali, vt assolent, cõfessione, petitaq; de illis à Deo venia, excitandus est animus ad lætitiã ex aduentu tanti Regis; & instaurata consideratione summæ & adorandæ maiestatis Christi, nostræque vilitatis: ad eum suscipiendum, cum magna veneratione accedendo, dicendum est deuote: Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur anima

mea. Deinde sine strepitu verborum curandum est cœlestem hospitem in domum inducere animo bene collecto, meditando ipsius Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi præsentem maiestatem, sitiparam cœlestium ciuium agminibus, ipsumque panem de cælo verum & viuificum, cum humilitate ac reuerentia, quam fieri potest maxima, sumendo de manu sacerdotis, quasi de manu ipsius Christi, cuius ille ad ministrum est: ac studendo internam habere animi lætitiã cum gratitudine summa erga tanti beneficii largitorem Deum: non secus ac si positus in paradiso terrestri cum Adamo, de fructu arboris vitæ satiarer; pacens scilicet animam meam de Christi humilitate, aliisque virtutibus; illas cogitando vehementerque appetendo; & sic in ipsius Christum transformari optando vt tota mea mens & cogitatio, voluntas & desiderium semper in eo fixa sit & firma, immobiliterque radicata.

Suscipiens autem Christus Dominus sub tectum nostrum, cum officiosi timoris significatione, & magno desiderio ei placendi, obsecrandus est, ac humiliter rogandus, vt dignetur per suam gratiam, stabilem in nobis sedem figere, nec permittere nos vnquam ab ipso separari; cor ipsum nostrum resignando omnino in manibus eius, vt illud fingat suo arbitratu, & conformet suæ sanctissimæ voluntati: solus illud possideat, qui solus illud fecit: sitque super illud æternum & immobile signaculum. Cui resignationi succedere potest actus amoris, quo ipsum, in quo omne bonum nostrum consistit, toto cordis affectu amplectamur. Deinde admiratio tam immensæ benignitatis ipsius, vt non iam Virginis omnibus virtutibus ornatisimæ, diuinaque gratia plenissimæ exhorrescat vterum (quod ipsa etiam sancta Ecclesia in eo miratur) sed quod in nostro corpore tanquam in immundo stabulo versari non patet sibi graue & indecorum. Præterea confessio propriæ imbecillitatis, qua nos impares profiteamur prædicandis laudibus tantæ benignitatis ac liberalitatis erga nos diuinæ. Ideo enim Ecclesia ad auxilium cæterarum creaturarum, non modo earum quæ sursum sunt in cælo, sed etiam earum quæ deorsum in aere, aqua, & terra, Sacerdotes compellit currere; cum imponit illis recitandum post Missam canticum trium puerorum, Benedicite omnia opera Domini Domino.

Quarto, ex imo pectore agenda sunt gratiæ maiestati diuinæ, quæ dignata est tam pretioso & admirando cibo nos satiare. Ad quod accommodata est illa D. Thomæ oratio, Gratias tibi ago Domine sancte Pater, &c. Cum qua gratiarum actione coniungenda est oblatio, qua nos cœlesti Patri offeramus totos, diuino quidem conspectu ipsius indignos, sed in nobis tanquam in pixide habentes Christum, per infinitam suam misericordiam effectum nostrum; ad eo pixidem simul & contentum in ea offerentes cum debito cordis affectu, faciamus oblationem dignam Deo, eiq; gratissimam. Ad quem affectum procurandum, vt oblatio nostra in conspectum diuinæ maiestatis cum odore suauitatis ascendat, recurrendum est ad Christum per illam orationem D. Bonauen. Transige dulcissime IESV medullas & viscera animæ meæ suauissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, &c. implorandaque Spiritus sancti assistentia, & Beatæ Virginis, aliorumque Sanctorum suffragia. Quinto, quasi oblata opportunitate negotiandi cum Domino nostro de rebus maximi ponderis, puta de cælo, & vita beata, de nostra ac nostrorum salute, de iis quæ ad defensionem & amplificationem Ecclesiæ pertinent, & aliis similibus; quæ necessaria putamus, postulabimus; nominatim autem nobis gratiam ad eas culpas euitandas, quas aduertimus in nobis grauiores, & magis noxias esse, recitando Pater, & Ave, &c. Postremo renouandum est propositum nostrum abstinentiæ & diligenter cauendi ab eo quod offendet Dominum nostrum sanctissimum; statuendo nos velle custodire mentem & cor, perinde ac si pixidem sanctissimi Sacramenti in manu tenentes circumferremus; memores quod vndeque septi sumus Angelis tanquam Christi nobilibus alicis comitantibus suum regem: prout inculcat D. Laurent. Iustinianus in sermone quodam præclaro, quem fecit sacrosancta Eucharistia.

Nec vero tantum cauendum est ab offensis hospitis no-

firi cœlestis, sed etiam exhibendum est illi obsequium: tum lectione, & auditione rerum piarum, tum etiam executione operum pietatis: parque est, ut tanquam de manibus inimicorum nostrorum liberati seruiamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris: mercedem gloriæ ipsi miserante tandem recepturi. Cui laus est, honor & gloria, in sæcula sæculorum, Amen. Finem tandem huic capiti imposituri monēbimus rei dignitatem exegisse, ut illud faceremus longius. Ex abundantiore mensa quisque capiet quod sibi necessarium inueniet: nec negliget documenta, quæ aliis citatis dat Henríquez in sua summa lib. 8. cap. 49. §. 1. *hu verbis*: Dum sumit, caueat ne quid decidat, non masticet, sed reuerenter traiciat, ne quid dentibus hæreat: si hæsit palato, vel calici particula hostiæ, decentius est ut cum ablutione etiam iterata traiciat, quam tactu digiti Sacerdotalis: nec mox post cõmunionem expuat, propter reliquias. Decet, ne statim alios cibos ingerat, qui misceantur cum speciebus. Eucharistiæ in stomacho. Seruentur etiam circumstantiæ loci: communiter enim non decet per bullam aut priuilegium communicare sine honesta causa in priuato sacello domus secularis: nec horis indebitis quibus non celebratur, quamuis iure nulla hora determinetur, dummodo homo ieiunus sit: hæc ille. De peccato mortali quod committi potest suscipiendo Eucharistiæ de manu mali ministri, iudicandum est per ea quæ antedicta sunt lib. 1. cap. 14. sect. 3.

CAPVT VIII.

De effectibus Eucharistiæ.

SVM MARI VM.

- 137 Effectus Eucharistiæ in eo quod digne suscipitur.
 138 Qui in anima producantur, reducantur ad promotionem ad bonum, & ad reuocationem à malo.
 139 Effectus preseruationis anime à peccato: & collationis diuinae gratiæ ex opere operato.
 140 De hoc eodem effectu, cum plures species sacramentales ferrosur sumuntur.
 141 Effectus preseruandis à mortalibus & liberandis à venialibus.
 142 Eucharistiæ sumptione non remitti panem peccato debitam, quomodo intelligendum.

HORVM explanationem D. Thom. persequitur in 3. par. quest. 79. ubi multa Suarez tam in cõment. quam in disp. 63. & 64. sed quia remotiora sunt à nostro instituto, contenti erimus aliquot documenta tradere, quibus ea quæ præcipua sunt attingemus.

Primum est: Eucharistiæ non tantum in anima, sed etiam in corpore suscipientis multa efficere, & maxime tria, quæ in cit. disp. 64. Suarez late explicat.

Primum est: fomitem peccati, ardoremque concupiscentiæ minuere, & bonos affectus in appetitu sensitiuo excitando, reddere hominem promptum & alacrem ad vitam ex virtute agendam: per abundantiam enim charitatis, quæ in hoc Sacramento confertur, affectus voluntatis redundantes in appetitum sensitiuum, causant in eo concupiscentiæ & terrenorum affectuum moderationem.

Secundum est, resurrectio & gloria corporis, quam ij qui fuerint huius cibi cœlestis participes consequentur: non tantum ratione gratiæ & gloriæ animæ, sicut ceteri beati, sed etiam hoc speciali titulo (prout declarat Suarez in eadem disp. 64. sect. 2. col. 3.) quod habuerit carnem suam, carni Christi coniunctam per susceptionem huius Sacramenti: iuxta illud Domini, Ioan. 6. Qui manducat hunc panem uiuet in æternum,] &, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.] Tertium est, vnio cum Christo, de qua inter alia multa Suarez in sequen. sect. 3. colum. antepenult. sic habet. Quando Christus digne sumitur, realiter coniungitur suscipienti: quia vere ac proprie intra ipsum constituitur, & quasi quodam corporali amplexu apprehenditur. Ex quo fit, ut quamdiu Christus ibi adest, quantum est ex Sacramenti virtute, illum à quo susceptus est, ex-

citer ut diligit, affectusque complectatur ipsum, quem habet corporaliter præsentem.

Secundum documentum est: Omnes effectus, quos Eucharistiæ producit in anima, posse ad duo capita reuocari, nempe ad promotionem ad bonum spiritale, & ad reuocationem ac liberationem à malo spiritali siue culpa: siue peccatæ; prout declaratur sequentibus documentis.

Tertium est: Huius Sacramenti susceptionem, promouere animam ad bonum: quoniam confert ei augmentum gratiæ habitualis, conciliatque ei quædam actualia auxilia diuina (de quibus copiose Suarez disp. 63. sect. 9.) vt per charitatis & aliarum virtutum exercitium resistens ardori concupiscentiæ, possit vitam suam spiritualem conseruare.

In quo quidem augmento & actualibus auxiliis consistit ea sacramentalis gratia, quæ est proprius ac primarius huius Sacramenti effectus: quo scilicet diuinus iste cibus id præstat in anima, quod corporalis cibus in corpore, vt bene declarat D. Thom. in citata quest. 79. art. 1. Nam roborat augeretque charitatem & ceteras animæ virtutes tanquam animæ vires, æstu quodam concupiscentiæ imminutas: restituit, sicut corporalis cibus restituit illud quod actione caloris naturalis perditum est in corpore. Nec refert, quod cetera Sacramenta idem præstare censeantur: nam id principaliter conuenit huic Sacramento, tanquam omnium præstantissimo, atque re ipsa continente fontem omnium gratiarum. Vnde Ioan. 6. dictum est à Domino: Caro mea vere est cibus.] Denique delectat animam, quia per hoc Sacramentum maxime excitatur in anima deuotio, & charitatis feruor: replendo eam dulcedine diuini sui saporis. Vnde in Ecclesiastico officio dicitur panis de cœlo, omne delectamentum in se habens. Item pinguis panis Christi Christi delicias præbens Regibus, & adeps frumenti quo satiat nos Dominus.

Quod autem aliquando à fumentibus non sentitur talis delectatio & suauitas, ex eo nascitur (vt ex Guiliel. Parisiensis habet Gregor. à Valent. tom. 4. disp. 6. quest. 7. puncto 1. col. 1287.) quod peccatis venialibus male affectum habeant animæ palatum, nec rem tantam secum reputent, quantum requiritur ad feruorem charitatis: qui tunc maxime in voluntate fouetur, cum cibus iste per meditationem pie illi ab intellectu quasi masticatur.

Ceterum non tam gratiæ augmentum, sed quandoque etiam primam gratiam, & peccatorum mortalium remissionem Sacramentum istud conferre, multorum Theologorum sententia est, quam refert & sequitur Suarez disp. 63. sect. 1. ubi etiam cõtrariæ sententiæ rationes soluit clare. Vide antedicta lib. 16. cap. 6. sectione priore, & Greg. à Valen. in citato puncto 1.

Quartum documentum est, Sacramentum istud facere, vt anima præferuetur peccato, perseueretque in bono. Cibi enim proprium est suppeditare robur ad vitam producendam, & ad resistendum illi contrariis. Talem autem effectum Eucharistiæ producit; ex D. Thoma 3. part. quest. 79. artic. 6. Namque prout hominem Christo coniungit per gratiam, roborat vitam spiritalem, tanquam spiritalis cibus, & spiritalis medicina. Et prout signum quoddam est passionis Christi, per quam victi sunt dæmones, roborat animam aduersus insurgentes dæmonis tentationes: quandoquidem ex D. Chrylost. homil. 45. in Ioanem: tanquam Leones flammam spirantes ab ipsa sacra mensa discendimus terribiles affecti Diabolo.

Quintum documentum est: Hoc Sacramentum (nisi ponatur obex) spiritualem effectum gratiæ ex opere operato conferre, in ipsum vera & reali mædicatione: seu cum ipsum missum in os ad stomachum transmittitur. Istud colligitur ex verbis Domini, Ioan. 6. Qui manducat me, uiuet propter me.] Et Qui manducat hunc panem uiuet in æternum.] Confirmaturque ex eo, quod in omnibus Sacramentis gratia conferatur per ipsorum applicationem ad subiectum: nempe ad hominem eiusdem gratiæ capacem: Sufficiet autem subiecto applicatum hoc Sacramentum dicitur, quando manducatum est seu transmissum ad stomachum: etenim datur per modum cibi, qui per huiusmodi transmissionem dicitur applicari.

Plura de hac re Suarez, in eadem disp. 63. sect. 4. docens in sequenti 5. & 6. plures species sacramentales successiue sum-

ptas, conferre vnum tantum & eundem effectum gratiæ, id que in sumptione primæ speciæ. Atque id procedere, siue speciæ illæ sint eiusdem rationis, vt plures hostiæ, vel earum particule: siue sint diuersæ rationis, vt vna panis & altera vini. Fundamentum est: quia tales sumptiones licet physice sint distinctæ, non sunt tamen considerandæ, vt integræ communioniones: sed vt integrantes vnâ moraliter communionem per quam vnus datur effectus.

Sextum documentum, quo procedens limitatur, est: Ex parte quidem Sacramenti, existenteque eadem dispositione in suscipiente: per primam partem communionis qua vere & realiter Eucharistia applicatur, produci effectus eiusdem, in illo qui non ponit obicem: atamen si dispositio varietur reddaturque perfectior, fieri posse vt aliqua gratia detur in posteriore sumptione partiali, quæ non est data in priori. Et ita (vt inquit Suarez *sub finem quintæ sect.*) si Sacerdos sumens successiuè partes hostiæ, obicem habeat gratiæ dum priorem partem sumit: illo per cõtritionem sublato, dum sumit partem posteriorem, recipere gratiæ effectum in eadem posteriore sumptione: quem non recepit in priore: nam digne manducans corpus Christi recipit eiusmodi effectum, dicente Domino Ioan. 6. Qui manducat me viuet propter me. Item si suscipiens in priori sumptione, fuit quidem dispositus, sed remisse, recipiet quidem effectum, sed proportionatum tali dispositioni: sique in secunda sumptione habeat perfectiorem dispositionem, augebitur Sacramenti effectus: quoniam quæ est proportio in hac re hominis dispositi ad seipsum non dispositum, eadem est magis dispositi ad seipsum minus dispositum. De hac re plenius idem Suarez in eadem seq. 5. & sect. 6.

Qui in septima disputans vtum Eucharistia conferat aliquem effectum gratiæ post sumptionem quamdiu Christi præsentia durat manentibus speciebus incorruptis: decernit probabile esse quod fit eo tempore quo Christus est realiter præsens intra hominem, is in actuali deuotione crescat, seq; magis ac magis ad gratiæ effectum disponat, in ipso eundem effectum augeri.

Septimum documentum est: Hoc Sacramentum liberare à venialibus, & præseruare à mortalibus. Istud patet ex Concil. Tridentino. sess. 13. cap. 2. vbi dicitur: quod Christus voluerit Sacramentum hoc sumi, tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præseruemur. De qua præseruatione iam constat ex documento 4.

De remissione venialium doctrina est non modo Magistri in 4. sub finem distinctionis 12. & D. Thom. in cit. quæst. 79. art. 4. sed etiam antiquorum Patrum quos commemorat Suarez in disput. 63. sect. 10. in initio, & Gregor. à Valent. disput. 6. quæst. 7. puncto 1. in secundo effecti: vbi rationem hanc subiungit, quod peccata venialia, post actum peractum, cõsistant in priuatione cuiusdam feruoris charitatis: sicut & mortale peccatum, post actum peractum, consistit in quadam priuatione charitatis. Talis autem feruor restituitur per hoc Sacramentum: ad quod secundum suam institutionem, pertinet restaurare omnem eiusmodi iacturam vitæ spiritualis, iuxta antedicta in documento 3. Quare & per ipsum peccata venialia delentur, condonaturque diuinitus ea Dei offensa quæ incurra est illorum commissione. Ad quod in eadem sect. Suarez ait requiri, vt Sacramentum digne sumatur, & vt sumens non habeat actualem affectum, quo tale peccatum ei placeat. Qui tamen affectus non impedit remissionem aliorum venialium, quæ tunc nullo modo placent: nec enim peccatum veniale, sicut mortale, ob ex est diuinæ gratiæ conferendæ ex opere operato: ideoque ex tali collatione potest haberi remissio aliquorum venialium manentibus aliis.

Octauum documentum est sumptum ex D. Thoma in sequenti artic. 5. Eucharistiam, vt sacramentum est, ac vt sumitur, non remittere ex opere operato penam peccato debitam, etiam si vt sacrificium est, seu quatenus offertur, eam remittat offerentibus, atque iis pro quibus offertur: non tamen semper totam, sed iuxta eorum deuotionem. Ad cuius documentum confirmationem facit, quod (vt notat Suarez d. disput. 63. sect. 10.) neque Scriptura, neque Concilia, aut Patres meminerint talis effectus: neque is consequens

fit ex augmento gratiæ, quod per hoc Sacramentum datur: cum reatus pœnæ, non includat, sicut reatus culpa; malitiam moralem in pedietem charitatis feruorem ad quem fouendum, tanquam vitæ spiritualis vigorem, hoc Sacramentum institutum est per modum cibi.

Aduerte vero dictum esse non remittere ex opere operato: quia ex opere operantis, actus communicandi vsurpatus debite ab existente in charitate, potest ad remissionem pœnæ peccati prodesse: non tantum ipsi communicanti, sed etiam alteri pro quo eundem actum Deo obtulerit: alioquin enim sine fructu & inepte fieret, quod est in vsu piorum; ac Doctorum etiam virorum: vt nonnunquam pro aliis communicent, vt pro animabus purgatorij: quod eis aliter prodesse non potest, quam ad prædictam pœnæ remissionem. Ratio vero est, quia actus communicandi est actus religionis, qui cum de se bonus sit, potest in charitate factus, vt esse meritorius, sic & satisfactorius coram Deo. Cui oblati pro alio, potest quoad satisfactionem per modum suffragij prodesse ei, pro quo offertur: atque tanquam per orationem pro alio factam, potest aliquid per illum obtineri à Deo, per modum impetrationis: perinde ac potest per elemosynam & ieiunium. Ad quam impetrationem hoc Sacramentum censetur efficaciam habere specialem duplici nomine, vt in sine eiusdem sect. notat Suarez: tum quod excitet feruorem charitatis: ex quo proficiscens actus, maiorem habet, vt ille loquitur, congruitatem ad impetrationem: tum quod exhibeat realem Christi præsentiam & coniunctionem secum, ratione cuius familiaris, & cum maiore pietatis sensu, & deuotionis affectu: oratio ad illum, & per illum funditur: eaque de causa est magis impetratoria.

CAPVT IX.

De Missæ celebratione.

IN Missæ celebratione pars præcipua est ea in qua ex Christi institutione prolatis sacramentalibus verbis: *Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei*, per conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Christi, Eucharistia conficitur, & sacrificatur: ita vt ea non modo sit Sacramentum de quo hætenus: sed etiam sacrificium, de quo multis, tum alij tum Bellarminus in lib. 6. de Eucharistia, Henriquez in 1. parte summae Theologiæ moralis lib. 9. Gregor. à Valent. tom. 4. disput. 6. quæst. 11. & Suarez abunde tomo 3. in 3. partem D. Thomæ disput. 73. & reliquis sequentibus. Cum autem ea excedant instituti nostri limites, contenti erimus nonnulla notare breuiter, quorum ignorantio reprehensibilis est in Sacerdote.

Primo igitur loco nonnulla de Missæ sacrificio notanda proponemus. Deinde ea considerabimus quæ ad ipsam Missæ celebrationem licitam requiruntur ponderando circumstantias tum personæ celebrantis, tum temporis & loci in quo celebrandum est: tum etiam altaris calicis & aliorum id genus tanquam instrumentorum necessariorum ad eandem celebrationem licite perficiendam. Postremo de iis quæ ea ipsa celebratio cõtinet vltra Eucharistiæ consecrationem, dicemus prout sufficere potest ad nostrum institutum.

SVM MARI I PARS PRIMA.

- 143 Eucharistia & sacramenti, & sacrificij rationem habet.
- 144 Ad quam sacrificij rationem pertinet, quod sit oblatio corporis & sanguinis Christi, expressina sacrificij ab ipso Christo in cruce facti.
- 145 Nullum aliud sacrificium, quam Missæ, institutum est in lege noua: & quomodo per ipsum vnicum impleatur qua variis sacrificiis veteris legis præfigurata sunt de eo.
- 146 De actione in qua consistit essentia sacrificij Missæ: & modo quo conditiones sacrificij inueniuntur in consecratione Eucharistiæ.
- 147 Quid videatur tenendum de oblatione que in canone adicitur consecrationi: quidque de Eucharistia consumptione.

- 148 Fidelium cibus qua ratione censetur sacrificium offerre cum sacerdote.
- 149 Multiplex vs sacrificij Missæ.
- 150 Ea prouenit ex sacrificio crucis, cuius meritum nobis applicat.
- 151 Bona ad qua impetranda sacrificium Missæ prodest.
- 152 Finitus est sacrificij Missæ valor.
- 153 Illius diuisio in generalissimum, specialissimum, & speciale: & qui sint cuiusque eorum capaces.
- 154 Meritum sacrificij crucis, per sacrificium Missæ nobis applicari potest, tum ex opere operantis, tum ex opere operato: & quando hoc posteriori modo.
- 155 Missæ sacrificium de se, fructus suos profert ex opere operato.
- 156 Aliter tamen quam sacramenta proferant suos.
- 157 Difficultas an sacrificium Missæ pro pluribus: Minus profert singulis, quam oblatum tantummodo pro vno.
- 158 Requisita in sacerdote ad debite & inculpate celebrandum.
- 159 Sacris vestibus ipsum indutum esse oportet.
- 160 De forma talium vestium quoniam ea sit: & quando amissa censeri debeat.
- 161 Omisio earum non modo omnium, sed & vnus tantum, peccatum est mortale, a quo defectus deliberationis excusat quidem: non tamen materia paruitas, qua assignari non potest: & de metu mortis.
- 162 Quis sit tenendum de celebratione cum sacris vestibus sordidis, aut enormiter detritis, aut sine calcibus, aut aperto capite, aut sine honestis vestibus vsualibus.
- 163 Sacerdos celebrans Missam debet saltem vnum habere sibi ministrantem, qui masculus esse debet non femella.
- 164 Que necessitas possit facere licitam Missæ celebrationem sine ministro.
- 165 Ad que teneatur ministrans Sacerdoti celebranti: & quatenus liceat ad tale ministerium adhibere nescientem ab ipso iudicanda.

Nonnulla notanda de Missæ sacrificio secundum se.

SECTIO I.

143. PRIMVM est: Eucharistiam non modo Sacramenti rationem habere, sed etiam sacrificij. Ratio est: quia Sacerdos illius consecratione id facit, quod Christus fecit in illius institutione, prout patet ex verbis Lucæ cap. 22. & prioris ad Corinth. cap. 11. relatis: Hoc facite in meam commemorationem. Iam Christus tunc, ex definitione Concilij Tridentini, sess. 22. cap. 1. se Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech in æternum constitutum declarans, corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obrulit; ac sub eandem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, vtsumerent, dedit: & eisdem eorumque in sacerdotio successoribus vt offerrent præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, vt semper Catholica Ecclesia intellexit. De qua re Suarez disput. 74. sect. 2. late disserit.

144. Secundum est: Ad rationem talis sacrificij pertinere, vt sit oblatio corporis & sanguinis Christi, facta sub speciebus panis & vini. Per oblationem autem intelligit externum quendam actum latræ, quo offertur Deo aliqua sua creatura in recognitionem, quod ipse sit omnium quæ sunt, creator, seu auctor, ac supremus Dominus, adeo ut nulli alij, quam ipsi, vero Deo, tantum honorem liceat deferre. Ex eo autem quod sit oblatio, non quidem hircorum, aut tauro- rum vel ouium, aliarumve id genus rerum, sicut in veteri Testamento, sed corporis & sanguinis Christi: intelligit summam eius dignitatem, & peculiarem Dei Patris in ea complacentiam tanquam factam de re, omnium quæ illi offerri possit pretiosissima & gratissima: corpore scilicet, & sanguine dilecti Filij sui in quo sibi complacuit. Pertinet adhuc ad eandem rationem, vt sit oblatio significatiua, atque expressiua sacrificij quod Christus in cruce fecit corporis & sanguinis sui pretiosissimi: adeo ut Sacerdos celebrans Missam, non fo-

lum offerat corpus & sanguine Christi, sed etiam repræsentet sacrificium a Christo oblatum in cruce: sicq; offerendo, repræsentet: & repræsentando, offerat.

Vbi aduerte in ea repræsentatione, sacrificium repræsentans a sacrificio repræsentato non differre quoad rem sacrificatam: ea enim in vtroque est corpus & sanguis Christi: differre autem quoad modum; qui modus in sacrificio crucis fuit vere moriendo: & in sacrificio Missæ, consistit in significatione & repræsentatione taliter facta vt ipsemet, Christus exhibeatur ad repræsentandum seipsum in cruce oblatum in sacrificio: eo modo quo fieret in tragedia, in qua repræsentaretur alicuius Regis factum, si is ipse Rex, cuius factum repræsentatur: reuera in eadem tragedia indueretur ad seipsum, qui fecit, repræsentandum. Quod exemplum Cardinalis Toletus habet in infract. Sacerd. lib. 2. cap. 4. vers. Tertium verbum.

Tertium notandum est: Non aliud quam Missæ sacrificium, institutum esse in noua lege, per quod vnum implentur perfecte que de eo prefigurata sunt diuersis sacrificiis veteris legis. Quod vt intelligatur aduertendum est: talia sacrificia fuisse triplicis generis. Primum fuit holocaustum, in quo totum animal quod Deo offerrebat ob ipsius reuerentiam, igne consumebatur: nulla particula referuata, ad ostendendum profutendum que ipsum omnium profusorem, creatorem esse ac dominatorem. Secundum genus fuit, hostia placabilis dictum, quod Deo offerrebat in reconciliationem cum ipso offenso, ob aliquod peccatum commissum. Illius autem pars aliqua Sacerdoti referuabatur, & totum reliquum consumebatur igne: ad significandum, quod Deus in salute nostra operanda suis sacris Ministris utatur. Tertium genus fuit hostia pacifica dictum: quod offerrebat Deo in gratiarum actionem pro beneficio aliquo accepto vel pro aliquo impetrando. Eius vna pars igne consumebatur, altera Sacerdoti dabatur, & tertia remanebat offerentibus.

Quæ cum ita sint, perfecta eorum adimpletio per Missæ sacrificium patet: quia idem in eo fit quod Christus fecit in cruce, in qua se obtulit in verum holocaustum: vt pote qui se totum in Dei Patris gloriam exinanivit crucem ipsam sustinens confusione contempta, ad Hebr. 12.] Se item obtulit in veram hostiam placabilem qua Deo reconciliavit totum genus humanum, iuxta illud ad Coloss. 1. In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris siue quæ in celis sunt, &c.] Se denique obtulit in veram hostiam pacificam: quia per oblatum a Christo in cruce sacrificium (vt pote Deo gratissimum ac pretij infiniti) gratia actæ, habitæ, relatae que sunt ipsi Deo abundantissime, & beneficia innumera nobis oblata à diuina sua maiestate: ita vt possimus iuxta Apostolum ad Hebr. 4. ad thronum ipsius cum fiducia adire, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

Quartum notandum est, multorum iudicio (quos referit & sequitur Henriquez in prima parte sue summe lib. 9. cap. 19. initio) ad essentiam sacrificij Missæ debere tres actiones concurrere, consecrationem Eucharistie, eiusdem oblationem, & iusdemque consumptionem per Sacerdotem celebrantem. Non deesse tamen qui existimant totam eandem esse, etiam consistere in consecratione, inter quos est Suarez, disput. 77. latissime eam difficultatem discutens. Alios vero esse qui afferant cum consecratione requiri oblationem: inter quos est Azor tomo primo lib. 10. cap. 19. quest. 1. Ac demum alios, qui velint cum consecratione requiri Eucharistie consumptionem factam per Sacerdotem sacrificantem. Cuius sententia est Bellarm. in libro primo De Missa, cap. 27. Merito autem omnes consentiunt quoad consecrationem: quia sacrificium Missæ offertur in persona Christi, Sacerdos autem Missam consecrationem in qua ait; Hoc est corpus meum: Hic est calix sanguinis mei.

Quomodo autem consecratio ipsa rationa habeat sacrificij Bellarm. loco citat. colum. penult. explicat, propositione trium, quæ in ea fiunt. Primo enim per consecrationem res prophana, nimirum panis, fit sacra: quia conuertitur in corpus

corpus Christi, rem omnium sacratissimam: nec vero ideo dicitur panem sacrificari: cum per consecrationem non fiat res sacra, sed periens conuertatur in rem sacram: quæ proprie dicitur sacrificari.

Secundo, res eadem (quod requiritur ad rationem sacrificij) per ipsam consecrationem offertur Deo: quia vi illius fit, ut corpus Christi incipiat mediante manu Sacerdotis esse re ipsa super altare tanquam oblatum Deo: ita ut Sacerdos non immerito prolatione verborum consecrationis censetur de facto offerre: etiam si talia verba non exprimat.

Tertio, eadem res sacra (quod adhuc requiritur ad rationem sacrificij) per consecrationem ordinatur ad realem & externam mutationem. Per illam enim corpus Christi accipit formam cibi, quæ ad comestionem ordinatur, & hæc ad mutationem & destructionem: cuius capax Christi corpus non est quidem secundum suum esse naturale, iuxta illud: Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, ad Rom. 6.] est tamen secundum esse sacramentale: quod admittit ex corruptione specierum sacramentalium, sequente ex Eucharistia manducatione.

Quod vero attinet ad oblationem vocalem quæ per acta consecratione fit in oratione [Vnde & memores nos serui tui, &c.] eam non esse de essentia sacrificij Missæ, bene probat Bellarm. *ibidem propositione 5.* tum ex eo quod Dominus noster non inueniatur eam adhibuisse; tum ex eo, quod memoratæ orationis verba, quibus fit talis oblatio, non dicantur in persona Christi; sed in persona ministri & Ecclesiæ, seu ceteris fidelium. Sacrificium autem istud offertur in persona Christi qui in illo est principalis offerens: ut satis patet ex Cõcil. Trident. sess. 22. cap. 1. de quo Suarez disp. 77. sect. 1. Quocirca prædicta oblatio vocalis ut videtur Bellarm. tantum est testificatio, quod tota Ecclesia consentiat in proxime factam oblationem.

Quod demum attinet ad consumptionem Eucharistiæ faciendam a celebrante Missam, et si Theologorum scholasticorum discussioni adhuc relinquatur: An ea sit sacrificij Missæ pars essentialis, necne; tam quod nullo modo sit omittenda tanquam spectans ad eiusdem sacrificij integritatem, habetur aperte: tum ex eo quod in cap. Relatum, De consecr. dist. 2. talis consumptio omitti, feruere prohibetur: & in seq. cap. Comperimus, id tanquam grande sacrilegium damnatur. Tum ex eo quod cum tanta obseruetur coniunctio eiusmodi consumptionis cum consecratione: ut si post hanc contingat Sacerdotem celebrantem non posse hostiam consecratam sumere, substitui debeat alius Sacerdos ieiunans, *vel etiam non ieiunans in casu præced. num. 122.* qui sumat consummatæ. Vnde intelligitur cõmunem Ecclesiæ sensum esse, debere omnino eandem sumptionem consecrationi adiungi per Sacerdotem. Tum demum ex eo quod, cum Christi corpus per consecrationem accipiat modum cibi, ipsum ordinatur ad manducationem, prout ante dictum est. Vnde porro intelligitur in Missæ sacrificio consecrationem exigere ut ei adiungatur rei consecratæ sumptio in refectionem saltem consecrantis. Vbi aduerte obiter ex usu quotidiano constare, sumptionem Eucharistiæ per alium quam per celebrantem, aut per Sacerdotem, defectum illius in casu necessitatis suppletentem: neque ad essentiam neque ad integritatem sacrificij Missæ pertinere. Quot enim Missæ quotidie celebrantur, in quibus solus celebrans sacram communionem sumit?

Quintum: Notandum est, Missæ sacrificium offerre ad Sacerdotes rite ordinatos attinere ex Christi institutione, haberi quidem ex definitione Concilij Trid. sess. 22. cap. 1. id tamen non ob stare quin Ecclesia quoque, ceterasque fidelium simul offerre censetur. De quo Suarez disp. 77. sect. 3. Patet vero ex verbis illis canonis Missæ. Hanc igitur oblationem seruitutis nostræ sed & cunctæ familiæ tuæ, &c.] & ex aliis verbis sequentibus. Vnde & memores nos Domine serui tui, sed & plebs tua sancta, &c.] Tam hæc enim quam illa satis indicant talem oblationem ut a sacerdote, sic a populo fieri diuine maiestati. Et ratio est, quia cum sit cultus publicus, communis est totius populi; qui constituens vnum corpus Sacerdotem offerentem continens tanquam vnum ex membris suis, dicitur Missæ sacrificium offerre, eo quod id faciat per

vnum suum membrum tanquam instrumentum constitutum, ad id ipsum deputatum: perinde ac corpus dicitur facere id quod manus facit. Circa quod bene notat Bellarm. in lib. 2. De Missa, sub initium cap. 4. totam quidem Ecclesiam offerre omnia Missæ sacrificia, quæ a quibuslibet sacerdotibus offeruntur: sed non eodem modo: quoniam in ea aliqui offerunt solummodo habitualiter: nimirum ij qui abluunt, neque de sacrificio cogitant; habitualiter tamen cupiunt offerri. Aliqui vero actu offerunt, nempe ij qui Missæ interfunt & actuali desiderio cupiunt offerri. Aliqui præterea, qui etiam casualiter offerunt quia causa sunt, procurantive seu hortando seu iubendo sacrificium ipsum fieri. Sacerdos denique offert tanquam is cuius ministerio Christus principalis offerens, utiur offerendo.

Notanda de vi & effectibus sacrificij Missæ.

SECTIO II.

PRimum est, Missæ sacrificium cõmemoratiuum esse Dominicæ Passionis, iuxta illud prioris ad Corint. cap. 11. Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Esse item sacrificium actionis gratiarum: quia est in signe obsequium quod rependitur Deo pro beneficiis ab ipso receptis. Itemque esse sacrificium laudis: quia declarat summam esse Dei excellentiam, cui tale tantumque obsequium debite cõuenienterque defertur. Præterea sacrificium esse propitiatorium: quia sic placet Deo, ut ipsum moueat nobis reconciliari, propitiumque esse, ac beneuolum fieri ad peccata nostra remittenda. Pro quo facit illud ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Inde enim intelligitur Missæ sacrificium, ad quod offerendum Sacerdotes Euangelici assumuntur, valere ad remissionem peccatorum: quod & patet ex definitione Concil. Trident. sess. 22. can. 3. Esse porro sacrificium satisfactorium: quia applicat nobis poenas per quas Christus in vita & passione sua toleratas, satisfecit pro poenis à nobis debitis. Illis enim pro nobis toleratis sic placatus est Deus, ut earum gratia nobis reconciliari & in satisfactionem pro nobis indignis eas admittere dignetur; liberos nos relinquens à debito poenæ. Esse denique imperatorium: quia nobis non tantum remissionem peccatorum, sed etiam multa alia beneficia imperat, Christo membrorum ministrorumque suorum orationibus vim & efficaciam conferente, dum pro ipsis, ex cap. 8. ad Roman. apud Patrem interpellat: nimirum orans ipso facto, eidem Patri presentando vulnerum suorum cicatrices, & totius passionis sue memoriam.

Secundum notandum, pro præcedētis maiore intelligentia est, sacrificium Missæ efficaciam suam habere à crucis sacrificio, quod causa est sufficientissima omnium gratiarum, quæ quacumque ratione hominibus conferuntur: iuxta illud quod ad Hebr. 10. Christus dicitur vna oblatione consummatisse in sempiternum sanctificatos. Nimirum eo quod per crucis sacrificium, sanctificationis nostræ quasi pretium (ut D. Thomas 3. part. quest. 48. art. 4. loquitur) sic persoluerit, ut non tantum remissionem peccatorum, tam quoad poenam, quam quoad culpam: sed etiam ornamenta gratiæ & iustitiæ, ac beatitudinem ipsam nobis acquisiuerit. Idque in sempiternum seu pro omni ætate. Virtute enim tam digni sacrificij sic placata est indignatio diuina aduersus genus humanum (quod significat D. Paulus ad Coloss. 2. in quibus, Christum deleuisse quod erat aduersum nos chyrographum decreti, ac tulisse, illudque cruci affixisse) adeo ut non sit amplius opus Christum mori in pretium nostræ redemptionis à seruitute diaboli (qui quos vincit per peccatum, seruos habet: à quo enim quis superatus est, huius & seruus est, 2. Petri 2.) meruerit; Christus, ut Deus quantum ex se est, velit omnibus hominibus & reconciliari, & præbere auxilia ipsis necessaria: tum ad redeundum in ipsius gratiam, tum ad euadendam poenam peccatis debitam: tum ad consequendam subuentionem in necessitatibus tam viuorum quam defunctorum, iuxta definitionem Concilij Trident. sess. 22. cap. 2. Tanta autem efficacia illius sacrificij deriuatur ad nos, per sacrificium Missæ ex eodem

149.

150.

cap. 2. & precedenti primo: vt & per debitam sacramentorum perceptionem & mandatorum obseruationem. Rationem vero quid sit, sequentia notanda indicabunt.

151.

Tertium igitur est; Missæ sacrificium à Christo sic institutum esse in finem cultus diuini, vt misericorditer voluerit nobis esse causam consecutionis omnium bonorum & depulsionis omnium malorum. Vnde conueniunt Doctores, peccatoribus prodesse ad impetrationem primæ gratiæ, ac peccati quantumuis ingentis remissionem. Hocque est, quod in Concilio Triden. sess. 22. cap. 2. dicitur, quod illius oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedenti, crimina & peccata etiam ingentia dimittat. Quare re pluribus Suarez disp. 79. sect. 3. Iustus autem prodesse impetrando tum gratiæ consecutionem, atque adeo tentationes veniant, aut venientes vincantur, nec eis succumbatur: tum etiam ad bonos motus charitatis aliarumque virtutum: ex quarum debito vsu, gratia ipsa ex opere operantis in illis augeatur: tum demum ad remissionem peccatorum venialium. De quibus Suarez consequenter sect. 4. & 5. Patent autem, quia si sacrificium Missæ habeat vim impetrandi primam gratiam peccatoribus, minus dispositis, cur non habeat impetrandi iustis gratiæ augmentum magis dispositis. Deinde cum vim habeat impetrandi remissionem mortalium, habeat à fortiori & impetrandi remissionem venialium. Habere quoque vim impetrandi tam viuus quam defunctis iustis, nondum beatis relaxationem pœnarum peccatis debitarum, expressum est in fine cit. cap. 2. à Concilio Trident.

Prodesse item non modo ad spiritalia sed etiam ad temporalia bona impetranda, docent Suarez in eadem disput. 79. sect. 7. Henriquez lib. 9. cap. 13. §. 3. ac Gregor. à Valen. rom. 4. disput. 6. quest. 1. puncto 1. §. 23. Id quod satis patet ex perpetuo Ecclesiæ vsu quo ipsum offertur pro terræ frugibus: pro infirmis: & vt in canone Missæ exprimitur, pro spe salutis & incolumitatis. Nec obstat ratio sacrificij: quia in veteri Testamento fuerunt vera sacrificia, quæ offerebantur pro temporalibus, quibus Iudæi inhiabant. Nec item obstat peculiaris dignitas istius sacrificij: quia illius oblatione, tales res à Deo petuntur sub implicita conditione si expediat nostræ salutis ad ipsius gloriam: qui finis non est indignus tali medio.

152.

Quartum notandum, est valorem sacrificij Missæ finitum esse. In quo Theologos conuenire notat Bellarm. lib. 2. De Missa cap. 4. prop. 4. illudque confirmat ex vsu Ecclesiæ: quo plures Missæ ad eandem rem impetrandam celebrantur: id quod frustra fieret si vna sola infiniti valoris esset: quandoquidem ea sufficeret ad omnia quæ petuntur, impetranda. Et certe, non alia de causa sacrificium crucis vnum tantum est, nec vnquam repetitur, quam quia ipsum fuit vnum infinitum valoris.

Quo modo autem Missæ quoque sacrificium non sit infiniti valoris: cum idem sit cum eo ipso sacrificio crucis quoad rem oblatam valoris infiniti, & quoad offerentem, puta Christum, etiam si modus offerendi sit diuersus: idem Bellarm. adfert ibidem tres causas. Placet autem potissimum, quod talis fuerit Christi voluntas: vt quantumcumque ipse potuerit per vnā oblationem sacrificij incruentis, siue per se solum, siue per ministrum factam; quolibet, & pro quibuslibet à Deo impetrare; noluerit tamen petere nec impetrare, nisi vt pro singulis oblationibus applicetur certa mensura passionis suæ; siue ad peccatorum remissionem; siue ad alia beneficia, quibus in hac vita indigemus. Cuius voluntatis sufficiens argumentum nobis est memoratus vsus Ecclesiæ, quæ Spiritus sancti magisterio regitur. Cur autem Christus ita voluerit, non est nostrum curiosius inquirere: vt nec cur assidue interpellat pro nobis, cum potuerit vnica interpellatione à Patre omnia obtinere.

153.

Quintum notandum, est memoratum valorem distinguere posse (perinde ac valor bonorum operum solet) in generalissimum, specialissimum & speciale. Generalissimum autem dicitur, quatenus applicatur Christianis: pro quibus tam defunctis quam viuus offerri, patet ex oratione quæ in Missa proxime sequitur offertorium, his verbis: Sed & pro omnibus fidelibus Christianis viuus atque defunctis, &c.

Nec quemquam ex eo numero excludere potest Sacerdos offerens. Intellige autem applicari, nisi obex interuenerit, qualis est in viuus maioris excommunicationis. Nam in cap. Sacris De senten. excommunic. istud sacrosanctum sacrificium pro excommunicatis offerri prohibetur. Est etiam impœnitentia peccatoris, cum qua non potest reconciliari: cum Dominus dicat Lucæ 13. Nisi pœnitentiam habueritis, peribitis. Quamquam per modum interpretationis & orationis: ex Missæ celebratione facta pro peccatoribus tanquam minime exclusis à communione Sanctorum, de qua in Symbolo Apostolorum, possunt accedere illis diuina auxilia per quæ conferuntur in fide & spe: & iuuentur ad suam conuersionem: ac etiam ad vitanda noua peccata superatione tentationum, & obseruatione præceptorum. Ex mensa enim parat aduersus eos qui tribulant nos, Psalm. 22. fideles consequuntur, vt diabolus impediatur eos nimium tentare.

In vita functis vero obex est; tum æterna miseria, quia in inferno nulla est redemptio. Immo Deus armat orbem terrarum contra infensatos, Sapient. 5. Tum etiam æterna beatitudo, in qua nulla est indigentia: cum sit status omnium bonorum aggregatione cumulat. Non obesse autem detentis in purgatorio quod vita functi sint: patet ex eo quod Concilium Trident. sess. 22. cap. 2. in fine habet, istud sacrificium pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis rite, iuxta Apostolorum traditionem, offerri. Et ratio est, quia licet non sint in statu satisfaciendi per se, sed satisfaciendi: tamen quia pertinet adhuc ad Ecclesiam militantem (vt pro: qui nondum triumphant) participes sunt communionis Sanctorum: ratione cuius, cum sint in Dei gratia, frui possunt satisfactioibus Christi & aliorum fidelium; atque adeo fructu Missæ proueniens ex merito Christi, redemptoris tam ipsorum quam viuorum. Videri potest Suarez disp. 79. sect. 10. Specialissimus vero sacrificij Missæ valor dicitur, quatenus Sacerdoti celebranti conuenit & applicatur specialius, quam cæteris: tanquam ei qui ex officio est per se proximus minister, in cuius actione, puta consecratione, consistit substantia propositi sacrificij: ex quo prouide, sicut & ex aliis suis actionibus, ipse peculiariter debet fructum percipere. Specialis valor demum dicitur is qui debetur illis pro quibus Sacerdos specialiter offert: vt solet pro illis à quibus stipendium sustentationis accipit, & nonnunquam ex mera amicitia: itemque pro illis qui assistunt ipsi sacrificio, vt indicat specialis mentio quam celebrans facit ipsorum in canone illis verbis: Et omnium circumstantium, quorum tibi cognita est fides, & nota deuotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, &c. Vbi aduerte obiter, tales dici offerre ob eorum cooperationem, qua siue hortando, siue rogando, siue iubendo curant sacrificium ipsum offerri, aut ei assistentes, in illud consentiunt: voluntate & desiderio offerentes, Sacerdotes ipso offerente. Quod quidem in moralibus sufficit ad denominationem: sic enim is qui curat vt aliquis occidatur, vel iuuat occidentem, vel ei assistit tanquam particeps facinoris, denominatur occidere, etiam si occisionem non exequatur.

Sextum notandum est, duos modos solere assignari quibus Dominicæ passionis nobis meritum applicari potest: vnus est ex opere operato; seu quod idem est, ex sola institutione diuina, independentem à bonitate operantis, ita vt ipsum applicatum, nec sit maius ex eadem bonitate, nec minus ex contraria iniquitate. Alter vero est ex opere operantis: seu quo applicatio pendet ex bonitate & deuotione eius qui operatur: ita vt paruum aut multum aut nihil applicetur, prout magna aut parua, aut nulla operantis bonitas & deuotio fuerit. Atque quoad eorumdem meritum applicationem per sacrificium Missæ: ea ex opere operantis esse, censerit potest eo nomine, quod ipsum sit particularis actio offerentis; qua de condigno mereri, satisfacere, & impetrare valeat, si ipse sit in Dei gratia & seruatis circumstantiis debitis offerat. Sicut enim Sacerdos iustus per alia bona sua opera potest mereri, satisfacere, & impetrare: potest id etiam consequi per sacrificium Missæ, quod est actio, ex obiecto longe melior & dignior alii. Quamquam tamen ipsum, vt nec alia sua bona opera, potest alii communicare quo ad effectum meriti de condigno: potest vero quoad effectum

satisfacere

155. satisfationis & impetrationis. Ratio differentie est, quod gloria quam meriti respicit, reddatur cuius; secundum sua propria opera, & ob Sanctorum communionem vnus iusti penam Deus acceptet in satisfationem alterius: & moueatur ad miserendum vni ob alterius pium factu, sicut Matth. 9. Paralyticum Christus sanauit videns fidem eorum a quibus portabatur.

De se autem Missæ sacrificium proferre fructus effectusque suos ex opere operato, patet ex eo quod Concil. Triden. sess. 22. cap. 2. habet: ipsum esse mundam oblationem, quæ nulla in dignitate, aut malitia offerentium inquinari potest. Quod certe aliter esset, si ita penderet ab operante vt eius malitia inefficax redderetur. Patet item ex eo quod adhuc idem Concilium habet ibidem, Christum instituisse hoc sacrificium, vt virtus crucis applicaretur in remissionem peccatorum, quæ à nobis quotidie committuntur. Vnde intelligitur ex vi diuinæ institutionis, non autem ex meritis ministri, sacrificium Missæ nobis conferre fructum passionis Christi: atq; adeo conferre ex opere operato, infallibiliterq; perinde ac Sacramenta: dummodo non ponamus obicem, negligendo auxilium gratiæ quod Deus intuitu sacrificij nobis offert sufficiens ad nostram conuersionem & liberationem à peccato; nolentes vocationem eius sequi.

Nec obstat, quod bona temporalia ad quæ obtinenda à Deo, sacrificium Missæ offertur, non obtineantur semper: aut saltem, non statim. Etenim vt per alias orationes, sic & per Missæ sacrificium bona temporalia petuntur sub implicita conditione, si saluti conducat: quæ conditio non adest semper. Præterea fieri potest, vt Deus petitioni statim annuat quidem, certis tamen solummodo temporibus à se constitutis, petita largiatur. De quibus plura Bellarm. lib. 2. De Missa cap. 4. Henriquez lib. 9. c. 13. Azor in 1. par. lib. 10. cap. 21. qu. 4. Greg. à Valen. tomo 4. disp. 6. quæst. 11. puncto 1. §. 19. & Suarez disp. 79. sect. 1. & 2.

156. Sed nobis sufficere potest notasse, sacrificium Missæ alio modo habere vim ex opere operato, quam Sacramenta: quia non est instrumentum efficiens & immediate produciens gratiam, sicuti Sacramenta quæ illam immediate efficiunt in anima independenter à bonitate ministri, ex sola institutione diuinæ: sed tantum est instrumentum (independentem item à bonitate ministri) mouens Deum ad producendum infallibiliter effectus qui eidem sacrificio competunt ex diuina sua institutione, & quasi pacto: ita vt non iustificet immediate sicut baptismus, *exempli gratia*, sed tantum impetrando vt Deus placatus, peccatori donum penitentia concedat, cuius interuentu iustificetur. Quod Concilium Triden. sess. 22. cap. 2. expressit his verbis: Huius oblatione placatus Dominus, gratiam & donum penitentia concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.] Accedit quod, vt *ibidem additur*, vna eademq; sit hostia, idem tunc Sacerdotum ministerio offerens, qui seipsum per se in cruce obulit, sola offerendi ratione diuersa: In hoc scilicet, quod in cruce obtulerit se per se cum sanguinis effusione: & in Missa per ministerium Sacerdotis se offerat sine tali effusione. Vnde intelligitur, idem de sacrificio Missæ dicendum esse, quod de sacrificio crucis dicitur; nimirum non iustificasse mundum, efficiendo immediate in hominib. gratiam, sed tantum meritorie placasse Deum, impetrando ab eo vt homines ad salutem perducerentur per debita media.

157. Tertium notandum, est difficultatem esse ad praxim spectantem, An sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, minus pro fit singulis, quam oblatum pro vno. Cui satis fieri potest tribus propositionibus, *quas Suarez in citata disp. 79. sect. 12. la. persequitur*. Prima est, Quando plures offerentes concurrunt cum Sacerdote ad idem numero Missæ sacrificium: quatenus tales integrum nec minorem suæ oblationis fructum vnum quemque percipere, quam si absq; alijs offerret. Ratio est: quia oblatio sacrificij ex concursu plurimorum offerentium, non fit minus grata & acceptabilis Deo: quando quidem is ipse concursus, est partium ordinarum vnus oblationis totalis pro ipsius diuina gloria. Quare ex illo n. n. minuitur ipsius oblationis fructus. Deinde si minueretur fatendum esset minorem fructum percipi ex auditione Missæ,

cum multi simul audiunt, quam cum pauci: quod à communi omnium existimatione alienum est.

Secunda propositio est: Valorem sacrificij Missæ, quem Sacerdos prout est publicus Christi minister, potest cui velit applicare, eo minorem esse in singulis, quo pluribus applicatus fuerit: siue applicatio fiat diuersis intentionibus particularibus: siue vna communi pro toto populo seu communitatis. Hanc sicut Suarez *dicto* 2. tenent Henriquez lib. 10. cap. 19. §. 5. in principio, plures citans in margine lit. D. Gregorius à Valent. in fine ante memorati puncti primi. Azor in 1. par. summa lib. 10. cap. 21. quæstio. 1. ac Toletus libro 2. instructi. Sacerd. cap. 6. Et est contra eos qui post Caietan. 3. part. quæst. 79. art. 5. concedunt quidem finitum esse fructum sacrificij Missæ, non tantum vt ei responderet, quatenus à Sacerdote & ab alijs offerentibus tanquam priuatis: verum etiam vt responderet eidem, quatenus est à Sacerdote tanquam ministro Christi, ac gerente pro populo personam publicam apud Deum ad instar legati & mediatoris. Nihilominus tamen volunt eum fructum quem Sacerdos applicat, quibus vult, non minui applicatione: sed multiplicari in omnibus quibus applicatur: sicut ignis habens tantum vim producendi calorem finitum, vt octo graduum, si æqualiter multis subiectis applicetur, producat in singulis calorem illius quantitatis. Vnde sequitur, quotquot sint pro quibus Missa offertur; vnus fructum non minui ex societate aliorum, qui sunt pariter offerentes.

Ad eorum refutationem vero & allata propositio confirmationem facit vsus Ecclesiæ interpret optima institutionis Christi. Is enim est, vt nonnumquam ex intentione Sacerdotis, Missa applicanda vni, tota illi applicetur: vt fieri solet quando Sacerdos ea tota intentione celebrat pro anima Petri. Tunc enim facit applicationem talem vt ex eo totus fructus sacrificij Missæ quem applicare potest, derinetur ad animam Petri, excludanturque aliæ animæ, quibus nihil relinquitur participandum. Quod quidem perperam fieret, si is fructus securus am se totum multiplicabilis esset in plures: quoniam eo posito, nulla datur ratio sic applicandi vni, vt ceteri excludantur: cum sine illius præiudicio possit istis quoq; fieri applicatio. Deinde sicut eidem personæ non potest fieri duplex totalis applicatio fructus vnus eiusdemque sacrificij, sed requiritur duplex sacrificium, vt patet ex Ecclesiæ vsu procurandi plures Missas pro eodem defuncto: ita nec potest idem effectus vnus sacrificij Missæ, totaliter applicari diuersis personis. Confirmatur: quia si hoc ita esset, Sacerdos qui plura stipendia integra accipit à pluribus, posset celebratione vnus Missæ satisfacere: quod vsui Ecclesiæ aduersatur & rationi. Vide tradita in precedenti lib. 23. num. 233. & 234.

Tertia propositio est: Sacrificium Missæ oblatum pro multis, eandem impetrandi vim habere in singulis, quam haberet, pro vno tantum oblatum: quia cum sit secundum se infiniti valoris, & infinite Deo gratum, quantocunq; in valore & multitudine sint beneficia quæ petuntur, superantur à valore eiusdem sacrificij, ob rei in eo oblatæ & offerentis infinitam dignitatem: adeo vt oblatum pro multis merito censeatur eandem vim impetrandi habere, quam haberet pro vno tantum oblatum. Eandem vim item habere impetrandi maximum ac exiguum beneficium.

De Missæ celebratione quoad circumstantias personæ celebrantis.

SECTIO III.

158. NOME circumstantiarum personæ celebrantis significantur requisita in illa, ad debite & inculpate celebrandum. Primum autem requiritur ex Christi institutione (de qua Concilium Triden. sess. 22. cap. 1.) vt sit Sacerdos: alias enim sacrilegium grauissimum committeret celebrando: neque impedimentum habeat censura Ecclesiastica, aut irregularitatis: quas violare in re tantæ dignitatis, dubium non est peccatum esse mortale. Deinde requiritur, vt habeat tam animæ quam corporis dispositiones requisitas ad salutem Eucharistiæ sumpcionem, quæ sine graui scelere omitti nequit in Missæ celebratione. De quibus dispositionibus ante dictum est in cap. 7. Præterea requiritur vt reci-

tarit horas matutinas: quod iam tractatum est a nobis precedenti tom. lib. 18. nu. 167.

159.

Amplius requiritur vt indutus sit sacris vestibus: quæ sunt amictus, alba, cingulum, manipulus, stola seu orarîu, & planeta seu casula: habentes bonas significaciones sacras. Tum in ordine ad mores: quarum præcipuæ censentur indicatæ in illis orationibus, quas Ecclesia instituit a Sacerdote dicendas quando eas induit: vt habet Suarez *diff. 82. sect. 2. dicto 2.* qui videri potest. Tum in ordine ad passionem Domini, prout tradidimus, *licet paucis*, in præced. lib. 19. nu. 33. Notandum est autem talium vestium materiam, esse quidem determinatam quoad amictum & albam: nempe lineam esse debere: quia id colligitur ex patribus: non item quoad reliquas, quia nihil certi determinatum inuenitur apud veteres, prout notat Suarez *loco citato colum. 5.* adeo vt possint esse vel lineæ, vel laneæ, vel ex quacunq; alia materia, sic apta ad corpus humanum tegendum, vt vestimenti rationem habeat. Nec multum refert cuius ea sit coloris: quoniam etsi in Missali pro certis temporibus, certi colores talium vestium ordinentur: ea tamen ordinatio censi potest non esse præceptum propriè: sed solum regulam directiuam. Pro quo facit difficultas habendi ab omnib; tantam vestium varietatem quantam ordinatur.

160.

Quod vero pertinet ad formam earundem vestium: cum vna artificialis sit, consistens in earû figura: & altera moralis seu sacra, consistens in benedictione Episcopi aut alterius Sacerdotis habentis priuilegium: ac artificialis, qualis determinate esse debeat, iudicandum est ex recepta circa eam. Ecclesiæ consuetudine: ac quando variatione aut destructione cesset, ex cessatione aptitudinis ad vsum induendi & significandi, in quem instituitur. Consistens vero in benedictione qualiter perficiatur, est dicendum ex Pontificali Romano. Quæ quidem tunc definit, *argumento cap. Quod in dubijs, De consecrat. Ecclesiæ*, cum vestimenta ipsa benedicta sic dissoluuntur, vt figuram prædictâ amittant: vel vt sint inepta ad vsum sacrum, ad quem instituuntur.

Vnde inferre licet ea, quæ Suarez in sequenti columna sexta habet ex Paludano & Syluestro. Est primo, si manica albæ ab ea separaretur omnino, benedictionem illius amitti, ita vt denuo benedicenda sit, si iterum ea ipsa manica illi assuatur. Secundo, si priusquam figura vestis destruat, ad eam reficiendam assuantur paulatim aliqua, etiamsi non sint benedicta, manere benedictionem: quia eadem nihilominus vestis benedicta manet. Nec enim accessorium tollit principale, sed illud sequitur: nisi tanta huic accessio fieret vt posset pene nouum censerî. Tertio, cingulum, si rumpatur omnino, neutraq; pars eius per se sufficiat ad cingendum, amittere benedictionem amissa aptitudine ad vsum proprium. Nô amittere autem quoad partem quæ post fractionem adhuc fuerit apta ad cingendum: nec item totum ipsum cingulum, si antequam frangatur, remedium adhibeatur connexionem fortiori partium, etiamsi per nodum. Quarto, stolam posse locum cinguli tenere: cum & ipsa sit benedicta, & apta ad vsum cingendi. Possit item tenere locum manipuli, vt aptam quoq; ad eius vsum: ac vicissim manipulum tenere locum stolæ, quando fuerit longitudinis sufficientis ad eius vsum. Postremo istiusmodi vestes si duplæ sint, & cõpositæ ex vna interiore, & altera exteriori, per eorum separationem ab inuicem non amitti benedictionem: sed alteram ab altera separatam, manere benedictam: quoniam vtraque per se, est integra casula, stola, &c. quando quidem cum materia sufficienti formam habet integram. Nec obstat vnitas benedictionis: quoniam non repugnat eam sufficere multis simul propositis.

161.

Cæterum ex communi Doctorum consensu (*quem admodum initio sequentis sectionis tertia Suarez habet nonnullis citatis*) peccatum est mortale in celebratione Missæ vel vnû tantum ex sex antememoratis vestimentis sacris omittere. Cuius consensus præcipuum fundamentum est vniuersalis consuetudo Ecclesiæ, talem ritum obseruantis, tanquam necessarium ac pertinentem maximo pere ad reuerentiam debitam sanctissimo Eucharistiæ Sacramento. Quodq; Scotus & Richardus cingulum excipi voluerunt Nauar. in *Enchir. cap. 25. nu. 84.* ex eo rejicit, quod in Pontificali Romano perinde benedictio assignetur pro cingulo ac pro quinq; reliquis.

A quo peccato si omisso sit omnium illorum vestimentorum (ita vt celebretur cum solis vestibus communibus & vsualibus) metum, *etiam motus*, non excusare Suarez *ind. col. 2.* probat: quoniam ea non potest fieri absq; scandalo proximi & periculo magnæ irreuerentiæ Dei.

Sin omisso tantum sit vnus ex minoribus, vt cingulum aut manipuli: sicut potest abesse prædictum periculum, ita & excusationem à mortali adesse non repugnat. Eadem quoque excusatio potest esse ex defectu plenæ deliberationis seu inconsideratione; nisi proueniat ex negligentia lata quæ ignorantiam reddit crassam & inexcusabilem: vt in se, sic & in suo effectu. Ex paruitate materiæ autem non videtur posse esse: cum nec videatur minor in hac re materia assignari posse, quam vnum cingulum, aut vnus manipulus: quorum omissionem sicut cuiusque cæterorum vestimentorum Doctores sentiunt (vt attigimus) peccatum esse mortale: nec dici potest paruitatem eam contingere, cum vestimentum ipsum nondum est benedictum: quia cum tali celebrare, perinde mortale est, atque omisso eodem vestimenti genere, celebrare: quoniam ex Ecclesiæ institutione necessarium est eius generis vestimenta cõsecrata esse: prout in cap. Vestimenta, De consecr. dist. 1. dicitur his verbis: Vestimenta Ecclesiæ: quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse, & honesta.

Nec item dici potest eandem contingere, cum etsi omnia talia vestimenta fiat sacrata, tamen sint valde immunda, aut valde detrita: quoniam talibus vt in celebratione, non est sine omnibus sacris vestibus celebrare: ac proinde nec transgredi propositum præceptum nec peccare vel venialiter. Culpa autem qua in eo contingit committitur contra præceptum naturale, de sancte & reuerenter tractandis rebus sacris: à qua excusari potest Sacerdos ad quem non pertinet alium vestimentorum custodia, vtens vestibus quibus potest, qualve in Ecclesia inuenit, non habendo copiam aliarum. Nisi forte eæ sint enormiter immundæ, quia tunc censerî possit irreuerentia saltem venialis.

De vestibus vsualibus, quibus indutus esse debet Sacerdos accedens ad sacras superinduendas, Suarez in *eadem sectione 3.* prædictis addit. Primo de consuetudine Ecclesiæ Sacerdotem non debere, nisi calcæatum ad altare accedere: idq; tantum ob maiorem honestatem & decentiam; non autem ob aliquam cæremoniã, significationem v. sacram. Secundo prohibuit esse Sacerdotem celebrare cooperto capite, cap. Nullus Episcopus, De consecr. dist. 1. his verbis, Nullus Episcopus aut Presbyter seu Diaconus ad Missarum solemniam celebranda præsumat cum baculo introire, aut velato capite altari Dei assistere. Excusationem autè appeccato esse posse ex dispensatione Superioris: aut etiam absq; ea, si non possit facile postulari, & grauis infirmitas, aut necessitas vrgeret sic celebrare: maxime quando talis necessitas, celebrandiq; modus, non continue, sed tantum semel aut iterum contingit. Pro eo vero facit vrbum præsumpti, vsurpatum in citato cap. importans temeritatem in cõtraueniendo prohibitioni. Admonet merito idem Suarez tunc ad scandalum vitandum debere curæ esse vt in secreto celebretur. Postremo addit de cæteris indumentis, obseruandum esse id quod habetur ex Missali: nempe vt Sacerdos ad celebrandum accedat honeste vestitus, ita vt superior vestis quantum fieri possit ad talos pertingat.

Vltimo requiritur in Sacerdote celebrante, vt saltem vnû habeat sibi ministrantem: quod satis patet ex vniuersali Ecclesiæ consuetudine, vtu recepta ad modum præcepti: quod tanquam positum in re graui, obliget ad mortale. Pluribus quidem istud tractat Suarez *disput. 87.* sed ad nostrum institutum sufficere potest attigisse responsonem ad aliquot dubia quæ idem habet.

PRIMUM DUBIUM: An oporteat talem ministrantem esse masculum. Ad quod respondetur affirmatiuè, iuxta illud in cap. 1. §. finali, De cohabit. Cleric. & mulierum. Prohibendum quoq; est, vt nulla fœmina præsumat ad altare accedere, aut Presbytero ministrare. Accedit quod de se indecens sit fœminam tale ministerium exhibere: atq; adeo periculosum, ob occasionem immundiciæ, alienissimæ ab operatione mysterij sacrosanctæ Eucharistiæ.

SECUNDUM DUBIUM EST: An aliqua necessitas possit fa-

164

cere licitam Missa celebrationem sine ministro. Ad quod respondetur: si necessitas sit ordinaria & continua: ut cum Sacerdotes heremita solus omnino & sine socio statuens vivere, ad sat faciendum præcepto de audienda Missa, vellet diebus festis celebrare solus iisdem diebus: tunc opus esse Papæ dispensatione, præsertim cum necessitas civilis, quæ sit ex voluntate propria: ideoque non habeat de se vim excusandi ab observatione communis consuetudinis Ecclesiæ: cui repugnantem viuenti modum nõ debuit instituire propria tantum voluntate. Sin autem necessitas sit extraordinaria raro contingens, & notabilis: qualis est diei festi magnæ solemnitatis aut dandi moribundo viaticum aut quid simile, videri potest locum esse excusationi in hac re, sicut est & regulæ. Necessitas non habet legem: quæ procedit maxime in lege humana: cuiusmodi est consuetudo proposita. Et ita cum Soto in 4. diffin. 13. quest. 2. art. 5. ad 12. tenet Suarez disp. 87. sect. 1. in fine d'ys citatis. Additque cum eodem, si urgente necessitate oporteat Sacerdotem aut solū celebrare aut foemina administram adhibere, potius celebrandum esse absque ministro, quam foeminam ministrante: tum quia istud prohibitum est expresse, tum quia indecentius est, quam illud.

TERTIUM DVBIUM EST: Ad quod peculiariter teneatur ministrans Sacerdoti celebranti. Hoc Suarez tractat in sequenti sect. 2. Responso autem est, duplicem esse posse talem ministrum: vnum ex officio ratione ordinis, quo consecratus est ad ipsum ministerium, vt Diaconus, Subdiaconus alijque initiati minoribus ordinibus: alterum vero priuatim solummodo inseruientem & tanquam laicum. Quoad priorem ministrum autem, ipsum teneri ad observationem rituum, qui circa solemnem Missæ celebrationem sunt ab Ecclesiâ instituti, prout habentur in Missali aut Pontificali Romano. Quo circa vti debet vestibus sacris ab Ecclesiâ pro ministerio ipsius institutis, atque seruare caeremonias omnes ad illud pertinentes: siue in verbis siue in actionibus consistente. Quas leuiter omitendo peccat, non tamen mortaliter, si aliter scandalum & aliud quidquam mortaliter aggrauans: quia cum ministeriū ipsius in Missæ celebratione tantum sit accessorium, caeremonia ad illud spectans non est res adeo grauis, vt omisio eius in eadem celebratione, debeat mortalis censeri: nisi ea redundet in aliquem notabilem irreuerentiam Sacramenti, vt si Diaconus sponte omitteret aquam mittere in calicem: Subdiaconus nollet Epistolam legere: & sic de alijs id genus.

Quoad posteriorem ministrum vero, ipsum teneri curare de his quæ ipsi in ea re incumbunt: negligenter enim se in illis gerens potest in eadem peccare etiam mortaliter: vt cum per suam latam negligentiam est in causa vt Sacerdos pro vino aquam offerat. Item scire debet celebranti respondere secundum ritum ab Ecclesiâ præscriptum: alioquin enim peccaret vsurpando ministerium quod non nisi in episcopis potest præstare. Quamquam si casus adesset tantæ necessitatis, vt liceret Sacerdoti sine ministro celebrare, liceret quoque talem adhibere prius instructum sequi se dicentem verba responsionum, eique illa intimentem. Quod quidem minus est, quam celebrare absque vilo ministro, si quidem longe minus aduersatur vniuersali Ecclesiæ consuetudini: etsi quantum fieri potest, id quoque debet vitari, tanquam valde indecens: & alienum à communi ritui celebrandi, ad quem spectat vt Sacerdos nonnullis dictis alius ipso tacente respondeat.

SVM MARI PARS
SEC V N D A.

- 166 *Quæ sit Sacerdotis obligatio celebrandi Missam.*
- 167 *Pro quo tempore sit Sacerdotum obligatio celebrandi Missam.*
- 168 *Obligatio quotidie celebrandi quando contingat.*
- 169 *Ea non adstringuntur quem singuli Sacerdotes: laudabile tamen est ipsos quotidie celebrare.*
- 170 *Dies in quibus non est licitum celebrare.*
- 171 *Non est licitum eidem Sacerdoti eodem die pluries celebrare, exceptis aliquot casibus, & quibus.*
- 172 *Notanda de casu quo contingit vnum Parochum habere plures parochias.*

- 173 *Pars diei in qua licet Missam celebrari, est ab aurora ad meridiem, & quid aurora nomine significetur.*
- 174 *Exceptio diei Natiuitatis Domini: atque privilegij quo conceditur præuenire illud tempus, aut vltra illud disserre celebrationem.*
- 175 *Celebratio Missæ vt licita sit requirit locum sacrum, aliquot casibus exceptis.*
- 176 *Primus, cum intruenit licentia Episcopi.*
- 177 *Secundus, cum necessitas urget.*
- 178 *Tertius, cum habetur Papa privilegium: in quo quid sit considerandum.*
- 179 *De celebratione in Ecclesiâ polluta.*
- 180 *Varijs modis polluitur Ecclesiâ, quorum primus est, per homicidium voluntarium.*
- 181 *De secundo modo (qui est per sanguinis humani effusionem) notanda pro praxi.*
- 182 *Ad tertium (qui est feminis humani effusio) conditiones requiritæ: & quatenus conjugalis copula eodem contineatur.*
- 183 *Crimen in Ecclesiâ per petrarum, per quod ipsa polluitur, debet esse notorium.*
- 184 *De quarto modo, qui est per excommunicati, & quinto, qui est per pagani sepulturam in loco sacro.*
- 185 *Quatenus polluitur locus sacer ob sepultum in eo infantem mortuum sine baptismo.*
- 186 *De sexto modo per parietum destructionem: locum habens tantum in locis sacris consecratis: cum ceteri habeant, etiam in solummodo benedictis.*
- 187 *De ratione quæ cæmeterium pollui potest: quinq; præcedentibus modis: quodq; oratoria qua non sunt sacra, nec sine obnoxia pollutioni.*

De celebratione Missæ quoad circumstantiam temporis.

SECTIO III.

QUÆ hunc spectant trademus aliquot questionum explicatione.

PRIMA est, quam attigimus in præcedent. numero 46. & 47. An quis Sacerdos etiam si nec animarum curam habeat, nec beneficium Ecclesiasticum, teneatur Missam aliquando celebrare. De qua auctores in vtramque partem referunt Azor in 1. par. lib. 10. cap. 24. questio. 1. & Suarez tom. 3. in tertiam par. disp. 80. sect. 1. Qui re bene expensa, partem negantem indicat probabilitate non carere quidem: sequendam tamen esse partem affirmantem & in praxi consulendam: quia est magis pia ac tutior, nec obnoxia scandalo, quod Sacerdos dat nunquam celebrans, cum facile sit id haberi pro signo malæ conscientiæ & prauæ vitæ. Probatur vero eadem pars (quidquid sit de contraria) ex eo, quod in cap. Dolentes De celebr. Missarum, pœna suspensionis quibusdam Sacerdotibus imponatur, ob quædam delicta: quorum vnum est, quod vix in anno quater celebrarent. Itemque ex eo, quod Concil. Trid. sess. 23. cap. 14. de reform. Episcopo præcipiat curare, vt Sacerdotes saltem diebus Dominicis & festis solennibus: si autem habuerint curam animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciant Missas celebrent. Vnde patet Ecclesiæ sensum esse, quod Sacerdotes quantumcumque simplices, non sint omnino liberi ab obligatione celebrandi Missæ sacrificium. Quod quidem apertius habetur ex eodem Concilio, in præcedenti sess. 22. cap. 1. cum Christum id ipsum præcepisse, dicendo Apostolus Lucas 22. *Hoc facite in meam commemorationem,* declarat his verbis. *Ac sub earundem rerum symbolis, Apostolos, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, vt sumerent tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus vt offerrent præcepit: per hæc verba, Hoc est corpus meum.* Vnde patet, quod vt singuli quique Apostoli, ad quos Christus ea verba dirigebat, eo præcepto obligati sunt: sic etiam obligari singulos Sacerdotes, etiam simplices, tanquam Apostolorum reuera in Sacerdotio successores: etiam si non sint in iurisdictione, sicut sunt ij qui curam habent animarum.

SECUNDA QUÆSTIO EST: Pro quo tempore obliget præceptum diuinum celebrandi Missam, Sacerdotibus impositum. Ad quam responderi potest, tale tempus videri in Concilio Trid. sess. 23. cap. 14. (per verba paulo ante citata)

deter-

166.

167.

determinatum ad dies Dominicos & festorum solemnium: respectuque eorum qui animarum curam habent; quoties id requiritur ut suo muneri satisfaciant. Quæ determinatio facta adeo suauius, non videtur censenda obligationem ad mortale inducere: ita ut ei contraveniens non peccet plusquam venialiter: imo & possit excusari omnino à peccato, si bona intentione ex aliqua causa rationabili iudicio prudentis, id faciat. Quamquam si in contraveniendo ita perleueretur, ut sine legitimo impedimento vix ter aut quater in anno celebretur, peccatum committetur mortale, prout citatur D. Thoma & Richardo Nauarrus docet in *Enchir. cap. 25. numero 88.* argumento eius, quod antereculimus ex cap. Dolentes, De celebr. Missarum. Nam suspensionis poena generaliter imposita, valde grauis est, & ideo grauem indicans culpam. Accedit quod moraliter vix contingat tanta omisso celebrationis Missæ, quin ea habeat scandalum adiunctum, non autem spirituale detrimentum notabile, aut periculum peccandi liberius, aut (quod pessimum est) affectum & voluntatem liberius peccandi. Vnde mihi probatur quod Azor in supra citata *questio. 1. §. Si quis* habet his verbis. Non absoluerem eum qui statueret nunquam per totum anni cursum Missæ sacrificium facere. Nec excusarem eum qui nunquam per annum sacrificat, ob impedimentum quod ex ipsius voluntate exiit, & pendet: nec item eum qui ideo nunquam per annum sacrificat, quod frequenter peccare soleat. Peccatum enim est voluntarium, & ideo illud cauere debet, & curare ut Missæ sacrificium digne offerre queat. Hæc ille.

168. TERTIA QUÆSTIO: An liceat Sacerdotibus quotidie sacrificium Missæ facere. Atque pro parte affirmante facit quod in cap. Visum, De consecr. dist. 1. habetur. Sicut nulla dies excipitur, quæ non pro viuientibus & pro quibuslibet necessitatibus Dominum deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium, preces in Missarum solemnibus Domino fundantur. Item quod in cap. Iteratur De consecr. dist. 2. dicitur: Iteratur quotidie hæc oblatio, licet Christus semel passus in carne per vnam eandemque mortis passionem semel saluauerit mundum. Pro negante vero facit, quod ex Innocentio Papa refertur in cap. Sabbatho De consecr. dist. 3. traditionem Ecclesiæ habere, isto biduo (intelligit biduum proxime præcedens Pascha, nempe diei Veneris & Sabbathi sancti) Sacramenta penitus non celebrari.

Solutionem autem, quam Suarez latius persequitur *disp. 80. sect. 2.* paucis perstringemus aliquod propositionibus. Prima est (in qua Doctores conuenire Suarez *ibidem dicto 2.* tangit) in singulis Ecclesijs Cathedralibus, Collegialibus, Parochialibus, aut Conuentualibus debere quotidie offerri sacrificium, si conueniens seu mediocri Sacerdotum sit numerus. Hæc probatur ex communi Ecclesiæ consuetudine: quam habere obligandi vim, satis insinuat in cap. Cum creatura, De celebratione Missæ. vbi Honorius tertius mandat vniuersis Prælati ne permittant se negligentia sic torpere, quin pro anniuersarijs defunctorum, & pro festo vel feria secundum temporum congruentiam, Missarum solemnium conuentualiter celebrari procurent. Esse vero obligationem sub mortali, intelligitur ex eo quod versetur in re graui: utpote multum pertinente ad commune bonum fidelium: cuius gratia prædictis Ecclesijs assignati sunt redditus ad sustentationem Ecclesiasticorum celebrantium diuina officia: qui non satisfacientes tali muneri, tanquam pernerse agentes scandalizant eos ipsos fideles, nisi habeant aliquod iustum impedimentum. Obnoxij vero tali peccato sunt maxime Ecclesiarum, qui tenentur curare ne eis sacrificia omnino desint.

196. Secunda propositio est: Singulos Sacerdotes, etiam si non teneantur, posse tamen seclusa prohibitione, aut alio impedimento speciali, quotidie Missam celebrare. Pro hac Suarez *dicto 4.* aliquot Patrum auctoritates adfert: addita hac ratione, quod quotidie celebrare nullo iure sit prohibitum: idque alias sit de se bonum. Quod posterius potest, quia quid illicitum esse dici tantum potest, vel quia prohibetur, vel quia est de se malum. Prius item patet: quia quotidie offerre Missæ sacrificium, cedit ad Dei cultum, quem illi perpetuo debemus: ita ut non immerito, eiusmodi oblationi

accommodari possit appellatio in regis sacrificij quæ habetur Danielis 12. Cedit item magis opere in bonum fidelium; qui solent plurimum nisi fructu oblationis tantæ efficaciam ad Deum reddendum sibi propitium in necessitatibus suis, quæ quotidianæ sunt. Quamquam, ut bene Suarez ipse monet, non sit ideo negandum, quin interdum bonum sit ex reuerentia, tale munus aliquo die intermittere: cum diuersæ sint personarum conditiones, & variæ diuisiones gratiarum Spiritu sancti.

Tertia propositio est: Duos esse dies anni in quibus non est licitum singulis Sacerdotibus celebrare Missam. Hæc probatur ex cap. Sabbatho De consecr. dist. 3. vbi dicitur Ecclesiæ traditionem habere biduo penitus Sacramenta non celebrari: sermo autem est de biduo præcedente proximè sanctum Pascha, nempe de feria sexta & Sabbatho maioris hebdomadæ. Atque quoad feriam sextam omnes in hac consentiunt, non autem quoad Sabbathum sanctum. Nam Suarez in *sine citate sectionis 2.* cum Soto in *4. dist. 13. questio. 2. art. 2.* existimat quoad idem Sabbathum, ius antiquum esse abrogatum quod Azor in *ante memorato cap. 2. 4. questio. 4.* cum Nauarr. in *Enchir. cap. 25. num. 88.* negat, & probabilius: quia memoratum ius ipsidem omnino verbis declarat, Ecclesiæ traditione, diuina eo die non celebrari, nec in præcedenti feria sexta. Neque assignari potest ius commune contrarium, aut vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quibus illud abrogatum sit.

Eandemque esse nunc rationem illud ipsum obseruandi, quæ fuit antiquitus (ne dicatur cessare cessante illius ratione) argumentum est non obsecrum: quod cum vigilia Pentecostes, & Sabbathum sanctum, officium solemne Missæ habeat simile: in illa assignetur Introitus pro Missis priuatis: eo quod nimirum sunt eo die permixta: nõ autem in hoc, in quod pariter fieri debuisset, si pariter esset tunc licita Missarum priuatarum celebratio. Nec enim apparet ratio disparitatis. Veruntamen quia prædictum ius est humanum, sicubi esset consuetudo in illo Sabbatho celebrandi, à viris etiam doctis & timoratis vspicata, isthic poteris censeri eisdem iuri derogatum ex parte. Item si casu occurrat necessitas exigens tunc Missam priuatim dici, id fieri poterit ex Prælati dispensatione, prout notat Azor, & quotidianus in ceteris præceptis humanis vsus ostendit.

Quod attinet ad feriam quintam maioris hebdomadæ, sunt qui negent liberum esse eo die singulis Sacerdotibus Missam celebrare; ob consuetudinem, quæ eo die ceteri Sacerdotes solent à suo Prælati sacrosanctam Eucharistiam sumere. Quam consuetudinem sicubi sit recepta, oblatio quominus ipsidem Sacerdotibus liceat eo die celebrare. Azor docet, in *sequenti questio. 5.* Suarez autem in *citata sect. 2. §. Superfluum* cum Soto in *4. dist. 13. qu. 2. art. 2.* & Nau. in *Enchir. cap. 25. n. 88.* tenet contrarium: quia cum nullum ius de iure quod oblatio celebrationis eo die, talis consuetudo censeri potest seruari tantum ex deuotione, non ex aliqua vi, quam habeat obligandi (ut patet ex facto virorum piorum eo die sine scrupulo celebrantium) nisi forte illius transgressio generatur sit scandalum pusillorum ob eorum ignorantiam.

173. QUARTA QUÆSTIO EST: An vni Sacerdoti liceat eodem die plures Missas dicere. Ad quod respondetur, non licere exceptis aliquot casibus. Textus enim quo id prohibetur est apertus, De consecr. dist. 1. cap. Sufficit Sacerdoti vnam Missam die vna celebrare, quia Christus semel passus est. &c.] Quibus verbis præceptum contineri indicant quæ inferius ibidem ponuntur. Qui pro pecunijs & adulatione secularium vna die præsumunt plures facere Missas non astimo euadere damnationem. Ad idem faciunt cap. Consultuisti & cap. Te referente, De celebratione Missarum. Facit & Ecclesiastica consuetudo quæ tanquam obligans seruatur. Obligationem autem eam esse sub mortali, nisi aliqua causa rationabilis excuset, satis indicant citata verba capituli Sufficit. Non astimo euadere damnationem.]

Casus autem exceptos Suarez in *citata disp. 80. sect. 3.* nouè refert, à diuersis traditos: ex quibus tres tantum approbat tanquam innoxios sufficere fundamento. Primus est diei Natalis Domini in qua die communi Ecclesiæ consuetudine singulis Sacerdotibus permittitur ut celebrent tres Missas. *Vide glossam ad citatum cap. Consultuisti, verbo Natalis diei.*

Secundus est, quando in festo valde solemniter necessitas exigat ut Missa dicatur pro defunctis, tanquam est vnus Sacerdos. Tunc enim censetur ratio sufficiens adesse, dicendi rursus Missam de die ipso solemniter praesertim cum nullus detur casus necessitatis tale quid agendi, de quo potius quam de eo, merito intelligatur illud quod in cap. Sufficit, De consecr. dist. 8. i. approbatur dicitur. Quidam tamen pro defunctis vnā, intellige Missam, faciunt, & alteram de die si necesse fuerit.

Tertius casus est: cum idem Parochus habet duas Parochias, nec commode potest habere coadiutorem, & in vtraque populus solitus est (quisque scilicet in sua) Missam audire. Notat vero circa hunc calum in fine eiusdem sectionis Suarez. Primo pari ratione dici posse tres Missas ab eo qui pariter habuerit tres Parochias: ac quae necessitas est celebrandi in duabus, eadem sit celebrandi in tribus.

Secundo: propositum casum non arctari ad dies festos in quibus est obligatio audiendi Missam: sed extendi ad dies quoque operarios: in quibus haec satis grauis causa datur: scilicet ut populus non priuatur opportunitate audiendi Missam, si confluere tunc audire, ac aegre careat tanti sacrificij fructu.

Tertio: praedictum Parochum in die Cœnæ Domini, monumentum erigere debere tantum in parochia principali: ad quam facile est conuenire eos qui ad aliam pertinent. Quod si inconsiderate crexerit, non aduertens se non posse vtrobiq; Sacramentum in monumento asseruatum sumere, eo, quod talis sumptio fiat, hostiæ particulâ admixtâ vino: ita vt frangatur in calicium naturale, impediens secundam sumptionem faciendam in altera parochia. Si, inquam, aliquid tale contingat: memoratus author hoc remedium praescribit: vt si errorem suum deprehendat ante priorem officij celebrationem, non mittat vinum in calicem, sed tantum hostiæ particulam quæ ei miscenda fuit. Sin autem deprehendat post idem officium iam expletum (atque adeo soluto naturali ieiunio sumptione vini) vt omittat officium in secunda parochia, & sanctissimum Sacramentum recondat in sacario. Inde enim impeditur ipsum sumere, perinde ac sumptio vini quo perfundendus est calix post sumptum Christi sacrosanctum sanguinem, impedit celebrationem secundâ per eundem eodem die, ex textu expresso in cap. Ex parte, De celebr. Missarum.

QUINTA QUÆSTIO EST: Qua diei hora licitum sit Missæ sacrificium offerre. Ad huius explicationem multa habet Suarez in ead. disp. 80. sect. 4. Responso autem est, quæ habetur ex Missali Romano in cap. De defectibus circa Missam occurrentibus in ministro, cum dicitur: Tempus debitum celebrandi est ab aurora vsq; ad meridiem communiter. Atque ex cōmuni Ecclesiæ consuetudine (cuius testis est consensus Doctorum, quorum plures commemorat Suarez) sic recepta, vt populus scandalizaretur tanquã de peccato graui, si abiq; causa iusta, quis praesertim, eret celebrare extra illud tempus. Vnde Concilium Trid. sess. 22. in decreto De obseruandis & vitandis in celebratione Missæ: Episcopis iniungit vt propositis pœnis caueant ne Sacerdotes, alijs quam debitis horis celebrent. Quæ hora non sunt alia, quam quæ in Missali indicantur: praesertim cum ad summum Pontificem alioqui frustra recurreretur pro priuilegio extra eas celebrandi, quod passim est in vsu apud viros timoratos. Si quis vero opponat ex cap. Noctē sancta, De consecr. dist. 1. Missas non esse celebrandas ante horam tertiam diei: respondendum est saltem quoad Missas priuatas ei decreto derogatum esse per contrariam consuetudinem.

Nota autem primo, auroræ nomine, Doctorum omnium consensu, vt Suarez testatur, debere intelligi, non quidem ortum solis, seu ascensum corporis solaris supra nostrum horizontem: sed initium crepusculi diei, seu primam solis irradiationem. Quod intellige moraliter nō autem mathematicè, ita vt illicitum non sit tale initium præuenire aliquantulum, vt vno quadrante horæ: quia in moralib. parum pro nihilo reputatur. Hocq; est, quod significat Franc. à Victoria, De Sacramento nu. 97. dum ait non esse necessarium punctualiter ipsum auroræ tempus expectare.

Nota secundo, propositam consuetudinem pati exceptionem in die Natalis Domini per illud, De consecr. dist. 1.

Noctē sancta Natiuitatis Domini Saluatoris, Missas celebrēt Presbyteri. Quæ verba an sint restringenda ad primam Missam, ita vt duas reliquas non liceat celebrare ante auroram, difficultas est: quam Suarez ibidem §. Tertio inquiritur, late persequitur: satis probabiliter definiens priuilegium illud ad omnes eiusdem diei Missas pertinere. Recte enim ponderat: quod paulo post ibidē statuatur, alijs temporibus Missarum celebrationes non nisi de die esse peragendas. Vnde intelligitur priuilegium diei Natiuitatis Domini in hoc non esse restringendum conditione aliorum temporum: sed potius (pro conditione scilicet priuilegij) interpretatione extendendum ad quamlibet eiusdem diei Missam saltem priuatam. Quod addo: quia in solemnibus consentaneum est conformari institutioni, de qua diuus Thomas 3. par. quæst. 82. art. 1. ad 2. vt prima Missa de nocte, post mediam noctem dicatur, secunda in aurora, & tertia in plena die.

Non obstat vero antedictis, quod in prima Missa Natiuitatis Domini dicatur, *Communicantes, & Noctem sacratissimā celebrantes*: Non item in duabus reliquis: sed *Communicantes, & diem sacratissimum celebrantes*: quia in diuini officij recitatione verba non referuntur semper ad tempus in quo dicuntur, sed ad illud pro quo representando & commemorando dicuntur. Vnde etiam si in prima Missa dicatur, *Et noctem sacratissimum venerantes*, tamen nemo negat, quin talis Missa priuata dici possit in plena diei luce.

Nota tertio: ex priuilegio celebrari posse: tum ante auroram, tum post meridiem: quale diuersis religionibus à diuersis Summis Pontificibus concessum refert Azor 1. part. lib. 10. cap. 25. quæst. 5. quod vt plurimū determinatur ad vnā vel ad duas horas: siq; detur sine determinatione, vt addit Azor, existimandum est Papam nolle cōcedere pro tempore quod est à media nocte ad aurorā: vel à meridiem ad noctem: sed concedere cum determinatione qua magis communiter ipse vtitur: nempe vnus horæ.

Cæterum potest, prout Suarez expressit, tale priuilegium Episcopus dare in particulari casu ex rationabili causa: quia ordinario iure tale quid ei competit, tanquam requisitum ad pastorem suorum curam. Dare vero tale generale, est solius Papæ profumma sua potestate.

De celebratione Missæ quoad circumstantiam loci.

SECTIO IV.

CELEBRATIONEM MISSÆ requirere locum sacrum, est cōmuni Doctorum consensus. prout Suarez expressit disp. 81. initio sectionis tertie: nec immerito: id enim aperte habetur: tum ex alijs auctoritatibus quas idem Suarez adfert, tum ex cap. Sicut, cap. Missarum, cap. Hic ergo, cap. Nullus presbyter, & cap. Clericos, De consecr. dist. 1. prima, & ex Concil. Trident. sess. 22. in decreto De obseruandis & vitandis in celebratione Missæ. Atque rationi consentaneum id esse, dubium non est: quia facit ad reuerentiam sanctissimo Sacramento debitam & ad fidelium deuotionem augendam. Vbi aduerte loci sacri nomine, iuxta antiquos illos canones quidem, significari Ecclesiam consecratā: iam tamen vsū obtinuisse, vt eo significetur quoque Ecclesia benedicta, si fundata sit auctoritate Papæ vel Episcopi ad Sacramenta administranda, & cætera necessaria adfuerint. Pro quo facit, quod ex cap. finali, De consecr. Ecclesiæ, glossa deducit, ad verbum, *Non consecrata*: Ecclesiam non cōsecratam eodem priuilegio gaudere, quo consecratam. Aduerte præterea peccatum quidem mortale esse de se, in loco non sacro Missam celebrare, iuxta illud, quod in fine prius citati cap. Hic ergo, habetur in tali loco non ritè celebrari: itemque illud, quod in sequen. cap. Nullus Presbyter, id ipsum prohibetur sub pœna suspensionis à Sacerdotio, attamen aliquot casus dari, in quibus est excusatio.

Primus est, cum interuenit licentia Episcopi. Pro quo faciunt hæc ante citati cap. Missarum, verba: In locis ab Episcopo cōsecratis, vel vbi ipse permiserit, & ista sequentis cap. Hic ergo: In alijs locis sacrificari & Missas celebrari non licet, nisi in his quibus Episcopus iusserit. Sed nota quod post Nauarrum in Enchir. cap. 25. numer. 81. & 82. habet Suarez in

eadem

172

173

174

174

175

176

eadem sect. 3. §. Secundo obseruandum: facultatem Episcoporum danditalem licentiam restrictam esse in Concilio Trident. sess. 22. dum in decreto De obseruandis & euitandis in celebratione Missæ percipit Episcopis, ne patiantur in priuatis domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinarijs designanda & visitanda, sanctum hoc Sacramentum à secularibus aut regularibus quibuscunque peragi. Quocirca, vt *idem author addit*, non potest tunc Episcopus concedere alicui Sacerdoti liberam facultatem faciendi Missæ sacrum vbi voluerit cum altari portabili, etiam intra propriam diæcesim. Nec item potest sine necessitate aut alia iusta causa, dare facultatem celebrandi Missam in loco honesto quidem, beneque parato; non tamen ad diuinum tantum cultum dedicato, sed in communes vsus statim conuertendo. Tam enim hoc quam illud aduersatur Concilij præcepto paulo ante proposito.

Quamquam tamen, quia non est consentaneum existimare decretum illud tam rigidum esse, quin eo nõ obstante, Episcopus retineat necessariam sibi in pastoralis regimine potestatem rationabiliter cum suis subditis in casu necessitatis dispensandi circa ius commune Ecclesiasticum, de quorum numero est id ipsum decretum. Quia inquam id ita est, adhuc potest Episcopus rationabili de causa in casibus particularibus licentiam dare celebrandi in loco apto, & honesto: etiam si non deputato ad diuinum tantum cultum. Atque ita vsus habet, sitque sine scrupulo. Debet vero talis locus aptus esse, quia si inceptus sit, nullo titulo licet in eo celebrare: vt in mari vel flumine propter periculum effusionis sanguinis Christi. Debet quoque esse honestus, vt seruari possit reuerentia tanto Sacramento debita.

177. Secundus casus exceptus, est necessitatis, iuxta cap. Concedimus, De consecr. distinct. prima; per quod conceditur in itinere positus, si Ecclesia defuerit, sub dio, siue in tentorio, si tabula altaris consecrata reliquumque sacrum instrumentum ad id officium pertinentia adfuerint, Missarum solemniter celebrare. Nec obstat quod is canon sit tantum Concilij provincialis; puta Triburiensis in Germania. Nam D. Thomas in eandem sententiam proposita verba adfert 3. par. quæst. 83. art. 3. ad 1. eo quod, vt *probabile est*, iam tunc is esset communi vsu receptus: sicut & nunc est, cum altare erigitur ante fores oratorij angustioris, ad quod deuotionis gratia tanta multitudo confluit, vt plurimi alias nequeant Missam audire, atque cum in bello, sub dio seu in tentorio Missa celebratur. Cæterum quamuis in hoc casu cum necessitas præuidetur non sit præmittenda licentiæ petitio ab Episcopo, cum commode fieri potest: tamen cum non potest, sola necessitas sufficit, iuxta illud tritum. Necessitas non habet legem. De his Suarez, alij citatis disput. 81. sect. 3. §. Tertia exceptio.

18. Tertius casus est, cum habetur priuilegium Papæ celebrandi in quocunque loco cum altari portatili: quale est fratrum Prædicatorum & Minorum de quo in cap. In his De priuilegijs. Nota autem duo, quæ Suarez habet in fine eiusdem sectionis. Prius est, quod cum eius generis priuilegium sit reuocatum per Concil. Trident. in antememorato decreto (dum scilicet præcipit Episcopis ne patiantur priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, aut oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata sanctum Missæ sacrificium à secularibus aut regularibus quibuscunque peragi) nõ licere vti eo, nisi sit renouatum. Posterius est, in tali priuilegio considerandum esse maximè, dirigaturne tantum ad personas Religiosorum, an ad loca ipsorum. Nam illo modo concessum, non extenditur ad alias personas, hoc vero modo concessum, extenditur. Sic inquit ille, priuilegium post Concilium Trident. nostræ Societati concessum, vt Presbyteri eius in missionibus vti possint altari portatili vbi que gentium, ibique Eucharistiæ Sacramentum ministrare, non extenditur ad alios, etiam si socij sint itineris: ita vt ij nequeant virtute talis priuilegij eodem altari portatili Missæ sacrum facere. Priuilegium vero eidem Societati concessum vt in domibus ipsius, Missa dici possit in priuato oratorio à Prouinciali approbato, sine alia approbatione Episcopi, & non obstante Concilio Trident. extenditur ad alios: ita vt in eo loco Missam dicere possint non tantum

Religiosi Societatis: sed etiam quilibet alij Sacerdotes. Et ratio est: quia eiusmodi priuilegium tale est vt locus per Prouincialem approbatus, perinde censeatur approbatus absolute, ac si per Episcopum approbaretur; prout indicant verba, Absque alia Episcopi approbatione.

De celebratione Missæ in loco sacro polluto: & de modis quibus talis pollutio contingit.

179. SVperest monendum perinde peccatum esse mortale in loco sacro polluto antequam purificetur Missam celebrare, ac in loco non sacro, Doctorum omnium consensu: vt Suarez in sequenti sect. 4. §. His positus testatur: addita hac ratione; quod eo pollutio sit prohibitio quædam Ecclesiasticæ iuris, ne Missæ sacrum aliave officia diuina fiant in tali Ecclesia. Quæ prohibitio cum sit & iusta, & in re graui, vt potest pertinere ad reu. ventiam diuinorum, censenda est facta sub mortali. A quo tamen, sicut & ab eo cui obnoxius est celebrans in loco non sacro, excusatur licentia Episcopi data rationabili de causa: tum necessitas notabilis; non tantum accedente eadem licentiâ, sed etiam absque ea; si sit necessitas adeo urgens vt non patiantur ad illum pro ipsa licentiâ recurrere. Hæcque ratione Suarez ibidem censet à peccato excusari Sacerdotes qui nequeunt comode Missam alibi dicere, necessitate compulsi dicunt in locis in quibus sepulci sunt hæretici: etsi quamprimum possunt, debeant ad Episcopum suum recurrere pro licentiâ obtinenda. Id enim postulat Episcopale regimen cui subiiciuntur. Consequenter idem Suarez probat ex celebratione Missæ in loco violato, nullam censuram Ecclesiasticam incurri nec irregularitatem. Additque deinde si Ecclesia dum in ea sit Missæ sacrum violetur, sacrificantem si inchoauerit canonem debere Missam absolueri; alias debere cessare quousque reconcilietur per aquam cum vino & cinere benedictam, ex cap. Proposuit, De consecratione Ecclesiæ & altaris. Quæ reconciliatio fieri potest per Episcopum proprium, aut per alium Episcopum de proprij licentiâ: per simplicem Sacerdotem autem non nisi de Papæ licentiâ iuxta, cap. Aqua, De consecr. Ecclesiæ & altaris.

Porro modos quibus Ecclesia polluitur idem Suarez ad sex numerat: sicque explicat, vt nihil nobis reliquerit de necessitate addendum. Primus igitur est, per homicidium voluntarium & iniuriosum in Ecclesia commissum, iuxta cap. Si motum, De consecr. distinct. 1. & cap. Proposuit, De consecr. Ecclesiæ. Per illud autem quod dicitur, voluntarium, excluditur homicidium casu, aut ex amentia, per peritiam, cum non sit voluntarium: per illud vero quod dicitur, iniuriosum, excluditur commissum in defensione cum moderatione inculpata tutelæ. Per illud demum quod dicitur, in Ecclesia commissum, excluditur homicidium, cuius causa etiam iniuriola, data est extra Ecclesiam quantumuis mors in hac contingat: itemque homicidium cuius causa iniuriola data est quidem in Ecclesia: sine effusione tamen sanguinis (cum qua sequeretur modus violationis de quo proxime diceretur) sed mors secuta est extra Ecclesiam: vt fieri potest cum aliquis nefarius vino consecrando immiscet aliquid veneni, vt illius sumptione Sacerdos enecetur, qui domum rediens ibi moritur: Tam hoc, quam illud ex eo patet, quod in neutro casu possit simpliciter dici commissum homicidium in Ecclesia.

Atque ex his intelligere licet, ex strangulatione hominis in Ecclesia, etiam si fiat absque sanguinis effusione, Ecclesiam ipsam pollui, cum sit verum homicidium quod ita perpetratur. Vnde si Iudex aliquem faceret suspendi in Ecclesia (secus si supra eam in tecto aut extra eam in pariete) ea pollueretur. Nec obijci potest tale homicidium non esse iniuriosum, vt potest quod, prout supponimus, patitur is, qui illo dignus est. Nam hoc non obstante ei sit iniuria, si priuandus ipsum iure quod habet ne ibi supplicio afficiatur. Si quæras, an hæc procedant si quis in odium fidei Catholice occidatur in Ecclesia. Respondet bene Suarez procedere ratione malitiæ occidentis. Et patet: quia tunc quoque verum est in Ecclesia committi homicidium voluntarium & iniuriosum.

180. Secundus modus est: per sanguinis effusionem iuxta cap. Eccle-

Ecclesiis, De consecr. dist. 1. & cap. Si Ecclesia, De consecr. Ecclesie. De quo Suarez sequentia monet notanda pro-
 praxi. Primum est: ex communi Doctorum consensu talem
 effusionem debere esse voluntariam & iniuriosam, perinde
 ac homicidium, de quo ante dictum est: adeo ut Ecclesia
 non sit censenda polluta per sanguinis effusionem casua-
 lem, aut naturalem, aut medicinalem licitam, aut causatam
 ex defensione cum moderamine inculpatae tutelae. Secun-
 dum est, Paruam sanguinis quantitatem non sufficere ad
 Ecclesie violationem. Quod probatur, quia sanguinis effu-
 sio significat copiosum illius fluxum: vt glossa ad cap. Cum
 illorum verbo Effusionem sanguinis De sententia excommunic. habet
 congruenter capitulo Reuertimini in fine, i. 6. quæst. 1. Cum
 autem quantitas sanguinis magna est, & illius effusio pro-
 uenit ex actione iocosa (de proueniente ex aperte volunta-
 ria & iniuriosa constat ex dictis) expendendum esse pro-
 ueniatne ex ea inuoluntarie omnino, an vero voluntarie
 sufficienter ad hoc vt talis effectus possit censerī in sua cau-
 sa voluntarius: sicut potest quando actio fuit periculosa nec
 alibi est cura debita cauendi effusionem ipsam sangui-
 nis, que iniuriosa est, & patienti illam, & Ecclesie: ac per
 consequens est ad huius pollutionem sufficiens. Tertium
 est, Iusmodi violationem contingere ex eo quod quis
 vulnus graue in Ecclesia inflixerit quantumcumque intra
 illam sanguis non effundatur. Nam ex cap. Proposuit De
 consecr. Ecclesie, ad eam sufficiunt vulnera: vt pote de qui-
 bus ibidem mentio fit effusione sanguinis omnino taeta.
 Non item contingere cum actio voluntaria quidem &
 iniuriosa fuerit, sed sine vulnere aut sanguinis effusione.
 Quartum est. Eadem violationi obstat, quod sanguis effu-
 sus non attingat parietem, aut parietem Ecclesie: ex-
 ceptus linteo aut vase: quoniam illi non imponitur ob ta-
 lem actum, sed ob inflectionem vulneris, causatiuam
 effusionis sanguinis in loco sacro perfectam, vnde sequitur
 locum sacrum pollui, si quis existens extra eum actu lapi-
 dis aliquem in illo existentem vulneret: quoniam actio in-
 flexionis vulneris in eo perficitur: non item si e contrario in
 loco sacro existens, tali actu vulneret existentem extra
 eum: in quo actio quidem inchoatur sed non perficitur.
 Quintum est: idem in hac re sentendum esse de illicita pro-
 prii sanguinis ac de aliena effusione, quia etiam illa respectu
 sui ipsius non sit proprie iniuriosa, est tamen iniqua & ini-
 uriosa Deo atque Ecclesie. Vltimum est: Probabile videri
 quod attingat Victoria De sacramentis. nu. 99. nisi percussio
 illa grauis sit, vt sufficiat ad peccatum mortale, etiam con-
 tingat sanguinis copiam effundi, Ecclesiam non pollui. Nam
 peccatum veniale tanquam venia dignum, reuerentia loco
 sacro debita, non aduersatur adeo, vt illius sanctitatem tol-
 lere censerī debeat.

182. Tertius modus est, pro quo faciunt cap. Ecclesie De consecr.
 dist. 1. & cap. Si Ecclesia, De consecr. Ecclesie, per effusionem semi-
 nis humani, id est, cuiusque hominis siue viri, siue feminae
 siue clericici, siue laici, & siue fidelis, siue infidelis: vt bene no-
 tat Nauar, in Enchir. cap. 27. num. 251. Ex communi autem
 Doctorum consensu, vt Suarez testatur in citata disput. 81.
 sect. 4. requirit primo, vt effusio sit voluntaria & illicita: ita ut
 per inuoluntariam in loco sacro contingentem, is non pol-
 luatur. Secundo vt sit in aliqua quantitate prout indicatur
 ipso nomine effusionis: ita ut ex vniui aut alterius gutta
 fluxu non censetur Ecclesia pollui. Tertio, vt talis effusio
 fiat intra Ecclesiam: ita ut ea non polluat, per factum
 extra illius parietes aut supra tectum aut in campanili,
 aut infra pauimentum in cauea aliqua subterranea.
 Quod si contingat in ianua: Suarez loco citato col. 9. bene
 monet Ecclesiam violari pollutione contingente in inter-
 iori ianua parte, in qua porta Ecclesie clauduntur: non
 tamen contingente in exteriori parte. Quarto vt eadem
 sit illicita, siue fiat per pollutionem, siue per quantum-
 que copulam illicitam. Est enim iura absolute loquantur
 de seminis effusione: merito tamen intelliguntur ac illicita,
 quia durum est, vt per actum de se honestum ac licitum
 Ecclesia polluat. Vnde, vt ante habitum est, ne qui-
 dem per homicidium polluitur si licite ibi perpetratum sit.

Quocirca idem Suarez ex tribus diuersis sententiis de

difficultate, An per copulam coniugalem factam in Eccle-
 sia; ipsa polluat, illam amplectitur quæ distinctione v-
 tens, asserit per talem copulam illicitam ac iniuriosam factam in
 Ecclesia, ipsam pollui: quia effusionis seminis per talem cop-
 ulam, eadem ratio est ac filium illicitarum, quæ ex loci
 circumstantia sunt sacrilega. Negat vero pollui, si copula
 eiusmodi excusetur à peccato mortali: quia non apparet ra-
 tio cur ob eam (cum sit actus de felicitate, & qui potest cum
 reuerentia & timore Dei exerceri) censetur Ecclesia im-
 posita pollutio.

Tunc autem excusatur à mortali, cum ad eam humana
 necessitas vel fragilitas compellit: vt contingere potest cum
 propter obfidionem aut aliquod crimen, coniuges cogun-
 tur longo tempore manere in Ecclesia; cui nullus locus ad-
 iunctus est, vbi possint extra eam dormire. In quo casu dari
 exculationem à mortali (ac proinde Ecclesiam non pollui)
 ex eo docetur; quod homines ob humanam fragilitatem
 non sint obligandi ad rem tam difficilem quam est conti-
 nentia in longum tempus continuata, idque in occasione
 tentationis cui obnoxij sunt coniuges familiarissime coha-
 bitantes. Adeo ut exponatur periculo pollutionis mortalis:
 nisi vitantur coniugio tanquam remedio ad id instituto.
 Quod adhibere in Ecclesia, quando nullo modo potest
 alibi, non est facere illi iniuriam, cum talis actus sit de felici-
 tate & vsurpetur ob Dei timorem, in finem cauendi pericu-
 lum mortaliter peccandi.

Postremo idem tertius modus requirit, vt ipsa seminis
 effusio sit notoria: quod ex communi sententia aliquot in
 eam citatis Suarez sect. 4. col. 6. refert: & in confirmationem
 addit. Tum cap. Significasti, De adulteris, in quo per adul-
 terium Ecclesia declaratur polluta: quoniam adultera cri-
 men facta est publice. Tum hanc rationem, quod si per pec-
 catum occultum Ecclesia pollueretur, ea reconciliari non
 posset, quoniam ipsa reconciliatio talis pollutio prodere-
 tur: quod non est intentionis Ecclesie: vt nec solemne
 penitentiam imponi pro peccato occulto. Quæ ratio cum
 pariter locum habeat in præcedentibus modis, habebit &
 proposta conditio; qua crimen notorium esse oportet ad
 inducendam pollutionem loci sacri in quo ipsum commit-
 titur. Eaque est Nauarri doctrina in memorato num. 25.
 quam sic temperandam iudicat; vt si crimen quod prius fu-
 it occultum postea fiat notorium: ex tunc, non autem antea,
 locus sacer in quo perpetratum est, pollutus effici censetur.
 Crimen autem illud notorium censerī potest, cuius noto-
 ritia comuniter in plebe seu parochia habetur: aut quod
 iuridice comprobatur est per criminosis confessionem vel
 aliorum sufficiens testimonium ad faciendam publicam fi-
 dem: vel per talia iudicia, quæ prædictis testibus æquiuale-
 ant ad faciendam moralem certitudinem. Cuiusmodi est, si
 vir & femina conuincantur in Ecclesia habuisse idem cu-
 bile, simul noctem sic transigisse.

184. Quartus modus est: per sepulturam excommunicati. Ec-
 clesiam enim si in ea fidelis excommunicatus sepeliatur
 violari, est omnium, prout notat Suarez in ead. sect. 4. col. 7.
 consensus, per cap. Consultuisti, De consecratione Eccle-
 sie vel altaris. In quo fit quidem tantum mentio cæmeterij:
 sed maiori ratione ipsum censetur ad Ecclesiam pertinere
 in hoc negotio, in quo hæc est principale, & illud est tantum
 ei accessorium ex cap. Vnico, eodem titulo in 6. Procedit
 autem modus iste solummodo quoad nominatim excom-
 municatum, & notorium Clerici percussorem ob privilegi-
 um Concilij Constantinensis, quo fidelibus permittitur cum
 cæteris excommunicatis communicatio tam in diuinis
 quam in humanis. De quo vide antedicta lib. 1. capit. 9.
 & 10.

Quintus modus est per sepulturam pagani seu infidelis:
 De consecr. dist. 1. ca. Ecclesiam in qua paganus sepultus est
 non liceat consecrare (intellige cum glossa, non eiccto inde
 cadauere) neque Missas in ea celebrare, sed iactare foras &
 mundare oportet. Aduerte autem ex decreto comprhen-
 di infantes qui moriuntur sine baptismo, cum sint de paga-
 norum seu infidelium numero, vt manifestum est. Aduerte
 secundo, extendi ad hæreticos, & credentes, receptatores,
 defensores vel fautores ipsorum per cap. 2. De hæreticis
 in 6. §. 1. In cuius fine habetur: Et locus ille (sermo scilicet sacro

n quo sepultus fuerit aliquis ex praedictis perpetua careat sepultura.

Advertet tertio, quod Suarez in sequenti col. 8. ex aliis habet, de infante mortuo sine baptismo. Si existens adhuc in matris mortuae utero sepeliatur cum ea, locum sacrum inde non polluit, quia factus in eo status, non reputatur tanquam persona distincta sed tanquam matris pars. Excipit, nisi contingat infantem ipsum vivere in utero matris mortuae, & omnia huius apertione, siue ex negligentia, siue ex malitia, vivus cum ea sepeliatur, sicque intereat in Ecclesia: quia ideo polluetur, cum sic homicidium in ea vere committatur: quia quoad vitam infans non reputatur pars matris, ut nec quoad animam ex qua vivit.

186.

Sextus modus, improprie dicitur, cum potius sit destructio, quam pollutionis, est per parietum combustionem vel destructionem talem, ut eos reedificari oporteat, iuxta ca. Ecclesias, De consecr. dist. 1. & cap. Lignis, De consecr. Ecclesiae vel altaris. Et ratio est: quia sublatis parietibus consecratio tollitur, tanquam in illis fundata, ob linitionem & cruces, ex quibus illa pendet, expressas in eis. Quia de causis tecti Ecclesiae & parietes integri manent, manet & consecratio ex citato cap. Lignis. Idem iudicandum est, cum subinde aliquid de parietibus ipsis destruitur & restitueretur, quamdiu illi secundum maiorem sui partem manent: nec enim perire consecrationem, ob minorum superadditam: quia in hac re (argumento ca. Vnico, De consecr. Ecclesiae in 6.) minus & accessorium non trahit ad se maius & principale: sed contra. De hoc plenius Sylvestri in verbo, Consecratio 2. quest. 4.

Notat autem differentiam quam idem insinuat inter hunc modum & praecedentes: quod hic locum habeat tantum in loco consecrato, praecedentes vero habent etiam in benedicto tantummodo, prout colligitur ex cap. Consulisti, & cap. Si Ecclesia, De consecr. Ecclesiae vel altaris. Ratio vero est: quod ex parietibus pendat quidem consecratio iuxta iam dicta; non tamen benedictio, quia id quod benedicitur est loci solum, ut patet ex cœmiteriis.

187.

Quorum benedictione non esse ablimilem benedictioni Ecclesiae, significatur in cap. Vnico, De consecr. Ecclesiae in 6, cum statuitur, polluta Ecclesia, cœmiterium illi cõtinguum pollui: non contra, polluto cœmiterio pollui Ecclesiam: quia accessorium sequitur principale, non contra. Secundo, cœmiterium sanctum ab Ecclesia, non pollui ea polluta. Tertio, si sint cœmiteria distincta, licet sint ita coniuncta ut solo pariete dividantur, vno polluto non pollui alterum, etiam si per portam intermediam ex vno ad alterum pateat accessus. De qua porta Suarez loco. cit. monet, si spatium quo continetur sit utriusque cœmiterio commune, illud ex eis pollui in cuius propinqua medietate, tanquam ad illud atinente, crimen committitur: sin committatur in utraque medietate utrumque pollui. Quod si porta ipsa sit vnius tantum eorum propria, id ipsum tantum pollui.

Ceterum haec dicta non extendi ad oratoria aliave loca, nec consecrata nec benedicta, consequens est ex eo, quod ante memorata iura sint concepta tantum de locis consecratis aut benedictis: quod ibidem quoque notat Suarez.

SVMMARII PARS TERTIA:

- 188. Necessarium est altare ad Missae celebrationem: quod esse potest aut fixum aut portatile: sine quo in altero celebrare peccatum est mortale.
- 189. Ex qua materia & quantitate magnitudinis debeat esse altare.
- 190. De eiusdem consecratione & mystica significatione: & de difficultate, an ad talis consecrationis substantiam pertinet, ut in eo ponatur requisitus.
- 191. De altari in ordine ad locum in quo erigitur, si fixum sit, aut assumitur ad celebrandum, si sit portatile.
- 192. Per eorum fractionem, altare tam portatile quam fixum amittit consecrationem: & fixum adhuc per tabulam consecratam remotione a structura cui superponitur: Ecclesia vero nullam in eadem facit iacturam consecrationis.
- 193. Cuius auctoritate edificari possit altare.

194. De palli seu mappis necessariis in altari ad celebrationem Missae.

195. De corporali, quale esse debeat.

196.

De lucerna ardente requisita in altari tempore celebrationis Missae.

197. De Missali & cruce item requisitis.

198. De calice & patena cum altari requisitis ad celebrationem Missae, ex qua materia esse debeant.

199. In eis consecratio cessat per ipsorum fractionem. An etiam per ipsorum deaurationem.

200. Quando calix amittat consecrationem per separationem cuppae a pede.

201. Consecratio vasis in quo sacra hostia ad populi communionem consecratur & conservatur, esse potest sine christianis ynditione.

202. Quares sacra omnes possunt tangere, & quas non possunt.

203. In horum possessionum numero est corporale: & a quo ipsum levari debet.

204. Illicitum est ad usus profanos uti rebus sacris: & de prohibitione ne motui obliuiantur sacra pallia.

205. Res sacras, ne quidem amissa consecratione, reducere licet ad usus profanos: & quares ex possessione possunt sacra fieri.

206. Que in Missa concurrant ad illius constitutionem, utrumque verbarum facta.

207. Obligatio recitandi omnia, qua ritus celebrandi continet in Missali: quod quae est sub materialia quo excipit, non modo in consecratione sed etiam materia leui: as: & quomodo.

208. Sine obligatione dicendi Missam, quae pro die in Missali praescribitur: & quid agendum cum aliquid est omittitur.

209. Non licet verba addere ad ea quae praescripta sunt in Missali dicenda celebrando Missam: & quando talis additio peccatum sit mortale.

210. Virritus in Missali per scriptum debet sub peccato servari sine diminutione aut additione quoad verba, ita & quoad ritum seu caeremonias: & quatenus tale peccatum sit mortale.

211. Quatenus Papa dispensatione, aut necessitate urgente, possit ab eo excusatio esse.

212. Modus per observandi que ad ritum celebrandi spectant.

213. Documenta a iuribus de defectibus contingebus in Missae celebratione.

De altari necessario ad celebrationem Missae.

SECTIO V.

Altare necessarium esse ad celebrationem Missae, multorum Patrum autoritate Suarez ostendit dist. 8. sect. 5. Ratio vero patet: quia celebratio ipsa Missae instituitur ad conficiendum & offerendum novae legis sacrificium consecratione Eucharistiae. Igitur pro communi ratione sacrificii, illa requirit altare. Quod potest esse duplex, vnum quod in cap. finali De privilegio in 6. viaticum dicitur, & vulgo portatile: eo quod possit de loco in locum transferri. Alterum quod dicitur stabile seu fixum, eo quod a loco in locum non movetur. Constat autem vno integro lapide (qui mensa altaris dicitur) illis lapidibus superaedificato. Idque interdum est consecratum: & tunc in eo celebrare licet sine altari portatili. Interdum vero non est consecratum, & tunc ad celebrandum in eo, altare portatile (quod nequit esse non consecratum) est necessarium: quia peccatum est mortale celebrare Missam absque altari consecrato: ut a Doctoribus receptum esse Suarez loco citato col. 5. notat. Pro quo facit consuetudo, qua nec Episcopus nec Papa solet in ea dispensare. Id enim ostendit magnam illius gravitatem, atque adeo sufficientiam ad mortale.

Notandum autem est primo, quodcumque altare consecratum debere esse lapideum, iuxta cap. Altaria. De consecr. dist. 1. ideoque portatile sicut nequit esse non consecratum, ita nec esse non lapideum: etsi nihil obstat, quin habeatur inclusum in lignea aut alterius materis tabula. Non consecratum altare vero, potest esse ex ligno. Immo, ut Suarez loco citato sub initium monet, nec necesse est in altari fixo consecrato totum eius edificium lapideum esse: sed quo ad partes remotiores ligneum aut terrum esse posse, dummodo superiorum est, quae sola consecratur, sit lapidea. In altari autem portatili est

necess.

necessario curandum, ipsum tantæ longitudinis & latitudinis esse, vt capere possit pedem calicis & patenam cui hostia consecrata superponitur. Quamquæ ex communi Doctorum sententiâ, vt aliquos commemorat Suarez ibidem, satis est, vt quoad eorum partem maiorẽ super illud collocari valeant firmiter, & sine vilo periculo cadendi.

190. Notandum est secundo, ad consecrationem altaris duo requiri, vñctionem chrismatism, & benedictionem Sacerdotalem, vt habetur expresse in cap. Altaria secundo, De consecr. dist. 1. his verbis: Altaria placuit non solum vñctione chrismatism, sed etiam Sacerdotali benedictione sacriari.] Quæ benedictio fit partim aquæ benedictæ asperzione, partim signo crucis, & partim certis orationibus, quæ habentur in Pontificali. Solum autem Episcopus potest consecrare altare, ex cap. Quatuor, dist. 68. cap. Nullus Presbyter secundo, De consecr. dist. 1. re. si possit Papa id simplici Sacerdoti committere: quia illius prohibitio tantum est de iure canonico, cui Papa non subicitur, sicut eo inferiores Episcopi subiciuntur: qui proinde non possunt illam suam potestatem committere non Episcopo: cum ius commune talem solis Episcopis permittat.

Cæterum altare lapideum significat Christum, iuxta illud ad Ephes. cap. 2. Superedificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu,] atque iuxta illud Apoc. 6. Vidi subtus altare animas interfectorum.] Vbi per altare Christum significari, habet ex D. Anselmo Bellarm in *tom. 1. cõprouer. controuersia 7. lib. 1. cap. 3. in fine*: quia Sanctorum Sacrificia, siue laudis, siue orationis, nõ placent Deo, nisi super eo altari ponantur, id est, per Christum offerantur. Ideo vero, *addit ille*, Sancti sub altari esse dicuntur, quia Christo inferiores sunt loco & dignitate, eiq; sua præmia referunt accepta, quoniam sub ipsius protectione vicerunt.

Porro difficultas est, An ad substantiam consecrationis altaris pertineat, vt ponatur in eo aliquæ Sancti reliquia. De qua Authores in vtramque partem Azor refert *1. par. lib. 10. cap. 27. quest. octaua*: affirmantemque sequitur per cap. Placuit, De consecr. dist. 1. concludens vbi sacræ reliquæ haberi non possunt, altaria nõ esse consecrata sine Papæ autoritate. Negantẽ vero Suarez in *supra citata col. 5. ap. probat*: iniquens citato canonico Placuit derogatum esse consuetudine, eo quod in tanta altariũ multitudine nõ potuerit comode illius præscripto satisfieri. Cui ita assensum, vt non lim negare eum dem canonem retinere vim suam obligandi in conscientia quando potest comode ei satisfieri. Moueor recepto vsu orationis, qua Sacerdos tangens altare dicit: Oramuste Domine Iesu Christe per merita Sanctõrum quorum reliquæ hic sunt, &c.] Quia vero impossibile non est obligatio: non obstat ille vsus quin altaris consecratio possit esse absque appositione reliquiarũ. Id quod Angelus in *verbo Altare § 3. confirmat ex rubrica*, in antiquis. M. flauibus præscribente, vt si reliquæ nõ fuerint, omitatur particula prædictæ orationis *Sanctorum quorum reliquæ hic sunt*.] De eo quod idem ibidem habet non esse ponendũ corpus Christi pro reliquiis, cum ex haberi nequeunt, vide Azorium in *sequenti quest. nona*.

191. Notandum est tertio, ad licitam celebrationem Missæ, nihil referre sine altare fixum, an portatile: dummodo sit consecratum, neque obstat circumstantia loci, iuxta doctrinam superius de ea traditam. Aduerte autem ad altaris fixi consecrationem, prout constat ex communi vsu Ecclesiæ, requiri vt ipsum sit erectũ in loco sacro, si non consecrato saltem benedicto: eaque de causa, vbi cumque est tale altare ibi, si cætera necessaria ad sint, potest licite celebrari Missæ sacrificium. Ac etiã polluto tali loco, polluitur ipsum altare: & vicissim hoc polluto, ille polluitur, prout ex Panormit. ad cap. Proposisti, De consecr. Eccles. vel altaris, habet Sylu. in *verbo Altare quest. 11. quia pollutio est totius loci sacri, etiam si crimen illam inducens, in vna tantum illius parte comitatur*. Quæ tamen in re aduerte porro, diuersam rationem de esse pollutione per destructionẽ parietis loci sacri (quæ proprie non est pollutio vt iam antea monimus, sed amissio consecrationis ob sublatum illius fundamentum) quia sicut ex euerfione parietis loci consecrati, necesse nõ est sequi euerfionẽ altaris in eo erecti: ita nec ex amissione consecrationis

per eandem euerfionem, sequi amissionem consecrationis altaris: adeo ut restauratis talibus parietibus, & interueniente saltem benedictione loci, possit Missa in illo altari celebrari absque alia Episcopi licentiã. Quoquidem habet etiam locum in altari portatili consecrato: itaut si locus sit sacer, liceat celebrare cum illo absque licentiã Episcopi, prout ostendit vsus communis consentaneus cap. Concedimus, De consecr. dist. 1. Non item si locus sacer non sit, vt satis constat ex antedictis de circumstantia loci ad licitam Missæ celebrationem requisita.

192. Notandum est quarto, commune esse vtrique altari, vt factum enormiter, consecrationẽ amittat, enormis autem fractio cenferur (prout habet Henriquez *lib. 9. cap. 28. § 1.*) quãdo nulla integra pars illius manet, quæ sufficiat ad capiendum pedem calicis & patenam sine periculo labendi, aut quando cornua quæ inunguntur fuerint fracta: aut quando signum sepulchri, seu repositoriij, in quo reliquæ sunt repositæ, amouetur loco aut frangitur, ex communi Doctorum sententiã: prout Henriquez ipse habet in *marg. lu. 1. & 2. aliquot citatis: quam Azor amplectitur in eod. in cap. 27. quest. 12.*

Peculiare est vero altari fixo, vt etiam si nihil iam dictorum in eo contingat, nihilominus amittat consecrationem per tabulæ lapideæ chrismate vñctæ, remotionem à reliqua altaris structura, cui illa superponitur. Pro quo textus est in cap. 1. cap. Quod in dubiis & cap. Ligneis, De consecr. Eccles. vel altaris. Quæ remotio (vt ex glossa ad illud cap. 1. & ex Palud. ac ex aliis Suarez habet *disput. 81. sect. 5. col. 4.*) non consistit in prædictæ tabulæ translatione de loco in locum: sed in separatione illius à structura cui superponitur: itaut si vtraque simul absq; separationẽ vnus ab altera transferretur, maneret consecratio: non item si tabula manente immota; à structura cui superponitur detraheretur aliquid, per quod fieret separatio.

Cæterum ex sic contingente amissione consecrationis altaris, Ecclesiam in qua erectum est non amittere suam, habetur aperte ex eod. cap. 1. per quod illud, *De consecr. dist. 1. c. Si motum fuerit altare* denuo consecratur Ecclesia, limitandum est, vt intelligatur de Ecclesia, quantum ad altare. Quod autem visum est nonnullis isto quoque modo altare portatile amittere suam consecrationem per remotionem à theca lignea cui includitur, pluribus refutatum, videri potest apud Syluestrum in *verbo Altare num. 9.* Cui assentiuntur Suarez loco citato, & Azor in *eodem cap. 27. quest. 12.* excipiens casum in quo reliquæ essent repositæ in ipsa lignea theca: qui casus non nisi rarus esse potest: cum iam, etiam absque tali theca, altaria portatilia passim habcantur, & conuenientius sit in ipsa tabula lapideâ reliquias reponi, quam in tali theca.

193. De eo, quod in Ecclesia consecrata nullus possit fixum altare erigere sine consensu Episcopi, textus habetur ex cap. Nullus Presbyter, De consecr. dist. 1. & ex c. Quatuor, dist. 68. Quodque tale demoliri, sit Episcopi, intelligitur ex cap. Placuit, eadem dist. 1. Quod verò ante consecrationem Ecclesiæ quilibet Sacerdos possit in ea altare fixum non consecratum erigere, habetur ex glossa 2. ad citatum cap. Quatuor. Adde ex Azorio in *præced. qu. 6.* quod eodem iure possit & illud demoliri. Aduerte etiam cum dubitatur de altari, an sit consecratum, debere consecrari, iuxta cap. Ecclesiæ, adhuc eadem dist. 1. Aduerte itẽ quod Suarez tractat in *fine citata sectionis quintæ*, de situ altaris in Ecclesia, vt respiciat Orientem, nihil esse præceptum: etsi ob consuetudinem plurium locorum, illum seruari conueniat cum commode potest.

De rebus in altari aut cum altari necessariis ad Missæ celebrationem.

SECTIO VI.

194. Ex Ecclesiæ recepta consuetudine necessaria sunt in altari ad licitam Missæ celebrationem duæ pallæ (de quo nomine videri potest Azor loco infra citando) seu mappæ aut tobalis, vt vocant, super illud extẽse referentes linteamina quibus Christi corpus inuolutum fuit, vt habet Syluester in *verbo Corpora 1. num. 1.* Illas autem benedictas esse, nõ ita requiritur, quin possint in necessitate sufficere, mappæ laicorum,

quibus deinde valeant domi vti, eo quod non sint diuino cultui dicata, sed pro tempore necessitatis ad illum assumptæ. Quæ doctrina est Syluestri in verbo *Benedictio quæst. 5.* Qui in verbo Missæ *1. quæst. 2. versu. Secundum*, etiam docet quod vna sufficiat, dummodo duplicata: quæ aliter non referret linteamina ante memorata, de quibus Scriptura loquitur plurali numero Ioannis 20. neque etiam superaddito corporali, mysteriū sanctæ Trinitatis sufficere repræsentaret.

Ex pura tela autem, nec colore tincta, neque ex serico eas debere esse, vsus communis satis ostendit. Graueque peccatū esse absque illis Missam celebrare Suarez habet *disp. 81. sect. 6. col. 3.* quia magna reuerentia & indecentia committeretur contra indubitam Ecclesiæ consuetudinem.

195.

Vltra eas ipsas pallas, in altari necessarium est corporale, seu linteu illis superpositum in quo Missam celebrans reponit sacrosanctū Christi corpus. De illo præceptū habetur in cap. Consulto, De consecr. dist. 1. his verbis: Consulto *canon* statuimus, vt sacrificium altaris non in serico panno, aut intincto quisquam celebrare Missam præsumat, sed in puro lineo vel linteo ab Episcopo consecrato: terreno scilicet lino procreato atque contexto, sicut corpus Domini nostri Iesu Christi in sindone lineæ munda sepultum fuit. Vbi aduerte quia talis consecratio fit sine vñctione chrismatis, eam frequenter committi Sacerdotibus inferioribus Episcopo, vt commissa est plerisque Superioribus religionum. Eandem vero consecrationem corporale retinet, quandiu manet integrum nec ruptum notabiliter. *ex Sylu. in verb. Corporalia, quæst. 2.* adeo post lotionem non sit re-benedicendum, vt *idem ibid. addit.*

Aduerte præterea difficultatem esse: An corporale possit fieri ex tela cannæba. Eam Azor proponens in *1. par. lib. 10. cap. 28. quæst. 8.* partem affirmantem tenet cum Tabiena nu. 10. & Arnillanu. 6. in *verb. bo Missa*: quia licet cānabis à lino specie differat, nihilominus vsus telæ ex illis confectæ, idem est in vestibus intimis, in mantilibus, & id genus aliis. Vnde consuetudine receptum est. *quod idem Azor notat*, vt non modo mappæ altaris sint ex tela cannæba, sed etiam corporale (sic ex eo dictum, quod referat sindonem mundam, cum qua corpus Domini fuit traditum sepulture) cui consuetudini memoratum cap. Consulto, ceteri potest non aduersari ob illam disunctionem, *lineo vel linteo.*

Cæterum si in reliquis altaris ornamentis munditia exigitur tum iure naturali, ad decentiam & reuerentiam: tum etiam scripto in cap. 2. De custodia Eucharistiæ; maxime in corporali, quod attingit proxime corpus Christi: itaut in sacrificando vti illo enormiter immundo peccatū sit mortale, vt ex Caiet. & Sylu. Suarez habet in *citata sect. 6. col. penult.* Addens tamen non committi plusquam veniale si immunditia non sit nimis enormis: & ex mera necessitate, vitatoque scandalo & contemptu contingat eo vti.

Nota autem, quod idem Suarez obseruat *loco citato*; vsū obtinuisse vt corporale diuisum sit in duas partes: quarum altera maior est, in qua mappus superextensa reponuntur hostia & calix: eaque retinet corporalis nomen: nec dubiū est, in eam conuenire proxime dicta: altera vero minor (dicta parua palla in Missali Romano) qua calix cooperitur. Id quod pertinere ad munus corporalis, patet ex eo quod idem habet, olim fuisse vnicum corporale oblongum super quod corpus & sanguis Christi reponerentur, & reliqua eius parte cooperiebantur. Vnde intelligitur eandem minorem partem, licet & maiorem debere esse lineam ac benedictam. Et ita vsus Ecclesiæ habet: eaque ideo fieri consuevit ex aliqua portione corporalis complicata & conuenienter composita. Est, vt Suarez addit, in parte exteriori qua non tangit calicem, potest sericea esse & auro elaborata: vt & corporales in suis marginibus, licet in medio non possit ex Missali Romano in *rubrica De def. cibis in ministerio occurrentibus, non procul ab initio.*

Porro peccatum est mortale absque corporali celebrare Missam, ibidem Suarez probat: quia id fieret contra præceptum & communem Ecclesiæ consuetudinem in re valde graui, multumque pertinente ad sacrosanctæ Eucharistiæ reuerentiam.

196.

Vitius in altari ad licitam celebrationem Missæ requiritur lucerna aliqua ardens: sique absque ea celebratur, pecca-

tum mortale committitur: iuxta cap. finale, De celebr. Missarum: vbi inter excessus graues cuiusdam Presbyteri ponitur, quod sine igne sacrificabat. Ita omnes docere notat Suarez in præcedenti col. 4. vbi & ostendit antiquam esse Ecclesiæ consuetudinem non sacrificandi absque lucerna ardente. Ex qua autem materia debeat esse talis lucerna, memoratum ius non determinat: ideo standū est consuetudini, qua dum Missa celebratur, candela cerea accensa esse solet. A qua consuetudine etsi discendum nō sit: tamen à mortali, vt col. 5. Suarez addit, is excusari potest, qui sine scandalo & contemptu, nullatenus valens habere candelam ceream; illius loco in necessitate vteretur lucerna ex oleo, quæ solet passim adhiberi ad lucendum coram sacro sancta Eucharistia. Vti vero lucerna ex sebo aut alia pinguedine, siquam alienum ab omni consuetudine Ecclesiæ, nullo modo licet. Porro vnam tantum candelam ceream habere accensam in Missa parum est: habere duas sufficit: nec obstat habere plures, dummodo seruetur quod Concilium Trident. præscribit *sect. 22. in decreto*, De obseruandis & vitandis in celebratione Missæ, ne certus aliquis earum numerus superstitioso cultu adhibeatur.

Amplius in altari requiruntur Missale & crux. De hac patet, quia ritus celebrandi qui in Missali Romano traditur, continet aliquas ceremonias quæ præsupponunt crucem esse in altari. Nihilominus vt annotat Suarez in *sequenti cap. 6. sine ea celebrare non esse de peccato mortale*: quia non satis constat eam requiri de præcepto; neque apparet omissionem illius talem esse quæ coniunctam habeat magnam Eucharistiæ irreuerentiam: vt nec omissiones multarum ceremoniarum in eodē Missali præscriptarum.

Missale autem requiri, etiam si quis totā Missam memoria tenet, expresse fit in Missali Romano §. *De deficiibus in ipso ministerio continetibus, sub initium*: eamque esse sententiam omnium habet Suarez col. 5. quam confirmat Ecclesiæ vsus. Et ratio statuit: quia memoria habilis esse solet, nec debet Sacerdos exponere se periculo aliquid omitteendi, præsertim ex canone: nec refert quod idem tenet canon memoriter dici possit præteritum Missali: quia tunc si quid erroris aut perturbationis contingat, facile suppleri potest & emendari: non item absente Missali. Deinde esto, quod aliquis tam felicis memorie inueniatur, vt possit totam Missam dicere absque Missali; id tamen adeo rarum est vt non obliet, quin lex de ipso adhibendo vniuersè obliget, tanquam posita de eo quod communiter, & vtriusque requiritur. De grauitate vero peccati, quod illius transgressione committitur, ratio peculiaris iudicandi sumitur ex magnitudine periculi, aliquid omitteendi iudicio prudentis notabile, in irreuerentiam sacrosanctæ Eucharistiæ quando quidem Missale requiritur tantum, ad vitandum illud, non autem ad aliquot altaris ornamentum, aut ad aliquam spiritalem significationem.

Cum altari, ad licitam celebrationem Missæ requiritur calix consecratus cum patena consecrata, ex cap. Vasa, De consecr. dist. 1. quorū ille dicitur significare sepulchrū Domini: & hæc lapidem eidem sepulchro superpositum. Fieri autē debent ex auro vel argento, aut saltem ex stanno, non ex alia materia, ex cap. Vt calix, De consecr. dist. 1. cuius hæc sunt verba. Vt calix Domini cū patena, si nō ex auro est, tamen ex argento fiat. Si quis autem, tam pauper est, saltem vel stanneum calicē habeat. De aere aut ex aurichalco nō fiat calix, quia ob vini virtutem, æruginem facit, pariterque vomitum prouocat. Nullus autem in ligneo aut vitro calice præsumat Missam cantare. Ex quibus verbis licet intelligere vsū calicis plumbei non esse ferendum: cum plumbum sit metallum diuersæ rationis non modo ab auro & argento, sed etiam à stanno: & adferat eadem incommoda, quæ aurichalco, prout Suarez argumentatur in *sepe citata disp. 81. sect. 7. col. 2.* In sequenti approbans quod apud nonnullos est in vsu, vt in calice cupa sola sit ex auro vel argento, & reliquum ex aurichalco. Nam id esse illicitū conuincit non potest ex canone recitato: præsertim cum ipsa tantum cupa sit, quæ proxime deseruit vsui sacrosancti: reliquæ enim partes calicis, illius tantum gratia, ad talem vsū conuertuntur. excepta patena, quæ proinde non potest esse alia quam aurea vel argentea vel stannea, vt nec prædicta cupa.

Quod

Quod ad eorumden (calicis inquam & patenae) consecrationem attinet: ea non est contenta corporis & sanguinis Domini contactu, sed requirit Episcopi ministerium, à quo ipsa perficiatur per vñtionem chrisimatis & benedictionem specialem, qualis habetur in Pontificali. Quod quidem ministerium Episcopus nequit (vt nec conferuatio nem altaris) alteri quàm Episcopo in sua diocesi committere: neque Papa id conuincit, etiam si possit. In eoque differentia est inter benedictiones simplices, & eas quae sunt cum vñtione chrisimatis: quod illae committi soleant hanc non item. Atque peccatum mortale esse sine calice & patena consecratis Missa dicere, patet ex eo quod committens illud, consecratur dignis depositione ab officio & beneficio, ex cap. finali, De celebr. Missarum: Accedit, quod propius inferunt sacrosanctae Eucharistiae, quam altare: sine quo celebrare mortale esse ante habitum est.

Cessare autem in eis ipsam consecrationem si fragantur notabiliter; ita nimirum vt amittant formam & quantitatem necessariam ad conuenientem eorum vsum; perinde consistat ac de altari. Sed dubitatur: An per interiore deaurationem calicis, & superioris superficiei patenae, amittatur consecratio. Ad quod dubium Suarez in citata scilicet. 7. col. 4. respondet affirmatiuè: tunc debent consecrari denovo. Ratio est, quia talis consecratio fit praecipue ob contactum corporis & sanguinis Domini nostri: ac superinducta deauratione intra calicem aut supra patenam (quia aurum additum non est consecratum) in illis deest conditio consecrationis. requisita ad contactum corporis & sanguinis Domini. Noua igitur consecratio tunc est opus: nec dici potest manere consecratione non obstante deauratione, qua modicum auri, magne quantitas argenteo calici aut patenae additur, cum in eo principale ad se trahat accessum: prout fit quòdam modicum aquae communis admiscetur magne quantitate aquae benedictae. Dicitur inquit non potest: quia principale in hoc negotio non est spectandum materiam quantitate: sed ex rei consecratione vsu: ita ut principale in ea esse ceteri debeat, quod proxime instituitur ad corpus & sanguinem Christi continentium ac contingendum. Quae doctrina sequenda est in praxi cum sit tuta, & contraria periculo. Sed quæres, quomodo ergo calix aut patena si iam deaurata fuerint quando consecrantur, non amittat consecrationem amissione deaurationis. Respondetur id fieri quia consecrantur secundum fetora, & ideo retinent consecrationem, quamdiu non patiuntur materiae suae deperditionem, ex qua reddantur inepta ad vsum in quem sunt instituta: prout antea dictum est de aliis rebus sacratis.

Dubitatur praeterea: An in calice consecratio amittatur per separationem cupae à pede. Distinctio autem respondendum videtur, sicut respondet Suarez in eadem scilicet. 7. 8. Rursus inquiri. Vel enim in calice, pedi sic cupa coniungitur, vt non valeat ab eo separari absque fractione; tunc per separationem cessat in eo consecratio: perinde ac cessat in altari fixo per separationem tabulae à reliqua structura cui superponitur: vel eo artificio pedi cupa innectitur, vt possit absque fractura separari, vt in calice quem vocant tornatilem: atque in tali non cessat consecratio, separatione cupae à pede: ita ut opus non sit noua, quando iterum coniunguntur; quod in vsu seruatur vt Fumus in Armilla verbo Calix num. 2. notat approbataque, ac cum eo Azor in citato cap. 28. quest. 7. notans in ea separationem idem vsu venire ac si sacrae vestis partes conuiderentur funiculis: quarum solutione illae separarentur quidem, sed quia separatio esset sine fractione, colligatae iterum ad vestis compositionem, non esset opus noua illius benedictione. Et certe si necessarium esset talem calicem, quoties in eo cupa separatur à pede, consecrari de nouo frustra adhiberetur in eo tale artificio, cum quo tanta esset incommoditas. Sicut igitur altare portatile consecratur cum intentione, vt loco moueri possit absque detrimento consecrationis: ita etiam calix tornatilis, vt cupa possit à pede separari.

Dubitatur demum An vas in quo Christi corpus pro communicandis consecratur aut consecratur debeat perinde consecrari esse: ac debent calix & patena. Quae de re pluribus Suarez in fine eiusdem septimae sectionis. Tenendum est autem primo, consecratum esse debere, iuxta illud quod in Missali Romano praescribitur rubrica 2. De ritu celebrandi

Missam: vt si Sacerdos plures hostias consecraturus sit pro communione facienda: quae ob quantitatem super patenam manere non possint, collocet eas super corporale ante calicem aut in aliquo calice, vel vase mundo consecrato, illas ponat retro post calicem & alia patena cooperiat. Secundo non esse necessarium talis valis consecrationem factam esse chrisimatis vñtione. Ratio est: quia in Pontificali Romano tantum ponitur simplex illius benedictio: vnde exstimandum est quod ea sufficiat. Tertio consentaneum esse vt fiat ex eadem materia ex qua calicem fieri ius praecipit ordinari: quae fit ex argento: cuius locum ob paupertatem stannum tenere potest.

Appendix ad interdictum: ueneratione & reuerentia deferenda rebus sacris ad celebrationem Missae licet amquequis.

SECTIO VII.

Suarez in memorata disput. 81. sect. 8. Iogū sermone de hac re instituit: sed attigisse illa quae is habet columna 6. & tribus sequentibus sufficere potest ad nostrum institutum.

Primum est ornamenta omnia altari & Sacerdotibus necessaria ad licitam Missae celebrationem, quantumcumque benedicta sint, tangi posse à laicis, etiam feminis, nisi benedicta sint cum chrisimatis vñtione, vt calix & patena: aut attingant immediate corpus Christi vt corporalia. Quae exceptio additur congruenter cap. Sacras, dist. 23. in quo talia tangi prohibentur, etiam à feminis sacris seu monialibus. Quod autem laicis sit licitus aliorum vestimentorum contactus, vsus communis ostendit. Contra quem tamen facere videtur cap. Vestimenta. De consecr. dist. 1. in quo de vestimentis Ecclesiae, quibus Domino ministratur & sacra debent esse, generaliter statuitur non debere contingi, nisi à sacratis hominibus. Sed aduertendum est, illic neminem esse tantum de contactu qui ordinatur ad communem & prophanum vsum, prout patet ex eo, quod ibidem inculcatur, non esse aliis vsibus fruendum illis, quam Ecclesiae & Deo dignis officiis. Cuiusmodi contactus quatenus liceat sacratis hominibus iudicandum est ex dicendis in sequenti num. 203.

Secundum est, laicum tangendo immediate seu nuda manu calicem, patenam, aut corporalia consecrata, peccare transgressionem prohibitionis Ecclesiae: non tamen mortaliter, si scandalum absit, & contemptus: quia materia non apparet adeo grauis, vt talis prohibitio inducat obligationem sub tam graui poena: nisi forte temere, ac sine iusta causa laicus talia tunc tangeret cum corpus aut sanguine Christi continent de facto: quia inde materia efficitur grauis. Eoque nomine censeri potest statui in cap. Non oportet, dist. 23. Non oportere Subdiaconum contingere vasa Dominica. Nam alias tale quid ei licet ex cap. Non liceat, 2. eadem dist. & ex eo, quod in ipsius ordinatione calix ei porrigatur tangendus: Quae facultas in eodem cap. extenditur ad Acolytum in sacratio seu loco, vt glossa interpretatur, in quo sacra vala reponitur.

Tertium est: quod in hac re corporalia aequiparentur calicibus, constare ex supra citato cap. Sacras: vbi illa significantur, per sacras pallas, vt glossa interpretatur. De eorum lotionem, cum immunda fuerint, statuitur, De consecr. dist. 1. cap. Nemo, 2. vt vasa in quibus lauantur, ad id tantum munus sint destinata: item vt à Diacono lauentur, atque vt lotio non mittatur foras sed in piscinam sacratam: ne forte puluis Dominici corporis male decedat. Quod quidem statutum omnino seruandum esse in prima lotionem, merito monet Sylu. in verbo, Corporalia, quest. prima: siquidem ob tactum rationem ipsum nulla consuetudine potest quoad eam abolutionem rationabiliter abrogari. Quoad secundam vero aut tertiam lotionem: iuxta Caetani doctrinam in verbo. Mulieris peccata in fine. probabile est eam ipsam licite fieri etiam à feminis, praesertim virginibus Deo sacratis, vbi est consuetudo. Quod Suarez col. 7. ait absque scrupulo in praxi posse seruari: quia probabile est, propositam rationem tunc cessare: interuenitque rationabilis causa tangendi; quae est, vt corporalia ipsa mundiora sint & poliora: ad quod efficiendum feminæ solent esse industriæ.

Idem quod de corporalibus Suarez post Syluestrum addit intelligendum esse de purificatoriis; quæ licet non sint benedicta, valde prope tamen attingunt sanguinem Domini: & nonnunquam forte aliquæ reliquæ eiusdem sanguinis, aut etiam corporis Domini adhærescunt ipsi.

204.

Quartum est: nõ esse licitum vti rebus sacris ad profanos vsus: vt v. g. vti calice in conuiuij mensa: vel corporali tanquam linteo comuni, aut sacra veste ad aliquam profanam repræsentationem. Si enim, *ex cap. Quæsemel*, 13. *quæst. tertia*, loca quæ semel monasterio dedicata fuerint, prohibitum est fieri secularia habitacula: multo magis defendendum est prohibitum res sacras vsurpare ad vsus profanos: præsertim cum tale quid præ se ferat contemptum earum: in rerum talem, vt vis possit excusari à mortali, prout Suarez exprimit.

Quintum est: prohibitionem factam ne mortuus obuoluantur palla, seu mappa altaris: non ob stare quin licitus sit vsus sepeliendi vita functos Pontifices & Sacerdotes indutos vestibus benedictis. Nam neque de his est illic sermo: neque vt valde indecens est vti sacra palla tanquam syndone quadam, ad nuditatem cadaveris contegendam immediate, quod obuoluenti verbum importat: ita est & corpus Sacerdotis defuncti syndone interius contentum honeste, sepulture mandare indutum sacerdotalibus vestibus. Sepelitus enim Sacerdotis, tanquam personæ sacræ, potest: enseri actus religionis: ita ut vsus sacrarum vestium ad eam adhibitus sacer haberi valeat, non profanus. Nec obstat, quod illæ per talem vsum destruantur, quia destrui iusta de causa, non est contra earum sanctitatem: vt patet ex eo, quod oburi possint insectæ pestes, aut etiam vetustate consumptæ: prout habetur *ex cap. Altaris palla, De consecr. dist. 1.*

205.

Ultimum est: easdem res sacras ad vsus profanos seu communes amplius reduci non posse, ne quidem postquam per destructionem amiserunt consecrationem, benedictionem, &c. Ita docet D. Thomas 3. *par. quæst. 83. art. 3. ad 3. per cap. Ligna De consecr. dist. 1.* in quo prohibetur ne ligna Ecclesiæ diruta sumantur ad aliud opus nisi ad altam Ecclesiæ, vel ad profectum in monasterio fratrum: non vero in laicorum operas sed potius comburenda esse. Quod autem de talibus lignis dicitur; ob rationis paritatem locum habet in aliarum rerum sacrarum materia post amissam consecrationem. Excipitur tamen casus in quo, pietatis intuitu necessitate compellente sacra vasa aurea vel argentea franguntur & venduntur ad subueniendum pauperibus, alioqui perituris fame, aut quid simile. Ea enim pietatis cum necessitate coniunctio, cohonestat talis materiae accommodationem factam ab emptore, ad aliquam rem qua vtatur tanquam communi, nec sacra. De quo Suarez colum. 9. vbi & approbat quod passim est in vsu, vt ex vestibus profanis pretiosis & honestis, fiant sacræ interuentu benedictionis, & per earum adaptationem ad vsum eum Ecclesiasticum in quem ordinantur. Et certe si ex materia domus profanæ diruta licet ædificare templum, immo & domum ipsam profanam consecrare in Ecclesiam, sicut Marcellus Papa consecrauit domum S. Lucinæ, & Urbanus domum S. Cecilie: cur non idem liceat in vestibus, ratio dari non potest. Nec obstat, quod tales vestes forte seruiuerunt vanitatibus per quas Deus fuerit offensus: sicut nec obstat idololatria, quin templa idolorum abominanda conuerterentur in Ecclesias sacrosantas: consecratione & accommodatione ad sacrum vsum, sic ea cohonestant, vt censentur munda reddita, & ex abominandis, effecta sancta ac veneranda.

De iis que cel bratio Missæ continent, vti a corporis & sanguinis Domini consecrationem.

SECTIO VIII.

206.

EX iis quæ in celebratione Missæ conuertuntur ad illius constitutionem, quædam sunt verba, & quædam facta: verba autem sunt variarum orationum prolatio, & lectio aliqua sacræ Scripture. Facta vero, sunt genuflexiones, aliæque id genus humiliactiones. ac aliæ ceremoniæ: ad celebrandam obseruandæ quando & quomodo Missæ edocet sub titulo ritus celebrandi Missam: ex quo addicendæ sunt ante omnem ce-

lebrationem. De vtrisque, hoc est, tam dictis quam factis D. Thomas 3. *parte quæst. 83. a. 1. 4. & 5.* illorum causas & significationes pijs declaras: & post eum tum alij, tum nostri Patres satis plene: Bellarminus in *lib. 2. de Missa, c. 11. ad finem*, Henriquez 1. *par. lib. 9. cap. 31. & pluribus sequentibus*. Azor in *prima item parte lib. 10. cap. 34. & 35.* Gregorius à Valen. *romo 4. disput. 6. quæst. 11. puncto 3.* & Suarez *romo 3. disput. 83. & 84.* quos de iis consulendos ei qui volet relinquemus, contenti attingisse facientia ad rationem iudicandi de peccatis nobis propositam, quæ complectetur aliquot documentis.

Primum est: Sacerdotem teneri in Missæ celebratione recitare omnia quæ ad illius ritum pertinere habetur ex Missali Romano. Hec satis patet ex eo quod Pius quintus in bulla præfixa eidem Missali, mandet; ac stricte omnibus & singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipiat, vt Missam iuxta ritum, modum, & normam quam per idem Missale tradit, contentæ legant: Circa quod præcepit Suarez *disput. 83. sect. 3.* annotat. Primo, eos qui iuxta memoratam bullam possunt retinere Missale ducentis annis ante eamdem apud suos vsu receptum, teneri seruatam proportionem dicere ea quæ in Missali sibi permisso dicenda traduntur. Secundo, idipsum præceptum obligare sub mortali, quia datum est in virtute sanctæ obedientiæ; & de re graui vt pote spectante ad nobilissimi cultus diuini ordinatam, ex diuersi generis partibus religioso artificio compositionem. Exeulatio tamen in eo habet locum, sicut & in multis alijs præceptis, tam ex inconsideratione naturali, quam ex materia paruitate: vt quando leue est quod de eodem ritu omittitur, etiam si dicitur in canone: in quo sicut nõ repugnat dari excusationem per inadvertentiam; ita nec per materiam leuitatem. Licet, cum ex communi Ecclesiæ sensu, sit obligatio illius integre recitandi, quam cæterorum; ob immediatam coniunctionem cum consecratione: merito eiusdem minor pars omittitur, quam cæterorum, censeri potest sufficere ad mortale, ex notabiliter mutilata integritate celebrationis. De qua notabili mutilatione, aduerte eam contingere posse ex defectu partis non admodum magnæ quantitatis quidem, pertinentis tamen peculiariter ad Missæ integritatem, sicut lectio Euangelij, v. g. pertinet.

Annotat tertio, optimum esse quidem dicere Missam quæ pro vnoquoque die Missale assignat: nihilominus *nisi aliud suadeat atrocis dei sollemnitas* accipi posse aliam ab eo qui libere, & tantum pro a bitrio diei priuatam: quia cum sit liberum illam omnino non dicere; & aliam dicere. Publicam autem, vt Parochialem vel Conuentualem dicitur, non potest vti ea libertate, prout deduci potest ex cap. Quiddam laicorum, & ex cap. Cum creatura, De celebr. Missarum.

Annotat quarto, eum qui ob acceptum stipendium aut capellani tenetur certam Missam dicere, ita teneri obligationem eam implere: vt si cõmode possit cessante scandalo, non impediatur se conformare Missali: dicendo Missam quam pro eo die assignat: maxime si dies sit festus.

Annotat postremo, cum aliquid in Missa omisissum & ex naturali obliuione, id aliquando post veniens in mentem non esse necessarium dicere cum perturbatione ordinis, qua tollatur coherentia, artificio mitro atque religioso constituta, partium celebrationis Missæ. Excipe, nisi id quod omisissum est sit de substantia sacrificij: quia talis omisissio debet necessario suppleri.

Secundum documentum est: Peccatum esse, in Missa ex propria deuotione addere verba, præter ea quæ præscripta sunt dicenda, secundum Ecclesiæ ritum. Ratio est: tum quia id expresse prohibetur à Cõcilio Trid. in sess. 22. decreto De obseruandis & euitandis in celebratione Missæ. Item quæ à Pio quinto in arte memorata bulla, districtæ ac virtute sanctæ obedientiæ. Vnde satis intelligitur peccatum esse mortale, illudque deterius, quam memoratum locum habere non debenti documento, tanquam magis iniuriosum Ecclesiæ: & expositum periculo superstitionis & erroris. Quamquam in eo ex materia leuitate excusationem locum habere non repugnat: quæ in eo non satis facile inuenitur, ob iniuriam quæ infertur Ecclesiæ, vsurpatione potestatem ipsi propriam, ordinandi de iis quæ ad ritum celebrandi pertinent. Quæ ratio cum cesset quando quis ex deuotione, orationibus in

Miss. II.

Missali designatis, addit alias quibus orat, non vt publicis Ecclesiae & altaris ministris; sed vt persona priuata prout fit in vtroque Memento.) cessat quoque illa facilitas constituendi materiam grauem ad mortale sufficientem: quando abest probabile periculum superstitionis & erroris.

Tertium documentum est: Eadem ratione peccatum esset ritui celebrandi in Missali tradito aliquid omittere aut addere quoad facta, quoad verba. Nam à Concilio Tridentino & Pio quinto vtrumque pariter prohibetur: parque est prohibendi causa: nempe quia expedit omnino in tam graui ministerio fieri ordinate, & vitari superstitiones. Circa quod peccatum Suarez disputat. 83. sect. 2. admonet primo, commissum per additionem actionis, regulariter mortale esse: si additio fiat ab habitu inducendi nouum ritum pertinentem ad cultus diuini modum, qui non est in Ecclesia vsu, nec habet significationem specialem mysticam ab Ecclesia constitutam: tunc enim est materia grauis, tanquam superstitiosa: quae contingens in publico grauissimoque ministerio Ecclesiastico, ex se generat scandalum. Ex paritate verò materiae esse tantum veniale, si quis non quidem praedicto animo, sed solum ex peculiari deuotione ad ritum Missalis addat aliquam actionem ex se bonam & religiosam: etiam si indifferere agat, non peccat tamen mortaliter; quia, si scandalum abest, materia est leuis.

Admonet secundo, commissum per omissionem actionis pertinentis ad ritum in Missali praescriptum: si talis actio tantum sit ceremonia pertinens ad convenientem modum agendi, non esse regulariter plusquam veniale. Possit vero mortale esse si sit grauis ceremonia: qualis censetur accessus proximus ad substantiales, quibus consecratio perficitur: vt missio vini & aquae: fractio hostiae consecratae cum particulae missione in calicem: panis azymus. Censetur item, quae adeo solemnitas est, & publica, vt omitti non possit absque scandalo: sicut est eleuatio hostiae & calicis post consecrationem: est quoque stando, non autem sedendo celebrare.

Admonet tertio, ex speciali Papae dispensatione licitam reddi posse omissionem caeremoniarum, quantumcunque grauium nisi tales sint, quae habeantur substantiales, aut quae ad eas prope accedant, vt censentur diuino iure necessariae: vt v.g. consecratio vtriusque speciei, & vtriusque per Sacerdotem celebrantem sumptio. Sine tali dispensatione autem, si futura omisso sit praesentia ante Missam inceptam, haec omissio est potius quam in debita celebranda. Qua tamen in re, conferre oportet caeremoniae grauitatem cum grauitate necessitatis, si quis tunc occurrat celebrandi Missam: quia haec notabiliter praeponderans caeremoniae, potest excusare omissionem. Sin autem futura omisso non sit ante Missam inceptam praesentia, eaque veniat in mentem solummodo post consecrationem, absolendum est sacrificium quod substantialiter inchoatum, non debet ob ritum accidentialem dimitti imperfectum: non item si ante consecrationem ea cognoscatur, & sit omisso caeremoniae grauis, vt mixtionis aquae cum vino in calice, eo quod illa ibi haberi nequeat nisi cum maxima difficultate; ac nimis diu expectando. Tunc enim Sacerdos debet potius à celebratione desistere, quam vltius progredi, & consecrare vinum sine aqua mixtione, quia ageret contra Ecclesiae praescriptum in re valde graui. Addit Suarez si caeremonia omissa leuior fuerit, prudenter expendendum esse, quod maius incommodum sit ministerium inchoatum relinquere, an eum tali omissione illud perficeret: atque sequendum quod iudicatum fuerit minus incommodum: interea habendo semper praesentia, vt scandalum vitetur.

His operae pretium est addere quae de debita ratione seruandi ritum celebrandi admonet P. Iacobus Alvarez de Paz in libro de vna religione instituenda cap. 7. his verbis: Reuerentiam exteriori custodias si caeremonias ab Ecclesia institutas palehre, attente, grauitate, & cum quadam dignitate perficias. Si cum caput inclinas ita inclines, vt qui Dei benedictionem tibi, onculias. Si cum genua flexis ita flexas, vt qui Deo te submittis. Si cum hostiam & calicem benedixis, ita illa signa sacra facias, vt qui sacrificium Deo acceptissimum benedixis. Si cum verba Missae proferas, ita distincte

& clare proferas, vt qui Deum ipsum alloqueris. Si denique ita omnia ibi dicas & facias, vt dignum est voce promi, & actione perfici, quae Dei Spiritu, sanctam Ecclesiam regente, approbata sunt & instituta. Ministri Regum & Principum suas habent vrbantatis & communitatis leges, quas nefas est praeterire: quidni Ecclesia Spiritu veritatis edocta illas caeremonias instituat, quibus erga Deum officiosi & vrbantissimi, & ei comiter & decenter seruiamus? Si igitur magni momenti esse videtur erga magnates huius seculi, vrbane nos habere, & in nulla re quantumuis modica ad reuerentiam eorum spectante deficere: quanti momenti est summum Deum signis reuerentiae, absque per Ecclesiam institutis, absque vllis defectibus honorare? Quid grauius quam ipsi Deo per genuflexiones se submittere, & ei per hoc signum, laetiae cultum exhibere? Quid sublimius quam hostiam & calicem, in quibus Deus ipse lateret, benedicere. Quid excellentius quam Deo nomine totius Ecclesiae vota & orationes offerre? Quid mirabilius quam hostiam, cui praesens adest Filius Dei, manibus tangere & frangere: ac huc, atque illuc mouere? Nec qui festinanter & distrahente ac inconsiderate facit, magnum iudicium praebet, quod lumen fidei nubibus inconsiderationis & distractionis obtutu defert. Haec ille: consequenter docens, argumentum à minori ad maius, quod si Esther ingrediens ad regem Assuerum corruit, & in pallorem colore mutato, lacrum super ancillulam reclinauit caput, vt dicitur in eius historia cap. 5. Siquae D. Iohannes Baptista non tacturus corpus Christi, sed tantum infusus aquam ipsi capiti, stupens ac tremens dixit ex. 3. d. Matthei, Ego debeo à te baptizari, & tu venis ad me? Si inquam haec ita sint: certe debemus cum timore ingenti ac stupore hostiam, ipsum Christum continentem, manibus contrectare.

De remediis aduersus defectus qui possunt in Missae celebratione contingere superest dicendum. Sed cum habeantur in Missali Romano factis clare proposita: pleniorum de eis sermonem quem habet Henriquez lib. 9. cap. 36. & sequentibus. apud ipsum relinquentes videndum; contenti erimus aliquot breuius documentis conulere timoratis conscientis aduersus anxietatum molestias, quas tales defectus solent secum adferre in celebratione Missae.

Documenta de Missae defectibus, vtilia celebrantibus timoratis, ad vitandam conscientiae perplexam molestiam.

SECTIO VLTIMA.

Primum est: Si in materia vel forma commissus sit defectus essentialis eum esse omnino suppleendum. Ratio est, quia sacrificium fieret alioqui mutilum, vt pote deficiens in essentialibus, quod intrinsece malum est ac proinde omnino diligentia cauedu. Quis cessatur defectus essentialis constat ex dictis.

Secundum est: Si ante hostiae consecrationem prauideatur defectus vini necessarii ad consecrationem calicis, ab illa esse omnino abstinendum, si is suppleri non possit. Ratio est: quia & tunc fieret sacrificium mutilum. Quod si post consecrationem hostiae defectus eiusmodi detegatur, eum debite suppleendum esse. Ad quod supplementum si vinum commodum nullo modo haberi posset, abstinendu est à prolatione formae consecrationis calicis (quandoquidem deest materia necessaria) licet procedendum sit, & Missa incepta absolueda: omnia tamen mentione sanguinis in locis iis canonis Missae in quibus ea fieri solet prout habet Missale Romanum, §. De defectu vini, in fine. In eo casu autem, imperfectio sacrificii non imputabitur celebranti eum neque eam prauididerit antea; neque vitare potuerit postea.

Tertium est: Est ex citato §. De defectu vini, circa medium: cum iam sumpto Christi corpore, celebrans aduertit defectum in materia calicis: nempe esse aquam, aut acetum, aliudve quam vinum de vite: debeat resumere, non solum commodum vinum; sed etiam aliam hostiam ad consecrationem corporis Christi: nihilominus eum subest aliquid periculum scandalum: ipsum contentu posse esse sola consecratione sanguinis. Pro quo & auctores & rationes Suarez habet in 3. tomo tertii disp. 85. sect. 1. Et certe dubium non est, quin talis

modus accommodatio sit, quam prior ille, ad cauendum ne populus defectum aduertat, & inde scandalum generetur. Neque vero eidem modo imperfectionem sacrificij obstat, hinc patet: quia ex communi omnium consensu, quando nondum consumpta hostia consecrata talis defectus contingit, is sufficienter suppletur sola consecratione calicis: quoniam utraque consecratio concurret tunc sufficienter ad sacrificij integritatem. Atque idem dici potest consumptam hostia consecratam quoniam consumptio ea nihil obstat, quin cum hostia consecratione censeretur debeat concurrere consecratio calicis.

Quartum documentum est: Etiam si D. Thomas, 3. par. quest. 83. art. 6. ad 4. insinuet, quado post iam sumptam hostiam consecratam repetenda est consecratio calicis ob defectum materiae interuenientem: insinuet, inquam, cum verbis eiusdem consecrationis dicenda esse iterum omnia quae in canone sequuntur: nihilominus id non esse necessarium, prout Suarez loco citato ante solutionem argumentorum ex eo docet, quod non sint tunc repetenda, quae in canone Missae praecedunt consecrationem. Par enim est utrumque ratio: quandoquidem tam ea, seu verba seu signa, dicuntur & sunt intentione Sacerdotis, super debita Eucharisticae materia, quam quae sequuntur consecrationem: ideoque si haec tanquam indebite perfecta, sint repetenda, erunt & illa: quod non iudicatur necessarium: quia sunt sacrificio accidentalibus, riteque perfecta sunt quoad omnes actiones exteriores, & quoad verba omnia, quae ex intentione proferentis vera fuerunt, tanquam relata ad verum panem, verumque vinum consecrandum.

Quintum documentum est: Cum defectus contigerit in pane consecrando, idem proportione seruata censendum esse ac dictum est cum contigerit in vino consecrando: nisi quod ordo seruandus inter consecrationes eas (ut scilicet illa panis praecedat) exigat ne mutetur, nisi urgente notabili necessitate vitandi scandali; sed consecrationi hostiae qua suppletur talis defectus, addatur consecratio calicis. Pro quo facit dictum in Concilio 7. Tolet. ca. 1. Sancta mysteria non posse perfecta videri, nisi perfectionis ordine compleantur.] Videri potest Suarez in eadem sect. 1. §. atque ex his.

Sextum est: Si essentialis defectus contingat in sacramentali forma (ut quia verbum aliquod ad essentiam ipsius spectans omissum est, vel talis mutatio facta est in ea, ut corruptus sit verus sensus) eadem ratione iterandam esse consecrationem ad illum supplendum: qua ante dictum est iterandam esse ad supplendum essentialium defectum contingentem in materia.

Septimum est: Si in vtriusque materiae consecratione defectus essentialis acciderit siue ex malitia Sacerdotis, qui

non habuit intentionem consecrandi, siue aliunde; post sumptam quidem eius modi materiam non consecratam, suppleri non posse defectum nouae materiae consecratione: quia haec comitari debet Eucharisticae sumptio per eum, a quo consecrata est. Id autem non potest licite fieri ob Ecclesiasticum praecipuum, requirens in sumente, ut sit ieiunius ieiunio naturali, qualis non est is qui panem & vinum sumit non consecratum. Ante sumptionem vero istiusmodi, qui in casu proposito perperam egit, tenetur poenitens de peccato admisso in eare, denuo in debita materia consecrare cum debita intentione. Quod etiam necessarium non sit ad vitandum ne sacrificium maneat imperfectum (cum ipsum minime ceperit esse) est tamen tum ad seruandum praecipuum non fingendi in hoc ministerio, atque adeo nec perseuerandi in incepta fictione: tum ad vitandum irreligiosum modum sumendi profanum cibum & potum, tanquam sacramentum quale non est: tum denum ad cauendum ne populus interum panem & vinum adoret tanquam Christum.

Octauum documentum est: Defectum in accidentalibus, id est, in ceremoniis quae in Missa fiunt: & in verbis seu precibus quae in ea dicuntur: magna diligentia quidem praecauendum esse, quia plena & perfecta exequutio tam sancti ministerij id exigit; postquam tamen iam commissum est, cum non esse regulariter supplendum iteratione, atque adeo praeposito ordine, posteriori dicendo aut faciendo, quod prius dici aut fieri debuit. Hoc Suarez in sequenti sect. 2. probat: quia talis iteratio, cum sit accidentalium, non est necessaria ad sacrificij perfectionem: nec item ad illius decorem, cum parui fiat quod accidentalibus ipsa non dicantur aut non fiant suo loco ac tempore, debitoque ordine: nec demum ad eiusdem reuerentiam cum perturbatione & populi scandalum ea adferat potius, quam deuotionem. Ideo vero dictum est regula iter: quia si de iterando esset iusta de causa statutum factum, ipsum esset seruandum: itaque si tam modica poneretur mora in tali iteratione ut antedicta incommoda non timerentur, ea posset vsurpari. Alia documenta non pauca quae his addi possent, aut habentur in Missali Romano vbi legi debent: aut iam, opportunitate data, sunt a nobis in praecedentibus tradita.

Illud tantum obiter monendum restat, quod Sacerdos humorem in calice manentem post sumptionem sanguinis debeat cum magna reuerentia tractare tanquam Christi sanguinem: ac proinde primam abluitionem, faciendam ex vino iuxta cap. Ex parte, De celebr. Missarum, debere quoque cum reuerentia sumere. Ad quod facit quod in illa sumenda, sicut in sumptione sanguinis, calici supponatur patena: quod non fit in 2. abluitione.

LAVS DEO INTEMERATAEQUE MATRI